

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 47 L

(2017–2018)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Lov om fagskoleutdanning (fagskoleloven)

Innhold

1	Hovedinnholdet i proposisjonen	7	8	Unntakshjemmel for at fagskoleutdanning kan ha tre års omfang	25
2	Bakgrunn for lovforslaget	8	8.1	Gjeldende rett	25
2.1	Fagfolk for fremtiden	8	8.2	Departementets høringsforslag ...	25
2.2	Høringen	8	8.3	Høringsinstansenes syn	25
			8.4	Departementets vurdering	26
3	Forslag fra høringsinstansene som ikke er tatt med i proposisjonen	13	9	Akkreditering av fagskoleutdanning	28
3.1	Bakgrunn	13	9.1	Gjeldende rett	28
3.2	Utvidelse av formålsparagrafen – definisjon av «fagskolens kunnskapsgrunnlag»	13	9.2	Departementets høringsforslag ...	28
			9.3	Høringsinstansenes syn	28
3.3	Faghøyskoler	13	9.4	Departementets vurdering	28
3.4	Mållova	13	10	Godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning	30
3.5	Tilsyn og kontroll	13	10.1	Gjeldende rett	30
3.6	Plikt for fagskoler til medlemskap i studentsamskipnad	14	10.2	Departementets høringsforslag ...	30
			10.3	Høringsinstansenes syn	30
4	Ny lov og ny struktur	15	10.4	Departementets vurdering	31
4.1	Gjeldende rett	15	11	Godskriving og fritak	34
4.2	Departementets høringsforslag	15	11.1	Gjeldende rett	34
4.3	Høringsinstansenes syn	15	11.2	Departementets høringsforslag ...	34
4.4	Departementets vurdering	16	11.3	Høringsinstansenes syn	34
			11.4	Departementets vurdering	35
5	Lovens formål og definisjon av fagskoleutdanning	17	12	Organisering av fagskolen og styrets ansvar	37
5.1	Gjeldende rett	17	12.1	Gjeldende rett	37
5.2	Departementets høringsforslag	17	12.2	Departementets høringsforslag ...	37
5.3	Høringsinstansenes syn	18	12.2.1	Forslag til struktur og om styrets ansvar	37
5.3.1	Høyere yrkesfaglig utdanning	18	12.2.2	Styrets sammensetning, vedtaksførhet og møteledelse	38
5.3.2	Uttrykket «tilbyder»	19		Rektor og organisering	39
5.4	Departementets vurdering	19	12.2.3	Høringsinstansenes syn	39
5.4.1	Høyere yrkesfaglig utdanning	19	12.3	Forslag til struktur og om styrets ansvar	39
5.4.2	Uttrykket «tilbyder»	20	12.3.1	Styrets sammensetning, vedtaksførhet og møteledelse	40
			12.3.2	Rektor og organisering	41
6	Lovens virkeområde	21	12.3.3	Departementets vurdering	41
6.1	Gjeldende rett	21	12.4	Forslag til struktur og om styrets ansvar	41
6.2	Departementets høringsforslag	21	12.4.1	Styrets sammensetning, vedtaksførhet og møteledelse	42
6.3	Høringsinstansenes syn	21	12.4.2	Rektor og organisering	42
6.4	Departementets vurdering	22	12.4.3		
7	Overordnet ansvar for fagskoleutdanningen	23	13	Tilrettelegging for studentorgan	44
7.1	Gjeldende rett	23	13.1	Gjeldende rett	44
7.2	Departementets høringsforslag	23			
7.3	Høringsinstansenes syn	23			
7.4	Departementets vurdering	24			

13.2	Departementets høringsforslag	44	19.3	Høringsinstansenes syn	65
13.3	Høringsinstansenes syn	44	19.4	Departementets vurdering	65
13.4	Departementets vurdering	45			
14	Læringsmiljø	46	20	Rett til foreldrepermisjon	67
14.1	Gjeldende rett	46	20.1	Gjeldende rett	67
14.2	Departementets høringsforslag	46	20.2	Departementets høringsforslag ...	67
14.3	Høringsinstansenes syn	46	20.3	Høringsinstansenes syn	67
14.4	Departementets vurdering	47	20.4	Departementets vurdering	67
15	Opptak	49	21	Forholdet til forvaltningsloven og forsøk.....	69
15.1	Gjeldende rett	49	21.1	Gjeldende rett	69
15.2	Departementets høringsforslag	49	21.2	Departementets høringsforslag ...	69
15.2.1	Opptaksgrunnlag	49	21.3	Høringsinstansenes syn	69
15.2.2	Felles forskrift om opptak og nasjonal samordning av opptaket .	49	21.4	Departementets vurdering	69
15.2.3	Aldersgrense 23 år for opptak på grunnlag av realkompetanse	50	22	Vitnemålsportalen	71
15.3	Høringsinstansenes syn	50	22.1	Gjeldende rett	71
15.3.1	Opptaksgrunnlag	50	22.2	Departementets høringsforslag ...	71
15.3.2	Felles forskrift om opptak og nasjonal samordning av opptaket .	50	22.3	Høringsinstansenes syn	71
15.3.3	Aldersgrense 23 år for opptak på grunnlag av realkompetanse	51	22.4	Departementets vurdering	72
15.4	Departementets vurdering	51	23	Rapportering til database for statistikk om fagskoleutdanning	73
15.4.1	Opptaksgrunnlag	51	23.1	Personvernregelverket	73
15.4.2	Felles forskrift om opptak og samordning av opptaket	51	23.2	Gjeldende rett	73
15.4.3	Aldersgrense 23 år for opptak på grunnlag av realkompetanse-vurdering	52	23.3	Departementets høringsforslag ...	74
			23.4	Høringsinstansenes syn	75
			23.5	Departementets vurdering	76
16	Studiepoeng, Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk og vitnemål.....	54	24	Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser	80
16.1	Gjeldende rett	54	25	Endring i lov om student-samskipnader – tilknytning til studentsamskipnader	81
16.2	Departementets høringsforslag	54	25.1	Gjeldende rett	81
16.3	Høringsinstansenes syn	54	25.2	Departementets høringsforslag ...	81
16.4	Departementets vurdering	56	25.3	Høringsinstansenes syn	81
17	Gradstildeling	60	25.4	Departementets vurdering	82
17.1	Gjeldende rett	60	26	Endring i lov om student-samskipnader – deling (fisjonering) av student-samskipnader	84
17.2	Departementets høringsforslag	60	26.1	Gjeldende rett	84
17.3	Høringsinstansenes syn	60	26.2	Departementets høringsforslag ...	84
17.4	Departementets vurdering	62	26.3	Høringsinstansenes syn	85
18	Skikkethet	63	26.4	Departementets vurdering	85
18.1	Gjeldende rett	63			
18.2	Departementets høringsforslag	63	27	Økonomiske og administrative konsekvenser	86
18.3	Høringsinstansenes syn	63	27.1	Vitnemålsportal	86
18.4	Departementets vurdering	64	27.2	Opprettelse av studentorgan	86
19	Politiattest	65			
19.1	Gjeldende rett	65			
19.2	Departementets høringsforslag	65			

27.3	Utvidede rettigheter for studenter i permisjon	86	28	Merknader til bestemmelsene	88
27.4	Fagskolenes tilknytning til studentsamskipnad	86	28.1	Ny fagskolelov	88
27.5	Deling (fisjoning) av studentsamskipnader	87	28.2	Endringer i student- samskipnadsloven	109
				Forslag til lov om fagskoleutdanning (fagskoleloven)	111

Prop. 47 L

(2017–2018)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Lov om fagskoleutdanning (fagskoleloven)

*Tilråding fra Kunnskapsdepartementet 16. mars 2018,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Hovedinnholdet i proposisjonen

Kunnskapsdepartementet legger med dette frem forslag til ny lov om fagskoleutdanning.

Forslaget gjelder en ny lov om fagskoleutdanning. Loven skal gjelde for fagskoleutdanning som er akkreditert av Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT). Fagskoleutdanning er høyere yrkesfaglig utdanning som ligger på nivået over videregående opplæring eller tilsvarende realkompetanse, og som har et omfang tilsvarende minimum et halvt studieår og maksimum tre studieår. Den nye loven baserer seg på gjeldende lov av 6. juni 2003 nr. 56 om fagskoleutdanning. Mange bestemmelser fra gjeldende fagskolelov foreslås videreført i ny lov. I utkast til ny lov foreslås det at loven gis en ny struktur og oppbygning, og at rekkefølgen på bestemmelsene endres. Det foreslås videre innholdsmessige endringer, hovedsakelig som følge av behov for nye regler jf.

tiltak foreslått i Meld. St. 9 (2016–2017) *Fagfolk for fremtiden – Fagskoleutdanning* og Stortingets behandling av denne, jf. Innst. 254 S (2016–2017). I tillegg foreslås det lovfesting av studentorgan, rett til fødselspermisjon for fagskolestudenter, hjemmel for innhenting av personopplysninger for å imøtekomme personvernforordningens krav om egen hjemmel for dette i nasjonal rett og språklige endringer som følge av at Språkrådet har foretatt en gjennomgang av lovteksten i gjeldende lov.

Departementet foreslår å gi studenter ved fagskolene et bedre velferdstilbud ved at fagskoler får rett til medlemskap i en studentsamskipnad. Departementet foreslår videre å foreta en justering av studentsamskipnadsloven for å regulere deling (fisjon) av studentsamskipnader gjennom en presisering i studentsamskipnadsloven.

2 Bakgrunn for lovforslaget

2.1 Fagfolk for fremtiden

Med Meld. St. 9 (2016–2017) *Fagfolk for fremtiden – Fagskoleutdanning* (Fagskolemeldingen) tok Regjeringen et langt skritt på veien mot at fagskoler skal bli et likeverdig alternativ til universiteter og høyskoler, og også mot en mer enhetlig organisering og regulering av fagskoleutdanning og universitets- og høyskoleutdanning. Endringene som ble foreslått i meldingen skal klargjøre fagskolens plass i utdanningssystemet. Stortinget har i sin behandling av meldingen i hovedsak sluttet seg til Regjeringens forslag, med noen få endringer. Blant annet skal fagskoleutdanning benevnes som «høyere yrkesfaglig utdanning», utdanningen skal ligge på nivå over videregående opplæring og den skal ha en yrkesfaglig innretning.

Regjeringens politikk for fagskoleutdanning, signalisert gjennom Fagskolemeldingen og gjennom de endringene som foreslås her, tydeliggjør at utdanningen skal dekke et behov for korte og yrkesrettede utdanninger og tilføre Norge arbeidskraft som universitetene og høyskolene ikke kan tilby. Fagskoleutdanning er nødvendig for Norge som kunnskapsnasjon, fordi det er et stort behov for gode, yrkesrettede og spesialiserte utdanninger både i offentlig sektor og lokalt og regionalt næringsliv.

2.2 Høringen

Forslag til ny fagskolelov ble sendt på høring 28. juni 2017 med høringsfrist 30. september samme år. Høringen ble sendt til følgende instanser:

Departementene
Fylkeskommunene
Fylkesmennene

Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen
Kompetanse Norge
Norges forskningsråd
Senter for IKT i utdanningen
Senter for internasjonalisering av utdanning
Statens lånekasse for utdanning

Regelrådet for næringslivet
Riksrevisjonen
Sametinget
Utdanningsdirektoratet

AOF Haugaland
AOF Hordaland – Sogn og Fjordane
AOF Norge
AOF Østfold
Art Complexion makeup skole og kurscenter
Beverage Academy AS
Bodin videregående skole og maritime fagskole
Bårdar Akademiet AS
Centric IT Academy
Chr. Thams fagskole
Designinstituttet
Det tverrfaglige kunstinstitutt
Dykkerutdanningen ved Høgskolen i Bergen
eCademy AS
Einar Granum Kunstfagskole
Emergence School of Leadership
European Helicopter Center AS
Fabrikken Asker Kunstfagskole
Fagskole Helse og miljø
Fagskolen Aldring og helse
Fagskolen for bokbransjen
Fagskolen i Hordaland
Fagskolen i Kirkenes
Fagskolen i Kristiansund
Fagskolen i Troms av. Nord-Troms videregående skole
Fagskolen i Vestfold
Fagskolen i Østfold
Fagskolen i Ålesund
Fagskolen Innlandet
Fagskolen Oslo Akershus
Fagskolen Telemark
Fagskolen Tinius Olsen
Fagskolen Troms, avd. Harstad tekniske fagskole
Fagskolen Troms, avdeling Tromsø
Fagskolen i Sogn og Fjordane
Fashion Mode AS
Folkeuniversitetets helsefagskole
Fredrikstad FagAkademi AS
Frelsesarmeens offiserskole
Gauldal fagskole

Hadsel videregående skole og fagskole
 Hald Internasjonale Senter
 Haugesund Skolesenter AS
 Hordaland helsefagskole
 Høyskolen Kristiania – fagskolestudier
 Imageakademiet
 Institutt for helhetsmedisin
 Karmsund videregående skole
 Kunst og Design College
 Kunstscolen i Bergen
 Kunstscolen i Rogaland
 Levanger Fagskole
 Lofoten maritime fagskole
 Lofoten reiselivfagskole
 Luftfartsskolen AS
 Lukas fagskole og kurssenter
 Menighetsbibelskolen
 NKI AS
 Nordkapp maritime fagskole og vgs skole
 Nordland fagskole i helse-og sosialfag
 Nordland kunst- og filmfagskole
 Norges grønne fagskole – Veia
 Norges Interiørskole AS
 Noroff Fagskole AS
 Norsk Fotofagskole
 Norsk jernbaneskole
 Norwegian Drilling Academy AS, NORTRAIN
 Pilot Flight Academy AS
 Stavanger offshore tekniske skole
 Steinkjer fagskole
 Stiftelsen Norsk Hestesenter
 Stiftelsen Rogaland Kurs og Kompetansesenter
 Stjørdal fagskole
 Sørlandets fagskole
 TISIP Fagskole
 Tone Lise Akademiet AS
 Treider Fagskoler AS
 Trondheim fagskole
 Tunsberg Medisinske Skole
 Ytre Namdal fagskole
 Ålesund kunsthøgskole

 Atlantis Medisinske Høgskole
 Bjørknes høyskole
 Musikkteaterhøgskolen
 Noroff høyskole
 Norsk barnebokinstitutt
 Norsk Gestaltinstitutt AS Høgskole
 Norsk høgskole for helhetsterapi
 Skrivekunstakademiet
 Ansgar Teologiske Høgskole
 Barrat Due musikk-institutt
 Bergen Arkitekt-høgskole
 Campus Kristiania Markedshøgskolen
 Det teologiske Menighetsfakultet

Dronning Mauds Minne Høgskole for
 barnehagelærerutdanning
 Fjellhaug Internasjonale Høgskole
 Handelshøgskolen BI
 Høgskolen for landbruk og bygdeutvikling
 Høyskolen Diakonova
 Høyskolen for Ledelse og Teologi
 Lovisenberg diakonale høgskole
 NLA Høgskolen
 Norges Dansehøgskole
 Steinerhøgskolen
 VID vitenskapelige høgskole
 Westerdals – Oslo School of Arts Communication
 and Technology
 Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo
 Høgskolen i Innlandet
 Høgskolen i Molde vitenskapelig høgskole i
 logistikk
 Høgskolen i Oslo og Akershus
 Høgskolen i Sørøst-Norge
 Høgskolen i Østfold
 Høgskolen i Volda
 Høgskolen på Vestlandet
 Kunsthøgskolen i Oslo
 Nord universitet
 Norges handelshøgskole
 Norges idrettshøgskole
 Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
 Norges musikkhøgskole
 Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
 Samisk høgskole
 Universitetet i Agder
 Universitetet i Bergen
 Universitetet i Oslo
 Universitetet i Stavanger
 Universitetet i Tromsø – Norges arktiske
 universitet
 Forsvarets høgskole
 Forsvarets etterretningshøgskole
 Luftkrigsskolen
 Krigsskolen
 Sjøkrigsskolen
 Politihøgskolen
 Kriminalomsorgens utdanningssenter

 Akademikerforbundet
 Arkitektenes Fagforbund
 Bibliotekarforbundet
 Den Norske Jordmorforening
 Den norske legeforening
 Den norske tannlegeforening
 Den norske veterinærforening
 Det norske Diakonforbund
 Econa
 Fellesorganisasjonen

Forskerforbundet	Helse Midt-Norge RHF
Musikernes fellesorganisasjon	Helse Nord
Naturviterne	Helse Sør-Øst RHF
Norges Farmaceutiske Forening	Helse Vest RHF
Norges Ingeniør- og Teknologorganisasjon	Innovasjon Norge
Norges Juristforbund	Likestillings- og diskrimineringsombudet
Norsk ergoterapeutforbund	Integrerings- og mangfoldsdirektoratet
Norsk Fysioterapeutforbund	Kriminalomsorgsdirektoratet
Norsk Lektorlag	Forbrukerombudet
Norsk nærings- og nytelsesmiddelarbeiderforbund	Forbrukerrådet
Norsk psykologforening	Datatilsynet
Norsk Radiografforbund	Statistisk sentralbyrå
Norsk Sykepleierforbund	Norges tekniske vitenskapsakademi
Norsk tjenestemannslag	KS
Parat	Oslo kommune – Utdanningsetaten
Presteforeningen	Helsedirektoratet
Samfunnsviterne	Statens helsetilsyn
Samfunnsøkonomene	Statens autorisasjonskontor for helsepersonell
Skolelederforbundet	Folkehelseinstituttet
Skolenes landsforbund	Sintef Teknologiledelse /STEP
STAFO	Statlig spesialpedagogisk støttesystem
Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening	Norges Handikapforbund
Utdanningsforbundet	Unge funksjonshemmede
Landsorganisasjonen i Norge	Dysleksi Norge
Næringslivets Hovedorganisasjon	Funksjonshemmedes fellesorganisasjon
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund	Norges Døveforbund
Unio	Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner
Arbeidsgiverforeningen Spekter	Statens råd for likestilling av funksjonshemmede
Hovedorganisasjonen Virke	Synshemmede Akademikeres Forening
Akademikerne	Eleverorganisasjonen
Lærernes Yrkesforbund	Landslaget for matematikk i skolen
Association of Norwegian Students Abroad	Nasjonalt Fagråd for Utøvede musikkutdanning og Musikkvitenskap
Studentsamskipnadene	Friluftsrådenes Landsforbund
Nettverk for private høyskoler	Private Barnehagers Landsforbund
Universitets- og høyskolerådet	Folkehøgskolerådet
Organisasjon for norske fagskolestudenter	Kristne Friskolers Forbund
Akademiet for yngre forskere	Det norske maskinistforbund
Delta	Fiskebåtredernes Forbund
Norsk senter for menneskerettigheter	Maskinentreprenørenes Forbund – MEF
Norsk presseforbund	Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring
Den norske Forleggerforening	Nasjonalt utvalg for fagskoleutdanning i helse- og sosialfag
Steinerskoleforbundet	Norges Bonde- og Småbrukarlag
Universitetssenteret på Svalbard	Norges Bondelag
CERES	Norges Fiskarlag
UNINETT AS	Norges Rederiforbund
Samskipnadsrådet	Norges Sjøoffisersforbund
Forum for fagskoler – Abelia	Fleksibel utdanning Norge
Studieforbundet Folkeuniversitetet	Norsk Kulturskoleråd
Studieforbundet natur og miljø	Norske Fag- og Friskolers Landsforbund
Studieforbundet næring og samfunn	Samarbeidsrådet for yrkesopplæring
Norgesuniversitetet	Sjøfartsdirektoratet
	Rådet for offentlige fagskoler

Utdanning.no

Følgende hadde merknader til høringen:

Akademikerne
 Arbeidsgiverforeningen Spekter
 Art Complexion Makeup Skole AS
 Buskerud fylkeskommune
 Byggenæringens Landsforening – BNL
 BÅRDAR AKADEMIET AS
 CERES
 Delta
 Fagskolen i Vestfold
 Fagskolen i Østfold
 Fagskolen i Ålesund
 Fagskolen Innlandet
 Fagskolen Innlandet – Studentrådet
 Fagskolen Oslo Akershus
 Fiskebåtredernes landsforbund
 Fleksibel utdanning Norge
 Forskerforbundet
 Forum for Fagskoler
 Forum for kunstfaglig utdanning
 Hedmark fylkeskommune
 Helse Nord
 Helse Sør-Øst RHF
 Hordaland fylkeskommune
 Hovedorganisasjonen Virke
 Høgskolen i Oslo og Akershus
 Høgskolen i Østfold
 Høgskulen på Vestlandet
 Høyskolen Kristiania
 Justis- og beredskapsdepartementet
 Kompetanse Norge
 Kriminalomsorgsdirektoratet
 Kristne Friskolers Forbund
 KS
 Kunstsikolen i Bergen
 Kunstsikolen i Rogaland
 Kystrederiene
 LO
 Nasjonalt Fagskoleråd
 Nelfo
 NHO
 NITO
 NKI AS
 NOKUT – Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen
 Nord-Trøndelag fylkeskommune
 Norges grønne fagskole – Veia
 Norges Rederiforbund
 Noroff Education AS
 Norsk Forbund for Utviklingshemmede
 Norsk Industri
 Norsk studentorganisasjon

Norsk Sykepleierforbund
 Norske Fag- og Friskolers Landsforbund
 NUTF (Nasjonalt utvalg for teknisk fagskoleutdanning)
 Oddgeir
 Oppland fylkeskommune
 Organisasjon for Norske Fagskolestudenter
 Rektor Alf Furland Fagskolen i Ålesund
 Rogaland fylkeskommune
 Rådet for offentlige fagskoler
 Samskipnadsrådet
 Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU)
 Skolenes landsforbund
 Språkrådet
 Statistisk sentralbyrå
 Stiftelsen Norsk Hestesenter
 Studentsamskipnaden i Gjøvik, Ålesund og Trondheim
 Studentsamskipnaden på Vestlandet
 Studieforbundet AOF Norge
 Studieforbundet Folkeuniversitetet
 Styret for Fagskolane i Hordaland
 Sør-Trøndelag fylkeskommune
 Telemark fylkeskommune
 Treider Fagskoler AS
 Troms fylkeskommune
 Trondheim fagskole
 UiT Norges arktiske universitet
 Unio
 Universitetet i Agder
 Universitetet i Oslo
 Universitets- og høgskolerådet
 Utdanningsdirektoratet
 Utdanningsforbundet
 Utenriksdepartementet
 Velferdstingene i Norge
 Velferdstinget i Gjøvik, Ålesund og Trondheim
 Velferdstinget Vest
 Vest-Agder fylkeskommune
 Voksenopplæringsforbundet
 YS

Følgende instanser har uttalt at de ikke har merknader til høringsutkastet:

Arbeids- og sosialdepartementet
 Forsvarsdepartementet
 Helse- og omsorgsdepartementet
 Maskinentreprenørenes Forbund
 Norges Fiskarlag
 Samferdselsdepartementet

Den 28. september 2017 ble forslag om endring i fagskoleloven om innrapportering av individdata til Database for fagskoleutdanning (DBH-F) sendt

på høring. Høringsfristen var 4. desember samme år. Høringen ble sendt til de samme instanser som ovennevnte høring:

Følgende hadde ikke merknader til høringen:

Helse- og omsorgsdepartementet
Helse Sør-Øst RHF
Høgskolen i Sørøst-Norge
Justis- og beredskapsdepartementet
Klima- og miljøverndepartementet
Maskinentreprenørenes Forbund
Samferdselsdepartementet
Universitetet i Agder
Følgende hadde merknader til høringen:
Datatilsynet
Nasjonalt fagråd
NHO
NKI AS
NOKUT
Norske Fag- og Friskolers Landsforbund
Norsk senter for forskningsdata
Statistisk sentralbyrå
Treider fagskoler

Forslag om endring av behandlingsansvarlig for Vitnemålsportalen ble sendt på høring 13. november 2017. Høringsfristen var 8. januar 2018. Høringen ble sendt til samme instanser som ovennevnte høring.

Følgende hadde ikke merknader til høringen:

Forsvarsdepartementet
Helse Midt-Norge RHF
Helse- og omsorgsdepartementet
IMDI
Justis- og beredskapsdepartementet
Lovisenberg diakonale høgskole
Musikkteaterhøgskolen
Norges handelshøgskole
Politihøgskolen
Regelrådet
Samferdselsdepartementet
Senter for internasjonalisering i utdanningen
Statistisk sentralbyrå
Utenriksdepartement

Følgende hadde merknader til høringen:

Akademikerne
Fagskolen Aldring og helse
Forskerforbundet
Handelshøgskolen BI
Helse Vest RHF
Høgskolen i Sørøst-Norge
Høgskolen Kristiania
Kunnskapsdepartementets tjenesteorgan (tidl. Ceres)
Nord Universitet
Norsk studentorganisasjon
Universitetet i Oslo
Universitets- og høgskolerådet

3 Forslag fra høringsinstansene som ikke er tatt med i proposisjonen

3.1 Bakgrunn

En del høringsinstanser har benyttet høringen til å foreslå nye tillegg til lovteksten. Felles for disse er at tiltakene vil være så inngripende at departementet legger til grunn at de ut fra reglene om høring i utredningsinstruksen må sendes på offentlig høring før loven kan endres. Kunnskapsdepartementet må derfor vurdere disse forslagene i forbindelse med eventuelle senere lovrevisjoner. Forslagene er kort nevnt i det følgende:

3.2 Utvidelse av formålsparagrafen – definisjon av «fagskolens kunnskapsgrunnlag»

Både NOKUT og Fagskolerådet etterlyser at det gjøres en vurdering av hva som skal være «fagskolens kunnskapsgrunnlag», og at en nærmere definisjon tas inn i formålsbestemmelsen. NOKUT skriver i sin høringsuttalelse: «I noen tilfeller har NOKUT mottatt og behandlet søknader om fagskoleutdanning der det har vært tvil om kunnskapsgrunnlaget er forsvarlig med hensyn på faglighet og yrkestilknytning/relevans, saklighet og etiske forhold.» NOKUT trekker en sammenligning til universitets- og høyskoleloven § 1-3 bokstav a om institusjonenes virksomhet og § 1-5 første ledd om faglig frihet og ansvar, og ønsker en tilsvarende definisjon og avgrensning for fagskoleutdanning.

Fagskolerådet og NOKUT foreslår at formålsparagrafen utvides, og at det tas inn en passus om hva fagskoleutdanning skal bygge på. De vil ha inn «bygger på erfarings- og utviklingskompetanse i arbeidslivet, samt relevant forskning. Fagskolen skal i nært samarbeid med yrkesfeltet utvikle og formidle spesialisert yrkeskompetanse tilpasset ny teknologi, utviklingstrekk og behov i samfunns- og arbeidsliv».

Departementet vil ta initiativ til å sette ned en arbeidsgruppe i løpet av 2018 som har som mandat å utrede dette spørsmålet.

3.3 Faghøyskoler

Flere høringsinstanser, deriblant LO, ønsker at fagskolene skal få en mer reell status som høyere yrkesfaglige utdanning. De foreslår derfor at fagskolene får mulighet til å kalles faghøyskole, og at det skal innføres en opprykksordning tilsvarende dagens akkrediteringssystem for høyskoler og universiteter.

Det er ikke mulig nå av to grunner:

- det forutsetter et system for institusjonsgodkjenning eller -akkreditering av faghøyskoler, noe som hverken er foreslått i stortingsmeldingen eller i lovhøringen.
- betegnelsen «høyskole» som (del av) en institusjonsbetegnelse er beskyttet etter universitets- og høyskoleloven § 7-2 og vil derfor forandre endring av denne loven.

3.4 Mållova

Språkrådet etterlyser hjemmel for at mållova også skal gjelde for studentene ved offentlige fagskoler, og at det må lovfestes rett til valgfri målform på eksamen. Dette er forslag som krever høring.

3.5 Tilsyn og kontroll

Enkelte høringsinstanser har kommentarer til bestemmelsene som er vedtatt gjennom Stortingets behandling av Prop. 44 L (2016–2017) *Endringer i lov om universiteter og høyskoler og lov om fagskoleutdanning (organisasjonsform, disponering av tilskudd og egenbetaling mv.)*, se Innst. 225 L (2016–2017). NHO og FORUM for kunstfaglige utdanninger har innspill til § 29 om offentlig tilskudd og egenbetaling, knyttet til finansiering av de private fagskolene, blant annet om beregningen og tildelingen over statsbudsjettet.

NHO med flere peker på at det ikke er tydelig hvem som fører tilsyn med offentlige fagskoler. I Prop. 44 L er det lagt til grunn at det er fylkeskom-

munene selv som har ansvaret for å føre økonomisk tilsyn med egne fagskoler, i tråd med alminnelig ansvarsfordeling. De mener dette bør presiseres i loven.

Dette er innspill som Kunnskapsdepartementet vil vurdere og eventuelt komme tilbake til ved neste lovrevisjon.

3.6 Plikt for fagskoler til medlemskap i studentsamskipnad

I Innst. 254 S (2016–2017) bes departementet om at det ved midtveisevaluering av de kvalitetshevende tiltakene i Fagskolemeldingen vurderes om fagskoler etter bestemte kriterier bør ha plikt til medlemskap i studentsamskipnad. Departementet vil følge opp dette i tråd med anmodningen.

4 Ny lov og ny struktur

4.1 Gjeldende rett

Gjeldende lov trådte i kraft i 2003. I 2007 gjennomgikk loven en større revisjon. De to siste årene er det også foretatt to omfattende endringer av loven, jf. Prop. 95 L (2015–2016) *Endringer i fagskoleloven (om studentrettigheter m.m.)* og i 2017 med Prop. 44 L (2016–2017) *Endringer i lov om universiteter og høyskoler og lov om fagskoleutdanning (organisasjonsform, disponering av tilskudd og egenbetaling mv.)*.

Høsten 2014 ble NOU 2014: 14 *Fagskolen – et attraktivt utdanningsvalg* lagt frem. Kunnskapsdepartementet fulgte opp utvalgets anbefaling ved å fremme forslag om endringer i fagskoleloven i Prop. 95 L (2015–2016) *Endringer i fagskoleloven (om studentrettigheter m.m.)*. Endringene trådte i kraft 1. juli 2016, bortsett fra bestemmelsen om godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning som fikk utsatt ikrafttredelse. Endringene medfører at fagskolestudentenes rettigheter er blitt styrket og nå er likere det som gjelder for studenter ved universiteter og høyskoler.

I 2013 satte Kunnskapsdepartementet ned en ekspertgruppe som skulle utrede endringer i regelverket om tilskudd til private høyskoler og fagskoler. Ekspertgruppens arbeid ble fulgt opp av departementet i Prop. 44 L (2016–2017). Dette er fulgt opp med lovvedtak i tråd med forslagene i proposisjonen 30. mars 2017. De nye lovbestemmelsene er sanksjonert av Kongen i statsråd den 9. juni og trådte i kraft 1. januar 2018. Lovendringen gir større åpenhet og kontroll med at statlige tilskudd og studentenes egenbetaling benyttes til den godkjente utdanningen. Kravene til bruk av statlig tilskudd og studentenes egenbetaling er tydeliggjort.

Med lovendringene som trådte i kraft 1. januar 2018, ble de nye endringene som følger av tiltak i Fagskolemeldingen den tredje revisjonen på to år, og alle endringer og tillegg krever, etter departementets vurdering, en bedre strukturering av bestemmelsene. Ønsket om å dele loven inn i kapitler og få til et ryddig system medfører også behov for en større strukturendring. I tillegg har det vært et ønske om å gjøre enkelte språklige

oppgraderinger av loven som følge av et samarbeid med Språkrådet. I sum blir dette så omfattende at det etter departementets vurdering er mest formålstjenlig å fastsette en ny lov.

4.2 Departementets høringsforslag

Departementet foreslo at fagskoleloven blir etablert som en ny lov, med ny struktur og et utvidet innhold. Det ble også foreslått at loven beholder samme tittel som gjeldende lov.

Det er et mål at det skal bli enklere for brukerne å finne frem i den nye loven. For å bedre tilgjengeligheten foreslås det som nevnt over en ny struktur. Lovavdelingen i Justisdepartementet anbefaler i sin veileder om lovteknikk at «dersom loven er av noe størrelse, bør den deles inn i kapitler». Et viktig hensyn er også at strukturen som velges, legger til rette for fremtidige lovendringer. Etter departementets vurdering vil en kapittelvis inndeling, der kapitteloverskriften henviser til området lovbestemmelsene skal regulere, bidra til at loven blir mer tilgjengelig og leservennlig for alle som ønsker å sette seg inn i bestemmelser i loven.

Departementet foreslo i høringsutkastet å dele loven inn i åtte kapitler. Kapitteloverskriften henviser til hvilket område lovbestemmelsene skal regulere. Det er foreslått en fortløpende nummering av paragrafene.

4.3 Høringsinstansenes syn

Ingen høringsinstanser uttaler seg negativt om at det etableres en ny lov med en ny struktur. *NOKUT* «imøteser en ny lov med en hensiktsmessig struktur og bestemmelser som vil styrke fagskolesektoren». *Nord-Trøndelag fylkeskommune* påpeker at det er positivt at loven blir mer lik universitets- og høyskoleloven når det gjelder språkbruk og studentrettigheter. *Kommunenes sentralforbund (KS)* mener at «den foreslåtte inndelingen av loven i åtte kapitler gir en god og ryddig struktur og god lesbarhet». *NHO* mener at loven har

fått form og innhold som gir god konsistens og oversikt, men at den kan struktureres bedre. NHO peker på at kapitlene 3 og 4 kan struktureres noe bedre for å få bedre samhandling mellom innholdet i de ulike kapitlene. Kapittel 3 handler i stor grad om styret, mens studentorganet er omtalt under kapittel 4. NHO mener sammenhengen her kunne blitt bedre synliggjort dersom sistnevnte ble behandlet under kapittel 3 eller under kapittel 5 om studentenes rettigheter og plikter. De foreslår konkret å flytte bestemmelsen om studentorgan til kapittel 3.

4.4 Departementets vurdering

Forslaget om å etablere en ny fagskolelov med ny kapittelinndeling og ny nummerering av paragra-

fene, som både omfatter nye bestemmelser og er en videreføring av gjeldende lov, er godt mottatt av brukerne av loven. De språklige endringene er utarbeidet i et samarbeid med Språkrådet.

Strukturen og rekkefølgen på bestemmelsene som ble foreslått i høringsnotatet, fremmes derfor som forslag for Stortinget, med unntak av en strukturell endring i tråd med forslaget fra NHO. Forslaget fra NHO innebærer at bestemmelsen om studentorgan § 14 flyttes fra kapittel 4 til kapittel 3 «Organisering av fagskolen».

Departementet fremmer forslag til ny lov med ny struktur, ny kapittelinndeling og ny nummerering av paragrafene for Stortinget.

5 Lovens formål og definisjon av fagskoleutdanning

5.1 Gjeldende rett

I gjeldende lov § 1 beskrives formålet med fagskoleutdanning slik: «Lovens formål er å sikre fagskoleutdanninger av høy kvalitet gjennom en offentlig godkjenningsordning. Loven skal bidra til at studenter ved fagskoleutdanninger får tilfredsstillende vilkår.»

Gjeldende formålsparagraf etablerer et system for offentlig godkjenning av fagskoleutdanninger, både private og offentlige, og skal sørge for at studentene ved fagskoleutdanningene får tilfredsstillende vilkår under utdanningen.

Fagskoleloven er en overordnet rammelov som angir hvilke hovedkriterier som fagskoleutdanning må oppfylle for å bli godkjent etter loven. Loven utfylles av forskrifter fastsatt av Kunnskapsdepartementet og NOKUT, henholdsvis forskrift om fagskoleutdanning av 17. mars 2017 nr. 334, forskrift om kvalitet i høyere utdanning og fagskoleutdanning av 1. februar 2010 nr. 96 (studiekvalitetsforskriften) og forskrift om tilsyn med kvaliteten i fagskoleutdanning av 12. desember 2013 nr. 1504 (fagskoletilsynsforskriften). Det er opp til den enkelte fagskole eller eier å etablere mest mulig hensiktsmessige ordninger og organisering for fagskoleutdanningen innenfor rammene som lovverket setter. Ordningen og organiseringen skal ivareta kravene til kvalitet, styring og økonomi, organisering av utdanningen og samarbeid med arbeidslivet. Kravene er presisert og utdypet i forskrifter og i øvrige styringsdokumenter fra departementet og andre myndigheter.

I gjeldende lov omtales fagskoleutdanning som «yrkesrettede utdanninger» og som «yrkesrettede utdanninger som bygger på videregående opplæring eller tilsvarende realkompetanse».

Gjeldende lov bruker uttrykket «tilbyder» både om eieren av fagskole, styret ved fagskolen og selve fagskolen. Dette uttrykket omfatter dessuten både beskrivelse av rolle og av ansvar.

5.2 Departementets høringsforslag

For å kunne følge opp de tiltakene i Fagskolemeldingen som skal bidra til å heve fagskolesektorens synlighet og betydning for samfunnet, foreslo departementet at det fastsettes en ny formålsbestemmelse i ny fagskolelov. Det ble også foreslått å ta omtalen av godkjenningsordningen ut av fagskolelovens formålsparagraf, og at kravene til godkjenning (akkreditering) blir videreført i forslag til ny fagskolelov kapittel 2. Dette innebærer ingen endring av gjeldende rett.

Det er viktig for departementet å kreve at kvaliteten på fagskoleutdanningen skal være høy, og dette kravet videreføres i forslaget til ny formålsbestemmelse. Høy kvalitet forutsetter at en rekke vilkår er på plass, slik som regelverk, administrasjon, bygg, utstyr, økonomi, ledelse, den faglige, praktiske og pedagogiske tilretteleggingen av utdanningen, lærernes kompetanse både faglig og pedagogisk og studentenes forutsetninger, motivasjon og innsats i utdanningen. Disse vilkårene må også være oppfylt for at en fagskole skal kunne akkrediteres (godkjennes) av Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT). Gjennom samfunnsutviklingen vil kravene til høy kvalitet endre seg over tid. Det er andre krav som blir stilt til fagskolene i 2018 enn da fagskoleloven trådte i kraft i 2003. Det er NOKUT som gjennom sin godkjenningsordning skal kontrollere at fagskoleutdanningene opprettholder en høy kvalitet gjennom naturlig utvikling over tid, gjennom godkjenningsordningen som er hjemlet i gjeldende lov § 2.

Departementet foreslo også å endre kravet om «tilfredsstillende vilkår» til «gode utdanningsvilkår». Departementet mener at «gode utdanningsvilkår» gjenspeiler høyere krav til kvalitet, og bidrar til at fagskolene tilrettelegger sine utdanninger slik at studentene kan gjennomføre dem på en god måte.

Regjeringens mål er at fagskoleutdanningen skal være et likeverdig og reelt alternativ til utdanning ved universiteter og høyskoler. Uttrykket «yrkesrettet utdanning» og «yrkesrettede utdanninger som bygger på videregående opplæring

eller tilsvarende realkompetanse» ligner på omtalen av yrkesrettet opplæring på videregående nivå. Departementet ser at begrepene og benevnelsene kan blandes og misforstås. I høringsforslaget foreslo departementet å endre dette ved å innføre uttrykket «høyere yrkesfaglig utdanning», i tråd med Stortingets beslutning i forbindelse med behandlingen av fagskolemeldingen, jf. Innst. 254 S (2016–2017). Uttrykket «høyere» vil avhjelpe at fagskoleutdanningen i dag mangler et klart nivåbegrep, og plassere fagskoleutdanning som likestilt alternativ til universitets- og høyskoleutdanning, på nivået over videregående utdanning. I tillegg vil ordet «yrkesfaglig» skille utdanningen fra universitets- og høyskoleutdanning. Å lovfeste at fagskoleutdanning kan benevnes som «høyere yrkesfaglig utdanning» vil tydeliggjøre fagskoleutdanningens plass i utdanningssystemet. Endringen i terminologi vil ikke ha praktisk betydning ved for eksempel overgang til universitets- eller høyskolestudier, fordi det fremdeles er læringsutbyttet som skal måles.

Uttrykket «tilbyder»

I gjeldende lov brukes gjennomgående uttrykket «tilbyder» om flere ulike aktører og roller i fagskolenes styring og organisering. Departementet mener det er uheldig at det samme begrepet i loven har forskjellig betydning etter hvilken kontekst begrepet blir brukt i. Dette kan skape forvirring for brukerne av loven, og det kan skape uklare ansvarsforhold. I gjeldende lov er det ikke alltid klart om det er eier, styret eller fagskolen selv som skal utføre eller som har ansvaret for de ulike oppgavene, siden mange av oppgavene er tillagt «tilbyder».

I universitets- og høyskoleloven er det overordnede ansvaret for ulike oppgaver plassert hos styret. Departementet foreslår å plassere ansvaret tilsvarende for fagskolene. På denne måten vil departementet tydeliggjøre at det er styret ved fagskolen som har det øverste ansvaret for utdanningene, for drift og økonomi, for at studentenes rettigheter blir ivaretatt, og for at fagskolen oppfyller sine plikter overfor eiere, myndigheter, studenter og andre. Det foreslås at betegnelsene «styre» og «fagskole» benyttes der hvor det er nødvendig for å beskrive hvilket ansvar styret eller fagskolen har, og også for å presisere hvilken rolle aktøren har, og at uttrykket «tilbyder» ikke lenger brukes i ny lov.

5.3 Høringsinstansenes syn

NOKUT og *NHO* ønsker en utvidelse av formålsbestemmelsen til også å omfatte en definisjon av hva fagskoleutdanning kan være og hvordan fagskoleutdanning skal kunne avgrenses. Det vises her til departementets redegjørelse under punkt 3.2.

NHO mener det er positivt at det legges vekt på utdanningskvaliteten og vilkårene for studentene. Dette er to avgjørende faktorer for å styrke attraktiviteten til fagskolene og sikre at studentene får samme muligheter og rettigheter som studenter på høyskoler og universiteter. Det siste er en grunnleggende forutsetning for at likeverd skal bli en realitet.

Studieforbundet AOF Norge mener at fagskoleloven bør ha en mer ambisiøs formålsparagraf enn i det foreliggende lovforslaget, og at formålsparagrafen bør tydeliggjøre fagskolens egenart. Fagskolens tilknytning til arbeidslivet, og at fagskolens kunnskapsgrunnlag er både erfarings- og utviklingsbasert, er momenter *AOF* mener formålsparagrafen bør inneholde.

5.3.1 Høyere yrkesfaglig utdanning

Trondheim fagskole støtter forslaget om å lovfeste begrepet «høyere yrkesfaglig utdanning». Fagskolen mener at dette gir et bedre signal om nivå, plassering og kjennetegn på utdanningen enn hva «fagskoleutdanning» gjør. Fagskolen foreslår derfor at «høyere yrkesfaglig utdanning» bør innarbeides konsekvent i lovteksten til erstatning for «fagskoleutdanning», og også slik at loven gis betegnelsen «lov om høyere yrkesfaglig utdanning».

De fleste høringsssvarene omhandler formålsparagrafens andre ledd, og det er mange som mener at «høyere yrkesfaglig utdanning» løfter fagskolen opp et nivå. Høringsinstansene som er negative til forslaget, peker på sammenblanding med universitets- og høyskoleutdanning og kjente begreper knyttet til denne.

Statistisk sentralbyrå er negativ til begrepsbruken og mener at omtale av fagskoleutdanning som «høyere yrkesfaglig utdanning» innebærer en redefinering av hvilke utdanninger som regnes som «høyere utdanning». Dette vil ifølge SSB føre til endringer i SSBs statistikkpubliseringer. SSB viser til at «høyere utdanning» er et innarbeidet begrep i Norge, og at en endring av definisjonen av begrepet kan skape usikkerhet med hensyn til hva som faktisk omtales når begrepet brukes. En

slik redefinering kan også medføre endringer i internasjonale dataleveranser.

Universitets- og høyskolerådet (UHR) støtter heller ikke benevnningen «høyere yrkesfaglig utdanning». De mener det vil være svært uheldig å lovfeste dette, fordi benevnningen da vil kunne benyttes på utdanning på nivå 5 i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR), og ikke lenger vil være et samlebegrep for utdanning på nivå 6–8 i NKR. UHR mener dette er uheldig, og ber om at det heller foretas en helhetlig gjennomgang av begrepene, inkludert konsekvenser av en eventuell endring.

Arbeidsgiverforeningen Spekter mener det er viktig at det fortsatt må skilles mellom høyere utdanning ved universiteter og høyskoler, og annen utdanning som ligger på nivå over videregående opplæring. Spekter mener at begrepet «høyere yrkesfaglig utdanning» kan skape uklarhet om både nivå og innretning selv om lovforslaget og høringsbrevet er tydelige på dette. De mener at betegnelsen «yrkesfaglig høyere utdanning» kan brukes som et argument både for å endre nivå i NKR og overgangsordninger mellom studier.

Flere av tilbakemeldingene til formålsbestemmelsen gjelder høringsutkastet § 1 andre ledd annet punktum: «Fagskoleutdanning ligger på nivået over videregående opplæring eller tilsvarende realkompetanse». Høringsinstansene ønsker at «nivået» skal byttes ut med «nivå» i ubestemt form, slik at fagskolen ikke låses til å ligge på et bestemt nivå i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk. *Fleksibel utdanning Norge (FuN)* mener også at ordlyden i paragrafen må være «nivå over videregående utdanning» og støtter forslaget om å endre kravet i dagens formålsparagraf fra «tilfredsstillende vilkår» til «gode utdanningsvilkår».

5.3.2 Uttrykket «tilbyder»

Når det gjelder uttrykket «tilbyder», er det få høringsinstanser som har kommentert dette. *Norsk Hestesenter* og *Fagskolen Innlandet* er positive til at uttrykket fjernes fra ny lov. Også *Organisasjon for norske fagskolestudenter (ONF)*, *NHO* og *Høyskolen Kristiania* ser det som formålstjenlig at uttrykket fases ut. Høyskolen Kristiania mener imidlertid at forslaget om at «tilbyder» erstattes med «fagskolen» er upresist og vagt, og ønsker at det heller byttes ut med «styret» eller «styret selv».

5.4 Departementets vurdering

5.4.1 Høyere yrkesfaglig utdanning

Gjennom lovforslaget er begrepet «høyere yrkesfaglig utdanning» foreslått lovfestet. For departementet er det viktig at fagskoleutdanningen skal være et reelt alternativ til høyere utdanning på universitet og høyskole. Departementet viser til bakgrunnen for vurderingen under kapittel 5.2.

De fleste høringsinstansene støtter at det slås fast i ny lov at fagskoleutdanning er høyere yrkesfaglig utdanning. Departementet har merket seg innvendingene fra Statistisk sentralbyrå (SSB), men departementet mener at «høyere yrkesfaglig utdanning» vil være et dekkende begrep for fagskoleutdanningen. Eventuelle endringer av registrering, data eller statistikk, og systematikk for dette, faller innenfor SSBs ansvarsområde. Når det gjelder nivå i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk vises det til omtalen av dette i kapittel 16. Departementet mener at å lovfeste at fagskoleutdanningen kan benevnes som «høyere yrkesfaglig utdanning» tydeliggjør fagskolens plass i utdanningssystemet.

Endringen av beskrivelsen av krav til fagskolens tilrettelegging av utdanning, fra «tilfredsstillende vilkår» til «gode utdanningsvilkår», er ikke omstridt. Departementet legger til grunn at kravene til tilrettelegging heves fra å skulle være tilstrekkelige til å skulle være gode, altså at det skal etterstrebes en høyere kvalitet på utdanningstilbudet i fremtiden.

Mange høringsinstanser har tatt opp at det i høringsforslaget står «Fagskoleutdanning ligger på nivået (departementets utheving) over videregående opplæring eller tilsvarende realkompetanse...». Disse høringsinstansene har foreslått at det heller burde vært formulert med det ubestemte substantivet «nivå», fordi dette ikke vil knytte nivået til en bestemt innplassering i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk og dermed muliggjøre endret nivåplassering av fagskoleutdanning på sikt.

Formuleringen «fagskoleutdanning ligger på nivået over videregående opplæring» gir etter departementets mening en god angivelse av fagskoleutdanningens plassering i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk. Samtidig er departementet enig med høringsinstansene i at bruken av bestemt form av ordet «nivået» ikke nødvendigvis vil være egnet på lengre sikt, fordi det tilkjenne gir en bestemt plassering som gir mindre fleksibilitet dersom utviklingen i fagskoleutdanningen gjør at myndighetene senere skulle ønske å endre fag-

skoleutdanningens plassering i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk. Departementet er derfor enig i forslagene om at «nivået» endres til den ubestemte formen «nivå».

5.4.2 Uttrykket «tilbyder»

Høringsinstansene som uttaler seg om dette, er alle positive til at uttrykket tas ut og ikke lenger

brukes i noen sammenheng i forslag til ny lov. Departementet foreslår at betegnelsene «styre» og «fagskole» benyttes der hvor det er nødvendig for å beskrive hvilket ansvar styret eller fagskolen har, og også for å presisere hvilken rolle aktøren har.

Det vises til lovforslaget §§ 1 og 4.

6 Lovens virkeområde

6.1 Gjeldende rett

I gjeldende fagskolelov § 1 annet ledd første punktum om virkeområde heter det at «Loven gjelder for den som tilbyr fagskoleutdanning (tilbyder), og som har fått godkjenning av fagskoleutdanningen etter § 2». I samme bestemmelse tredje ledd fremgår det at loven gjelder for tilbydere av fagskoleutdanning i Norge, Svalbard og Jan Mayen. Loven gjelder som hovedregel ikke utenfor Norge, men loven skal ikke være til hinder for at deler av undervisningen ved norske institusjoner kan organiseres i utlandet. Lovens virkeområde kan utvides eller innskrenkes etter avtale med fremmed stat eller internasjonal organisasjon.

6.2 Departementets høringsforslag

Departementet foreslo å videreføre gjeldende § 1, men i en enklere og omskrevet versjon i høringsutkastet § 2 første ledd. Det sentrale her er å fastslå at loven gjelder for akkreditert fagskoleutdanning. Det vises videre til vilkårene for akkreditering og godkjenning av fagskoleutdanning i forslag til ny § 5. I høringsutkastet § 2 andre ledd foreslo departementet en forenkling av bestemmelsen, uten at dette innebærer en endring av gjeldende rett. Denne bestemmelsen er nå videreført i forslaget til ny lov § 2 andre punktum.

Det er i dag både universitetssenter (UNIS), grunnskole- og videregående skole på Svalbard. Departementet sender våren 2018 en lovproposisjon til Stortinget, med forslag om å gjøre folkehøyskoleloven gjeldende for Svalbard. Dersom lovforslaget blir vedtatt, vil det åpne for etablering av folkehøyskole på Svalbard. Departementet ønsker at virkeområdet for de ulike utdanningene er det samme, og foreslår derfor at ny fagskolelov fortsatt skal gjelde for Svalbard og Jan Mayen.

Departementet ønsket å videreføre lovens geografiske virkeområde, men foreslo å ta ut bestemmelsen om at loven ikke gjelder for virksomhet som utføres utenfor riket. Dersom det skulle være aktuelt for norske tilbydere å etablere fagskoleutdanninger i utlandet, forutsettes det å

måtte skje i samsvar med det aktuelle lands nasjonale regelverk og innenfor rammen av internasjonale forpliktelser.

Departementet foreslo å ikke videreføre bestemmelsen om at lovens virkeområde kan utvides eller innskrenkes på bestemte saksområder etter avtale med fremmed stat. Departementet mener at denne bestemmelsen er uklar og overflødig.

6.3 Høringsinstansenes syn

NOKUT er positiv til og støtter forslaget til § 2. *NOKUT* har følgende forslag til endring: Loven gjelder for institusjoner med akkreditert fagskoleutdanning, jf. § 4.

CERES er positiv til forslaget, men har forslag til endringer. *CERES* påpeker at ordlyden i § 2 første ledd hverken samstemmer med bestemmelsene i § 4, som det vises til, eller med *NOKUT*s praksis (forskrift). *CERES* viser til at i henhold til fagskolelovens § 4 og forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning, akkrediterer *NOKUT* kun utdanningstilbud etter lov om fagskoleutdanning, mens bestemmelsene ikke gir hjemmel for institusjonsakkreditering av fagskoler. *CERES* antar at departementet endrer ordlyden «akkrediterte fagskoler» til «akkrediterte fagskoletilbud» eller annet, jf. fagskolelovens § 4, slik det ligger i høringsforslaget. *Utenriksdepartementet (UD)* skriver i sitt hørings svar at de antar at endringene i ordlyden i andre ledd har skjedd i samarbeid med Språkrådet. *UD* skriver at de vil gjøre Kunnskapsdepartementet oppmerksom på at «riket» og «Norge» ikke har samme betydning. «Riket» er en kortform for «Kongeriket Norge» som omfatter Fastlands-Norge, Svalbard og Jan Mayen. «Norge» omfatter i tillegg Bouvetøya og bilandene i Antarktis (Dronning Maud Land og Peter I Øy).

På grunn av bilandsloven § 2 får det ingen betydning om «riket» eller «Norge» benyttes i den nye loven. *UD* har derfor ingen innvendinger mot endringen.

UD mener at den opprinnelige ordlyden, eller lignende varianter, er brukt i en rekke lover der det kan være behov for tilpasninger for Svalbard og Jan Mayen. UD mener at dersom det i den nye loven skal benyttes en ny ordlyd, bør samme ordlyd brukes i alle nye lover. Konsekvent ordlyd gjør det enklere å forstå lover.

UD mener også at om det nye forslaget til ordlyd skal benyttes i denne og eventuelt andre nye lover, så bør dette avklares i samråd med Polaravdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet. UD bemerker at den opprinnelige ordlyden anses mest treffende for å uttrykke at stedlige forhold i visse tilfeller kan medføre at Kongen fastsetter særlige regler.

Justis- og beredskapsdepartementet støtter forslaget, men ønsker en annen formulering vedrørende Svalbard. Justis- og beredskapsdepartementet viser til lovutkastets § 2 andre ledd tredje punktum der det heter at «Kongen kan fastsette særlige regler som gjelder for de stedlige forholdene». De mener denne bestemmelsen har blitt mer uklar enn i gjeldende fagskolelov, hvor det heter i § 1 at «Kongen kan fastsette særlige regler under hensyn til de stedlige forhold» (på Svalbard og Jan Mayen). Siste punktum bør flyttes til et eget ledd, og det bør velges en annen formulering i tredje punktum. Justis- og beredskapsdepartementet ber om at formuleringen i tredje ledd endres til å være likelydende med formuleringen i gjeldende fagskolelov. Denne formuleringen blir benyttet i de fleste andre lover med tilsvarende forskriftsbestemmelse, og de mener at den bør videreføres. Formuleringen gir etter deres syn nødvendig rom for de mange ulike forhold som

kan falle inn under behovet for stedlig tilpasning. Dette omfatter blant annet administrative, klimatiske og geografiske forhold. Departementet viser i denne sammenheng til omtalen av dette i Meld. St. 32 (2015–2016) s. 31.

6.4 Departementets vurdering

Departementet har merket seg NOKUTs og CERES' innspill om å endre «fagskole» til «fagskoleutdanning» i § 2 første punktum. Departementet støtter dette endringsforslaget, og forslaget følger tilsvarende begrepsbruk i forslag til ny § 4 om fagskoleutdanning. Gjennom dette forslaget blir dagens praksis videreført.

Departementet har merket seg kommentarene fra Utenriksdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet knyttet til formuleringen i § 2. Departementets intensjon var å videreføre gjeldende rett i et modernisert språk. Departementet ser at Utenriksdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet kommer med gode argumenter for hvordan lovgivingen for Svalbard bør være utformet. På bakgrunn av kommentarene ønsker departementet å gå tilbake til gjeldende ordlyd for Svalbard og Jan Mayen. Departementet har da hjemmel til å tillate fagskolevirksomhet på Svalbard dersom dette skulle bli aktuelt.

Ny lov vil fortsatt ha hjemmel for at norske fagskoler skal kunne organisere deler av undervisningen i utlandet.

Det vises til lovforslaget § 2.

7 Overordnet ansvar for fagskoleutdanningen

7.1 Gjeldende rett

Flertallet av de offentlige fagskolene er fylkeskommunale, de øvrige er statlige (Jernbaneskolen, Dykkerutdanningen ved Høgskulen på Vestlandet og Norges grønne fagskole – Veia). I tillegg er det et stort antall privateide fagskoler. Etter gjeldende lov § 1 a er det fylkeskommunen som har ansvaret for å sørge for at det tilbys fagskoleutdanning i samsvar med lokale og regionale kompetansebehov. Regjeringen la i Fagskolemeldingen til grunn at den gjennom felles tilskuddsordning, dialog og lovgivning skulle legge til rette for at fylkeskommunene og de nye regionene skulle få gode vilkår til å fortsatt tilby fagskoleutdanning.

Det følger av kommuneloven at fylkestinget er gitt særlige styringsvirkemidler overfor fylkeskommunale foretak, jf. kommuneloven §§ 63 og 65. Fylkeskommunen som eier vil ha mulighet til å påvirke driften av en fylkeskommunal fagskole gjennom fastsetting av vedtekter, gjennom generalforsamling og ved valg av styremedlemmer. Som eier kan fylkeskommunen også gi styringssignaler til fylkeskommunale fagskoler gjennom å fastsette vilkår i forbindelse med budsjetttildelinger. Disse forholdene gjør at fylkespolitiske organer kan ha stor innflytelse på styringen av fylkeskommunale fagskoler.

For private fagskoler organisert som aksjeselskap eller stiftelse er eierskapet regulert av aksjeloven eller stiftelsesloven. Dette inkluderer den grunnleggende ansvarsfordelingen mellom eier, styre og ledelse. To fagskoler er organisert som studieforbund. Disse er regulert av lov om voksenopplæring og regnes i denne sammenheng som private fagskoler. Private fagskoler tilbyr offentlig godkjent utdanning, som på en rekke områder skiller seg fra alminnelig forretningsdrift. For å ivareta disse særlige hensynene inneholder derfor fagskoleloven bestemmelser som presiserer styrets ansvar ut over aksje- eller stiftelseslovens bestemmelser, jf. omtale av dette i Prop. 44 L (2016–2017) *Endringer i lov om universiteter og høyskoler og lov om fagskoleutdanning (organisasjonsform, disponering av tilskudd og egenbetaling mv.)*.

7.2 Departementets høringsforslag

I høringsforslaget foreslo departementet at reglene om styring, organisering og struktur for fagskolene, reglene om rettigheter for studenter og plikter for fagskolene med videre, langt på vei blir harmonisert med reglene i universitets- og høyskoleloven. Universitets- og høyskolesektoren skiller seg imidlertid fra fagskolesektoren ved at offentlige universiteter og høyskoler er statlig eiet, og ved at disse institusjonene regnes som forvaltningsorgan med særskilte fullmakter.

Stortinget ga i behandlingen av Meld. St. 22 (2015–2016) «Nye folkevalgte regioner – rolle, strukturer og oppgaver», jf. Innst. 377 S (2015–2016) sin tilslutning til «at ansvaret for fagskolene fortsatt skal ligge i det regionale folkevalgte nivået. Flertallet mener at fagskolene er et viktig redskap for å utvikle kompetanse som regionen har behov for, og at det er regionene som best kjenner utfordringene og behovene i næringslivet». Dette ble lagt til grunn av Stortinget i behandlingen av Fagskolemeldingen. Gjeldende rett er etter dette foreslått videreført. Ansvaret for å sørge for at det tilbys fagskoleutdanning skal fremdeles ligge hos fylkeskommunen og på lengre sikt de nye regionene.

7.3 Høringsinstansenes syn

Få høringsinstanser har uttalt seg om eierskapet til fagskolene. Noen ser ut til å legge til grunn at fagskolene fortsatt skal være fylkeskommunens ansvar, uten at spørsmålet problematiseres ytterligere. *Buskerud og Telemark fylkeskommuner* ønsker at det i større grad foretas bestillinger til sektoren fra departementet og regjeringen. *Kristne friskolers forbund* mener at loven legger opp til «et asymmetrisk forhold mellom offentlige og private aktører ved å gi fylkeskommunen et særskilt ansvar», og at formuleringen i § 3 om at «fylkeskommunene skal sørge for ...» kan gi fylkene en form for fullmakt som kan ramme private skoleeiere. De mener videre at det er en uheldig sammenblanding av roller at fylkeskommunen både

skal være utførende, ved å eie egne skoler, og forvaltende, siden de har ansvar for å dimensjonere og tildele tilskudd. *Fagskolen i Ålesund, AOF og Studieforbundet Folkeuniversitetet* mener at all offentlig tertiærutdanning i Norge bør ligge under samme eier. *Folkeuniversitetet* har erfaring med at dimensjonering og finansiering via fylkeskommunen «medfører uforutsigbarhet og manglende fleksibilitet.» Dette er også *FORUM for kunstfaglig utdanning* sin mening.

NHO vil at eierskapet til fagskolene skal overtas av staten, men sier at

«vi erkjenner at vi ikke fikk medhold i våre synspunkter, men mener at eierskapet på sikt bør vurderes på nytt, ikke minst i forhold til forestående regionale reformer».

Oppsummert legger de fleste høringsinstansene til grunn at det fortsatt skal være et fylkeskommunalt ansvar for fagskolene. Noen høringsinstanser er imot dette på prinsipielt grunnlag, og ønsker statlig eierskap. Disse påpeker samtidig at de godtar at fagskoleutdanningen fremdeles skal forvaltes av fylkeskommunen. Enkelte private fagskoler mener at forvaltningsmodellen medfører at fylkeskommunen får for mye makt, og at det kan føre til en skjevfordeling i tildeling av ressurser.

7.4 Departementets vurdering

Departementet mener at det ikke har fremkommet noen argumenter i høringen som vil medføre et behov for å utfordre den gjeldende forvaltningsmodellen for fagskoleutdanning. Det foreslås derfor at dagens ordning videreføres, slik at det er fylkeskommunene, og på lengre sikt de nye regio-

nene, som skal sørge for at det tilbys akkreditert fagskoleutdanning i samsvar med kompetansebehovene lokalt, regionalt og nasjonalt. Dette innebærer også et ansvar for forvaltningen av det totale tilbudet av fagskoleutdanning innen hver region.

Departementet mener at fylkeskommunens plikt til å forvalte og fordele midler på best mulig måte er ivarettatt gjennom ny finansieringsmodell. I Prop. 1 S (2017–2018) signaliserer regjeringen et løft for fagskolene, gjennom tiltak som skal styrke kvalitet, fagmiljø, studentvelferd, finansiering og styring. Dette er en oppfølging av forslag i Meld. St. 9 (2016–2017) *Fagfolk for fremtiden* der Stortinget vedtok at det skal innføres en ny tilskuddsordning for fagskoleutdanning. I Prop. 1 S (2017–2018) foreslås det å opprette en ny programkategori 07.40 som gir omtale av tilstand, strategier, tiltak og budsjettforslag for fagskolesektoren, samt ny tilskuddsordning for fagskoleutdanning. Med den nye tilskuddsordningen vil Kunnskapsdepartementet tildele tilskudd til fylkeskommunene, som har det faglige ansvaret for fagskoleutdanningstilbudet i fylket. Ansvaret for å få fagskolestudentene gjennom utdanningen ligger fremdeles hos den enkelte fagskole. Den nye tilskuddsordningen legger opp til at fylkeskommunene har et ansvar for allokering av ressurser mellom ulike fagskoler innenfor fylket. Det er viktig at fylkeskommunene også ivaretar de private fagskolene når det kommer til fordeling av det statlige tilskuddet som fylkene får til fordeling.

Departementet foreslår videreføring av fylkeskommunens ansvar for å sørge for at det tilbys akkreditert fagskoleutdanning i samsvar med behovet for kompetanse lokalt, regionalt og nasjonalt.

Det vises til lovforslaget § 3.

8 Unntakshjemmel for at fagskoleutdanning kan ha tre års omfang

8.1 Gjeldende rett

Fagskoleutdanning er korte, yrkesrettede utdanninger, og har i dag et omfang på minimum et halvt år (30 fagskolepoeng) og maksimum to år på heltid (120 fagskolepoeng), jf. fagskoleloven § 1 andre ledd andre punktum. De fleste fagskoleutdanninger har et omfang som tilsvarer ett eller to år på heltid. Høsten 2016 var om lag 30 prosent av fagskoletilbudene toårige, mens 42 prosent var ettårige.

8.2 Departementets høringsforslag

Kirke-, utdannings og forskningskomiteen viste i Innst. 254 S (2016–2017) til at fagskoleutdanningens styrke nettopp er at den er kort og yrkesrettet og får studentene raskt ut i arbeid. Komiteen støttet imidlertid også forslaget i Fagskolemeldingen om at to år i enkelte tilfeller kan være for kort tid, og at det unntaksvis bør kunne gis akkreditering for fagskoleutdanning med varighet på inntil tre år.

Særlige krav for sertifiseringer og autorisasjoner kan medføre at noen utdanninger krever mer tid enn to år for å tilfredsstille krav til læringsutbytte. Ett av målene for fagskoleutdanningen er at studentene kan gå rett ut i jobb med tilfredsstillende kvalifikasjoner etter fullført utdanning, altså at de har «kompetanse som kan tas i bruk i arbeidslivet uten ytterligere generelle opplærings tiltak». Det er viktig at utdanningen gjør studentene i stand til å oppnå slik kompetanse, det vil si at fagskoleutdanningene oppfyller kompetansekravene som stilles av avtagende arbeidsliv.

Departementet mener det er uheldig om rammene i fagskoleloven legger strukturelle hindringer i veien for fagskoleutdanningens tilpasning til arbeidslivets kompetansebehov. Muligheten for i enkelte tilfeller å kunne utvide utdanningens omfang til inntil tre års varighet vil bidra til å sikre at fagskoleutdanningene fortsatt kan være en selvstendig utdanningsvei og et alternativ til universi-

tets- og høyskoleutdanning, også om det skulle være behov for mer enn to års utdanning.

I forslaget som ble sendt på høring ble det understreket at å tillate fagskoleutdanning av inntil tre års varighet bare skal skje unntaksvis. For at noe skal kunne bli akkreditert som en treårig fagskoleutdanning, må vilkåret være at særlige forhold, som for eksempel internasjonale krav til yrkesutøvelse eller særlig krav til sertifisering eller en autorisasjon, er oppfylt. Videre må det dokumenteres at kompetansekravene som er knyttet til de aktuelle yrkesfunksjonene, ikke lar seg oppfylle innenfor en tidsramme på to år. Søknad om adgang til å gi fagskoleutdanning av inntil tre års varighet er foreslått avgjort av Kunnskapsdepartementet eller av underordnet forvaltningsorgan etter delegasjon fra departementet.

8.3 Høringsinstansenes syn

De fleste høringsinstansene er positive til forslaget. Flere fagskoler ønsker en utvidelse av omfang på utdanningen og ser på treårig utdanning som noe positivt for studentene. Mange påpeker at treårig løp vil styrke kvaliteten i utdanningen og studentene vil være bedre forberedt på arbeidslivet som venter dem. Noen mener også at dette må følges opp med at fagskoleutdanningen heves opp til nivå 6 i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

Fagskolen Innlandet ønsker en mer åpen mulighet for treårig løp. Fagskolen stiller spørsmål ved hvorfor unntaksregelen skal være så snøver:

«Muligheten for å tilby utdanninger opp til tre år bør være mulig uten dispensasjon».

Fagskolen Innlandet mener at om arbeidslivet etterspør et tredje år, bør det være opp til den enkelte fagskole å vurdere dette.

Landsorganisasjonen i Norge (LO) er positiv, men mener også at unntaket er for strengt:

«Det kan være andre faglige grunner enn sertifisering som kan ligge til grunn for å utvide fagskoleutdanningen. I tillegg vil en slik begrensning som i dag formulert, hindre videreutvikling i fagskolesektoren.»

Flere høringsinstanser kommenterer imidlertid viktigheten av at denne unntaksbestemmelsen må tolkes strengt, slik at ikke treårig fagskoleutdanning blir hovedregelen, men heller unntaket.

Troms fylkeskommune presiserer at dette bør være i

«særskilte tilfeller der behovet for en utvidelse av omfanget bør være basert på et økt kompetansebehov innen et fagområde sett fra arbeidslivet».

Det er viktig at utdanningen skal være kort, praksisnær og yrkesrettet.

Noen høringsinstanser mener det er negativt at departementet vil åpne opp for en slik unntakshjemmel og støtter ikke forslaget. Begrunnelsen er at de mener at utdanningen vil bli mer lik en bachelorgrad og at hensikten med at fagskoleutdanning skal være kort, faller bort. Målet er å ha et tilbud til dem som ikke har mulighet eller ønsker en så lang utdanningsperiode. Mange påpeker at unntakshjemmelen i så fall må tolkes strengt og presiserer at det kun unntaksvis skal gis dispensasjon til dette.

Norsk Industri og Arbeidsgiverforeningen Spekter støtter ikke forslaget om treårig fagskoleutdanning. De fremhever viktigheten med kort fagskoleutdanning, og den skal være kortere enn et bachelorstudium. Norsk Industri og Spekter skriver:

«En slik unntakshjemmel vil (dessuten) fort kunne skape presedens, og at man legger mer inn i utdanningene nettopp for å gjøre dem lengre, noe som ikke vil være i tråd med arbeidslivets behov».

De ser ikke problemet med at den toårige fagskoleutdanningen kan fortsette slik den er, med kurs i tillegg.

NOKUT støtter forslaget om en åpning for treårig løp, men mener det er uklart om søknad om tre års fagskoleutdanning skjer i forkant av en akkrediteringsprosess. NOKUT leser en intensjon om en slik rekkefølge i høringsnotatets formulering om «søknad om adgang», og forstår dette slik:

«Fagskoler uten aktuelt akkreditert fagområde må søke departementet om å søke NOKUT om akkreditering, og fagskoler med aktuelt akkreditert fagområde må søke departementet om å få akkreditere en slik utdanning på egen fullmakt».

NOKUT foreslår en presisering av lovteksten.

«Departementet kan, etter søknad fra styret, vedta at det kan søkes NOKUT om akkreditering av fagskoleutdanning som tilsvarer maksimum tre studieår. Fagskoler med aktuelt akkreditert fagområde, må søke departementet om lov til å bruke egen fullmakt til å opprette treårig fagskoleutdanning. (NOKUTs utheving)»

8.4 Departementets vurdering

Fagskolenes utdanningslengde er i dag maksimalt to år. Dette skal fortsatt være normalordningen. At utdanningene er korte og yrkesrettede, og at studentene raskt kommer ut i arbeid, er ett av de viktigste kjennetegnene på fagskoleutdanningene. Å åpne for en unntaksbestemmelse for økt omfang, som bare skal brukes der spesielle, nærmere angitt kriterier er oppfylt, vil ikke endre på dette særtrekket ved fagskoleutdanningene.

Samtidig er det uheldig for det samlede kompetansebehovet i arbeidslivet at ytre, strukturelle rammer for utdanning legger hindringer i veien for at utdanningene kan utvikle seg for å tilfredsstille særskilte kompetansebehov som måtte oppstå i enkelte bransjer. Slike hindringer kan medføre at utdanninger som bør være fagskoleutdanning må kutte i krav til læringsutbytte etc. for å tilfredsstille kravene for å bli akkreditert som fagskoleutdanning, eller at utdanningen endres i innhold og utforming for i stedet å kunne oppfylle kravene som stilles til treårige høyskoleutdanninger.

Departementet mener at det kun unntaksvis bør gis dispensasjon for treårige fagskoleutdanninger. Det vil være viktig at det kan dokumenteres at lengre utdanninger er helt nødvendig for å oppfylle kompetansekrav som stilles i arbeidslivet. I tillegg må det være et kriterium at søkeren må kunne dokumentere at utdanningens læringsutbyttekrav, sammen med krav til autorisasjon eller sertifisering, ikke lar seg gjennomføre i løpet av to år. Det må også kunne dokumenteres at det er etterspørsel etter denne typen kompetanse.

Fagskoler med fagområdegodkjenning må søke særskilt om tillatelse til å opprette treårig tilbud, selv om det nye studietilbudet ligger innenfor akkreditert fagområde.

NOKUT stiller spørsmål om saksbehandlingsrekkefølgen for saker som gjelder akkreditering av treårige fagskoleutdanninger. Departementet viser til at søknaden skal avgjøres av Kunnskapsdepartementet eller av underordnet forvaltningsorgan etter delegasjon fra departementet. Hvilket organ som rent faktisk skal avgjøre en slik søknad, er ennå ikke avklart. Det vil uansett være naturlig at de som vil tilby treårig fagskoleutdanning, søker om å få akkreditert utdanningen samtidig som at de søker om dispensasjon fra maksimalkravet etter denne bestemmelsen, da disse to

forholdene vil være gjensidig avhengig av hverandre. Det foreslås også å gi departementet hjemmel til å kunne forskriftsfeste vilkår for å kunne gi dispensasjon for treårig fagskoleutdanning, se § 4 annet ledd.

Når det gjelder innplassering av treårige fagskoleutdanninger i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, viser vi til at fagskolen i dag er innplassert på nivå 5. Vi viser også til at det vil bli foretatt en gjennomgang av nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, se omtale under kapittel 16.4.

Departementet foreslår videre en språklig presisering ved at formuleringen «styret for fagskolen» brukes, og ikke kun «styret».

Det vises til lovforslaget § 4.

9 Akkreditering av fagskoleutdanning

9.1 Gjeldende rett

I gjeldende fagskolelov § 2 er det fastsatt at NOKUT foretar «godkjenning av fagskoleutdanning og fagområde». I universitets- og høyskoleloven er begrepet «akkreditering» brukt om den samme funksjonen. Det er ingen innholdsmessige forskjeller i selve begrepene, selv om vilkårene og prosessene er forskjellige.

9.2 Departementets høringsforslag

Det ble i høringsnotatet vist til at departementet i gjeldende lov har hjemmel til å fastsette forskrift om vilkår for godkjenning av fagskoleutdanning. I Innst. 254 S (2016–2017) fremgår det at det er ønskelig med mest mulig likhet på alle områder med høyere utdanning, også med hensyn til terminologi. I dag brukes begrepet «godkjenning» i fagskoleloven både om godkjenning av enkeltutdanninger, fagområde og utenlandsk utdanning. Departementet mener at ulik begrepsbruk i fagskoleloven og universitets- og høyskoleloven ikke er hensiktsmessig, og foreslo at «akkreditering» benyttes når fagskoleutdanning og fagområder blir godkjent, og at «godkjenning» benyttes når enkeltindivider får godkjent sin utenlandske fagskoleutdanning, jf. forslag til ny § 7.

Det understrekes at godkjennings- og akkrediteringsprosessene for henholdsvis fagskoleutdanning og utdanning ved universiteter og høyskoler, er to ulike ordninger med ulike sett av vilkår, og at forslaget om endring i begrepsbruk for fagskoleutdanningen ikke innebærer noen endring av kravene som gjelder i dagens godkjenningsvilkår. Det vil med andre ord fortsatt gjelde ulike krav for akkreditering etter henholdsvis universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven.

9.3 Høringsinstansenes syn

De fleste høringsinstansene støtter den nye begrepsbruken og har ingen særlige bemerkninger til dette. Et fåtall kommenterer forslaget i posi-

tiv forstand, og presiserer viktigheten av at fagskoleloven nå blir mer lik universitets- og høyskoleloven.

Organisasjon for Norske Fagskolestudenter mener det er viktig å samle begrepsbruken på tvers av universitets- og høyskolesektoren og fagskolesektoren, og uttrykker støtte til forslaget om å endre ordlyd fra «godkjenning» til «akkreditering».

Et par av høringsinstansene mener derimot at begrepet kan fremstå som noe uklart og mener «akkreditering» kan misforstås og at det er et vanskelig ord. *Offentlige fagskoler* mener begrepet «akkreditering» kan virke noe uklart når det står at det skal gjelde for både godkjenning av fagskoleutdanning og fagområde. *Vest-Agder Fylkeskommune* mener at «godkjenning» bør beholdes, og viser til at «akkreditering» er et vanskelig ord, som brukes lite utenfor fagmiljøene.

9.4 Departementets vurdering

Uttrykket «akkreditering» er svært innarbeidet i universitets- og høyskolesektoren på grunn av internasjonalt, og især europeisk, samarbeid om kvalitetssikring mv. Det er også betegnelsen som er brukt i universitets- og høyskoleloven. Betegnelsen er forstått som en offisiell anerkjennelse av hvilken kompetanse en institusjon besitter, og innebærer implisitt også et kvalitetsstempel. For å bli akkreditert må den som søker fylle bestemte krav til organisering og rammebetingelser, studieprogram, ansattes kvalifikasjoner og kvalitet.

Departementet viser til at forslaget til ny fagskolelov innebærer at loven generelt blir mer lik universitets- og høyskoleloven. Det vises også til forslaget om at fagskoleutdanning kan omtales som «høyere yrkesfaglig utdanning», og at mange av de samme pliktene og rettighetene som gjelder for universiteter og høyskoler og deres studenter, også gjelder for fagskolen og dens studenter. Derfor mener departementet at det blir mest hensiktsmessig med likest mulig begreper, slik at betegnelser som karakteriserer de samme prosessene eller begrepene, er like i de to ulike lovene. Det

foreslås på denne bakgrunn at «godkjenning», både av enkeltutdanninger og for et fagområde, byttes ut med «akkreditering», slik at vi får samsvare mellom de to regelsettene om det å få en offentlig godkjenning av utdanningen. I tillegg

byttes «godkjenning» ut med uttrykket «akkreditering» i ny § 5 (gjeldende § 17).

Dette medfører at uttrykket «godkjenning» i loven heretter bare skal brukes om godkjenning av utenlandsk utdanning, jf. § 7.

Det vises til lovforslaget §§ 5 og 7.

10 Godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning

10.1 Gjeldende rett

Departementet fremmet i Prop. 95 L (2015–2016) *Endringer i fagskoleloven (studentenes rettigheter m.m.)* forslag om godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning. For de som kommer til landet med utenlandsk fagskole- eller yrkesrettet utdanning, er det en ekstra belastning at det ikke finnes generelle ordninger for å få utdanningen godkjent. Mangelen på system for å vurdere utenlandsk fagskoleutdanning gjør integreringen i norsk arbeidsliv vanskelig for mange innvandrere. Departementet foreslo derfor i Prop. 95 L å etablere en ordning for godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning og gi NOKUT ansvaret for den. Departementet viste til at NOKUT har god kjennskap til norsk fagskoleutdanning fordi NOKUT godkjenner og fører tilsyn med fagskoleutdanningen i Norge. Videre har NOKUT opparbeidet seg god kompetanse på vurdering av utenlandsk utdanning og verifisering av utenlandske utdanningsdokumenter fordi organet i mange år har hatt ansvar for generell godkjenning av utenlandsk høyere utdanning, jf. universitets- og høyskoleloven § 3-4.

Stortinget vedtok den 13. juni 2016 endringer i lov 6. juni 2003 nr. 56 om fagskoleutdanning. Loven trådte delvis i kraft 1. juli 2016. Bestemmelsen om godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning fikk imidlertid utsatt ikrafttredelse da departementet anså det nødvendig å gi NOKUT tid til å opparbeide seg kompetanse og utvikle et system for godkjenning på dette området.

Den vedtatte lovbestemmelsen innebærer at NOKUT skal fatte enkeltvedtak som fastslår om en utdanning fra utenlandsk fagskole, eller annen yrkesrettet utdanning fra utlandet på tilsvarende nivå, skal gis generell godkjenning. Utdanningen vil i tilfelle i nivå og omfang godkjennes som sidestilte med norsk fagskoleutdanning.

10.2 Departementets høringsforslag

Lovforslaget i § 7 (§ 6 i høringsforslaget) er en videreføring av den vedtatte bestemmelsen i gjel-

dende fagskolelov § 14. Denne bestemmelsen har imidlertid ikke trådt i kraft.

10.3 Høringsinstansenes syn

Selv om bestemmelsen om godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning, som nevnt ovenfor, er vedtatt i Stortinget og lovforslaget ikke avvek fra den vedtatte bestemmelsen, var den en del av den ordinære høringen og enkelte høringsinstanser har valgt å gi en uttalelse om den.

NOKUT viser til at det kan bli

«utfordringer med en godkjenningsordning som er «generell» jf. ny fagskolelov § 6 første ledd annet punktum».

NOKUT viser også til at Kunnskapsdepartementet i Prop. 95 L (2015–2016) gir uttrykk for at en slik godkjenningsordning kan by på utfordringer. NOKUT mener at det vil være bedre

«å legge seg på en praksis som samsvarer med situasjonen for godkjenning av utenlandsk fag- og yrkesopplæring», og forslår en endring av paragrafens tekst der ordet «generell» strykes.

Høgskolen på Vestlandet viser til at forslaget:

«... kan medføre et problem når utdanningsløpene baserer seg på spesifikke sertifikater som kontrolleres av andre myndigheter. For eksempel om NOKUT godkjenner en utenlandsk utdanning innen dykking som baserer seg på sertifikater som ikke anerkjennes av Petroleumsstilsynet eller Arbeidstilsynet. I et slikt tilfelle vil vi bli klemte mellom to myndighetsorganer, men stå uten mulighet for klagerett mot NOKUTs avgjørelse. Forslaget fordrer derfor at myndighetsorganene samkjører seg, slik at vi som skole ikke må velge hvilken lov vi bryter.»

Byggenæringens Landsforening – BNL støtter forslaget, men som NOKUT, presiserer at «det må

ligge en faglig vurdering til grunn for godkjenning».

10.4 Departementets vurdering

I forbindelse med Kirke-, utdanning- og forskningskomiteens behandling av Prop. 95 L (2015–2016) *Endringer i fagskoleloven (studentenes rettigheter m.m.)* viste komiteens flertall til at:

«[D]et er en velkjent utfordring for det norske samfunnet at mange innvandrere mangler fagbrev, sliter med å få godkjent fagkompetansen fra utlandet og har behov for etter- og videreutdanning også innen de yrkesfaglige utdanningene. En styrking av dette også innen fagskolene er dermed også et tiltak for integrering og involvering i samfunnet og for at mennesker med kompetanse kan ta denne i bruk for å bygge og utvikle landet videre.»

Med Norges tilpasning til et indre arbeidsmarked gjennom EØS-avtalen, har utenlandsk arbeidskraft fra EU-området fått friere og enklere tilgang til arbeid i Norge, og omfanget av utenlandsk arbeidskraft fra EU-land har økt betraktelig. Det økte omfanget av arbeidskraft fra EU-området har ikke blitt møtt med tilsvarende økning i kapasiteten til å vurdere deres kompetanse opp mot norsk fagskoleutdanning. Siden lovbestemmelsen om godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning ikke har trådt i kraft ennå, er det ingen som er lovpålagt å gjøre en slik vurdering, jf. Prop. 95 L (2015–2016):

«Det er viktig at NOKUT skal kunne treffe riktige vedtak om godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning raskt og effektivt, og det er viktig at disse vurderingene har tillit i arbeidslivet. Departementet mener derfor at det er behov for å gi NOKUT tilstrekkelig tid til å bygge opp kunnskap og kompetanse på området. Departementet ser at det vil kunne være krevende for NOKUT å sette i gang en ordning med enkeltvedtak før de har opparbeidet seg mer kunnskap og erfaring med godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning. Departementet legger derfor opp til at denne lovbestemmelsen trer i kraft på et senere tidspunkt.»

Departementet har tidligere uttalt at for den enkelte med utdanning fra utlandet er det viktig med en ordning som kan dokumentere nivå, omfang og innhold i den utenlandske utdanningen,

sammenliknet med liknende norsk utdanning. Uten en slik dokumentasjon vil den enkeltes muligheter til å gjøre bruk av utdanningen sin i arbeidslivet kunne bli begrenset. Noen ganger kan dette begrense muligheten til i det hele tatt å få arbeid, i andre tilfeller muligheten til å få en jobb basert på den kompetansen en faktisk har. I atter andre tilfeller kan man få kvalifisert arbeid, men uten den lønn man ville hatt krav på om utdanningen var blitt formelt godkjent.

For høyere utdanning er det etablert godkjenningsordninger der NOKUT gir generell godkjenning, det vil si godkjenning av nivå og omfang i forhold til den norske gradsstrukturen, mens den enkelte utdanningsinstitusjon gir faglig godkjenning. Faglig godkjenning innebærer en faglig vurdering av utdanningens spesifikke innhold opp mot en spesifisert akkreditert norsk høyere utdanning, enten som del av utdanning («fritak») eller som tilsvarende en hel utdanning (grad) ved den aktuelle institusjonen («jevngodhet»).

NOKUT viser til at en generell ordning for godkjenning av fagskoleutdanning gjør at «vi risikerer [...] å godkjenne utenlandske utdanninger som vanskelig kan kalles fagskoleutdanning [...]», blant annet fordi det kan være stor variasjon i hvordan land vurderer sine egne fagskoleutdanninger med hensyn til innplassering i nasjonale kvalifikasjonsrammeverk og henvisning til EQF. Departementet ser at det er komplisert å bygge opp en god ordning for vurdering av utenlandsk utdanning tilsvarende norsk fagskoleutdanning. Men departementet er av den oppfatning at til tross for variasjoner i nivåplassering i henvisningen til EQF, vil det europeiske kvalifikasjonsrammeverket, og især henvisningsdokumentasjonen der systemene redegjøres for mer i detalj, være et nyttig hjelpemiddel i NOKUTs vurdering av nivå og omfang. Departementet viser til at selv om NOKUT i dette arbeidet ikke kan bygge på ENIC-NARIC-nettverket¹, slik de kan for godkjenning av høyere utdanning, er ikke dette å anse å være til hinder for at det i praksis iverksettes en generell ordning for godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning. Enkelte andre land har allerede ordninger for godkjenning eller rådgivende uttalelser om utenlandske yrkesrettede og yrkesfaglige utdanninger på alle nivåer.

For at en godkjenningsordning skal være nyttig for arbeidslivet, må det sentrale i vurderingen

¹ ENIC er Europarådet og UNESCOs European Network of Information Centres in the European Region. NARIC er National Academic Recognition Information Centres in the European Union og inngår formelt i EU-programmet Erasmus+.

være om den utenlandske utdanningen er sidestilt med tilsvarende norsk utdanning. At utdanningen er sidestilt betyr at den må være på samme nivå og omfang som den norske utdanningen. Dette innebærer at det ikke kan gis godkjenning for et større eller mindre omfang enn det loven fastsetter for norsk fagskoleutdanning, det vil si fra et halvt til inntil tre år. For utdanning fra land som har henvist i sine nasjonale kvalifikasjonsrammeverk til Det europeiske kvalifikasjonsrammeverket for livslang læring (EQF), vil en henvisning til EQF-nivå 5 være en indikasjon på tilfredsstillende nivå for godkjenning av utdanningen, men det er ikke et absolutt krav. Hensikten med formuleringen i lovbestemmelsen er at den skal være romslig nok til å ivareta det store mangfoldet i strukturer og systemer, da utdanningssystemene i andre land er svært ulike på dette nivået, samtidig som det skal være mulig å gjenkjenne fagskolenes nivå og innretning. Det er også viktig at det i, eller i forbindelse med, godkjenningsvedtaket opplyses om hvilket yrke, bransje eller sektor den utenlandske fagskoleutdanningen kvalifiserer for i det landet den er avlagt. Det skal også foretas en verifisering og vurdering av utdanningen i henhold til akkrediteringsstatus, omfang og nivå.

NOKUT foreslår en faglig godkjenning, som også ville omfatte en vurdering av det faglige innholdet i utdanningen, tilsvarende bestemmelsen om godkjenningsordning for utenlandsk fag- og yrkesopplæring i opplæringslova § 3-4 a, jf. Prop. 72 L (2015–2016) *Endringer i opplæringslova (friare skoleval over fylkesgrenser, praksisbrevordning m.m.)*. Etter departementets vurdering er en slik ordning ikke aktuell for fagskoleutdanningen, fordi det på dette nivået ikke finnes nasjonale lærerplaner eller annet formelt fagspesifikt grunnlag å bygge på. Departementet viser videre til at NOKUT i vedtak om generell godkjenning av fagskoleutdanningen kan gi informasjon om den utenlandske fagskoleutdanningen som kan være nyttig for potensielle arbeidsgivere, herunder navn på utdanningen eller kvalifikasjonen, utdanningens lengde, fagområde og mulig yrkestittel og hva utdanningen eventuelt kan sammenliknes med av norsk fagskoleutdanning, samt henvisning til EQF for utdanning fra land der det er aktuelt. Også utenom Europa er det mange land som har nasjonale kvalifikasjonsrammeverk, og det også bygges opp regionale kvalifikasjonsrammeverk etter mønster av, eller inspirert av, EQF, for eksempel i ASEAN-landene² og det sørlige Afrika. Det gjør at kunnskapsgrunnlaget for vurdering av utenlandsk utdanning på alle nivåer stadig vil bli bedre.

Som presisert i Prop. 95 L (2015–2016) og referert i sitatform ovenfor, er det viktig at NOKUT treffer riktige vedtak om godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning raskt og effektivt, og det er viktig at disse vurderingene har tillit i arbeidslivet. Videre er det svært viktig at ordningen med generell godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning snart kan iverksettes i tråd med Stortingets beslutning.

Når det gjelder Høgskolen i Vestlandets anførsel om at «forslaget fordrer derfor at myndighetsorganene samkjører seg, slik at vi som skole ikke må velge hvilken lov vi bryter», viser departementet til at en generell godkjenning ikke vil være så spesifikk at den kan gi rettigheter i tilfeller der det i lov eller forskrift er krav om autorisasjon, sertifisering eller godkjenning for yrkesutøvelse. En generell godkjenning er ment som hjelp for å få jobb på områder hvor det ikke er krav om spesiell autorisasjon. I tillegg kan den i en del tilfeller være et tjenlig underlag for ulike myndigheters vurdering av søknader om autorisasjon. Det vil måtte avgjøres av den enkelte autorisasjonsmyndighet. Departementet forutsetter at NOKUT samarbeider med relevant autorisasjonsmyndighet hvor dette er aktuelt i forbindelse med vurderingen av utenlandsk fagskoleutdanning.

Lovforslaget er, som nevnt over, en videreføring av gjeldende fagskolelov § 14 som ble vedtatt i Stortinget 13. juni 2016. Departementet sendte supplerende tildelingsbrev av 7. mars 2016 til NOKUT hvor NOKUT ble tildelt midler som blant annet skulle gå til «[e]tablering og oppstart av ordning for godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning».

Departementet skrev også at:

«Departementet gjør oppmerksom på at oppstart av ordninger for godkjenning av utenlandsk fag- og yrkesopplæring og fagskoleutdanning er avhengig av Stortingets behandling av lovbestemmelser om slik godkjenning. [...] Videre forventer departementet at NOKUT så raskt som mulig og senest fra 1. januar 2017 gir rådgivende uttalelser av utenlandsk fagskoleutdanning frem til den aktuelle lovbestemmelsen i fagskoleloven trer i kraft.»

Departementet kan ikke se at det i høringen har fremkommet innsigelser av en slik karakter som

² ASEAN – Association of Southeast Asian Nation er en økonomisk og politisk sammenslutning av sydøstasiatiske nasjoner som består av Indonesia, Malaysia, Filippinene, Singapore, Thailand, Brunei, Vietnam, Laos, Myanmar og Kambodsja.

skulle tilsi en anbefaling om å omgjøre Stortingets vedtak fra 2016 om generell godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning og lovforslaget opprettholdes og videreføres i ny fagskolelov.

NOKUT har satt i gang en forsøksordning for vurdering av utenlandsk fagskoleutdanning. Det

er nødvendig at NOKUT får tilstrekkelig tid til å opparbeide seg nødvendig kompetanse om utenlandsk fagskoleutdanning, og lovforslaget anbefales derfor først å tre i kraft 1. januar 2019.

Det vises til lovforslaget §§ 7 og 43.

11 Godskriving og fritak

11.1 Gjeldende rett

Det følger av gjeldende fagskolelov § 5 tredje ledd bokstav b at departementet kan gi forskrift om fritak for, eller innpassing av, annen likeverdig utdanning og kompetanse. I forskrift 17. mars 2017 nr. 334 (fagskoleforskriften) § 1-1 første og annet ledd reguleres adgangen til å innpasse emner fra annen godkjent fagskoleutdanning og gi fritak for emner på grunnlag av annen dokumentert relevant utdanning og kompetanse.

11.2 Departementets høringsforslag

Departementet viste i høringsnotatet til at for universiteter og høyskoler er adgangen til å godskrive beståtte emner og fag mv. fra andre akkrediterte universiteter og høyskoler og gi fritak for annen relevant utdanning og kompetanse, inkludert utenlandsk høyere utdanning, hjemlet i universitets- og høyskoleloven § 3-5 første og annet ledd. Dette er regulert i lov fordi bestemmelsene er helt sentrale for studentmobiliteten. Departementet foreslo derfor at tilsvarende bestemmelser for fagskoleutdanningen også hjemles i lov istedenfor i forskrift. I tillegg foreslo departementet å endre begrepet «innpassing» som er brukt i gjeldende fagskolelov og -forskrift, til «godskriving» i lovforslaget, slik at terminologien blir lik den som brukes i universitets- og høyskoleloven. Dette er en rent teknisk begrepsendring og innebærer ingen endring i gjeldende praksis.

11.3 Høringsinstansenes syn

Oppland fylkeskommune støtter forslaget til bestemmelser om godskriving og fritak fordi det er «viktig for å anerkjenne både studentenes uformelle og formelle kompetanse.» *Organisasjon for Norske Fagskolestudenter* (ONF), *Fagskolen Innlandet*, *Høyskolen Kristiania* og *Kommunesektorens organisasjon* (KS) støtter også forslaget.

Kompetanse Norge viser til at vurdering av realkompetanse som grunnlag for fritak er lite benyt-

tet i fagskolen, men er positiv til at regelverket flyttes fra forskrift til lov, da «[d]et kan styrke muligheten til avkortning av studier basert på realkompetansevurderinger.»

LO viser til at det står at fagskoler skal godskrive beståtte emner fra annen akkreditert fagskoleutdanning med «samme antall fagskolepoeng», men at de legger til grunn at dette er en skrivefeil. Denne skrivefeilen har også *Virke* og *Nasjonalt fagskoleråd* kommentert. *Universitetet i Tromsø* presiserer dog at:

«[s]tudiepoeng tatt ved en fagskole ikke automatisk er compatible med studiepoeng fra universiteter og høyskoler. Innpassing av utdanning fra fagskoler kan ikke automatisk passes inn etter «tid for tid»-prinsippet, men skal fortsatt godkjennes etter en faglig vurdering av læringsutbytte.»

NOKUT foreslår at:

«[P]aragrafen legges tettere opp til universitets- og høyskolelovens formulering av tilsvarende forhold (§ 3-5 (1)). Ordningen med godskriving er særlig relevant for de utdanningene som følger nasjonale planer. De nasjonale planene er ikke førende for fagskolene, og det kan forekomme variasjoner med hensyn til omfang av emnene (i fagskolepoeng) og hvordan utdanningenes innhold er strukturert. Dette gjør at tilsvarende emner i de akkrediterte utdanningene kan ha ulik angivelse av fagskolepoeng. Gitt de nasjonale planenes status og ønsket om at fagskolene skal kunne tilby utdanninger som er tilpasset det lokale nærings- og arbeidsliv, mener vi at en formulering nærmere universitets- og høyskoleloven åpner for en mer smidig praksis i godskrivingssaker.»

Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA) viser til at:

«Det er gode grunner for å løfte godskrivingssaker og fritaksbestemmelsene fra fagskoleforskriften til fagskoleloven. Et moment som ikke drøf-

tes fra departementets side, er imidlertid begrepene på godskriving-/godkjennings-/innpassings-/fritaksområdet, slik de er fastsatt for universitetene og høyskolene og nå foreslås for fagskolene. Vår erfaring er at begrepsbruken på dette feltet ikke framstår som klar og entydig for søkere, studenter og andre. Vi setter derfor spørsmålstegn ved hvor hensiktsmessig det er å importere disse begrepene til den nye fagskoleloven. Vi mener departementet nå bør ta for seg begrepsbruken på dette området både i høyere utdanning og fagskoleutdanning med tanke på nødvendig klargjøring og forenkling.»

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) påpeker at det i høringsnotatet fremgår at studenten

«... kan klage på vedtak om godskriving og fritak og at styret er klageinstans. § 20 om klageorganer sier imidlertid at fagskolene skal opprette en lokal klagenemnd som skal behandle klager over enkeltvedtak. Bestemmelsen må endres slik at det står fagskolens klagenemnd i stedet for styret [...]»

11.4 Departementets vurdering

Departementet opprettholder vurderingen om at bestemmelser om godskriving og fritak bør fremgå av fagskoleloven og ikke bare i fagskoleforskriften, slik det gjør i dag. Dette har også fått bred støtte i høringen.

Å godskrive eller gi fritak innebærer at den aktuelle utdanningen, emnet eller kompetansen kan inngå som en del av utdanningen der studenten har søkt om godskriving eller fritak, og at studenten ikke må ta tilsvarende emne på nytt.

Vedtak i saker om godskriving og fritak er å regne som enkeltvedtak etter forvaltningsloven med de rettigheter som utløses av dette etter forvaltningsloven kapittel VI. Det innebærer at fagskolene må realitetsbehandle søknader om godskriving eller fritak, og at vedtak kan påklages til fagskolens lokale klagenemnd. Som både NTNU og NOKUT har påpekt i sine høringsuttalelser foreslo departementet at fagskolene skal opprette en lokal klagenemnd som skal behandle klager over enkeltvedtak, jf. § 20. Departementet er enig med disse høringsinstansene i at lovforslaget derfor må endres slik at det er fagskolens klagenemnd, og ikke styret, som er klageinstans i slike saker. Avslag må begrunnes med en vurdering av

hvorfor de faglige kravene som stilles i utdanningen det søkes godskriving eller fritak for, ikke er oppfylt.

De foreslåtte bestemmelsene om godskriving og fritak er tilnærmet like bestemmelsen som omhandler dette i universitets- og høyskoleloven. Uttalelser og praksis når det gjelder godskriving- og fritaksbestemmelsene, kan også være relevante for forståelsen av disse bestemmelsene i fagskoleloven.

HiOA viser i sin høringsuttalelse til at departementet bør ta for seg begrepsbruken i godskriving- og fritaksbestemmelsen både i universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven, da det oppfattes «at begrepsbruken på dette feltet ikke fremstår som klar og entydig [...]». Denne anførselen har departementet forståelse for og har derfor forsøkt å klargjøre begrepsbruken i bestemmelsene nærmere nedenfor.

Godskriving

Godskriving gjelder enten fullført fagskoleutdanning eller beståtte emner fra annen akkreditert fagskoleutdanning. Dette er en *skal*-bestemmelse som innebærer at faginnhold fra andre akkrediterte fagskoleutdanninger skal godskrives så sant det er mulig. Fagskolen plikter med andre ord å godskrive slik utdanning og emner dersom den finner at studentens beståtte utdanning eller emner oppfyller de faglige kravene som stilles i utdanningen det søkes om godskriving i.

Hensikten med den foreslåtte bestemmelsen i § 8 er å sikre at studenter som flytter mellom institusjoner som tilbyr akkrediterte fagskoleutdanninger, får en så sterk rett som mulig til å få avlagte utdanninger eller emner godskrevet i den nye utdanningen. Å «godskrive» innebærer at studenten ikke må ta tilsvarende beståtte emner på nytt ved den nye fagskolen.

Det følger av forslaget til ny § 8 første ledd siste setning at fagskolen skal påse at det ikke gis dobbel uttelling for samme faginnhold. Bestemmelsen gjelder for tilfeller der studenten har overlappende emner. Fagskolen må i det enkelte tilfellet gjøre en konkret vurdering av hva som skal anses som dobbel uttelling, både ut fra hvor stor grad av overlapp det er tale om, og hvor sentrale elementer i utdanningen eller emnet det er tale om.

Dersom en utdanning eller et emne oppfyller de faglige kravene til ett eller flere emner ved en annen fagskole, skal utdanningen eller emnet godskrives uavhengig av om det er gitt likt eller ulikt antall studiepoeng, eller om det ikke er gitt studie-

poeng. Men det skal ikke godskrives flere studiepoeng enn de som er oppnådd ved fagskolen hvor studenter har tatt utdanningen eller emnet. I praksis vil det bety at hvis et emne ved fagskole A gir 5 studiepoeng og dette blir godskrevet ved fagskole B hvor faget har 10 studiepoeng, er resultatet at studenten får godskrevet emnet og dermed ikke må ta det på nytt, men eventuelt må ta 5 studiepoeng i et annet fag eller emne hvis studenten ikke har tilstrekkelig antall studiepoeng for å oppfylle kravet til den aktuelle utdanningen. Tilsvarende vil gjelde hvis fagskole A gir 10 studiepoeng og fagskole B gir 5. Det er emnet som godskrives, og ikke nødvendigvis studiepoengene. Det kan med andre ord ikke gis flere studiepoeng for et emne enn det som fremgår av planen for utdanningen der det godskrives.

Fritak

Det skal gis fritak for emner på grunnlag av annen dokumentert relevant utdanning og kompetanse, altså utdanning som ikke oppfyller vilkårene for godskriving etter første ledd. Blant annet kan dokumentasjon av realkompetanse gi grunnlag for fritak.

Det er fagskolen som vurderer søknaden om fritak opp mot en konkret utdanning. Fritaksvurderinger foretas på grunnlag av søknader fra enkeltstudenter som mener at de har en utdanning og/eller erfaring som har gitt dem et læringsutbytte som tilsvarer læringsutbyttet i ett

eller flere emner ved den aktuelle fagskoleutdanningen.

For at en søknad om fritak skal kunne innvilges, må søkerens kompetanse vurderes som likeverdig med læringsutbyttet som er fastsatt for utdanningen eller emnet som det søkes fritak for. Et innvilget fritak betyr at fagskolen som gir fritaket, går god for at studenten har kompetanse likeverdig med det som forventes av en ordinær student som har gjennomført og bestått det samme emnet eller de samme emnene ved fagskolen. Fritaket betyr at studenten ikke trenger å delta i emnet eller emnene fritaket gjelder for, eller erstatte det med et annet emne.

Fritaksbestemmelsen gir ikke studenten konkrete rettigheter utover at fagskolen har plikt til å vurdere søknaden. Det er opp til fagskolen å vurdere hva som er «annen dokumentert relevant utdanning og kompetanse» som kan gi grunnlag for fritak. Skolen vurderer da om den omsøkte utdanningen eller kompetansen oppfyller de faglige kravene for skolens egen utdanning, med den konsekvens at utdanningstiden kan avkortes.

Fritak er blant annet aktuelt for søkere som ønsker opptak til videre utdanning ved en fagskole i Norge på bakgrunn av påbegynt eller fullført utdanning fra utlandet, eller utdanning tatt ved for eksempel en folkehøyskole eller ved annen fagskole.

Departementet er av den oppfatning at det ikke har fremkommet innsigelser av en slik art at lovforslaget ikke fremmes.

Det vises til lovforslaget § 8.

12 Organisering av fagskolen og styrets ansvar

12.1 Gjeldende rett

Gjeldende reguleringer om fagskolens organisasjon og ledelse finnes i fagskoleloven § 3. I tillegg reguleres sentrale plikter for fagskolen i § 4.

Stortinget vedtok 3. april 2017 nye bestemmelser om styrets ansvar og organisering for de private fagskolene, jf. Prop. 44 L (2016–2017) og Innst. 225 L (2016–2017). Det ble innført krav om at private fagskoler må organiseres som aksjeselskap eller stiftelser, jf. gjeldende § 3 første ledd. Det gjelder likevel et unntak for fagskolene som per 1. januar 2017 var organisert som studieforbund. I tilfeller hvor fagskolen er organisert som fylkeskommunalt foretak, en stiftelse eller et aksjeselskap, er styrets ansvar også regulert av bestemmelsene i selskapslovgivningen.

Av gjeldende § 3 første og andre ledd følger det at alle fagskoler må ledes av et styre som øverste organ. For fagskoler organisert som aksjeselskap og stiftelser følger dette av tilhørende selskapslovgivning. Det er uttrykkelig fastsatt at offentlige fagskoler, som inkluderer fylkeskommunale og statlige fagskoler, samt fagskoler organisert som studieforbund, skal ha et styre som øverste ansvarlige styringsorgan. Det følger videre av bestemmelsens andre ledd at styret skal ha minimum fem medlemmer. Dette gjelder uavhengig av fagskolens organisasjonsform. Med hensyn til styrerepresentasjon og sammensetning av styret er det fastsatt krav om at ansatte og studenter skal sikres møte-, tale- og forslagsrett i de tilfeller hvor styret behandler saker av betydning for gjennomføringen av godkjent fagskoleutdanning, jf. gjeldende § 3 femte ledd.

Styret har det overordnede ansvaret for driften ved fagskolen. Enkelte deler av styrets ansvar er særlig presisert og utdypet i gjeldende § 3. Etter gjeldende § 3 tredje ledd skal styret sørge for at studentene får den utdanningen som er forutsatt som grunnlag for godkjenning fra NOKUT, at alle vilkår for eventuelle offentlige tilskudd overholdes, og at virksomheten drives i samsvar med gjeldende lover og regler. Det følger av gjeldende § 3 syvende ledd at styret skal fatte vedtak om at det etter styrets skjønn er forsvarlig å starte opp et

nytt studieår, og at et slikt vedtak skal fattes før studiestart. Etter gjeldende § 3 åttende ledd plikter styret å etablere og gjennomføre internkontroll for å sikre at krav fastsatt i eller i medhold av lov overholdes. Videre omfatter det generelle styreansvaret blant annet å sørge for forsvarlig organisering av fagskolen, at det fastsettes planer og budsjetter, å holde seg oppdatert på den økonomiske utviklingen i fagskolen og sørge for at virksomheten er underlagt tilstrekkelig kontroll. I gjeldende § 3 fjerde ledd er det fastsatt at styret kan delegere sin avgjørelsesmyndighet dersom dette ikke er særlig avskåret.

I gjeldende § 3 er det fastsatt at fagskolen skal ha en administrativ og faglig ledelse som skal stå for den daglige driften, innenfor styrets retningslinjer. Det er videre fastsatt at det er styret som ansetter den administrative og faglige ledelsen. Det er i dag ingen bestemmelser om at fagskolen plikter å ha en egen rektor.

12.2 Departementets høringsforslag

12.2.1 Forslag til struktur og om styrets ansvar

Departementet foreslo i høringen at bestemmelsene om fagskolens organisering og ledelse samles i et eget kapittel 3. Departementet foreslo at bestemmelsene om styret og organisering av fagskolen systematiseres bedre enn etter dagens lov. Departementet foreslo at regulering av styrets ansvar samles i en egen bestemmelse og videreføres med enkelte presiseringer, jf. lovforslaget § 9. I forslag til § 10 reguleres styrets sammensetning, forslag til § 11 regulerer styrets vedtaksførhet og gjennomføring av styremøter, mens regulering om rektor er foreslått i lovforslaget § 12. I forslag til § 13 samles bestemmelser om organisering. I høringen var disse forslagene nummerert fra § 8 til § 12.

Som nevnt under kapittel 5, foreslo departementet endring i terminologi for å tydeliggjøre ansvarsfordelingen mellom eier, fagskolen og styret. I dagens lov benyttes «tilbyder» i enkelte sammenhenger. Etter departementets vurdering er

ikke «tilbyder» et presist nok begrep med hensyn til hvem som har det faktiske ansvaret for de ulike delene av fagskolens virksomhet, i de tilfellene hvor det i realiteten er styret som har ansvaret. Departementet foreslo at begrepet erstattes med «styret» i de sammenhengene der det er klart at det er styret som er ansvarlig.

Det ble foreslått språklige endringer i formuleringene som omhandler kravet om et styre som øverste organ, med det formål å tydeliggjøre styrets ansvar. Kirke-, utdannings og forskningskomiteen var positiv til lovendringen, jf. Innst. 254 S (2016–2017), og pekte på at det var viktig med en tydeliggjøring av at styret har det øverste ansvaret.

Departementet foreslo en ny bestemmelse i § 8 (lovforslaget § 9) fjerde ledd om at styret skal ha ansvar for at det blir gitt nødvendig informasjon og veiledning til søkere og studenter. Informasjonen skal blant annet omfatte skolepenger, utdanningstilbud, søknadsfrister og opptakskrav. Reguleringsene i lovforslaget til ny § 9 andre, tredje og sjette ledd er vedtatt og trådt i kraft gjennom behandlingen av Prop. 44 L (2016–2017) og Innst. 225 L (2016–2017) som gjeldende § 3 tredje, syvende og åttende ledd. Gjeldende regel om at styret skal fastsette krav til lærer- og instruktørkompetanse og ledelse, er foreslått videreført i femte ledd.

12.2.2 Styrets sammensetning, vedtaksførhet og møteledelse

I Fagskolemeldingen ble det foreslått at styret skal ha minst sju medlemmer, og at minst to skal ha tilknytning til relevant arbeids- eller næringsliv, fortrinnsvis med regional tilknytning. I tillegg ble det foreslått innført stemmerett for studenter og ansatte i fagskolens styre. Også i NOU 2014: 14 ble det pekt på at styrene bør profesjonaliseres i større grad enn i dag, og at det bør settes krav til faglig kompetanse for medlemmene. Gjennom Fagskolemeldingen la regjeringen vekt på at fagskolestyrene må være aktive i den regionale kompetanseplanleggingen og at de må være orientert om regionens kompetansebehov og utviklingsmuligheter.

I høringen pekte departementet på at for at fagskolene skal kunne ivareta lokale og regionale behov, er det viktig at arbeids- og næringslivet er tett på fagskolene. Styrerepresentanter fra arbeids- og næringslivet kan bidra med god kunnskap om arbeidslivets kompetansebehov lokalt, regionalt og nasjonalt, og med relevant kunnskap for de utdanningene som fagskolen tilbyr. Videre

ble det pekt på at styremedlemmer med arbeids- og næringslivserfaring, fortrinnsvis med regional tilknytning, vil bidra til et godt samspill mellom fagskolen og samfunnet rundt. Det ble derfor ansett som hensiktsmessig at de får mulighet til å påvirke beslutninger gjennom deltakelse i styret.

Departementet foreslo at også de ansatte skal være representert i fagskolens styre, slik at de får reell innflytelse over eget arbeidssted og utvikling av fagskolen. Dette samsvarer med de ansattes rettigheter i styrene for universiteter og høyskoler. Der fagskolen organiseres som aksjeselskap, stiftelse eller fylkeskommunalt foretak, vil stemmerett for ansatte allerede i noen grad følge av den respektive selskapslovgivningen. Statlige og fylkeskommunale fagskoler som ikke er organisert som fylkeskommunale foretak, har imidlertid ikke et tilsvarende krav.

Departementet foreslo videre at hvis styret har mer enn ti medlemmer, skal hver av gruppene studenter og ansatte ha minst to medlemmer hver. Også dette samsvarer med regelverket for universiteter og høyskoler. Forslaget skal sikre at disse gruppene får reell påvirkning på beslutningsprosessene også i styrer som har flere medlemmer enn forslaget til minstekravet om sju medlemmer. Departementet foreslo å presisere at sammensetningen av styret for øvrig må oppfylle kravene i likestillings- og diskrimineringsloven § 28 om at begge kjønn skal være representert. Det ble foreslått at styremedlemmer og varamedlemmer velges for inntil fire år, mens studentene med vara velges for ett år. Bestemmelsen er ment å regulere kun maksimal funksjonsperiode, og styret eller dets eiere kan avvike fra dette ved å fastsette kortere funksjonsperioder for styremedlemmene.

Departementet foreslo videre en bestemmelse som fastsetter styrets vedtaksførhet, jf. forslaget § 10. Bestemmelsen innebærer at styreleder er møteleder. Hvis styreleder ikke er tilstede, ble det foreslått at styret utpeker en møteleder. Forslaget innebærer at når mer enn halvparten av styremedlemmene er til stede og avgir stemme, kan styret fatte vedtak. Hovedregelen etter andre ledd vil være at vedtak fattes med alminnelig flertall hvis ikke annet er bestemt i loven. Fagskoleloven gjør unntak fra hovedregelen om alminnelig flertall i saker som er særlig inngripende overfor studentene, for eksempel vedtak om utestenging. I saker der det er tilstrekkelig med alminnelig flertall, vil møteleder ha dobbeltstemme hvis antallet stemmer for og imot et forslag er likt.

Kirke-, utdannings og forskningskomiteen uttaler i Innst. 254 S (2016–2017) at det er viktig å gi studentene og ansatte medbestemmelsesrett

ved egen utdanningsinstitusjon og støtter derfor forslaget om at det innføres stemmerett for studenter og ansatte i styret. I tillegg er komiteen støttende til forslaget om at styret skal ha minst sju medlemmer. Komiteen påpeker også viktigheten av at det skal være representanter fra relevant arbeidsliv i styret. Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti støtter tanken om å «inkludere lokale aktører, men mener det er partene i arbeidslivet som må være representantene i fagskolestyrene».

12.2.3 Rektor og organisering

I Fagskolemeldingen ble det foreslått en styrking av fagskolens faglige og administrative ledelse gjennom å lovfeste at den enkelte fagskole kan ha en rektor, og at det er fagskolens styre som skal tilsette rektor, jf. forslagens § 12. Departementet fremmet disse forslagene i høringen. Departementet pekte på at det er styret som har det strategiske og overordnede perspektivet og som bør ha kompetansen til å tilsette rektor.

I tilfeller der fagskolen må håndtere en akutt situasjon, vil det kunne oppstå situasjoner der det kan ta lang tid å få et samlet styre til å vurdere og avgjøre saken. Departementet foreslo derfor å lovfeste en generell fullmakt for rektor til å fatte beslutninger i saker som ikke kan vente til styret kan komme sammen i møte, samt til å avgjøre løpende saker som ikke kan utsettes til neste styremøte, jf. lovforslaget § 12 annet ledd. Tilsvarende bestemmelse er å finne i universitets- og høyskoleloven § 10-2 første ledd bokstav b, som gir rektor fullmakt til å avgjøre saker i de tilfellene der disse ikke kan utsettes til styret kan komme sammen i møte.

Departementet foreslo for øvrig å hjemle rektors adgang til å fatte vedtak om bortvisning i lovforslaget § 25 første ledd, slik at sanksjonen kan tre i kraft umiddelbart. Dette vil være aktuelt i tilfeller der studenten opptrer på en måte som grovt forstyrrer læringsmiljøet, eller som kan være en fare for medstudenter, ansatte eller dem studenten møter under praksis, prosjektarbeid og lignende. Departementet mener at rektors vedtak i slike saker skal være midlertidige, og at saken må sendes videre til styret eller den lokale klagenemnda for at det skal fattes et endelig vedtak så snart som mulig. Forslaget innebærer ikke at rektor skal ha adgang til å fatte vedtak om utestenging etter gjeldende fagskolelov § 10 første ledd siste punktum. Utestengingsvedtak er mer inngripende overfor studenten fordi det medfører inngrep i retten til å gå opp til eksamen, mens bortvisnings-

vedtak i utgangspunktet er begrenset til områder eller sammenhenger hvor problematferden forekommer. Utestengingsvedtak må følgelig fremdeles fattes av styret, eller eventuelt den lokale klagenemnda. Vedtak om utestengning må begrunnes som nødvendig og forholdsmessig, for eksempel når studenten ikke respekterer og etterkommer et bortvisningsvedtak.

Departementet foreslo å videreføre reguleringsene om krav til organisasjonsform for private fagskoler, som vedtatt gjennom Prop. 44 L (2016–2017). Dette innebærer at alle fagskoler må være organisert som aksjeselskap eller stiftelse, med unntak av private fagskoler som per 1. januar 2017 var organisert som studieforbund.

12.3 Høringsinstansenes syn

12.3.1 Forslag til struktur og om styrets ansvar

Høringsinstansene er positive til forslagene om struktur og systematikk. En rekke høringsinstanser er positive til forslaget om å presisere styrets ansvar, og ingen er negative. Blant instansene som er uttalt positive, er *Organisasjon for Norske Fagskolestudenter*, *Kommunesektorens Organisasjon*, *Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund* og flere fylkeskommuner.

Enkelte instanser gir forslag til omformuleringer av lovens ordlyd. NOKUT støtter forslaget, men viser til stiftelsesloven § 30 og aksjeloven § 6-30 og tolker ut fra disse bestemmelsene at departementet har ment at styret skal være øverste ansvarlige styringsorgan for fagskolen. NOKUT foreslår derfor følgende nye formulering: «*Alle fagskoler skal ha et eget styre. Styret skal være øverste ansvarlige styringsorgan.*» NOKUT mener også at § 9 andre ledd bør omformuleres hvor «godkjenning» byttes ut med «akkreditering». NOKUT mener det bør presiseres i § 9 tredje ledd at styret skal gjøre en hensiktsmessig vurdering av om det er nok studenter før oppstart av utdanningen og ikke før skoleåret begynner, slik det står i lovforslaget. NOKUT har erfaring med at noen utdanninger legges ned før studentene har fått ta eksamen, og at problemet er tydelig ved oppstarten av selve utdanningen. NOKUT mener det er hensiktsmessig at styret gjør vurderingen før oppstart av studiene. NOKUT foreslår derfor at tredje ledd omformuleres til: «*Styret selv skal fatte vedtak om at det etter styrets skjønn er forsvarlig å ta opp nye studenter til et studium. Vedtaket skal fattes før studiestart.*»

Hovedorganisasjonen Virke støtter forslaget, men mener at ordlyden i § 9 tredje ledd bør spesifiseres. Virke mener det kan forstås som at styrets ansvar er begrenset til institusjonsnivået, og foreslår følgende nye formulering: «*Styret selv skal fatte vedtak om at det etter styrets skjønn er forsvarlig å ta opp nye studenter til studium*».

Kristne friskolers forbund (KFF) mener forslaget til klarere bestemmelser om styret og styrets funksjon i for stor grad tar utgangspunkt i offentlige skoler. De mener høringsnotatet i for liten grad går inn på at styret for en privateid fagskole også forvalter et rettssubjekt med et betydelig rettslig ansvar. Se nærmere om dette under forslaget om styresammensetning mm.

12.3.2 Styrets sammensetning, vedtaksførhet og møteledelse

En rekke høringsinstanser har innspill til forslaget til ny § 10 (høringsutkastet § 9). Et klart flertall er enig i forslagene, både knyttet til antallet styremedlemmer og styrets sammensetning, inkludert forslaget om representasjon fra arbeids- og næringsliv. Blant disse finner vi *Organisasjonen for Norske Fagskolestudenter*, *Norsk studentorganisasjon*, en rekke fylkeskommuner, *Nasjonalt fagskoleråd*, *Utdanningsdirektoratet* og *Kompetanse Norge*. Sistnevnte skriver at det at «næringslivet er representert i styrene kan bidra med god kunnskap om arbeidslivets kompetansebehov lokalt, regionalt og nasjonalt, og til hensiktsmessige beslutninger om utdanningstilbud.»

Enkelte høringsinstanser er uenig i forslaget til antall medlemmer i styret. *Noroff Education AS*, *NKI AS*, *Forum for kunstfaglig utdanning*, *Kunstskolen i Bergen* og *Høyskolen Kristiania* er blant disse instansene. Noroff mener dagens løsning med minimum fem deltagere klarer å ivareta nødvendig sammensetning. Dette innebærer som et minimum tre medlemmer oppnevnt av utdanningsinstitusjonen, hvorav minimum én eller to kan ha krav om næringslivsrelevans, én valgt av og blant de ansatte og ett medlem valgt av og blant studentene. Noroff ser ikke at styrets ansvar, slik det er definert i § 9, krever et styre på minimum syv personer. Høyskolen Kristiania mener at det kan være vanskelig å sette sammen et styre med syv medlemmer for mindre institusjoner. Den peker på at «det forekommer som regel en økonomisk konsekvens når styret øker sin sammensetning». Høyskolen mener dagens regulering bør beholdes og skriver at det «bør også være mulig for institusjonen selv å avgjøre hvordan sammensetningen i styret skal være, så

fremt de er innenfor lovbestemmelsene om student- og ansatterepresentasjon i styret.»

Enkelte innspill retter seg mot forslaget om at studenter og ansattes representanter får stemmerett. Blant disse finner vi flere av instansene som er generelt negative til forslagene om styret som nevnt over. Kunstskolen i Bergen mener «det er uheldig å gi studentene disse pliktene og dette ansvaret på fagskolenivå.» FORUM skriver at et flertall av medlemsskolene ikke anbefaler at ansatte- og studentrepresentanten får stemmerett. Kristne Friskolers Forbund støtter ikke forslaget om at ansatt- og studentrepresentantene skal ha stemmerett og mener dette svekker deres posisjon som representanter for sine partsinteresser i styret. Vest-Agder fylkeskommune mener forslaget kan være vanskelig å realisere i praksis.

Enkelte har innspill til forslaget om at minst to styremedlemmer skal ha bakgrunn fra «relevant arbeids- eller næringsliv, fortrinnsvis med regional tilknytning». Disse instansene ønsker seg hhv. tydeligere eller færre føringer i bestemmelsen. Nasjonalt fagskoleråd mener det bør komme frem at representanter fra relevant arbeids- og næringsliv kan rekrutteres både direkte fra arbeidslivet og fra partene i arbeidslivet og andre yrkesfaglige organisasjoner, regionalt eller nasjonalt. LO mener det bør spesifiseres at representantene fra arbeidslivet bør rekrutteres «fortrinnsvis fra partene i arbeidslivet og som har regional tilknytning.» NHO mener på sin side at det «ikke bør være noen krav eller føringer på at arbeidslivets representanter må ha regional tilknytning.» Spekter mener det er uklart hva som legges i «bakgrunn» fra relevant arbeids- og næringsliv og henvisningen til «relevant erfaring» i høringsnotatet. Spekter mener at representasjonen fra arbeidslivet i styret må tydeliggjøres, og skriver: «Representasjonen må være mer direkte ved at arbeidslivet er mye tettere på hvem som skal sitte i styret, og at de faktisk har sitt virke i det relevante arbeidslivet.» *Senter for internasjonalisering av utdanningen* er enig i bestemmelsen forøvrig, men mener det bør tilføyes et krav om kunnskap om internasjonalt samarbeid til styremedlemmenes bakgrunn.

Noroff mener at samarbeid med arbeids- og næringsliv er viktig for å få god kvalitet på utdanningene, men mener ikke styredeltagelse er den beste måten å sikre dette på. Noroff mener utforming av nye og endringer av eksisterende utdanninger er et arbeid som gjøres av fagmiljøet knyttet til den enkelte utdanningen, i tett dialog med lokalt, relevant arbeids- og næringsliv.

Kun én av høringsinstansene har gitt innspill til bestemmelsen om vedtaksførhet. *Kristne friskolers forbund* mener at forslaget om vedtaksførhet oppfattes som normale bestemmelser for et styre. KFF skriver at

«[s]ett i sammenheng med bestemmelsene om styrets sammensetning i § 10 mener vi imidlertid at representanter oppnevnt av andre enn eier i spesielle tilfeller kan få uforholdsmessig stor innflytelse.»

12.3.3 Rektor og organisering

Et klart flertall av høringsinstansene er positive til forslagets §§ 12 og 13 (§§ 11 og 12 i høringsutkastet). Enkelte høringsinstanser synes det er uklart at bestemmelsen sier at styret «skal» ansette rektor, samtidig som de mener det ikke kommer tydelig frem i høringsnotatet at det stilles krav om at hver fagskole plikter å ha en rektor. De ønsker derfor at bestemmelsen må klargjøres på dette punktet. I forslaget i Fagskolemeldingen var det ikke et krav om at hver fagskole skal ha en rektor, og det var ikke tydelig i høringen om forslaget innebar et krav om dette. Det er likevel svært få som har innspill til lovforslaget og ordlyden «skal».

En stor andel av høringsinstansene legger til grunn at forslaget innebærer at fagskoler skal ha en rektor. Flere av høringsinstansene mener videre at daglig leder må likestilles med rektor, fordi fagskolene organiseres på ulike måter. Blant disse er *Treider Fagskoler AS*, *NKI AS* og *Forum for fagskoler*. Disse mener man må ta hensyn til den enkelte skoles organisering, og sistnevnte skriver at:

«[F]orslag til § 11 om administrativ og faglig ledelse må ta hensyn til at fagskolene organiserer seg ulikt med hensyn til om det er daglig leder eller rektor som er øverste ansvarlige leder, og som rapporterer til styret. ... Men mange av de mellomstore og større fagskolene er ofte organisert med en rektor som faglig og pedagogisk leder og en daglig leder som administrativ leder. I de tilfellene vil det normalt være daglig leder som er øverste ansvarlig og rapporterer til styret.»

Flere av instansene mener også det må presiseres at det skal være styret *selv* som skal tilsette rektor ved fagskolen og at denne oppgaven ikke skal kunne delegeres. Blant disse er både *Nord-Trøndelag fylkeskommune*, *Trondheim fagskole* og *Hor-*

daland fylkeskommune. Disse mener det er uklart om tilsetting av rektor kan delegeres til fylkesadministrasjonen, særlig ved kombinerte videregående- og fagskoler. Disse forstår det slik at departementet mener at det er styret selv som skal tilsette rektor, og foreslår at lovteksten endres til at «Styret *selv* skal tilsette rektor ved fagskolen».

Departementets forslag i § 13 om organisering fikk også bred støtte blant høringsinstansene. Et fåtall av instansene hadde kommentarer til organiseringen av fagskolene. AOF Norge og VOFO viser til forskjellen i første ledd om private fagskoler og annet ledd om fagskoler som kan organiseres som studieforbund. Slik de forstår forslaget, er fagskolene som er organisert som studieforbund, ikke å regne som private fagskoler. AOF mener begrepet «ideelle fagskoler» må benevnes gjennomgående både i lovtekst og påfølgende forskrifter på samme måte som de private fagskolene.

12.4 Departementets vurdering

12.4.1 Forslag til struktur og om styrets ansvar

Et stort flertall av høringsinstansene er enig i forslaget om å samle bestemmelsene knyttet til organisering av fagskolen i et eget kapittel. Forslaget om å presisere styrets ansvar har også fått bred støtte. *NOKUT* støtter forslaget, men viser til stiftelsesloven § 30 og aksjeloven § 6-30, og tolker ut fra disse bestemmelsene at departementet har ment at styret skal være øverste ansvarlige styringsorgan for fagskolen. Formuleringene som *NOKUT* foreslår, ble vurdert i forbindelse med lovendringene i Prop. 44 L (2016–2017). Grunnlaget for at forslaget ikke ble tatt til følge, er at dette er uttømmende regulert i selskapslovgivningen, og at det ville innebære en lite hensiktsmessig dobbelregulering. For private fagskoler organisert som stiftelse eller aksjeselskap vil det derfor fremgå av selskapslovgivningen at styret er øverste ansvarlige beslutningsorgan.

Enkelte har innspill til forslaget som gjelder styrets ansvar om å fatte vedtak før oppstart av nytt studieår. Departementet mener *NOKUT*'s forslag til presisering av at det er styret *selv* som skal fatte beslutningen, bør tas til følge. Både Virke og *NOKUT* mener bestemmelsen bør endres til at vedtaket skal gjelde om det er forsvarlig å ta opp nye studenter, fremfor å igangsette et nytt studieår. *NOKUT* har hatt erfaringer med at noen utdanninger legges ned før studentene har fått ta eksamen, og at problemet er tydelig alt ved oppstarten av utdanningen. Departementet er enig i

at dette gir en god presisering av bestemmelsen. Av hensyn til studentene bør vedtaket fattes så tidlig som mulig. Samtidig er det nødvendig at det foreligger tilstrekkelig informasjon for at institusjonen kan gjøre en reell vurdering av om det er forsvarlig å ta opp studenter. Departementet mener derfor det er hensiktsmessig å fastsette at vedtaket skal fattes før studiestart.

12.4.2 Styrets sammensetning, vedtaksførhet og møteledelse

Et stort flertall av høringsinstansene er enige i forslagene om antallet styremedlemmer og styrets sammensetning. Et fåtall av instansene er uenige i utvidelsen av styret og mener at ansvaret og styrets oppgaver for øvrig ikke tilsier at det er behov for en utvidelse.

Ved forrige revisjon av fagskoleloven ble studentenes faglige rettigheter styrket. Forslagene i denne høringen tar sikte på å ytterligere styrke denne utviklingen. Departementet pekte i høringen på at det er viktig at studentene gis mulighet til å påvirke utdanningens innhold og utvikling, og slik vil kunne bidra til en heving av kvaliteten i utdanningene. Det er også viktig at studentene får reelle muligheter til deltagelse og til å påvirke beslutningene som tas i fagskolens styrende organer. Det ble derfor foreslått at fagskolestudenter gis de samme rettigheter i styret som studentene ved universiteter og høyskoler.

Departementet mener det er gode grunner for at dette også bør gjelde for de offentlige fagskolene, gjennom at både studenter og ansatte bidrar med viktig fagkunnskap og forankring i den konkrete fagskolens drift. Forslaget om deltagelse i styret for en representant fra de ansatte, er for de private fagskolene organisert som aksjeselskap eller stiftelse ivaretatt gjennom selskapslovgivningen. Dette vil dermed harmonisere styresammensetningen mellom de offentlige og private fagskolene. Departementet viderefører forslaget.

Også forslaget om styremedlemmer med bakgrunn fra relevant arbeids- og næringsliv får støtte. Enkelte mener forslaget ikke er tilstrekkelig presist, og at det kan være uklart hva som ligger i dette kravet. Departementet viser til at hvilken bakgrunn som er ønskelig vil variere fra fagskole til fagskole, og det må også sees i sammenheng med hvilke utdanninger den aktuelle fagskolen tilbyr. Høringsinstanser peker på at det allerede i dag er et nært og godt samarbeid mellom fagskoler og næringsliv knyttet til utdanning. Enkelte mener deltagelse i styret ikke er riktig måte å sikre denne forankringen på, og at relevant

nærings- og arbeidsliv må påvirke og knyttes enda mer direkte til utdanningen. Departementet mener det ikke er noen motsetning mellom et krav om at enkelte styremedlemmer må ha denne bakgrunnen, og et tett faglig samarbeid mellom næringsliv og utdanningen(e) ved fagskolen. Deltagelse i styret vil i alle tilfeller sikre en viss deltagelse og kobling mot relevant nærings- og arbeidsliv i fagskolens sentrale beslutningsorgan. Departementet mener at disse representantene fortrinnsvis bør ha regional tilknytning, men mener dette ikke er nødvendig å spesifisere dette i lovteksten. Det bør likevel tilstrebes en slik tilknytning hvor det er hensiktsmessig, og inngå i totalvurderingen av representantenes erfaring og tilknytning for øvrig.

Departementet ser også behov for å presisere enkelte andre sider ved oppnevning av styret, varamedlemmer og hvem som har ansvaret for å utpeke styrets leder. Departementet foreslår at forslaget videreføres med slike presiseringer.

Departementet viser til forslaget om en bestemmelse som regulerer styrets vedtaksførhet. Det har kommet få innspill til denne. Departementet mener det skaper klarhet for styrets vedtaksførhet og møteledelse med en slik bestemmelse, og foreslår at forslaget videreføres.

12.4.3 Rektor og organisering

Enkelte høringsinstanser mener det bør åpnes for at daglig leder likestilles med rektor, og at det i stedet lovfestes at styret for fagskolen «kan tilsette rektor». Dette vil ta høyde for at flere fagskoler organiserer seg ulikt med hensyn til hvem som er øverste ansvarlige administrative leder for virksomheten. Ved store og mellomstore fagskoler er ofte rektor faglig og pedagogisk leder for den enkelte fagskole, mens det er engasjert en daglig leder som er ansvarlig for den samlede driften. Hensikten med departementets forslag var å klargjøre hvem som er ansvarlig for driften, og hvem som har ansvar for å rapportere til styret. Departementet anerkjenner at det er behov for å tilrettelegge for at fagskolene organiserer seg på ulike måter. Det er fagskolen selv som har best kjennskap til egen drift, og som er nærmest til å vurdere hva som er en effektiv og hensiktsmessig organisering av egen virksomhet.

Samtidig er det viktig at rektor blir aktivt trukket inn i driften og har jevnlig kontakt med styret. Forslaget vil skape klarhet i ansvarsforholdene ved fagskolene, og den kan svekkes ved at rektor ikke skal rapportere direkte til styret. Departementet er opptatt av at loven skal lage tydelige

ansvarslinjer og forutberegnelige regler. For å sikre at både faglig og administrativt ansvar får tilstrekkelig styreforankring, foreslår departementet at alle fagskoler skal ha en rektor som skal rapportere til styret.

Flere høringsinstanser peker på at det bør presiseres at det er styret selv som skal ansette rek-

tor. Departementet er enig i at det er styret som skal ha denne oppgaven, og at den ikke skal kunne delegeres bort. Den foreslåtte presiseringen om at det er styret *selv* som skal ansette rektor, tas derfor til følge.

Det vises til lovforslaget §§ 9-13.

13 Tilrettelegging for studentorgan

13.1 Gjeldende rett

I gjeldende fagskolelov § 4 fjerde ledd heter det at «Tilbyder skal legge til rette for opprettelse av studentorgan for å ivareta studentenes interesser og samarbeid med ledelsen.»

Tilsvarende bestemmelse i universitets- og høyskoleloven (uhl.) § 4-1 gir studentene en rett til å kunne opprette studentorgan. I tillegg har universiteter og høyskoler en plikt til å tilrettelegge for at studentorganet kan drive arbeidet sitt på en tilfredsstillende måte, og det skal etableres en avtale mellom ledelse og studentorgan om tilretteleggingen.

13.2 Departementets høringsforslag

Departementet foreslo i høringsnotatet at lovens bestemmelse om fagskolestudentenes rett til å organisere seg endres slik at fagskolestudentene får tilnærmet like lovbestemte rettigheter som universitets- og høyskolestudentene. Forslaget innebærer at en bestemmelse tilsvarende uhl. § 4-1 tredje og fjerde ledd tas inn i fagskoleloven, slik at styret plikter å sørge for å tilrettelegge for studentorgan. Dette pålegger fagskolene samme plikt som universiteter og høyskoler har til å legge til rette for et fungerende studentdemokrati. Samarbeidet skal formaliseres i en avtale.

I likhet med regelen i uhl. § 4-1 gir bestemmelsen ikke en rett for studentorganet til å pålegge fagskolen bestemte ytelser, men studentorganet har krav på å bli tatt med på råd når det skal fastsettes hvilken tilrettelegging som er nødvendig for at studentorganet skal kunne drive sitt arbeid på en tilfredsstillende måte, jf. Ot.prp. nr. 40 (2001–2002) s. 48. Det er allerede lovfestet i fagskoleloven at det skal tilrettelegges for at studentene kan organisere seg og kunne involveres i fagskolens virksomhet. En uttrykkelig lovhjemmel for styrets plikt til å sørge for tilrettelegging for studentorgan vil være av prinsipiell betydning, samtidig som en lovregulering gir trygghet og forutberegnelighet for studentene.

13.3 Høringsinstansenes syn

Dette forslaget får støtte av de høringsinstansene som uttaler seg om dette. Noen av instansene peker på at det er positivt at fagskoleloven også her blir mer lik universitets- og høyskoleloven.

Fagskolen Innlandet støtter forslaget og mener det er «naturlig at studenter ved fagskoler har samme lovbestemte rettigheter som studenter i UH-sektoren. Fagskolene må ha samme plikt til å legge til rette for studentdemokrati.»

Organisasjon for Norske Fagskolestudenter stiller seg positive til forslaget, og mener det vil gi en «sterkere posisjon for studentdemokratiet på fagskoler». De er positive til at studentene har rett til å organisere seg og at styret pålegges å tilrettelegge for studentdemokrati og formalisere samarbeidet mellom ledelse og studentorgan i en avtale.

«Ved fagskoler der tillitsvalgte rekker å overlappe hverandre overføres kompetanse og erfaring til nye tillitsvalgte. Det er nødvendig for å kunne bygge et gradvis mer selvstendig studentdemokrati med reell påvirkning på fagskolen.»

Andre instanser er betinget positive til forslaget, men har enkelte bemerkninger til hvordan dette vil fungere i praksis. *Kunstskolen i Bergen* og *Norske Fag- og Friskolers Landsforbund (NFFL)* er skeptiske til det ansvaret som nå vil påhvile studentene. *Kunstskolen i Bergen* mener § 14 (høringsutkastet § 13) fjerde ledd «må strykes eller vesentlig omformuleres». De mener det er viktig at studenter skal høres i saker som angår studentene. *Kunstskolen* mener at studentrettighetene er godt nok ivaretatt i eksisterende lovverk, ved at de allerede blir hørt i saker som angår studentene. *Kunstskolen* mener bestemmelsen er noe uklart formulert og ønsker en presisering av studentenes representasjon i styret. De sier:

«Det er viktig å beskytte studentene for en del informasjon, diskusjonene og sakene som blir tatt opp i enkelte kollegiale organ med beslutningsmyndighet. I enkelte saker kan det også

være viktig å beskytte de ansatte. Vi frykter at studentrepresentasjon i alle kollegiale organ med beslutningsmyndighet kan føre til at diskusjoner i større grad føres utenom de formelle møtene, og at det i det formelle møter blir gjort proformavedtak.»

Norske Fag- og Friskolers Landsforbund (NFFL) støtter forslaget, men mener at studentorganet skal høres i alle prinsipielle saker som angår studentene.

«NFFL mener det er viktig å ha et bevisst forhold til hvilke fora og organer studentene skal delta i og hvilke myndigheter de gis i disse. Ved å pålegge studentrepresentasjon i alle kollegiale organer som tildeles beslutningsmyndighet kan det oppstå interessekonflikter, for eksempel ved vedtak om vurdering. En student skal få lov å benytte seg av et studietilbud, ikke få pålagt et ansvar.»

NHO er enig i forslaget, men mener at dette er en organisatorisk bestemmelse, og foreslår at bestemmelsen flyttes opp et kapittel og plasseres i lovens kapittel 3 om organisering.

13.4 Departementets vurdering

På samme måte som studentene i universitets- og høyskolesektoren er viktige bidragsytere og medspillere i utviklingen av den sektoren, er fagskolestudentene viktige for å utvikle kvalitet og miljø på fagskolen. Fagskolestudentene må på samme

måte også tas med på råd og ha stemmerett og mulighet til påvirkning i besluttede organer, slik at deres bidrag blir tillagt vekt.

Det er i dag lovfestet i gjeldende fagskolelov at det skal tilrettelegges for at studentene kan organisere seg og kunne involveres i fagskolens virksomhet. Departementet mener at det er viktig at fagskolestudentene får tilnærmet samme rettigheter som universitets- og høyskolestudenter til å drive studentpolitikk, og at fagskolestudentenes rettigheter til medvirkning og medbestemmelse også styrkes. Medbestemmelsesrett og mulighet til å organisere seg for å sammen kunne ta stilling til saker som angår studenter er et viktig bidrag for å legge til rette for ivaretagelse av denne rettigheten. Departementet mener det derfor er riktig å pålegge den enkelte fagskole et ansvar for å tilrettelegge for opprettelse av et studentorgan, slik at mulighetene for at studentene kan ha et velfungerende studentdemokrati styrkes ytterligere.

Den foreslåtte bestemmelsen er en parallell til uhl. § 4-1, det vil si at den ikke gir studentorganet noen rett til å pålegge fagskolen bestemte ytelser. Studentorganet har likevel krav på å bli tatt med på råd når det skal fastsettes hvilken tilrettelegging som er nødvendig for at organet skal kunne drive sin virksomhet på en tilfredsstillende måte. At denne plikten for fagskolen nå blir lovfestet kan være av stor betydning for studentene, og gi dem trygghet og forutberegnelighet for at de kan organisere seg.

Departementet er enig med *NHO* at bestemmelsen bør stå i fagskolelovens kapittel om organisering.

Det vises til lovforslaget § 14.

14 Læringsmiljø

14.1 Gjeldende rett

Bestemmelsen om læringsmiljø ble i sin tid foreslått i Ot.prp. nr. 84 (2003–2004), jf. gjeldende fagskolelov § 4 a. Bestemmelsen konkretiserer primært hvilke krav som skal stilles til det fysiske arbeidsmiljøet. Kravene i bestemmelsens andre ledd bokstav a–i er fastsatt som funksjonsbestemmelser. Dette innebærer at fagskolene må finne hensiktsmessige og kostnadseffektive løsninger som tilfredsstiller lovens krav. Det kan gjøres lokale vurderinger av hva som vil være tilfredsstillende standarder ved den enkelte fagskolen og for den enkelte utdanning.

Denne bestemmelsen skal også «bidra til å sikre funksjonshemmede og andre studenter med særskilte behov mulighet til å ta fagskoleutdanning på lik linje med andre studenter. Faglig nivå og krav til studenten skal ikke reduseres. Det er også viktig at hensynet til likebehandling i forhold til andre studenter ivaretas. I vurderingen av hvor mye tilrettelegging som er «mulig og rimelig» kan det også tas hensyn til hvilke helsekrav som gjelder for ansettelse i de yrker skolen utdanner kandidater til», jf. Ot.prp. nr. 84 (2003–2004) merknad til § 4a tredje ledd. Bestemmelsen tilsvarende bestemmelsen om læringsmiljø i universitets- og høyskoleloven § 4-3.

14.2 Departementets høringsforslag

Lovforslaget i § 15 (§ 14 i høringsforslaget) er en videreføring av gjeldende fagskolelov § 4 a.

14.3 Høringsinstansenes syn

Selv om lovforslaget er en videreføring av gjeldende rett, er det likevel noen høringsinstanser som har kommet med innspill.

Norsk studentorganisasjon uttaler blant annet at:

«[D]agens formuleringer rundt studentenes læringsmiljø er for vage, og at lovverket bør

presisere hva som ligger i begrepet læringsmiljø. Lovforslaget begrenser seg i stor grad til krav om det fysiske læringsmiljøet, men utelater andre viktige aspekter av studentenes læringsmiljø: de psykososiale-, digitale-, organisatoriske- og pedagogiske rammene i studietilstandene. NSO mener at lovverket bør stille krav til at fagskoler og utdanningsinstitusjoner jobber aktivt, målrettet og planmessig for å fremme et godt læringsmiljø, og stille krav til at hele kjeden i institusjonshierarkiet – fra studenter og undervisere til ledelsen og styret – må være bevisstgjort og innforstått med sitt ansvar og sine plikter for å bidra til å skape et godt læringsmiljø.»

Norsk Forbund for Utviklingshemmede viser til at:

«Det er positivt at forslag til ny fagskolelov § 14 første og andre ledd fremhever at styret, sammen med studentorganet/studentsamskipnaden, skal ha ansvar for å legge til rette for et godt arbeidsmiljø. Vi mener det vil være en fordel om bestemmelsene også poengterer at det skal legges til rette for et inkluderende læringsmiljø. Et inkluderende læringsmiljø er grunnleggende for at man skal kunne oppnå et godt læringsmiljø. Det er også nødvendig for at personer med nedsatt funksjonsevne skal ha tilgang til høyere utdanning på lik linje med andre, slik de har rett til etter FNs konvensjon for mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) artikkel 24. I denne sammenhengen vil vi vise til FN-komiteens generelle kommentar til CRPD artikkel 24, som sier noe om hva som skal til for å skape inkluderende utdanning.

Selv om inkluderende læringsmiljø kan ses som en del av arbeidet med å skape et godt arbeidsmiljø, mener vi det er viktig at det kommer klart til uttrykk i loven at styret, i samarbeid med studentorganet/studentsamskipnaden, skal legge til rette for et inkluderende arbeidsmiljø. På denne måten blir det mer fokus på at inkludering er en viktig del av studietilstanden ved fagskolene. Vi mener det må

til for at flere studenter med nedsatt funksjonsevne blir inkludert i praksis.»

Norsk Forbund for Utviklingshemmede viser til slutt til at funksjonshemming ikke er noe en person har, men noe personen opplever i møte med samfunnet, og presiserer at det derfor vil være mest riktig å bruke «personer med nedsatt funksjonsevne» i stedet for «funksjonshemmede».

14.4 Departementets vurdering

Som ved universitetene og høyskolene er det styret ved fagskolen som har det overordnede ansvaret for studentenes læringsmiljø. Det innebærer at det fysiske og psykososiale arbeidsmiljøet skal være fullt forsvarlig ut fra en samlet vurdering, der det tas hensynet til studentenes helse, sikkerhet og velferd. Utdanningsinstitusjonene har ansvaret for å legge til rette for at den enkelte student skal kunne tilegne seg den kunnskapen som forventes av et studium.

Begrepet «læringsmiljø» omfatter alle faktorer som kan påvirke studentene i en studiesituasjon. Fagskolene har imidlertid kun ansvar for de elementer av læringsmiljøet som med rimelighet kan anses å være innenfor deres kontrollsfære. Innholdet i kravet om «fullt forsvarlig» læringsmiljø må fastsettes i lys av teknisk og sosial utvikling i samfunnet, og arten av det aktuelle studium og studieopplegg.

Kravene i § 15 tredje ledd bokstavene a–i er, som tidligere, nevnt fastsatt som funksjonsbestemmelser. Dette innebærer at institusjonene skal finne hensiktsmessige og kostnadseffektive løsninger som tilfredsstiller lovens krav. Det kan gjøres lokale vurderinger av hva som vil være tilfredsstillende standarder ved det enkelte studiested og for den enkelte utdanning. Studentene kan ikke etter bestemmelsen kreve de samme individuelle tilpasninger som en arbeidstaker har krav på etter arbeidsmiljøloven. Dette har bakgrunn i den grunnleggende forskjellen i relasjonen mellom student og utdanningsinstitusjon på den ene siden, og arbeidstaker og arbeidsgiver på den andre siden, jf. Ot.prp. nr. 40 (2001–2002) pkt. 12.1.10, merknader til § 44 nr. 2, s. 51.

I arbeidsmiljøloven (aml.) § 1-6 første ledd bokstav a er det fastsatt at arbeidsmiljølovens bestemmelser om helse, miljø og sikkerhet bare gjelder for «elever ved institusjoner som har undervisning eller forskning som formål» når disse «utfører arbeid i virksomhet som går inn under loven». I forskrift om arbeidsmiljølovens

anvendelse for personer som ikke er arbeidstakere, er det presisert at «elever ved institusjoner som har undervisning eller forskning som formål skal når de utfører arbeid som ledd i praktisk opplæring, og arbeidet foregår under forhold som kan innebære fare for deres liv og helse, anses som arbeidstakere i forhold til arbeidsmiljøloven kapittel 1, 2, 3, 4, 5, 18 og 19, med unntak av § 19-2.» Som hovedregel er det i stedet bestemmelsen i fagskoleloven som regulerer kravene til arbeids- eller læringsmiljøet. Arbeidstilsynet fører tilsyn med overholdelse av de konkrete kravene til studentenes læringsmiljø. Fagskolene er også forpliktet til å overholde en rekke andre bestemmelser om arbeidsmiljø, herunder plan- og bygningsloven § 29-3 om krav til universell utforming og forsvarlighet.

Departementet har merket seg Norsk Forbund for Utviklingshemmedes anførsel om at bestemmelsen om læringsmiljø i fagskoleloven ikke i tilstrekkelig grad samsvarer med FNs *Konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne* og den nye likestillings- og diskrimineringsloven, jf. Prop. 81 L (2016–2017) *Lov om likestilling og forbud mot diskriminering (likestillings- og diskrimineringsloven)*.

Departementet viser til at det følger av Konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne artikkel 2 at med «universell utforming» menes utforming av produkter, omgivelser, programmer og tjenester på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpassing og en spesiell utforming. Universell utforming skal ikke utelukke hjelpemidler for bestemte grupper av mennesker med nedsatt funksjonsevne når det er behov for det.

Universell utforming innebærer at omgivelsene må utformes på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker i så stor utstrekning som mulig, uten særskilt tilpassing. Fagskolen har ansvar for at alle studenter har et godt og inkluderende læringsmiljø av høy kvalitet. Det innebærer blant annet å sikre at også studenter med for eksempel nedsatt fysisk funksjonsevne eller som har lese- og skrivevansker, får kvalitetssikrede tilbud og tjenester tilpasset deres behov. Universell utforming er imidlertid til nytte for hele studentmassen. Alle læresteder skal derfor ha både handlingsplaner for universell utforming og individuell tilrettelegging for studenter som trenger det.

Det fremgår av den nye likestillings- og diskrimineringsloven § 21 at studenter med funksjonsnedsettelse har rett til egnet individuell tilrettelegging av lærested, undervisning, læremidler og

eksamen, for å sikre likeverdige opplærings- og utdanningsmuligheter. Retten gjelder tilrettelegging som ikke innebærer en uforholdsmessig byrde. I denne vurderingen skal det særlig legges vekt på tilretteleggingens effekt for å fjerne barrierer for personer med funksjonsnedsettelse, kostnadene ved tilretteleggingen og virksomhetens ressurser.

Det fremgår blant annet av merknadene til bestemmelsen at tilretteleggingen skal ta utgangspunkt i forutsetningene og behovene til studenten som har behov for tilrettelegging, jf. Prop. 81 L (2016–2017). Det må foretas en konkret vurdering av hva som imøtekommer individets konkrete behov. Tilrettelegging kan skje både gjennom generelle tiltak overfor hele studentgruppen, eller gjennom spesifikke tiltak rettet kun mot den aktuelle student. Tilretteleggingen kan skje innenfor eller utenfor det ordinære undervisningsopplegget. Retten til tilrettelegging omfatter både fysiske og andre forhold ved lærestedet, undervisningsopplegget, læremidlene (inkludert lærebøker og IKT) og eksamen. Tilretteleggingen skal

sikre likeverdige opplærings- og utdanningsmuligheter, både når det gjelder kvalitet og omfang.

Departementet har satt i gang en evaluering av læringsmiljøutvalgene (LMU) i universitets- og høyskolesektoren. Som en del av oppdraget skal evalueringen også inkludere en nærmere vurdering av lovbestemmelsen om læringsmiljø i universitets- og høyskoleloven, som tilsvarende bestemmelsen i gjeldende fagskolelov. Departementet vil på grunnlag av denne evalueringen vurdere bestemmelsene i universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven på dette området. Eventuelle forslag til endringer i fagskoleloven som følger av dette vil bli sendt på alminnelig høring på et senere tidspunkt.

Departementet har i henhold til innspill i høringen endret deler av ordlyden i lovforslaget ved å ta inn «inkluderende» foran «læringsmiljø», og «personer med nedsatt funksjonsevne» i stedet for «funksjonshemmede» da dette anses som en hensiktsmessig og klargjørende endring.

Det vises til lovforslaget § 15.

15 Opptak

15.1 Gjeldende rett

Opptaksgrunnlaget til fagskoleutdanning er i dag enten generell studiekompetanse eller yrkesfaglig kompetanse fra videregående skole eller tilsvarende realkompetanse. 70 % av fagskolestudentene som ble tatt opp i 2015 og 63,6 prosent av dem som ble tatt opp i 2016, hadde yrkesfaglig kompetanse, mens ca. 20 % hadde generell studiekompetanse begge år. Opptaksgrunnlaget er i dag regulert i gjeldende fagskolelov § 4 andre ledd, som sier at tilbyder skal gi forskrift om opptak som inneholder krav til formell utdanning og tilsvarende realkompetanse. Det er i dag ingen nasjonal samordning av opptaket, men et nasjonalt opptakskontor som drives av Rogaland fylkeskommune, koordinerer opptaket til fylkeskommunal fagskoleutdanning for hele landet.

15.2 Departementets høringsforslag

Departementet foreslo å etablere et felles system for opptak fordi det kan gi fordel i form av likebehandling av søkere, bedre informasjon og statistikk om søkerne og lavere administrasjonskostnader. I tillegg kan det bidra til bedre synlighet for fagskoleutdanningene. Høringsforslaget inneholder flere elementer.

15.2.1 Opptaksgrunnlag

Det ble foreslått i høringsutkastet at fagskoleutdanning skal ligge på nivå over videregående utdanning. I dette ligger det at grunnlaget for opptak til fagskoleutdanning er fullført og bestått videregående opplæring eller tilsvarende realkompetanse. Det foreslås at lovbestemmelsen presiseres slik at det uttrykkelig sies at det må stilles krav om fullført og bestått videregående opplæring eller tilsvarende realkompetanse for å få opptak til fagskoleutdanning. Forslaget til lovbestemmelse er ikke til hinder for at fagskolen kan fastsette tilleggskrav, for eksempel krav til arbeidserfaring eller spesielle fagkrav fra videregående opplæring.

15.2.2 Felles forskrift om opptak og nasjonal samordning av opptaket

Regjeringen har i Fagskolemeldingen uttalt at den ønsker å fastsette en felles forskrift om opptak til fagskoleutdanning fordi det kan være hensiktsmessig at generelle regler om opptak som alle søkerne og fagskolene må forholde seg til, er samlet på ett sted. Dette gjelder krav til opptaksgrunnlag, hva slags forutgående utdanning som er nødvendig, generelle tilleggskrav for opptak, hvilke krav til realkompetanse som kan eller skal stilles, osv. Som nevnt over vil en forskrift for opptak til fagskoleutdanning gi større transparens, økt forutberegnelighet og større grad av likebehandling av søkerne. Det nye regelverket må være entydig og kunne gi samme tolkning og forståelse av reglene for alle involverte.

Fagskoleloven inneholder i dag ingen hjemmel for departementet til å fastsette en generell opptaksforskrift, slik som tilfellet er i universitets- og høyskoleloven. Det er derfor nødvendig å fastsette en egen hjemmel for dette i fagskoleloven.

I tillegg til felles forskrift foreslo regjeringen i Fagskolemeldingen at det skulle innføres et felles opptakssystem for fagskoleutdanningen. Ansvaret for å drifte et slikt system ble foreslått lagt til Kunnskapsdepartementets tjenesteorgan som Samordna opptak, som har ansvaret for det samordnede opptaket til universiteter og høyskoler, fra 1. januar 2018 er en del av. Departementet mener at et slik felles opptak kan gi fagskolene økt synlighet, gi høyere kvalitet på opptaket, bedre statistikk og kunnskap og mulighet for å analysere søkningen og opptaksresultatet. Som en del av arbeidet med å utarbeide et nasjonalt opptak vil det også etableres en egen nettside for opptak på samme nettsted som opptaket til universitets- og høyskoleutdanning. Det vil som nevnt være et viktig bidrag til å gi fagskoleutdanningen bedre synlighet for søkerne, og det vil gjøre det lettere å finne frem til fagskoleutdanningene.

Det ble i høringsforslaget presisert at de private fagskolene ikke vil bli pålagt å bruke systemet, men at det er ønskelig at flest mulig benytter seg av det.

15.2.3 Aldersgrense 23 år for opptak på grunnlag av realkompetanse

Realkompetansevurdering er et relativt hyppig brukt opptaksgrunnlag til fagskoleutdanning i dag (rundt ti prosent i 2016, og andelen av studentene som tas opp på slikt grunnlag, har økt år for år siden 2013, da den var snaut 8 prosent, jf. Tilstandsrapport Fagskoler 2017). Realkompetansevurdering innebærer å vurdere om en person uten tilstrekkelig formell kompetanse på annen måte har tilegnet seg kunnskaper og ferdigheter tilsvarende det formelle kravet til opptak, slik at vedkommende likevel kan få adgang til utdanningen. Det foreslås at retten til å bli vurdert for opptak på grunnlag av realkompetanse fortsatt hjemles i loven.

I dag er det i NOKUTs veiledning til tilbydere av fagskoleutdanning (NOKUT 2016) satt et alderskrav på 19 år for opptak til fagskoleutdanning på grunnlag av realkompetanse. Samtidig er det for universitets- og høyskolestudier stilt krav i loven om at søkeren må ha fylt 25 år for å bli tatt opp på grunnlag av realkompetanse.

Departementet mener at det ligger i sakens natur at det tar mer tid å opparbeide seg kompetanse tilsvarende formelle opptakskrav utenfor enn innenfor utdanningssystemet. Det er usannsynlig at søkere som ikke har hatt læring som hovedaktivitet, og som er yngre eller omtrent like gamle som personer som har fullført videregående opplæring, kan ha klart å oppnå den samme eller tilsvarende kompetanse som dem. For å tydeliggjøre at opparbeiding av realkompetanse nødvendigvis må ta en del tid, ble det i Fagskolemeldingen foreslått å sette en nedre aldersgrense for realkompetansevurdering for opptak til fagskoleutdanning, og at denne settes ved 23 år. Grensen ble satt lavere enn for opptak til universitets- og høyskoleutdanning fordi mange fagskoleutdanninger bygger på lærefag med store innslag av praksis. Dette forslaget er fulgt opp i lovutkastet § 16.

15.3 Høringsinstansenes syn

Mange høringsinstanser har ikke kommentert forslagene om opptak.

Noen uttrykker støtte til alle forslagene. Noen uttaler seg bare om enkelte forslag og kommenterer ikke de øvrige. Dette gjelder blant annet *Oppland fylkeskommune*, *Fagskolen Innlandet*, *NTNU*, *Høgskulen på Vestlandet* og *Kompetanse Norge*. De

er positive til en regel som sikrer at studenter reelt har fullført videregående opplæring før de blir tatt opp som studenter ved fagskolene, og også til at søkerne må være fylt 23 år når de kan realkompetansevurderes. YS er positiv til at opptaksgrunnlaget til fagskolen både tydeliggjøres og lovfestes.

15.3.1 Opptaksgrunnlag

Ingen høringsinstanser har uttalt seg negativt om lovfesting av opptaksgrunnlaget.

15.3.2 Felles forskrift om opptak og nasjonal samordning av opptaket

De som uttaler seg om dette, mener at disse sakene langt på vei overlapper hverandre, og at det kan være vanskelig å skjelle mellom en felles opptaksforskrift og et felles opptak.

Rådet for offentlige fagskoler er positiv til et samordnet opptak. De offentlige fagskolene har over lengre tid hatt et fellesopptak der koordinering av søkere har vært ivaretatt. Med et samordnet opptak mener rådet at det er viktig at de som skal behandle søknadene, har god tverrfaglig kompetanse slik at opptaket ikke blir for rigid, samt at det må være rom for fleksible opptakstidspunkter. Dette for å ivareta intensjonen om at fagskoleutdanning skal kunne tilbys raskt og i takt med næringslivets behov. Rådet mener også at hvis et samordnet opptak skal ha funksjon som en mulighet for statistikk og analyse, kan ikke halve sektoren (de private) være fritatt deltakelse. De støtter aldersgrensen på 23 år for opptak på grunnlag av realkompetanse.

Nasjonalt utvalg for teknisk fagskoleutdanning støtter også nasjonal samordning av opptaket og felles opptaksforskrift. Det samme gjør *Oslo kommune*.

Enkelte høringsinstanser er negative til en samordning av opptaket. Det gjelder *Folkeuniversitetet*, *Norske Fag- og Friskolers Landsforbund* og *Voksenopplæringsforbundet*. Folkeuniversitet skriver:

«Våre fagskoler tilstreber å gjøre søknadsprosessen enkel og fleksibel. Vi har løpende opptak, og studentene kan få plass helt fram til studiestart dersom det er ledige plasser. Vi legger opptakskriteriene til grunn, ikke karakterer. Ved bruk av samordna opptak mister fagskolene denne fleksibiliteten.»

15.3.3 Aldersgrense 23 år for opptak på grunnlag av realkompetanse

Mange har uttrykt sin støtte til denne aldersgrensen, men 14 høringsinstanser er negative til den. Disse er alle private fagskoler, og et flertall av dem tilbyr kunstfaglig utdanning.

Det fremgår at disse skolene mener at de vil få problemer med rekruttering dersom alderskravet innføres. *Art Complexion Makeup Skole* skriver at

«en nedre aldersgrense på 23 år for realkompetansevurdering for opptak til fagskoleutdanning bety at en betydelig andel av søkere til fagskolen må vente i inntil 4 år på opptak.»

De anslår selv at de vil miste 30 prosent av søkerne, og at det kan skape problemer for driften av skolen.

I tillegg mener de fleste av dem som er negative, at kunstutdanninger er annerledes enn annen fagskoleutdanning, da kunst ofte bygger på talent og frivillig øving som ikke gir noen formell kompetanse. *Forum for fagskoler* mener at realkompetansevurdering må foretas opp mot opptaksgrunnlaget uavhengig av alder. Sekundært bør aldersgrensen settes til 21 år. De mener at Stortinget har tatt til orde for et unntak for kunsts skoler.

Medlemsfagskolene i Norske fag- og friskolers forbund (NFFL) gir utdanning i kunstfag, dans- og skuespill (Bårdar), make-up og negledesign, og helsefagutdanning under FU Øst. NFFL skriver at

«Særlig for danseutdanningen ved Bårdar blir den økte aldersgrensen for realkompetansevurdering et problem fordi kroppen ikke skal være for gammel til å ta denne utdanningen. For de ovennevnte utdanningene gjelder det at generell studiekompetanse alene ikke gir de kvalifikasjonene man trenger for å kunne gjennomføre studiene.»

Forum for fagskoler mener at realkompetansevurdering må foretas opp mot opptaksgrunnlaget uavhengig av alder.

Kristne friskolers forbund (KFF) mener at forslaget er begrensende, både hva gjelder kravet om fullført og bestått videregående opplæring (VGO) og aldersgrensen på 23 år. KFF mener at det «innen visse fagområder vil være fullt mulig å ha en relevant realkompetanse selv om søker er under 23 år». De vil at opptaket baseres enten på fullført og bestått VGO, eller på grunnlag av realkompetansevurdering.

Treider, Forum for kunstfaglig utdanning og Virke er også imot aldersgrensen for opptak til kunstutdanninger.

NKI AS mener at dette vil kunne få svært uheldige konsekvenser for enkeltpersoner, da man i prinsippet presser 16 år gamle skoleelever til å ta riktig linjevalg, basert på hva slags fagskoleutdanning man eventuelt ønsker å ta etter fullført videregående opplæring. De mener at konsekvensen av dette i mange tilfeller vil være at det blir vanskeligere å få opptak til fagskoleutdanning enn til høyskole- eller universitetsutdanning.

15.4 Departementets vurdering

15.4.1 Opptaksgrunnlag

Departementet viser til at høringsinstansene støtter at fagskolene skal bygge på videregående utdanning eller tilsvarende realkompetanse, og videre at høringsinstansene støtter forslaget om at det i ny lov § 4 skal presiseres at fagskolen skal ligge på nivå over videregående utdanning. For at fagskoleutdanning skal ligge på dette nivået, må opptaksgrunnlaget også være fullført videregående opplæring, enten med generell studiekompetanse eller fullført yrkesfaglig utdanningsprogram eller tilsvarende realkompetanse.

Det generelle kravet om opptaksgrunnlag er ikke i veien for at styret ved fagskolen i tillegg kan stille særlige faglige krav eller krav til relevant arbeidserfaring for opptak. En rekke fagskoleutdanninger er primært beregnet på personer og arbeidstakere som allerede har vært i jobb i mange år, og som derfor har en spesiell kompetanse som gjennom fagskoleutdanning kan utvikles og formaliseres. Muligheten til å kunne stille krav til relevant arbeidserfaring etc. kan bidra til å heve kvaliteten på utdanningen.

For enkelte helsefaglige utdanninger kan det være hensiktsmessig å stille krav om autorisasjon for opptak, da ingen fagskoleutdanninger i seg selv gir autorisasjon etter lov om helsepersonell.

15.4.2 Felles forskrift om opptak og samordning av opptaket

De aller fleste høringsinstansene støtter forslagene. Departementets vurdering er at fordelene med en felles forskrift og en samordning av opptaket; større synlighet for søkerne, administrative besparelser for fagskolene, større grad av likebehandling, større mulighet for innhenting av statistikk og et bedre kunnskapsgrunnlag, og at de aller fleste støtter et slikt forslag, medfører at en

samordning er det beste for sektoren. Stortinget har også uttalt seg positivt om en slik ordning.

Studieforbundene er imidlertid negative til forslaget og begrunner dette med at de har løpende opptak. Studieforbundene regnes her som private fagskoler. Departementet viser til at det vil være frivillig å delta i det samordnede opptaket for de private fagskolene. Fagskolene som er negative til forslaget, er alle private, og de kan derfor velge å stå utenfor. Det er imidlertid et mål at flest mulig deltar i ordningen. Samordningen vil heller ikke være i veien for at skolene selv tar opp studenter dersom de har ledig kapasitet.

15.4.3 Aldersgrense 23 år for opptak på grunnlag av realkompetansevurdering

Departementet ser at innføring av aldersgrense på 23 år for realkompetansevurdering er et forslag som engasjerer mange av høringsinstansene. Mange uttrykker støtte til forslaget, samtidig som en del, særlig kunstutdanningene, er uenige.

Departementet legger til grunn at søkere som ønsker å komme inn på en fagskole på grunnlag av realkompetanse, gjennom arbeid og frivillighet øker sin kompetanse og skaffer seg relevant erfaring. Statistikk fra NSD viser at enkelte fagskoler tar opp svært unge studenter på grunnlag av realkompetansevurdering. Det er denne statistikken som er begrunnelsen for forslaget om aldersgrense på 23 år. Departementet mener som nevnt over at det tar mer tid å opparbeide seg kompetanse tilsvarende fullført videregående opplæring utenfor enn i utdanningssystemet, der læringen er strukturert og tilrettelagt. Alderskravet til realkompetanse må derfor ikke bare samsvare med alderen til de som gjennomfører videregående opplæring på normert tid, men også til krav til deltakelse i arbeidsliv og opparbeidelse av relevant erfaring.

Høringsinstansene som er negative til forslaget, viser til at opptak til kunstutdanning er omtalt spesifikt i Innst. 254 S (2016–2017). I innstillingen ble det vist til unntaket fra kravet om generell studiekompetanse i opptaksforskriften for høyere utdanning, og at enkelte institusjoner kan gi unntak på bakgrunn av særskilte opptaksprøver der institusjonen selv fastsetter innholdet. Videre står det i innstillingen at

«Tilsvarende unntak bør kunne fastsettes av kunstfagskoler på samme måte som opptaksforskriften for høyere utdanning. Normalkrav for slike opptak kan være studiekompetanse eller relevant fagbrev (for eksempel fra pro-

gramfag design og håndverk på vgs., mediefag o.l.) eller realkompetanse etter fylte 21/23 år, i tillegg til spesielle faglige kvalifikasjoner fastsatt av institusjonen. For å verne om kvaliteten på studiene, og unngå mindreårige søkere, bør det vurderes å sette et nedre alderskrav for disse institusjonene.»

Departementet viser til at aldersgrensen for å bli realkompetansevurdert for opptak til universiteter og høyskoler er 25 år. I tillegg kan fem års arbeid og/eller utdanning og å ha bestått seks studiekompetansegivende fag gi opptak ved 23 år (23/5-regelen).

I *forskrift om opptak til høgre utdanning* (opptaksforskriften) § 3-6 er det gitt hjemmel til at det kan gjøres unntak fra kravet om generell studiekompetanse for opptak til enkelte kunstfag ved universiteter og høyskoler. Dette gjelder for søkere som fyller spesielle faglige krav fastsatt av de institusjonene som er nevnt i § 3-6, og som har i mandat å gi landets beste utdanning i utøvende kunst på sine respektive områder. Studentene som blir tatt opp etter denne bestemmelsen, er talenter som ofte allerede i ung alder presterer på høyt kunstnerisk nivå. Dette er en særskilt ordning for unge med særlig kunstnerisk talent, men uten generell studiekompetanse.

I Innst. 254 S (2016–2017) heter det: «...mener at tilsvarende unntak bør kunne fastsettes av kunstfagskoler.» Departementet forstår dette slik at det må vurderes om det skal gjøres et unntak fra alderskravet for realkompetansevurdering for kunstfagskoleutdanninger, men at det foreslås alternative aldersgrenser på enten 21 eller 23 år. Slik departementet forstår Stortingets forslag skal en nedre aldersgrense for et unntak fra 23-årsgrensen for realkompetansevurderingen uansett ikke være lavere enn 21 år.

De fleste høringsinstansene støtter en generell aldersgrense på 23 år for realkompetansevurdering. Departementet foreslår at et unntak avgrenses til å bare gjelde kunstfagskoleutdanning. For spesielt kvalifiserte søkere til enkelte kunstfagskoleutdanninger foreslås det en unntakshjemmel om at søkeren kan tas opp dersom han eller hun fyller 21 år i opptaksåret. Dette medfører at aldersgrensen for 23 år for opptak på grunnlag av realkompetanse ligger fast som en hovedregel, og gjelder for alle andre fagområder enn de fagene som eksplisitt blir regnet som kunstutdanninger og som unntaket gjelder for.

Departementet foreslår at det ikke i lovbestemmelsen defineres nærmere hvilke utdanninger dette gjelder, annet enn at det må være kunst-

faglige utdanninger. I tillegg foreslås det at kompetansen til å bestemme hvilke utdanninger som skal få slikt unntak, legges til departementet, som eventuelt kan delegere den til underordnet organ. Dette blir tilsvarende som for unntaket i høyere utdanning. I tillegg foreslås det at det både må foretas en realkompetansevurdering og gjennomføres en opptaksprøve for opptak av studenter

etter unntaksbestemmelsen, slik at kvalitetsvurderingen blir ivaretatt.

Departementet anbefaler derfor at aldersgrensen for realkompetansevurdering ligger fast på 23 år for fagskoleutdanninger, men med et unntak på 21 år for opptak til kunsthøgskoleutdanninger.

Det vises til lovforslaget § 16.

16 Studiepoeng, Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk og vitnemål

16.1 Gjeldende rett

Gjeldende fagskolelov § 5 tredje ledd bokstav c hjemler departementets mulighet til å gi forskrift om «fagskolepoeng som beskrivelse for normert studietid». Fagskolepoeng ble innført i 2013 for å beskrive læringsutbytte og studentenes forutsatte arbeidsinnsats. Betegnelsen fagskolepoeng er parallell til betegnelsen studiepoeng i universitets- og høyskoleloven, men poengene er ikke automatisk kompatible. Ved søknad om fritak for fagskoleutdanning i universitets- eller høyskoleutdanning er det det faglige innholdet og læringsutbyttet som vurderes, og ikke poengene i seg selv.

16.2 Departementets høringsforslag

I høringsutkastet foreslo departementet at betegnelsen «fagskolepoeng» skulle endres til «studiepoeng». Det ble understreket at betegnelsen «studiepoeng» i seg selv ikke ville medføre noen endring i forholdet mellom fagskoleutdanning og universitets- og høyskoleutdanning, og at det ikke ville gi noen automatisk rett til å få fagskoleutdanning godkjent som del av høyere utdanning («fritak»). Det vil fortsatt være læringsutbyttet som skal legges til grunn ved slike fritaksvurderinger.

I Fagskolemeldingen ble det imidlertid lagt vekt på at det å bruke samme betegnelse for omfang av arbeidsinnsats og læringsutbytte for både universitets- og høyskoleutdanning og fagskoleutdanning, kan gi fagskoleutdanningen større anerkjennelse og klargjøre at utdanningene er parallelle og på nivå over videregående opplæring.

Når det gjelder internasjonale omregnings-systemer, viste departementet til at fagskolene som ønsker det, kan bruke et EU-system som er utarbeidet for studentutveksling innenfor yrkesfaglig utdanning på alle nivåer, kalt European Credit system for Vocational Education and Training (ECVET). Videre omtalte departementet systemet kalt European Credit Transfer and Accumulation

System (ECTS). ECTS ble opprinnelig utarbeidet som del av Erasmussamarbeidet for å legge til rette for studentutveksling mellom universiteter og høyskoler. Det er et system for å sammenligne emner og karakterer mellom utdanninger fra ulike land, og det brukes i Bologna-samarbeidet¹. Fagskoleutdanningen er ikke omfattet av dette samarbeidet.

Den foreslåtte endringen av betegnelse fra fagskolepoeng til studiepoeng fordrer overgangsbestemmelser. Departementet foreslår at studentene som er i utdanning ved lovens ikrafttredelse, får vitnemål med betegnelsen studiepoeng for hele utdanningsløpet. Dette medfører at de vil få konvertert emner som har fått uttelling i form av fagskolepoeng, til emner med uttelling i studiepoeng, så lenge det er snakk om én utdanning.

Departementet ba i høringen også om at det ble vurdert om det bør åpnes for at fagskolene skal kunne skrive ut nye vitnemål med studiepoeng til tidligere studenter som ønsker det, og ba om innspill fra høringsinstansene om dette.

16.3 Høringsinstansenes syn

Studiepoeng

32 høringsinstanser kommenterer spørsmålet om endring av betegnelse til studiepoeng. Flertallet av de som kommenterer forslaget uttrykker motstand mot at begrepet studiepoeng skal kunne brukes for utdanning på fagskole. De mener at betegnelsen ikke bør endres, fordi det i realiteten fortsatt vil være to ulike typer studiepoeng, siden de to studiepoengtypene ikke vil være automatisk konvertible.

De som er uenige i at fagskolepoengbegrepet byttes ut med studiepoeng, er *Delta, Norsk studentorganisasjon, Universitets- og høyskolerådet, YS, Høgskolen i Østfold, Spekter, Utdanningsdirektoratet, Utdanningsforbundet, Virke, Akademikerne,*

¹ Det europeiske området for høyere utdanning, European Higher Education Area, EHEA

KS, Universitetene i Agder, Oslo og Tromsø, Høgskolen i Oslo og Akershus, Forskerforbundet, Bårdar, Unio og Norsk sykepleierforbund. De uttrykker alle at å innføre lik betegnelse for noe som egentlig er forskjellig, vil virke forvirrende for studenter og arbeidsgivere, og at dette vil kreve et omfattende informasjonsarbeid. Statistisk sentralbyrå mener også at den foreslåtte endringen vil skape forvirring rundt begrepene.

Høringsinstansene som er positive til endringen, er *Rådet for offentlige fagskoler, Fleksibel utdanning Norge, Kystrederne, Kompetanse Norge, Kunsthøgskolen i Rogaland, NITO, Høgskolen i Kristiania, Høgskulen på Vestlandet, Vest-Agder fylkeskommune, Trondheim fagskole, Helse Nord og Fagskolen Innlandet.*

Helse Sør-Øst er for å endre betegnelse, selv om de også mener at det vil bli behov for mye informasjonsarbeid.

Internasjonalt samarbeid

Diskusjonen om studiepoeng for fagskoleutdanning blir av mange av høringsinstansene sett i sammenheng med spørsmålet om hvilket internasjonale omregningssystem utdanningen skal knyttes opp til. Noen ønsker bruk av ECVET, men de fleste som har uttalt seg, ønsker at ECTS brukes istedenfor. Disse er sterkt imot at fagskolestudiepoeng skal knyttes opp mot ECVET:

«LO er uenig med departementets forslaget om at fagskolene ikke kan omregne studiepoengene sine til European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS). Det vil være en videreføring av det tidligere skillet mellom fagskolepoeng og studiepoeng fra universitetene og høgskolene. Dette undergraver også intensjonen om jevnbyrdighet og heving av status slik det var intendert i fagskolemeldingen. Departementets forslag vil føre til et skille mellom studiepoeng på fagskolene og studiepoeng på UoH når dette skal konverteres til internasjonale standarder. LO mener at studiepoeng fra fagskolene kan omregnes til studiepoeng etter ECTS. Stortinget var tydelig i sin støtte til en lik omfangsbestemmelse og regjeringen burde derfor jobbe for at denne også kan benyttes internasjonalt. Det er de nasjonale myndighetene som avgjør hvilke av landets utdanningsinstitusjoner som omfattes av Bologna-samarbeidet og hvilke institusjoner som skal ha rett til å tildele ECTS. LO vil også vise til at ECTS kan tildeles alle typer læring og til ulike nivåer.»

Norsk nærings- og nytelsesmiddelarbeiderforbund og Skolenes landsforbund støtter LO.

AOF skriver at:

«Departementet skriver at fagskolene ikke kan omregne studiepoengene sine til ECTS, og begrunner det med at fagskoleutdanning er ikke omfattet av Bologna-samarbeidet. Dette er ikke korrekt, da det er opp til de nasjonale myndigheter å avgjøre hvilke av landets utdanningsinstitusjoner som skal omfattes av Bologna-samarbeidet og hvilke institusjoner som skal ha rett til å tildele ECTS. ECTS brukes over hele Europa – også på EQF-5 nivå. Det gjelder bl.a. Frankrike, Nederland, Luxembourg, Storbritannia, Irland, Danmark, Sveits, Spania, Portugal, Malta, Kypros og Hellas. Disse landene er også tydelige på at denne praksisen er helt innenfor rammene som settes i Dublin-deskriptorene slik de defineres i Bologna-prosessen. I Dublin-deskriptorene presiseres det også at «Short Cycle», som i EU defineres som EQF-nivå 5, kvalifiserer for 120 ECTS. På denne bakgrunn har tretten europeiske land har valgt å inkludere utdanninger på nivå 5 i høyere utdanning, og benytter seg av et felles poengsystem for alt fra nivå 5 til 7/8 som lar seg konvertere til ECTS. Det er derfor ingen grunn til å tro at andre land i Europa vil komme med innvendinger dersom Norge velger ECTS for konvertering av studiepoeng oppnådd i fagskoler under i høyere yrkesfaglig utdanning.»

Treider, Virke, Fleksibel utdanning Norge, Voksenopplæringsforbundet, Forum for kunstfaglig utdanning, NKI, NUTF, NELFO og Byggenæringens landsforbund, Fagskolen Innlandet, Organisasjon for norske fagskolestudenter, Kompetanse Norge og Folkeuniversitetet vil også ha omregning til ECTS.

Høgskolen i Kristiania sier at de har utenlandske samarbeidspartnere og har blitt informert fra de respektive samarbeidspartnere om at de kun forholder seg til ECTS. *NHO* er likeledes imot at ECVET skal brukes. De mener at overføring fra studiepoeng fra norsk fagskole til ECVET vil være en videreføring av det tidligere skillet mellom fagskolepoeng og studiepoeng fra UH, noe som vil undergrave intensjonen i fagskolemeldingen om å styrke fagskolen som høyere yrkesfaglig utdanning.

Andre høringsinstanser mener at ECTS ikke kan brukes. Utdanningsforbundet støtter at studiepoeng for fagskolene ikke skal omregnes til ECTS, og også *Forskerforbundet* mener at

«ECTS-ene er innført i en rekke land gjennom Bolognaprosessen og er uløselig knyttet til høyere utdanning, altså nivået fra bachelor til fullført Ph.D. i EHEA.»

Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR)

En del høringsinstanser har benyttet anledningen til å si noe om Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR). Regelen er en videreføring av gjeldende rett, og det har ikke skjedd noen endringer her. Flere etterlyser en gjennomgang av NKR, og en del vil også at det skal åpnes for at fagskoleutdanningen skal kunne plasseres inn på nivå 6 i NKR.

Høgskolen Kristiania ber om at KD vurderer om toårig fagskoleutdanning kan løftes til nivå 6 i NKR.

LO viser til forskrift om et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk og anfører følgende:

«Her står det at departementet kan gi forskrift om et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk. Ved innføring av Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk i 2011 ble det sagt at det skal evalueres og eventuelt justeres innen 2017. Dette arbeidet må Kunnskapsdepartementet sette i gang med så snart som mulig. [...] Plassering av all fagskoleutdanning på nivå 5 i kvalifikasjonsrammeverket hindrer en vurdering av lengre fagskoleutdanninger på et høyere nivå enn 5 i kvalifikasjonsrammeverket. *LO* mener at det er en helt grunnleggende forutsetning for at fagskolen skal kunne identifiseres og videreutvikles som del av høyere yrkesfaglig utdanning at enkelte fagskoleutdanninger blir vurdert på nivå 6 i NKR. På denne måten vil 2-årig fagskoleutdanning anses som likeverdig med 2-årig høyskoleutdanning og plasseres på samme nivå i kvalifikasjonsrammeverket.»

Buskerud fylkeskommune mener at de mest omfattende fagskoleutdanningen bør opp på nivå 6. *Rådet for Offentlige fagskoler* synes det er på tide med evaluering av NKR. De mener at nivåplasseringen i NKR ikke gjenspeiler denne endringen når loven samtidig sier at nivået er over VGO. *Byggenæringens landsforbund* mener det er viktig at nivå 6 i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket (NKR) kan være referanse også for høyere yrkesfaglige utdanninger.

For å sikre at NKR avspeiler det riktige nivået på utdanningene, mener NOKUT at det kan bli behov for å utvikle generelle læringsutbyttebeskrivelser for høyere yrkesfaglig utdanning på nivå 6. Dette kan også være viktig for å sikre at

norsk høyere yrkesfaglig utdanning plasseres på samme nivå som tilsvarende utenlandske utdanninger. De viser til ønsket gjennomgang av kvalifikasjonsrammeverket.

Unio støtter at fagskolene blir liggende på nivå 5 i NKR.

Vitnemål

Høringsinstansene er bedt om å uttale seg om det skal skrives ut nye vitnemål til tidligere studenter som i dag har utdanning som består av fagskolepoeng, slik at de i stedet får bruke betegnelsen «studiepoeng».

Hordaland, Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag, Oppland fylkeskommune, Delta, LO, YS, Fagskolen i Ålesund, Fagskolen Østfold, ONF og Fagskolen Innlandet støtter at man skriver ut nye vitnemål, og at studiepoeng gis tilbakevirkende kraft.

Andre mener at fagskolene ikke må pålegges å skrive ut nye vitnemål.

Treider og NKI vil ikke skrive ut nye vitnemål, fordi de mener at dette blir for ressurskrevende. NKI foreslår også at departementet lager et rundskriv som dokumenterer at fagskolepoeng er å forstå som studiepoeng, og som kan legges ved vitnemålet. Dette støttes av blant andre *Høgskolen Kristiania* og *Forum for fagskoler*.

Kommunenes sentralforbund mener det er problematisk at ordningen med studiepoeng skal gis tilbakevirkende kraft. Det er også et problem «i forhold til tariffavtalens lønnsbestemmelser, som delvis gir avlønning ut fra fullførte studiepoeng». «Det må fremforhandles en endring i tariffavtalen for å unngå at endringen fører til økte lønnsutgifter for kommunene.»

16.4 Departementets vurdering

Studiepoeng

Forslaget om å endre betegnelsen «fagskolepoeng» til «studiepoeng» ble fremmet i Meld. St. 9 (2016–2017) *Fagfolk for fremtiden*. I meldingen ble det vist til at fagskolene og mange av partene i arbeidslivet la vekt på den anerkjennelsen benevnelsen «studiepoeng» kunne ha for fagskolesektoren. Stortingskomiteen støttet tiltaket og «innspillene om at innføring av studiepoeng vil kunne øke fagskolenes attraktivitet og status». Komiteen uttalte videre i Innst. 254 S (2016–2017) at innføringen vil «bidra til å skape et mer helhetlig utdanningssystem og gi fagskolene en tydeligere plass i utdanningssystemet som høyere yrkesfaglig

utdanning» og «... tydeligere yrkesfaglig karrierevei».

Departementet viser til at mange høringsinstanser er svært fornøyd med forslaget og gir sin støtte til endringen. Samtidig mener flertallet av de høringsinstansene som uttaler seg om dette, at å bruke betegnelsen studiepoeng i fagskolesektoren vil kunne virke forvirrende for mange og få mange til å tro at studiepoeng fra fagskole og høyskole eller universitet automatisk er kompatible.

Departementet vil påpeke at det er sagt svært tydelig, både i Meld. St. 9, av Stortingskomiteen og i høringsnotatet om ny lov om fagskoleutdanning, at endring i terminologi ikke vil få betydning for fagskolestudentenes overgangsmulighet til universitets- og høyskoleutdanning. Det er fremdeles læringsutbyttet som skal ligge til grunn for behandlingen av søknader ved vurdering av fritak for del av universitets- og høyskoleutdanning. Det fastsatte læringsutbytte for fagskoleutdanning er ikke foreslått endret. I så fall måtte det også vært foreslått nye krav for akkreditering av fagskoleutdanning.

Departementet vil på nytt understreke at det påhviler fagskolene et betydelig ansvar for å informere søkere til fagskoleutdanning og fagskolestudentene, om at betegnelsen studiepoeng i seg selv ikke har konsekvenser for overgang til høyere utdanning i Norge eller i utlandet. Departementet har også forståelse for synspunktene til de høringsinstansene som er imot dette forslaget, fordi det å ha lik betegnelse på studiebelastning, omfang og læringsutbytte i fagskoleutdanning og universitets- og høyskoleutdanning stiller store krav til informasjon og kommunikasjon fra alle i fagskolesektoren. Departementet har i den senere tid sett flere eksempler på informasjon fra aktører i sektoren som lett kan virke forvirrende for studenter, søkere og arbeidsgivere. Kravet til korrekt og tydelig informasjon er derfor svært viktig.

Departementet vil likevel opprettholde forslaget om å benytte betegnelsen «studiepoeng» både fordi det har sterk støtte i fagskolesektoren og som følge av Stortingets behandling av Meld. St. 9 (2016–2017) *Fagfolk for fremtiden*. Men det må fortsatt presiseres at det vil være forskjell på studiepoeng fra fagskoleutdanning og universitets- og høyskoleutdanning, fordi de er oppnådd i utdanninger som er regulert i ulike lover, med ulike formål og ulike krav til akkreditering, ansattes kvalifikasjoner osv.

Det vises til lovforslaget § 17.

Internasjonalt omregningssystem

Det er et stort engasjement blant høringsinstansene for å knytte studiepoeng opp til ECTS, i stedet for til ECVET. Departementet vil derfor presisere at det ikke er foreslått lovfestet i ny lov om fagskoleutdanning å knytte studiepoeng opp mot ECVET, og at dette ikke har vært gjenstand for noen ordinær høringsprosess. Departementet vil videre presisere at ECTS heller ikke er lovfestet i universitets- og høyskoleloven.

ECTS er et redskap for å tilrettelegge for studentmobilitet i høyere utdanning, opprinnelig utviklet innenfor Erasmusprogrammet (den delen som gjelder universitets- og høyskoleutdanning, «university education»). Retningslinjene for ECTS revideres og vedtas i dag gjennom Bolognasamarbeidet, dvs. Det europeiske området for høyere utdanning, EHEA. ECTS viste de første årene først og fremst til omfang, mer presist forventet arbeidsinnsats fra studentene (60 ECTS = ett års studium på fulltid), men over tid har retningslinjene endret seg slik at det i de faglige vurderingene av utbyttet av utvekslingsopphold eller annen internasjonal mobilitet, skal legges stadig mer vekt på læringsutbyttet.

Mange høringsinstanser mener at det er naturlig å knytte fagskoleutdanning til ECTS siden det foreslås å lovfeste at fagskoleutdanning skal gi uttelling i form av studiepoeng, blant annet Organisasjon for norske fagskolestudenter. Nasjonalt fagskoleråd mener at studiepoeng oppnådd på en fagskole, og dermed høyere yrkesfaglig utdanning, må kunne konverteres til ECTS. De mener at dersom ECVET blir valgt, vil studiepoeng fra fagskoleutdanning ha svært begrenset verdi internasjonalt.

Departementet viser til at EU-rekommandasjonen om ECVET gjelder alle nivåer av yrkesrettet utdanning, ikke bare i fagopplæringen. Fagskolerådet og LO viser i sine uttalelser til at ECVET-systemet ikke brukes så mye som intendert. Det er riktig. Mange av høringsinstansene viser videre til at andre land bruker ECTS på EQF-nivå 5. Det er også riktig, men samtidig er det viktig å påpeke at dette ikke gjelder for alle typer kvalifikasjoner på nivå 5. Frankrike, som er ett av landene det vises til, har flere kvalifikasjoner på nivå 5, hvorav noen er del av høyere utdanning (short cycle) og gir ECTS, mens andre ikke er det og ikke gir ECTS.

I Innst. 254 S (2016–2017) er sagt:

«Komiteen understreker at dette (innføring av studiepoeng) også er et viktig tiltak for å sikre

en mulighet for økt internasjonalisering av fagskolesektoren. Komiteen mener at det med mobiliteten i dagens arbeidsmarked er viktig å ha en betegnelse på kvalifikasjoner som gjør det enklere å forholde seg til andre europeiske institusjoner som tilbyr utdanninger med tilsvarende læringsutbytte.»

På grunn av de mange høringsinnspillene knyttet til dette, og aktivitet rundt spørsmålet i etterkant av høringen, ser departementet det som nødvendig å kommentere dette. Ut fra høringsinnspillene kan det synes som om det legges mer i endring av begrep fra fagskolepoeng til studiepoeng enn det som fremkommer av Fagskolemeldingen og høringsutkastet.

Departementet viser i denne sammenheng til følgende uttalelse fra stortingskomiteen i Innst. 254 S (2016–2017):

«Komiteen viser til meldingens beskrivelse av at en endring i terminologi ikke vil ha betydning for fagskolestudentenes overgangsmuligheter til andre deler av utdanningssystemet, og at det er læringsutbyttet som skal ligge til grunn i slike tilfeller, for eksempel ved vurderinger av fritak for del av universitets- og høyskoleutdanning.»

Departementet vil understreke at uansett hva man kaller poengene, er det mottakende høyskole eller universitet i utlandet som avgjør i hvilken grad fagskoleutdanning kan innpasses i egen utdanning. Vurderingen vil være basert på læringsutbyttet for den aktuelle utdanningen eller de aktuelle emnene. Videre må det understrekkes at det ikke er noen automatisk forbindelse mellom betegnelsen studiepoeng og ECTS som mobilitetsverktøy. Norge har valgt å reservere ECTS for samarbeid om studentmobilitet i Erasmus- og EHEA-/ Bolognasamarbeidet, og bruke nasjonal betegnelse for poeng oppnådd i norsk utdanning.

I Skottlands kvalifikasjonsrammeverk brukes likeledes ordet «credits» om poeng fra alle nivåer i kvalifikasjonsrammeverket fra nivå 1 til nivå 12. Men der er det bare noen typer «credits» fra de øverste nivåene som kan konverteres til ECTS i andre land. Andre land, som for eksempel Danmark, har valgt å bruke ECTS som formell betegnelse for sine nasjonale studiepoeng.

Det er i Fagskolemeldingen vist til flere eksempler på avtaler der det gis ECTS for norsk fagskoleutdanning ved opptak til studier i utlandet. Uansett vil vurderingen i alle disse tilfellene være basert på læringsutbyttet for den aktuelle

utdanningen eller de aktuelle emnene. Når det gjelder overgang fra fullført fagskoleutdanning til utdanning i utlandet er det EQF og Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk som vil være det viktigste verktøyet.

Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk

Norge har, som de fleste andre land, valgt å basere nivåinnplasseringen i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket (NKR) på lovgivning når det gjelder kvalifikasjonene som inngår i utdanningssystemet. Det betyr at kravene til kvalifikasjonene ligger i den aktuelle loven. For kvalifikasjonene som er omfattet av Bolognasamarbeidet (Det europeiske høyere utdanningsområdet, EHEA), brukes dette prinsippet i alle landene som deltar i dette samarbeidet.

Det at nivåinnplasseringen er knyttet til lov, gjør at læringsutbyttet for alle akkrediterte fagskoleutdanninger skal oppfylle læringsutbyttet som er fastsatt for nivå 5.

Alternativet til innplassering etter lovtilhørighet ville være nivåvurdering av hver enkelt kvalifikasjon, slik det f.eks. gjøres for yrkesrettede kvalifikasjoner i Sveits. Der kan kvalifikasjoner med samme betegnelse bli innplassert på flere ulike nivåer, f.eks. at kvalifikasjoner som i navn oversettes med «fagbrev» kan ligge på nivåene 3, 4 og 5.

En del høringsinstanser ønsker at fagskoleutdanningen skal kunne innplasseres på nivå 6 i NKR og etterlyser en gjennomgang av kvalifikasjonsrammeverket. Dette er ikke foreslått nå, da en eventuell endret innplassering i NKR ville medføre endrede krav til både læringsutbytte og akkreditering.

Departementet planlegger en gjennomgang av hele NKR, men mandatet for dette arbeidet er ikke endelig avklart ennå. Det er viktig å være oppmerksom på at kravene til læringsutbytte for alle nivåene i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk henger sammen, og at en evaluering eller gjennomgang derfor må gjøres av kvalifikasjonsrammeverket som helhet. Som en oppfølging av denne gjennomgangen vil det være aktuelt å se på forholdet til andre internasjonale mobilitetsverktøy, som ECVET og ECTS.

Vitnemål

Departementet ba i høringsnotatet om innspill på om fagskolene skal kunne pålegges å skrive ut nye vitnemål for tidligere studenter (kandidater) som ønsker å få et vitnemål der utdanningens

omfang er beskrevet med studiepoeng i stedet for fagskolepoeng.

I dette spørsmålet er høringsinstansene delt. Noen mener at dette er en tjeneste de gjerne vil gjøre for sine tidligere studenter, mens andre mener at dette kan bli omfattende, ta mye tid og kreve mange ekstra ressurser.

Departementet viser til at høringsinnspillene varierer mye på dette punktet. Flere av høringsinstansene påpeker at eventuelle problemer for fagskoler som har vitnemål der fagskolepoeng er brukt som betegnelse, kan unngås dersom de kan vise til et rundskriv fra Kunnskapsdepartementet som verifiserer at fagskolepoeng og studiepoeng fra fagskole skal betraktes på samme måte. Samtidig ser departementet at å skrive ut nye vitnemål for de kandidatene som ønsker det, der de får konvertert sine fagskolepoeng til studiepoeng, kan bety mye for mange. Departementet kan ikke se at dette vil innebære uforholdsmessig mye arbeid for fagskolene eller være veldig kostnadskrevende. Vi vil derfor be om at fagskolene imøte-

kommer tidligere studenter som ønsker seg nye vitnemål der studieomfang er angitt med studiepoeng. Om ønskelig kan departementet også utarbeide et verifiseringsdokument for fagskoleutdannede som ikke ønsker nytt vitnemål, men er tilfreds med dokumentasjon på at betegnelse fagskolepoeng og studiepoeng tatt ved en fagskole, betyr det samme.

Departementet mener at de som har vitnemål for fullført fagskoleutdanning fra før innføringen av begrepet studiepoeng, må kunne avkreves å dekke utgiften som fagskolen har til å skrive ut et nytt vitnemål. For å unngå dokumentfalsk er det i slike tilfeller også viktig at fagskolene er påpasselige med å inndra det gamle vitnemålet, slik at den enkelte ikke har mer enn ett dokument som bevis for sin utdanning. Retten til å få skrevet ut nytt vitnemål med betegnelsen studiepoeng foreslås gjort tidsbegrenset. Kandidater som ønsker å skaffe seg nytt vitnemål, må gjøre det innen 31. desember 2020.

Det vises til lovforslaget § 19.

17 Gradstildeling

17.1 Gjeldende rett

Det er ingen regel om gradstildeling i gjeldende fagskolelov. Den enkelte fagskole kan, når det søkes om godkjenning (akkreditering), selv bestemme hva slags tittel det er hensiktsmessig å bruke for en som har fullført og bestått den aktuelle utdanningen. Fagskolen har i dag også selv rett til å finne en betegnelse som viser utdanningens egenart og hvilken kompetanse den gir.

17.2 Departementets høringsforslag

Departementet la til grunn at titler, begreper og betegnelser kan ha betydning for fagskoleutdanningen og de fagskoleutdannede. Mange av de titlene som i dag brukes, er godt egnet til å vise hvilken kompetanse kandidatene har, ved at de viser til faget eller bransjen som utdanningen er myntet på. En tittel er med på å synliggjøre hva slags utdanning og kvalifikasjoner kandidaten har, og den kan gjøre det enklere for arbeidsgivere å orientere seg når nye medarbeidere skal rekrutteres. Det er uansett viktig å minne om at det i siste instans vil være vitnemålet som viser hvilket læringsutbytte som er oppnådd, det vil si hva den enkelte kan etter endt utdanning.

I behandlingen av Fagskolemeldingen ga Stortinget sin tilslutning til at en grad bør begrenses til fagskoleutdanning av et visst omfang. De fleste fagskoleutdanningene har ett eller to års omfang. Departementet foreslo i høringen at den nedre grensen for omfang for «grad» settes ved utdanning som er normert til 60 studiepoeng, tilsvarende ett år utdanning på fulltid. Departementet foreslo at utdanningen kunne gis graden «fagskolekandidat», men åpnet for at høringsinstansene kunne komme med forslag til andre mulige gradsbetegnelser.

17.3 Høringsinstansenes syn

Mange av høringsinstansene har kommentert forslaget, inkludert navn på graden og hvilket omfang den skal ha.

Kystrederne har en merknad til ordlyden i bestemmelsen, de mener at det skal stå «skal gi grad», ikke «kan gi grad».

NITO og *NSO* stiller seg positiv til innføring av betegnelsen fagskolekandidat, og mener at en beskyttet grad for fagskoleutdanningene kan virke positivt for å synliggjøre og heve statusen til denne type utdanning på en bedre måte enn i dag. *Høgskulen på Vestlandet* vil også ha fagskolekandidat, det samme vil *Universitets- og høyskolerådet* og *Utdanningsforbundet*. De mener imidlertid at graden kun bør tildeles for fullført utdanning som innplasseres i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk som «fagskole 2». *Høgskolen i Oslo og Akershus* mener at grad bare må brukes på utdanning på minimum to år/120 fagskole-/studiepoeng. Høgskolen har problemer med å se begrunnelsen for forslaget og mener det gir feil signaler dersom en «grad» skal kunne oppnås på grunnlag av kun ettårig fagskoleutdanning.

YS er enig i vurderingene knyttet til gradstildeling, og at det settes en nedre grense på 60 studiepoeng for å kunne ha en grad fra fagskolen. De synes fagskolekandidat fungerer godt som betegnelse, og mener at studenter som har gjennomført for eksempel to ulike 30-poengs fagskoleutdanninger, også må kunne sette dem sammen til en grad.

KS støtter innføring av en gradstittel, men ønsker i lys av at fagskoleutdanning skal benevnes «høyere yrkesfaglig utdanning», at det bør vurderes om det kan finnes en passende gradstittel som tar opp i seg denne begrepsendringen. Dette støttes av *Trondheim fagskole*.

Norges grønne fagskole Veia påpeker at fagskoleutdanningens særegenhet er at den er kort og yrkesrettet. Det er ønskelig med en tydelig avklaring på hva som skal gjelde for fagskolestudier av en kortere varighet (30 studiepoeng). Dersom dette ikke reguleres gjennom lov, vil trolig praksisen med en ulik terminologi fra fagskole til fag-

skole kunne fortsette for studier av en slik varighet.

De som er negative til forslaget er AOF, *Treider, Fleksibel utdanning Norge*, *Virke*, *Noroff*, *Folkeuniversitetet*, *Forum for fagskoler*, *NKI AS*, *Rådet for fylkeskommunale fagskoler* og *Fagskolerådet*. De ønsker at titlene Associate Degree og higher vocational degree utredes.

AOF skriver at:

«[B]etegnelsen «Fagskolekandidat» som foreslått i det nye lovutkastet av AOF ikke oppleves som en fullgod gradsbetegnelse for en avsluttet fagskoleutdanning. En kandidat oppfattes av mange som en som er på vei til noe, ikke som en avsluttet grad. En fagskoleutdanning er en selvstendig utdanning som skal kunne tas direkte i bruk etter avsluttet opplæring, og AOF mener derfor at det er viktig at gradsbetegnelsen for toårig fagskoleutdanning også oppfattes som en reell og anvendelig betegnelse på en avsluttet utdanning. AOF støtter derfor forslaget til Forum for Fagskoler om å benytte gradsbetegnelsen Associate Degree for 2-årige fagskoleutdanninger. Det er en internasjonalt brukt gradsbetegnelse og er allerede en integrert del av gradssystemet sammen med bachelor og masters degree i mange land, blant annet USA, Canada og Nederland. En internasjonalt etablert gradsbetegnelse, som allerede er en del av det gradssystemet vi benytter i Norge, vil bidra til å styrke fagskoleutdanningens anseelse i Norge. Graden vil også styrke internasjonaliseringen av fagskoleutdanningen, og man unngår å måtte oversette en norsk gradsbetegnelse som gir liten mening utenfor Norge.

For kortere studier støttes en videreføring av dagens de facto standard; Vocational Diploma som er basert på malen fra Nasjonalt Fagskoleråd som er utviklet i samarbeid med NOKUT.»

Kristne friskolers forbund mener det er positivt at loven får en bestemmelse om grad:

«[det] ...er gode argumenter for å se gradsbetegnelsen i sammenheng med de gradene som vi nå benytter for høyere utdanning og som er innarbeidet i norsk språk, for eksempel bachelor og master».

Associate degree er pekt på som et forslag.

Kunstskolen i Rogaland mener at

«Fagskolekandidat betegnelsen tilhører en tidligere versjon av utdanning fra engang i siste århundre. Når UH sektoren har innarbeidet BA bachelor og MA master grads benevnelse så vil fagskolene virkelig bli old-schools med kandidat betegnelsen. AD vil derimot henge godt sammen med de andre gradene i høyere utdanning.»

Høyskolen Kristiania mener det er viktig med en nøktern og stram linje med hensyn til hvilke grader som utstedes. Et godt og fremtidsrettet alternativ til «fagskolekandidat» er associate degree for en toårig fagskole, en gradsbetegnelse som er en integrert del av gradssystemet i USA og Canada. I Danmark får studentene ulike diplombetegnelser etter utdanning på et «Erhvervsakademi», og i Sverige får studentene en «yrkeshøgskoleexamen» etter ett år, eller «kvalificerad yrkeshøgskoleexamen» etter to år. Hvis «fagskolekandidat» opprettholdes, må tittelen beskyttes på samme måte som høyskolekandidat, bachelor, master og ph.d.

FORUM for kunstfaglig utdanning foreslår å bruke diplombetegnelse for fullført fagskoleutdanning innen kunstfag. Dette er vanlig internasjonal praksis innen kunstfagfeltet over mange år.

Fagskolerådet viser til at Stortinget mener det må vurderes alternativer til «fagskolekandidat» som betegnelse for grad. Departementet skriver i sitt høringsbrev at de ber høringsinstansene komme med forslag til andre mulige gradsbetegnelser. Fagskolerådet mener at departementet i stedet burde satt ned en arbeidsgruppe med representanter fra fagskolesektoren for å komme med forslag til alternative gradsbetegnelser. For at en gradsbetegnelse skal fungere etter hensikten er det viktig at både fagskolene og arbeidslivet kan stille seg bak den. Det er også viktig at betegnelsen kommuniserer i en internasjonal sammenheng. Blant annet anbefaler Fagskolerådet at gradsbetegnelsen Associate Degree blir utredet. Også andre forslag, som for eksempel Higher Vocational Degree, bør vurderes. Fagskolerådet ber om at det blir satt i gang en slik måte å utrede dette på, og ikke gjennom høringen til endringen i fagskoleloven.

Forslag om andre titler

Fagskolen Oslo Akershus støtter tittelen fagskolekandidat, men etterfulgt av en presisering av fag-/kompetanseområde og vil også ha mulighet for å gradere tittelen, slik at det forstås hvor mange stu-

diepoeng graden omfatter. Dette støttes av Studentrådet ved Fagskolen Innlandet

Telemark fylkeskommune har ingen innvendinger mot den foreslåtte nye tittelen «fagskolekandidat» for kandidater med minst 60 studiepoeng og er tilfreds med at det kan bli en lovfestet enhetlig gradsbetegnelse for fagskoleutdanning. De påpeker også at det må være muligheten til å gradere, f.eks. slik:

- 60 studiepoeng: Fagskolekandidat 1
- 120 studiepoeng: Fagskolekandidat 2
- Evt. 180 studiepoeng: Fagskolekandidat 3

Buskerud fylkeskommune foreslår at ved fullført utdanning med omfang fra 60 til 120 studiepoeng kunne f.eks. graden være yrkeshøyskolekandidat. For studenter som oppnår 180 studiepoeng, kan graden f.eks. være yrkesbachelor.

Fagskolen i Østfold mener at det er viktig at en grad betegnes på en slik måte at arbeidslivet gjenkjenner betegnelsen. Ved fullført utdanning med omfang fra 60 til 120 studiepoeng kan f.eks. graden være «yrkeshøyskole kandidat». For studier med oppnådde 180 studiepoeng kan graden f.eks. være «yrkes bachelor».

Byggenæringens landsforbund mener forslaget om «fagskolekandidat» ikke er egnet. De ønsker en nærmere utredning av en gradsbetegnelse tilpasset fagskolenivået, og at dette arbeidet igangsettes i samarbeid med partene i arbeidslivet.

Organisasjonen for norske fagskolestudenter (ONF) mener en beskyttet gradstittel må gi fagskoleutdannede tyngde på arbeidsmarkedet.

«Betegnelsen fagskolekandidat har ikke oppslutning blant hovedorganisasjonene og kan derfor virke mot sin hensikt og ikke gi studen-

tene anerkjennelse eller uttelling for utdanningen sin. Foreløpig foreligger det ingen andre forslag som med sikkerhet kan innføres for ønsket effekt. ONF vil derfor be om at departementet revurderer fagskolekandidat og igangsetter en utredning av gradsbetegnelse for utdanninger fra 60 studiepoengs omfang.»

17.4 Departementets vurdering

Departementet ba om at høringsinstansene uttalte seg om hvilken gradsbenevning som var ønskelig. Det var imidlertid svært store sprik i hva som var ønsket, og departementet har ikke kunnet legge høringsnotatets forslag om «fagskolekandidat» til grunn, da spørsmålet skaper stor strid i sektoren.

Siden det er vanskelig å komme frem til en benevning alle kan enes om, er det også vanskelig å lovfeste en spesifikk grad nå. Det foreslås derfor at kompetansen til å fastsette grader overlates til departementet, på samme måte som i universitets- og høyskoleloven. Innføring av grad for fagskoleutdanning innebærer, på samme måte som i universitets- og høyskolesektoren, en begrensning i fagskolenes rett til selv å bestemme betegnelse på sine grader. Kompetansen til å fastsette grader vil på sikt også kunne delegeres til et underordnet organ.

I desember 2017 ba departementet Fagskolerådet om å sette ned en gruppe som skal legge frem forslag til gradsbetegnelse. Gruppen leverte et innspill i februar 2018. Gruppens forslag til gradsbetegnelse er ikke behandlet i denne proposisjonen.

Det vises til lovforslaget § 18.

18 Skikkethet

18.1 Gjeldende rett

Muligheten for skikkethetsvurdering i fagskoleutdanningen ble innført i 2016. Det følger av gjeldende fagskolelov § 11 første ledd at departementet gir forskrift om at fagskolen skal vurdere om den enkelte student i bestemte utdanninger er skikket for yrket. Vurderingen skal skje gjennom hele utdanningen. Videre følger det av gjeldende fagskolelov § 11 tredje ledd at styret kan vedta at en student ikke er skikket for yrket. Blir det fattet slikt vedtak, kan studenten utestenges fra utdanningen. Det er foreløpig ikke fastsatt bestemmelser om vurdering av skikkethet i forskrift, og det er ikke regulert i fagskoleloven hvor lenge en student som har blitt vurdert som ikke skikket til yrket, kan utestenges.

18.2 Departementets høringsforslag

Tidligere var utestengingsperioden på universiteter og høyskoler fastsatt til tre år, men i forbindelse med revisjonen av forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning ble lengste mulige utestengingsperiode forlenget fra tre til fem år. I vurderingen viste departementet blant annet til at allmenne hensyn tilsier at personell som arbeider med sårbare grupper, bør være skikket til jobben sin. Studenter på disse utdanningene bør være skikket, og dette gjelder både i forbindelse med praksisstudier og senere i yrket. De skal opprette tillitsforhold til slike grupper – om det er barn, syke eller gamle. Departementet mener at det bør være samsvar i bestemmelsene om utestenging mellom fagskoleutdanning og annen høyere utdanning og foreslår derfor at lengste mulige utestengingsperiode fra fagskoleutdanning utvides til fem år.

18.3 Høringsinstansenes syn

Alle høringsinstansen er positive til dette lovforslaget, og enkelte peker på det som positivt at lovverket blir mer likt universitets- og høyskoleloven.

Fagskolen Innlandet støtter forslaget og mener det er riktig å ha samme regler for vurdering av skikkethet i fagskoleloven som i universitets- og høyskoleloven.

Noen av høringsinstansene har andre generelle kommentarer til høringsforslaget som de mener kunne vært bedre. *Høyskolen Kristiania* er enig i at den lengste utestengelsesperioden bør fastsettes i lov. «Dette vil skape en viktig forutsigbarhet for alle fagskolene og studentene. Dessuten vil en praksis på inntil fem års utestengelse gi et klart signal på alvor i brudd på bestemmelsen.» De mener det er formålstjenlig at bestemmelser for fagskoler og høyskole- og universitetsutdanning er tilnærmet like. *Justis- og beredskapsdepartementet* mener det bør klargjøres hvilke rettsvirkninger et vedtak om utestengelse har. «Et spørsmål er hvilke skranker (om noen) vedtaket setter for adgangen til å søke opptak til utdanning og bli vurdert på nytt før utestengelsesperioden er utløpt.» De mener det bør fremgå tydelig hvilke momenter som er relevante ved vurderingen av utestengelsesperiodens lengde. «Vi antar at det ikke er meningen at utestengelsesvedtak etter utkastet til fagskoleloven § 25 skal kunne ivareta et sanksjonsformål, og det bør komme tydelig frem av lovverket».

Norsk studentorganisasjon (NSO) mener studentenes rettigheter kan ivaretas bedre enn de gjør i departementets lovforslag. NSO mener det ikke er tilstrekkelig at studenten det er rettet sak mot, kun skal ha rett til å uttale seg før det fattes vedtak, slik det foreslås i § 25 (4). NSO kommer med følgende forslag:

«Studenter som er gjenstand for skikkethetsvurdering må ha anledning til å uttale seg før det fattes vedtak, og må også ha rett til å la seg bistå av advokat eller annen talsperson etter at sak om skikkethet er reist».

NSO mener også at det skal være en skikkethetsnemnd ved fagskolene, de mener at det er nødvendig for å behandle skikkethetssaker til representantene i et institusjonsstyre, og viser til forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning § 7.

NSO mener videre at det bør stå noe om studentenes rett til juridisk bistand. De mener også at det bør stilles krav til at fagskolene har en egen nemnd som skal behandle saker om skikkethet. NSO mener det er uheldig at det legges opp til at styret er første og eneste instans.

18.4 Departementets vurdering

Et vedtak om at en student ikke er skikket, er svært inngripende. Det skal derfor være styret eller en lokal klagenemnd som fatter vedtak om vurdering av skikkethet i første instans. Vedtak om vurdering av skikkethet skal kunne påklages til den nasjonale klagenemnda for fagskoleutdanning.

Kunnskapsdepartementet mener at vurdering av skikkethet og eventuelt et vedtak om utestengelse av fagskolestudenter kan bidra til å hindre at det blir uteksaminert studenter som skal arbeide i yrker som retter seg mot pasienter, barn og elever, og som er uskikket for yrket, til tross for at de tilfredsstiller de faglige kravene i utdanningen. Formålet med vurdering av skikkethet er å sikre rettigheter og sikkerhet for pasienter, barn, elever og andre sårbare grupper.

Departementet mener at vedtak om utestenging på bakgrunn av at en student er vurdert til ikke skikket for yrket, er så inngripende overfor studentene at det bør fremgå i loven hvor lenge maksimal utestengingsperiode kan være.

Justis- og beredskapsdepartementet skriver i sin uttalelse at:

«Et spørsmål er hvilke skranker (om noen) vedtaket setter for adgangen til å søke opptak til utdanning og bli vurdert på nytt før utestengelsesperioden er utløpt.»

Kunnskapsdepartementet mener at dersom det blir fattet vedtak om at en student er uskikket, vil vedkommende bare kunne søke opptak på nytt, dersom vedtaket oppheves eller faller bort på grunn av tidsbegrensning i vedtaket. Fagskolen må foreta en ny vurdering av skikketheten til studenter som søker opptak på nytt etter utløpet av utestengelsesperioden.

Justis- og beredskapsdepartementet skriver også at de antar at det ikke er meningen at et utestengelsesvedtak kun skal ivareta et sanksjonsformål, og at det bør komme tydelig frem i lovverket. Kunnskapsdepartementet ser et vedtak om skikkethet ikke først og fremst som sanksjon eller straff, men som et virkemiddel fra samfunnet for å beskytte sårbare grupper. Kunnskapsdepartementet mener at dette er ivaretatt i lovforslaget.

En vurdering av skikkethet bør ikke gjelde for alle fagskoleutdanninger, men kun for utdanninger der studentene gjennom praksis og senere yrkesutøvelse kommer i kontakt med sårbare grupper. Videre mener departementet det er viktig at maksimal utestengingsperiode er like lang for fagskoleutdanninger som for universitets- og høyskoleutdanninger, selv om fagskoleutdanningene i hovedsak er kortere enn universitets- og høyskoleutdanningene.

Fagskolene har, i motsetning til universiteter og høyskoler, ikke plikt til å dekke eventuelle utgifter studenten har til advokatbistand ved en skikketesssak. Dette temaet ble også vurdert i Prop. 95 L (2015–2016) *Endringer i fagskoleloven (om studentrettigheter m.m.)* om politiattest. På bakgrunn av høringsinstansenes innspill ble det konkludert med å ikke gå videre med et forslag om å dekke advokatutgifter for studenter, og det foreslås heller ikke dette i foreliggende lovproposisjon.

Det vises til lovforslaget § 26.

19 Politiattest

19.1 Gjeldende rett

Studenter ved enkelte fagskoleutdanninger kan bli bedt om å legge frem politiattest etter politiregisterloven § 39 ved opptak eller underveis i utdanningen. Det følger av denne bestemmelsen at det i politiattesten skal anmerkes om personen er siktet, tiltalt, har vedtatt forelegg eller er dømt for overtredelse av en rekke bestemmelser i straffeloven. I gjeldende fagskolelov § 12 tredje og fjerde ledd omtales imidlertid kun tilfeller der studenter er dømt, siktet eller tiltalt. Det fremgår ikke eksplisitt av bestemmelsene at vedtatt forelegg kan være grunnlag for utestengelse, selv om det i dag legges til grunn at en student som har vedtatt forelegg for overtredelse av de aktuelle straffebudene, kan utestenges på samme måte som en som er dømt for samme overtredelse. Etter gjeldende bestemmelse kreves det bare alminnelig flertall i styret for å fatte vedtak om utestenging.

19.2 Departementets høringsforslag

Alle merknader på politiattesten kan være grunnlag for utestenging etter bestemmelse om politiattest i gjeldende fagskolelov § 12. I tilfeller der det fremgår av politiattesten at en student har vedtatt et forelegg, bør det fremkomme av lovteksten at også dette kan gi grunnlag for utestenging. Hensynet til sårbare grupper understøtter også at vedtatt forelegg må vurderes som grunnlag for utestenging. Departementet foreslår derfor at dette fremgår eksplisitt av loven.

Et vedtak om utestenging på bakgrunn av merknad på politiattest er en inngripende sanksjon overfor studenten. Likevel er det ikke krav om at vedtak etter denne bestemmelsen skal fattes med to tredels flertall. For andre bestemmelser i loven som regulerer vedtak om utestenging på bakgrunn av vurdering av skikkethet, fusk, grovt forstyrrende opptreden eller skapt fare for liv eller helse, er det fastsatt krav om to tredels flertall for vedtak om å utestenge studenten. Etter departementets vurdering bør utestenging på

bakgrunn av merknad på politiattest, som kan få større konsekvenser for studenten enn for eksempel vedtak om bortvisning, ikke kunne fattes med knappere flertall enn det som gjelder for de øvrige bestemmelsene som kan gi grunnlag for bortvisning eller utestengning. Departementet mener kravet til flertall i sakene det her er snakk om, bør være på samme nivå. Departementet mener det derfor er nødvendig å lovfeste at vedtak om å utestenge en student på grunn av merknad på politiattest, må fattes med minst to tredels flertall.

Det foreslås for øvrig enkelte språklige justeringer i bestemmelsen. Departementet foreslår blant annet å endre «yrkesutøving» i andre ledd til «arbeid». Formålet er å klargjøre at det som omfattes, er mer enn det som tradisjonelt betegnes som et yrke. For eksempel vil denne endringen klargjøre at enhver som yter tjenester etter helse- og omsorgsloven, kan bli avkrevd attest, ikke kun den som har et yrke som krever autorisasjon etter helsepersonelloven.

19.3 Høringsinstansenes syn

Ingen av høringsinstansene er negative, men kun tre av instansene uttrykker støtte til forslaget. Det som pekes på som positivt, er at forelegg nå kan være grunnlag for utestenging. *Fagskolen Innlandet* mener det virker fornuftig at vedtatt forelegg også kan gi grunnlag for utestenging. «Det virker også riktig at vedtak om utestenging krever to tredels flertall». *Oppland fylkeskommune* støtter også forslaget.

19.4 Departementets vurdering

Departementets vurdering er at forelegg også skal omfattes av bestemmelsen, slik at utestenging nå kan gjennomføres på bakgrunn av dette. Departementet ønsker her at reglene for politiattest er like for studentene, enten de går på en fagskole eller på universitet eller høyskole.

Det er ingen kommentarer til den språklige justeringen i forslaget som departementet har

foreslått. Endringen er kun av språklig art og vil ikke innebære en realitetsforskjell. Fremleggelse av politiattest skal gjøres etter politiregisterloven § 39 første ledd og skal primært fremlegges ved opptak, eventuelt underveis i utdanningen, men før første praksisperiode om praksis inngår i utdanningen.

Kriteriene for utestenging fra utdanning eller praksis knyttes til fremleggelse av politiattest. Tilsvarende som i universitets- og høyskoleloven § 4-9 skal politiattesten inneholde opplysninger om hvorvidt studenten er siktet, tiltalt eller dømt for straffbare forhold som er omtalt i politiregisterloven § 39.

Det er den enkelte fagskole som må vurdere om utdanningene de tilbyr, omfattes av definisjonen i forslagetets første ledd, slik at studentene må fremlegge politiattest, primært ved opptak. Imidlertid er det viktig å huske at krav om politiattest er et inngripende tiltak overfor den enkelte. Det må derfor ikke stilles krav om politiattest i utdanninger hvor dette er åpenbart unødvendig.

Alle studenter vil måtte levere politiattest for utdanninger der det etter institusjonens vurdering

er krav om det. Departementet foreslår videre at det er den enkelte student som selv må fremlegge politiattest. Konsekvensen av å la være å fremlegge politiattest vil være at studenten ikke får opptak eller ikke får delta i praksis- eller klinisk undervisning.

Det er styret som, etter uttalelse fra fagskolen, avgjør om studenten skal nektes å delta i klinisk undervisning eller praksisopplæring med grunnlag i politiattesten. Vedtaket kan påklages til nasjonalt klageorgan for fagskoleutdanning.

Fagskolene har ikke plikt til å dekke eventuelle utgifter studenten har til advokatbistand knyttet til vurdering om utestenging på grunn av politiattest. Dette temaet ble vurdert i Prop. 95 L (2015–2016) *Endringer i fagskoleloven (om studentrettigheter m.m.)*. Her konkluderte departementet med at man ikke gikk videre med et forslag om dette.

Det er ingen kommentarer til enkelte mindre språklige justeringer til forslaget.

Det vises til lovforslaget § 27.

20 Rett til foreldrepermisjon

20.1 Gjeldende rett

Gjeldende fagskolelov regulerer ikke rett til permisjon for studenter som får barn i studietiden, jf. tilsvarende bestemmelse i universitets- og høyskoleloven § 4-5. Selv om fagskoleutdanningene i dag maksimalt er toårige, kan det være like aktuelt for fagskolestudenter som for universitets- og høyskolestudenter å få barn i studietiden. Mange fagskolestudenter er eldre enn universitets- og høyskolestudenter (i snitt to år eldre) og tar fagskoleutdanning som en videreutdanning. I tillegg gis mange fagskoleutdanninger på deltid, slik at utdanningen strekker seg over lengre tid enn den normerte studietiden på heltid skulle tilsi. Det fremstår derfor som uheldig at fagskolestudentene ikke har en tilsvarende rett til permisjon og til omsorg for barn som universitets- og høyskolestudentene har når de får barn i studietiden.

20.2 Departementets høringsforslag

Universitets- og høyskoleloven § 4-5 hjemler studenters rett til å opprettholde sin studentstatus i permisjonstiden dersom de får barn mens de studerer. I Prop. 59 L (2013–2014) *Endringer i universitets- og høyskoleloven* ble det foreslått at studenter skulle få rett til utsatt eksamen dersom eksamensdato er satt i perioden fra tre uker før fastsatt termin til seks uker etter fødsel. Retten til utsatt ordinær eksamen eller prøve gjelder både for mor og far til barnet, samt medmor og adoptivforeldre. Endringene trådte i kraft i 2014.

Departementet viste i høringsnotatet til at de samme rettighetene også bør gjelde for fagskolestudentene. Studenter bør behandles likt, uavhengig av utdanning. I tillegg har fagskolestudentene ofte også utgifter til utdanningen fordi de må betale skolepenger i større grad enn hva studenter ved universiteter og høyskoler må. Å lovfeste rett til permisjon vil gi fagskolestudentene bedre mulighet til å kunne fullføre utdanningen sin og hindre at de må betale to ganger for samme utdanning.

20.3 Høringsinstansenes syn

Det er ingen av høringsinstansene som er negative til dette forslaget. De aller fleste er positive og har ingen særlige merknader, det er bare et fåtall som har noe de vil tilføye. Høringsinstansenes kommentarer går i all hovedsak ut på at de er positive til at studenter ved fagskoler får samme rettigheter som studenter ved universiteter og høyskoler.

Fagskolen Innlandet mener det er en selvfølge at fagskolestudenter skal ha samme rettigheter som andre studenter i høyere utdanning. Dette vil sannsynligvis skje såpass sjelden at det vil få begrensede konsekvenser. *Kristne friskolers forbund* støtter forslaget. «Vi oppfatter at dette er bestemmelser som er i samsvar med vanlig oppfatning om rettigheter ved fødsel og vanlig rettsforståelse.» *Høyskolen Kristiania* mener dette er et «viktig steg i retning av bedre studentrettigheter at fagskolestudenter får hjemlet rett til permisjon i forbindelse med fødsel». Flere fagskoler har opparbeidet rutiner rundt dette, selv om ikke loven har hjemlet det direkte. *Høyskolen Kristiania* «ser det som nødvendig at bestemmelser om permisjon i forbindelse med fødsel er hjemlet i fagskoleloven. Dette skaper større forutsigbarhet for studenter og institusjonene får en juridisk ramme å forholde seg til».

20.4 Departementets vurdering

Departementet viser til at ingen høringsinstanser er negative til forslaget eller har forslag til endringer i ordlyden. Departementet viser også til at enkelte fagskoler allerede har ordninger som gir studentene mulighet for permisjon ved graviditet og fødsel.

Det er viktig at studenter på fagskolene får de samme rettighetene som universitets- og høyskolestudentene har etter universitets- og høyskoleloven. Dette er nå gjennomført både ved lovendringer i 2016, som i hovedsak gjaldt studentenes faglige rettigheter, og ved de endringene som omtales i denne proposisjonen.

Departementet viser til at denne bestemmelsen vil være lik den tilsvarende bestemmelsen i universitets- og høyskoleloven. Denne regelen skal derfor også praktiseres på samme måte. Retten til å få permisjon gjelder studenter som får barn i studietiden. Den vil også gjelde for de studentene som adopterer et barn. Studentene kan beholde sin studentstatus under permisjonen ved å betale semesteravgift. De har krav på å fortsette utdanningen på tilsvarende nivå som før permisjonen, men de har ikke krav på å gjeninntrre i utdanningen umiddelbart etter permisjon hvis dette ikke passer med institusjonens undervisningstilbud. Institusjonene må imidlertid, så langt det er praktisk mulig, legge til rette for at studentene kan gjenoppta utdanningen så raskt som mulig etter endt permisjon.

Studentene vil også ha rett til å få utsatt eksamen, dersom eksamensdagen og termin er nær hverandre i tid. Denne perioden er regulert i lovbestemmelsen, og det er termin dato som er utgangspunkt for beregning av rett til utsatt eksamen før fødsel, mens det må være dagen fødselen skjer som er utgangspunkt for beregning av rett til eksamen etter fødsel. Fars rett reguleres slik at han har rett til utsatt eksamen dersom hans eksamen skal avholdes i en periode på to uker fra dagen mor fødte.

Departementet kan fastsette nærmere regler om utsatt eksamen.

Det vises til lovforslaget § 28.

21 Forholdet til forvaltningsloven og forsøk

21.1 Gjeldende rett

Forholdet til forvaltningsloven

Forholdet mellom fagskoleloven og lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningsaker (forvaltningsloven) er nærmere regulert i gjeldende fagskolelov § 1 b. Bestemmelsens første ledd viser eksplisitt til at forvaltningslovens bestemmelser om habilitet, jf. §§ 6-10, og taushetsplikt, jf. §§ 13-13 e, gjelder for behandling av saker etter fagskoleloven. Disse bestemmelsene gjelder dermed for både private og offentlige fagskoler.

Bestemmelsens annet ledd fastsetter at avgjørelse om opptak, avsluttende vurdering, bortvisning, utvisning, utestenging og andre disiplinæravgjørelser er å regne som enkeltvedtak, og at forvaltningslovens regler for enkeltvedtak skal følges. Dette vil gjelde for alle fagskolene uavhengig av eierform. Dette innebærer blant annet at reglene om begrunnelse og underretting kommer til anvendelse for denne typen enkeltvedtak.

Videre er det fastsatt hjemmel for å gjøre unntak fra forvaltningslovens alminnelige klageregler. Slik hjemmel er påkrevd for å kunne fastsette unntak fra forvaltningslovens alminnelige klageregler, jf. forvaltningsloven § 28 fjerde ledd. Unntak er gjort i studiekvalitetsforskriften § 1-9 bokstav b, hvor det er fastsatt at kun den som et vedtak direkte gjelder for, kan klage på vedtak fattet av NOKUT. Det står også i bestemmelsens bokstav c at NOKUTs faglige vurdering av de faktiske forholdene i forbindelse med vedtak etter forskriftens kapittel 5, ikke kan påklages.

Forsøk

Det følger av gjeldende fagskolelov § 3 at departementet etter søknad fra fagskolen kan vedta at det kan gjøres unntak fra loven og forskriftene til loven i forbindelse med tidsavgrensede organisatoriske eller pedagogiske forsøk. Bakgrunnen for bestemmelsen er å legge til rett for skoleutvikling og gi fagskolene mulighet til å prøve ut nye pedagogiske og organisatoriske løsninger. I forbin-

delse med godkjenning av forsøk kan det stilles vilkår.

21.2 Departementets høringsforslag

Departementet viste i høringsnotatet til at forslagene til nye bestemmelser i §§ 39 og 40 (høringsforslaget §§ 38 og 39) er en videreføring av gjeldende rett, jf. fagskoleloven §§ 1 b og 3 åttende ledd.

21.3 Høringsinstansenes syn

Det er kun NOKUT som har kommentert lovforslagets § 39. NOKUT har foreslått en endring i bestemmelsens tredje ledd da de ønsker at «godkjenning» skal erstattes med «akkreditering». Det er ingen høringsinstanser som har hatt merknader til forslaget om forsøk.

21.4 Departementets vurdering

Forholdet til forvaltningsloven

NOKUTs vedtak om akkreditering av utdanninger eller fagområder er for private fagskoler enkeltvedtak etter forvaltningsloven og vil i utgangspunktet gi dem et rettslig krav på behandling i to instanser. Imidlertid følger det av gjeldende fagskolelov at departementet har myndighet til å fastsette i forskrift unntak fra klageadgangen etter forvaltningsloven kapittel VI for private institusjoner. Bakgrunnen for dette unntaket fra forvaltningsloven er at slike akkrediteringssaker er saker med omfattende saksbehandling som ofte vil innebære oppnevning av sakkyndige og med omfattende faglige vurderinger. En full toinstansbehandling av disse sakene vil være både tidkrevende og økonomisk kostbar og vil kunne byråkratisere NOKUTs samlede virksomhet, jf. Ot. prp. nr. 40 (2001–2002) s. 28. Det er følgelig kun saksbehandlingsfeil som kan påklages til NOKUTs klagenemnd. Klageretten er derfor lik for offentlige og private fagskoler.

Når det gjelder NOKUTs forslag om å endre «godkjenning» til «akkreditering» er departementet enig i forslaget, og lovforslaget endres i tråd med dette.

Forsøk

Departementet foreslår å videreføre bestemmelsen om forsøk. Forsøkene kan være utprøving av modeller som innebærer behov for unntak fra bestemmelser som gjelder pedagogiske, organisatoriske eller økonomiske forhold. Bestemmelsen er knyttet til gjennomføring av konkrete forsøk hvor fagskolen søker om og får innvilget unntak fra klart angitte bestemmelser i loven eller forsøk for en avgrenset periode. Den gir ingen generell adgang til å gjøre unntak fra bestemmelser i lov

eller forskrift. En forutsetning for å få godkjent forsøk er at fagskolen i søknaden til departementet må begrunne hvorfor de mener forsøket med de unntak fra regelverket fagskolen ser behov for, kan ha en effekt på resultatene i ordningen. Fagskolene må beskrive hvilke ulemper et slikt forsøk vil få for fagskolestudentene, samt gi en vurdering av hvordan de samlede fordelene med forsøksordningen oppveier ulempene inngrepet i rettigheter etter loven medfører. Dersom denne forutsetningen ikke er oppfylt i fagskolens søknad om unntak fra bestemmelse i lov og/eller forskrift, og de samlede fordelene ved forsøksordningen ikke oppveier ulempene inngrepet i rettigheter etter loven medfører, vil departementet ikke gi fagskolen godkjenning til å sette i gang slike forsøk.

Det vises til lovforslaget §§ 39 og 40.

22 Vitnemålsportalen

22.1 Gjeldende rett

Etter gjeldende fagskolelov § 5 annet ledd utsteder fagskoler vitnemål ved fullført fagskoleutdanning. Studenter som ikke har avsluttet utdanningen, skal etter anmodning gis karakterutskrift for emnene vedkommende har bestått. Vitnemål og karakterutskrift utstedes på papir. Dette innebærer at utover å be om å få se originale vitnemål og karakterutskrifter, er det i dag ikke mulig for en potensiell arbeidsgiver eller utdanningsinstitusjon å vite sikkert om utdanningsdokumentene er ekte eller en forfalsket kopi.

I forbindelse med en endring av universitets- og høyskoleloven i 2016 ble nasjonal vitnemåls- og karakterportal (Vitnemålsportalen) hjemlet i universitets- og høyskoleloven (uhl.) § 4-14, jf. Prop. 81 L (2015–2016) *Endring i universitets- og høyskoleloven (NOKUTs tilsyn, Nasjonal vitnemåls- og karakterportal mv.)*. Vitnemålsportalen inneholder personopplysninger som navn og fødselsnummer. Departementet anser ikke opplysningene i vitnemåls- og karakterportalen som sensitive personopplysninger. Dette gjelder både opplysninger som overføres automatisk til portalen (fødselsnummer og utdanningsinstitusjonens identifiseringsinformasjon), og opplysninger som overføres etter brukers initiativ (navn, informasjon om oppnådd utdanning og karakterer). Vitnemålsportalen inneholder i dag informasjon om oppnådde grader og enkeltresultater tatt ved universiteter og høyskoler.

Vitnemålsportalen ble på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet utviklet av daværende Nasjonalt senter for felles systemer og tjenester for forskning og studier (Ceres). Ceres forvaltet, utviklet og driftet IT-systemene i universitets- og høyskolesektoren, samt administrerte det samordnede opptaket til høyere utdanning gjennom Samordna opptak. Driften av Ceres var lagt til Universitetet i Oslo, men i henhold til uhl. § 1-4 fjerde ledd hadde ikke universitetets eget styringsorgan ansvaret for den faglige virksomheten i Ceres.

Departementet la til grunn at Ceres ikke formelt kunne være behandlingsansvarlig for personopplysningene i Vitnemålsportalen og tok derfor

selv på seg dette ansvaret. Imidlertid var det daglige behandleransvaret frem til 1. januar 2018 delegert til Universitetet i Oslo i kraft av å være vertsinstitusjon for Ceres, og i realiteten var det Ceres som forvaltet Vitnemålsportalen og behandlet personopplysningene i portalen på vegne av departementet. Ceres ble fra 1. januar 2018 en del av Kunnskapsdepartementets tjenesteorgan.

I vedtak av 8. desember 2017, som følge av at forskrift om nasjonal vitnemåls- og karakterportal ble endret, ble behandlingsansvaret for Vitnemålsportalen delegert direkte til Kunnskapsdepartementets tjenesteorgan med virkning fra 1. januar 2018. Vedtaket om delegering gjelder til eventuell lovbestemmelse om endret behandlingsansvar vedtas av Stortinget.

22.2 Departementets høringsforslag

I Fagskolemeldingen foreslo Regjeringen at nasjonal vitnemåls- og karakterportal (Vitnemålsportalen) også skal omfatte fagskoleutdanning.

Målet med å utvide Vitnemålsportalen til fagskoleutdanning er å ha en tjeneste der personer på en enkel måte kan synliggjøre sine resultater fra denne utdanningen for (potensielle) arbeidsgivere, utdanningsinstitusjoner og andre som har bruk for dem, og der mottakerne kan stole på at resultatene er korrekt gjengitt.

Kunnskapsdepartementets tjenesteorgan har forvaltningsansvaret for Vitnemålsportalen og bør derfor også være behandlingsansvarlig for personopplysningene i denne portalen. Det er også tjenesteorganet som vil ha instruksjonsmyndighet når det gjelder fastsettelse av formålet med behandlingen av opplysningene i portalen og hvilke hjelpemidler som skal brukes.

22.3 Høringsinstansenes syn

Fagskolen Innlandet støtter forslaget om at Vitnemålsportalen også skal omfatte fagskoleutdanningen og skriver at «alle skoler (både de offentlige og de private) er med på finansieringen». *Kristne*

friskolers forbund støtter forslaget da «[d]et er viktig at det ikke oppstår tvil om korrektheten på vitnemål og at mulighetene for juks minimaliseres». *Fleksibel utdanning Norge* og *NHO* støtter forslaget, fordi, som *NHO* skriver, «det vil øke sannferdigheten og anseelsen til fagskolesektoren.» *Høgskolen Kristiania*, *Oppland fylkeskommune* og *Ceres* støtter også forslaget. *ONF*, *Treider fagskole*, *Noroff Education AS*, *NKI*, *Forum for fagskoler* og *Oslo kommune* støtter forslaget, men forutsetter at departementet dekker dette økonomisk for fagskolene.

Når det gjelder forslaget om endring av behandlingsansvarlig for Vitnemålsportalen, får det støtte fra *Akademikerne*, *Fagskolen Aldring og helse*, *Forskerforbundet*, *Handelshøyskolen BI*, *Høgskolen Kristiania*, *Helse Vest RHF*, *Høgskolen i Sør-øst-Norge*, *Kunnskapsdepartementets tjenesteorgan*, *Nord universitet*, *Norsk studentorganisasjon*, *Universitetet i Oslo* og *Universitets- og høyskolerådet*. Høgskolen Kristiania viser til at Ceres allerede «er ansvarlig for det studieadministrative systemet, FS, med den nødvendige veiledningen til brukende institusjoner det medfører er det en naturlig oppgave å være ansvarlig for den nye vitnemålsportalen.»

22.4 Departementets vurdering

Formålet med etableringen av et digitalt system for utveksling av informasjon om vitnemål og karakterer er å skape en tjeneste der personer på en enkel måte kan synliggjøre resultatene sine for potensielle arbeidsgivere, utdanningsinstitusjoner og andre som har bruk for dem, og der mottakerne kan stole på at resultatene er korrekt gjengitt.

Vitnemålsportalen inneholder kun det minimum av informasjon som er nødvendig for at tjenesten skal kunne fungere på en tilfredsstillende måte. Før en person logger inn og tar i bruk portalen, vil den kun inneholde informasjon om hvilke institusjoners databaser som har resultater fra denne personen, det vil si fødselsnummer eller D-nummer (utenlandske søkere uten norsk personnummer) koblet til identifiseringsinformasjon som viser til utdanningsinstitusjonens database. Det er kun disse to elementene som innhentes automatisk til Vitnemålsportalen.

Personopplysninger som navn og informasjon om grader og karakterer vil bare overføres fra utdanningsinstitusjonen til portalen når bruker selv tar initiativ til det ved å logge inn i portalen.

Når en bruker velger å dele resultatene sine via en lenke, med for eksempel en arbeidsgiver eller utdanningsinstitusjon, vil portalen kun formidle de resultatene som brukeren har bestemt seg for å dele. Brukeren bestemmer også selv for hvor lang tid resultatene skal være tilgjengelige.

Ved etableringen av et digitalt system for utveksling av informasjon om vitnemål og karakterer må personopplysningsloven følges. Det følger av gjeldende personopplysningslov § 2 at personopplysninger er «opplysninger og vurderinger som kan knyttes til en enkeltperson», og disse behandles dersom man for eksempel samler inn, registrerer, sammenstiller, lagrer og utleverer dem.

Personopplysningsloven vil også gjelde for Vitnemålsportalen, herunder bestemmelser om informasjonssikkerhet og internkontroll. For at også informasjon om bestått utdanning fra fagskoler skal kunne innhentes til Vitnemålsportalen, kreves det en lovhjemmel i fagskoleloven. De samme juridiske vurderinger som gjelder for resultater hentet fra universiteter og høyskoler, vil også gjelde for resultater hentet fra fagskolene. Det vises til Prop. 81 L (2015–2016) *Endringer i universitets- og høyskoleloven (NOKUTs tilsyn, nasjonal vitnemålsportal mv.)* for departementets vurderinger av dette.

Departementet har opprettet et nytt forvaltningsorgan, Kunnskapsdepartementets tjenesteorgan, som fra 1. januar 2018 består av de organene som tidligere het Ceres, Bibsys samt oppgaver fra UNINETT AS. Grunnet dette ble forskrift om nasjonal vitnemåls- og karakterportal endret. Den 8. desember 2017 vedtok Kunnskapsdepartementet å delegere behandlingsansvaret for Vitnemålsportalen til det nye tjenesteorganet fra og med 1. januar 2018 og frem til en eventuell lovbestemmelse er vedtatt og trådt i kraft.

Departementet opprettholder vurderingen fra høringsnotatet om at det er naturlig at tjenesteorganet, som vil forvalte fellestjenester for universitets- og høyskolesektoren og som forvalter Vitnemålsportalen i dag, blir behandlingsansvarlig for personopplysningene i portalen. Det er dette organet som vil være nærmest og best egnet til å overholde forpliktelsene som følger av den nye personvernforordningen. Det vil også ha den formelle instruksjonsmyndighet når det gjelder fastsettelse av formålet med behandlingen av personopplysningene i Vitnemålsportalen. Det har heller ikke vært noen høringsinstanser som ikke har støttet dette forslaget.

Det vises til lovforslaget § 41.

23 Rapportering til database for statistikk om fagskoleutdanning

23.1 Personvernregelverket

Personopplysningsloven (popplyl.) regulerer behandling av personopplysninger. Formålet med loven er å beskytte den registrerte mot at personvernet blir krenket gjennom behandlingen av personopplysninger. Det følger av popplyl. § 1 annet ledd at «loven skal bidra til at personopplysninger blir behandlet i samsvar med grunnleggende personvern hensyn, herunder behovet for personlig integritet, privatlivets fred og tilstrekkelig kvalitet på personopplysninger.»

EU vedtok i april 2016 en ny forordning, 2016/679 om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger samt om oppheving av direktiv 95/46EF (generell personvernforordning). Forordningen erstatter og opphever EUs gjeldende personverndirektiv 95/46, som i dag er innlemmet i EØS-avtalen og gjennomført i norsk rett i gjeldende personopplysningslov. Justis- og beredskapsdepartementet har i høringen til ny personopplysningslov opplyst at den nye loven skal tre i kraft i Norge i mai 2018, på samme tidspunkt som forordningen begynner å gjelde i EU. Den kommende loven vil gjennomføre EUs forordning 2016/679 samt fastsette enkelte andre bestemmelser som forordningen krever eller åpner for.

Den kommende personvernforordningen innebærer i stor grad en videreføring av dagens retts-tilstand. Forordningen presiserer imidlertid, og utdyper, flere av rettighetene til den registrerte, noen nye rettigheter er kommet til, mens melde- og konsesjonsplikten bortfaller og erstattes med en plikt til vurdering av personvernkonsekvenser og forhåndsdrøftinger med tilsynsmyndigheten, som i Norge er Datatilsynet.

Av bestemmelsene som er relevante for lovfor-slaget om rapportering av individdata, viderefører forordningen adgangen til å behandle personopp-lysninger når dette er nødvendig for å utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller utøve offentlig myndighet som den behandlingsansvar-

lige er pålagt, jf. gjeldende personopplysningslov § 8 første ledd bokstav d og e og forordningen artikkel (art.) 6 nr. 1 bokstav e. Etter gjeldende rett kan behandling som gjøres som et ledd i offentlig myndighetsutøvelse eller i allmenhetens interesse, hjemles direkte i personopplysningslo-ven § 8 første ledd bokstav d og e. En sentral end-ring som følger av den nye personvernforordnin-gen, er at art. 6 nr. 1 bokstav e ikke alene kan utgjøre et tilstrekkelig behandlingsgrunnlag. Ut over at behandlingen skjer som et ledd i offentlig myndighetsutøvelse eller i allmenhetens interesse, krever forordningen i tillegg et supple-rende rettsgrunnlag. Dette rettsgrunnlaget må finnes i nasjonal rett, jf. art. 6 nr. 3 bokstav b.

23.2 Gjeldende rett

DBH – Fagskolestatistikk (DBH-F) er en nasjonal database for statistikk om fagskoleutdanning som omfatter alle fagskoler i Norge. Databasen ble eta-blert på initiativ fra Kunnskapsdepartementet i Prop. 1 S (2010–2011). Forvaltningen og driften av databasen er lagt til Norsk senter for forskningsdata (NSD). Alle rapporteringskravene er fremsatt på vegne av de viktigste aktørene i fag-skolesektoren; Kunnskapsdepartementet, SSB, Lånekassen, NOKUT, Nasjonalt fagskoleråd og fagskolene selv.

Behandlingen av personopplysninger i DBH-F er hjemlet i vilkåret om at behandlingen er nød-vendig for å utøve offentlig myndighet, jf. gjel-dende personopplysningslov (popplyl.) § 8 bok-stav e. Behandlingen av personopplysninger i DBH-F danner grunnlag for Kunnskapsdepar-tementets forvaltning av fagskolesektoren og depar-tementets offentlige myndighetsutøvelse.

I DBH-F registreres i dag følgende personopp-lysninger om studenter ved fagskolene: fødsels-nummer, navn, kjønn, statsborgerskap og e-post-adresse, samt eventuelt midlertidig fødselsnum-mer (for de som ikke har fødselsnummer, eller som ikke skal registreres som bosatt i Norge),

postadresse og opplysninger om studieprogresjon.

23.3 Departementets høringsforslag

Det ble i høringsnotatet vist til at Database for statistikk – fagskolestatistikk (DBH-F) er en database som inneholder informasjon om fagskoler og fagskoleutdanning. Oppgaven med å drifte og forvalte databasen er lagt til NSD som er et statsaksjeselskap eid av departementet. Dataene i DBH-F har mindre omfang for fagskolene enn DBH har for universiteter og høyskoler.

Departementet viste videre i høringsnotatet til at individdata om studenter og ansatte ved fagskolene er viktig for departementets strategiske arbeid knyttet til utviklingen og oppfølgingen av fagskoleutdanningen. Rapportering av disse dataene vil danne, sammen med rapporteringen av regnskap og resultatdata, grunnlag for utarbeidelse av årlige tilstandsrapporter for fagskoleutdanningen. Formålet med tilstandsrapportene er å gi en oversikt og en vurdering av tilstanden i fagskolesektoren. Tilstandsrapportene er også et redskap for departementet i styringen av sektorene, blant annet i budsjettarbeidet. Innsamlingen av individdata om studenter og ansatte i fagskolesektoren, legger videre til rette for forskning. For å oppfylle formålene med DBH-F er det nødvendig at databasen inneholder kvalitetssikrede og fullstendige data om utdanningssektoren på individnivå.

Departementet viste i høringsnotatet til at det hadde foretatt en vurdering av om samtykke kunne være et egnet grunnlag for behandling av individdata i databasen. Departementet la til grunn at det teknisk sett er mulig for utdanningsinstitusjonene å innhente et elektronisk samtykke av sine studenter og ansatte til innhentingen av disse dataene. Det er likevel her snakk om en database som skal inneholde informasjon om en svært stor gruppe mennesker. Dette gjør det uforholdsmessig tid- og arbeidskrevende å innhente samtykke fra den enkelte. En innrapportering basert på samtykke innebærer i tillegg en reservasjonsrett for den enkelte som vil gi et svekket datagrunnlag i DBH-F. Dette kan gjøre det vanskelig å oppfylle formålet med innsamlingen av personopplysninger. Rapportering av data om studenter og ansatte basert på samtykke vil kunne føre til at informasjonen i DBH-F blir mangelfull, og at dette vil vanskeliggjøre både forskning på sektoren og departements virksomhetsstyring. Samtykke er et lite egnet behandlingsgrunnlag.

En lovfestet rapporteringsplikt vil sikre at individdata rapporteres til DBH-F, slik at databasen kan være en fullstendig database som kan brukes i tråd med formålet. Den foreslåtte lovhjemmelen angir formålet med innrapporteringen av personopplysningene, hvilke opplysninger som skal innrapporteres, samt hvem som har behandlingsansvaret. Når det gjelder bruken av individdata til forskning, ble det foreslått i høringsnotatet å avgrense dette til å gjelde forskning på utdanningssektoren.

Høringsnotatet beskrev også hvilke opplysninger som skulle behandles i DBH-F. Departementet foreslo at navn og fødselsnummer skal rapporteres inn for sikkert å kunne identifisere individer. Postnummer og kommunenummer vil blant annet bli brukt i mobilitetsundersøkelser. Opplysninger om navn, kjønn, postnummer, e-post, fødselsnummer, statsborgerskap, yrke og arbeidssted er ikke å anse som sensitive etter personopplysningsloven § 2 nr. 8. I utgangspunktet er de heller ikke taushetsbelagte etter forvaltningsloven (fv.) § 13 første ledd nr. 1. I henhold til personopplysningsloven § 12 skal fødselsnummer kun brukes der det er nødvendig for å oppnå sikker identifisering.

Opplysninger om bestått utdanning, herunder avlagte emner, gjennomførte kurs, fullførte utdanninger og oppnådde grader og lignende, er ikke taushetsbelagte opplysninger. For karakterer kan saken stille seg annerledes. Her skilles det også mellom karakterer fra grunnskolen/videregående opplæring og karakterer fra fagskoleutdanning. Karakterer fra videregående opplæring og grunnskolen er å anse som taushetsbelagte opplysninger etter fv. § 13 første ledd nr. 1. Det ble i høringsnotatet foreslått at det i DBH-F vil det bli behandlet opplysninger om karakterpoeng fra videregående opplæring, og dette må anses som taushetsbelagte opplysninger.

Departementet viste også til at når det gjelder personopplysninger om ansatte, vil behandlingen omfatte opplysninger om arbeid og lønn. Generelle opplysninger om arbeidssted, arbeidstid, yrke og stilling er ikke taushetsbelagte opplysninger. Opplysninger om lønn og godtgjørelse når det gjelder arbeid utført for det offentlige er ikke taushetsbelagte. Det samme gjelder opplysninger om lønn og inntekt som er tilgjengelig i offentlige skattelister, selv om de gjelder ansatte ved private skoler.

Gjeldende personopplysningslov har en definisjon av sensitive personopplysninger i popplyl. § 2 nr. 8. Den nye personvernforordningen har en tilsvarende definisjon av «special category of personal data», jf. personvernforordningen artikkel 9.

De personopplysningene som skal behandles i DBH-F faller ikke inn under disse definisjonene, og det vil følgelig ikke registreres sensitive personopplysninger i DBH-F.

Departementet viste også til at det vil kunne bli aktuelt å sammenstille og utlevere opplysninger til forsknings- og utredningsformål. For visse forsknings- og utredningsformål innenfor utdanningssektoren kan det være nødvendig å sammenstille opplysninger fra DBH-F. NSD kan sammenstille ulike opplysninger i DBH-F, for eksempel en sammenstilling av data innenfor fagskoleutdanningen og høyere utdanning (fra DBH). NSD kobler imidlertid ikke selv opplysninger fra DBH-F med eksterne datasett. Dersom det blir aktuelt å koble personopplysninger fra DBH-F med for eksempel registerdata fra SSB, vil det være naturlig at koblingen foretas av SSB.

Departementet utredet videre i høringsnotatet behandlingsansvar for behandlingen av personopplysningene i DBH-F. Departementet er behandlingsansvarlig for individdataene som samles inn i DBH-F, mens NSD er databehandler. I henhold til databehandleravtalen skal NSD, på vegne av Kunnskapsdepartementet, samle inn personopplysninger fra fagskolene. Avtalen sier også at NSD på visse vilkår kan utlevere personopplysninger til mottakere som har lovlig behandlingsgrunnlag. Hver av disse organene blir behandlingsansvarlig for personopplysningene de mottar.

Utleveringen av personopplysninger fra databasen må være i tråd med gjeldende personvernlovgivning. For å sikre dette vil Kunnskapsdepartementet, gjennom databehandleravtalen med NSD, sørge for gode rutiner ved utlevering. Blant annet skal det avklares at mottaker har lovlig grunnlag for å behandle personopplysninger, og at omfanget og typen personopplysninger som utleveres begrenses til det som er nødvendig for mottakerens formål. Videre legges det opp til at utleveringen skjer på bakgrunn av en avtale med mottaker som fastsetter rammene for mottakerens behandling av personopplysningene.

23.4 Høringsinstansenes syn

De fleste av høringsinstansene som har kommentert forslaget støtter det. Unntaket er Datatilsynet.

Norske Fag- og Friskolers Landsforbund synes at det er ryddig at hjemmel for DBH er utredet og at det foreligger et konkret forslag, men viser også til at «reservasjonsretten er en grunnleg-

gende menneskerett, og derfor alltid skal være mulig å benytte seg av.»

Næringslivets hovedorganisasjon skriver at «det er viktig med godt statistikkgrunnlag i fagskolesektoren. Det innebærer at også individuelle data bør kunne ha relevans for å sikre et best mulig kunnskapsgrunnlag om kandidatene i sektoren.»

Statistisk sentralbyrå «mener det er bra og nødvendig at det lovfestes en tydelig hjemmel i fagskoleloven for både registrering og annen behandling av personopplysninger om studenter i fagskolesektoren.»

Norsk senter for forskningsdata støtter forslaget. «Dette vil sikre et godt juridisk grunnlag for rutiner ved oppbevaring og utlevering av disse dataene.»

Nasjonalt fagråd og Forum for fagskoler viser blant annet til at det må tas hensyn til at fagskolesektoren består av noen store, en del mellomstore og mange små fagskoler med begrensede ressurser. Det vises også til at rapportering av opplysninger om fast lønn, faste tillegg, uregelmessige tillegg, bonus og overtidsgodtgjørelse for tilsatte, ikke er «relevante opplysning som kan være nyttige bidrag til utviklingen av kvaliteten i fagskolesektoren.»

NOKUT «poengterer viktigheten av at DBH dekker all høyere utdanning og fagskoleutdanning i Norge, uavhengig av om institusjonene er statlige, private eller om de ligger under et annet departement enn Kunnskapsdepartementet.»

Treider fagskoler og NKI AS mener at man bør begrense rapporteringen til forhold som er direkte relatert til kvalitetsheving, og som vil kunne komme studentene i sektoren til gode. Det stilles spørsmål ved om opplysninger knyttet til lønn og finansiering av stilling er relevante opplysninger for departementet.

Datatilsynet støtter ikke forslaget. Datatilsynet skriver blant annet at de tidligere har stilt spørsmål ved nødvendigheten av at rapporteringen skjer på individnivå. Datatilsynet kan ikke se at dette er adressert i verken høringen i 2016 eller det foreliggende høringsforslaget.

Datatilsynet viser til at:

«Det forrige høringsnotatet var kort og begrunnet ikke nødvendigheten av personopplysninger inn i DBH. Som bakgrunn for det foreliggende forslaget er det utarbeidet en «Utredning av personvernkonsekvenser», men det er fortsatt ingen begrunnelse for hvorfor Kunnskapsdepartementet trenger rapportering på individnivå. I likhet med forrige høringsrunde legger departementet bare til

grunn at innrapportering og behandling av individdata om studenter og ansatte ved universiteter og høyskoler er nødvendig for Kunnskapsdepartementets forvaltning og offentlige myndighetsutøvelse.

[...]

Hvis departementets påstand om at individdata er nødvendig for forvaltningen av sektoren er korrekt betyr det at det er legitimt for ethvert departement å opprette registre med personopplysninger om ansatte og andre registrerte i sektoren. Vi etterlyser en kommentar til dette.

Benevnelsen av registeret tilsier for øvrig at innholdet er statistikk, og det bør dermed være tilstrekkelig med aggregerte data. Dersom Kunnskapsdepartementet mener at utarbeidelse av statistikk krever tilgang til personopplysningene, så bør departementet begrunne hvorfor utarbeidelse av statistikk er en oppgave som departementet tar seg av selv all den tid vi har et dedikert organ – SSB – som utfører denne type tjenester på forvaltningens vegne.

Kunnskapsdepartementet har lagt til grunn at de personopplysningene som skal registreres i DBH ikke faller inn under betegnelsen «sensitive» i henhold til personopplysningsloven, og legger på den bakgrunn til grunn at personverninteressen i å bestemme over bruk og tilgang til egne personopplysninger ikke gjør seg særlig gjeldende. Dette mener Datatilsynet er feil.

For det første er det ikke hvorvidt personopplysningene er sensitive som er avgjørende for om hver enkelt ønsker og ha kontroll på sine personopplysninger.

For det andre er det flere av de opplysningene som er planlagt registrert er å anse som konfidensielle og som de registrerte vil ha en forventning om at kun blir brukt av lærestedet for dets formål med å administrere enten relasjonen mellom student og lærested eller ansatt og arbeidsgiver. Dette mener vi er tilfelle med for eksempel statsborgerskap, e-postadresse, karakterer fra videregående og fra høyere utdanning og opplysninger om lønn.

[...]

Oppsummert mener Datatilsynet at det i avveiningen av interesser er lagt uforholdsmessig mye vekt på viktigheten av rapporteringen i forhold til personverninteressen i å ha kontroll på egne data. Nødvendigheten av å opprette et sentralt register over studenter og ansatte i høyskolesektoren er ikke tilstrekkelig begrunnet.»

23.5 Departementets vurdering

Departementet sendte i 2016 på høring et forslag om nye bestemmelser om rapportering av individdata til Database for statistikk om høyere utdanning og DBH – Fagskoleutdanning (DBH-F) da departementet anså at hjemmelsgrunnlaget for denne behandlingen var uklar. Det viste seg at flere av høringsinstansene delte denne vurderingen. Selv om de fleste høringsinstansene var positive til å få et tydelig hjemmelsgrunnlag for rapporteringen i sektoren, kom departementet til at det var ønskelig med en grundigere vurdering av de potensielle personvernmessige konsekvensene av forslagene. Departementet ba derfor Norsk senter for forskningsdata (NSD) og Ceres om bistand til å utrede dette.

På bakgrunn av personvernkonsekvensutredningen og kravet til rettslig grunnlag i nasjonal rett, jf. personvernforordningen artikkel (art.) 6 nr. 3 bokstav b, foreslo departementet i det høringsnotatet som ble sendt på høring høsten 2017 og som ligger til grunn for nærværende lovforslag, en ny bestemmelse i fagskoleloven som hjemler behandlingen av personopplysninger i DBH-F. I tillegg ble utredningen gjort tilgjengelig på Kunnskapsdepartementets nettside for høringen.

Innhenting og behandling av individdata har personvernkonsekvenser. Personvern er et uttrykk for den enkeltes og samfunnets behov for beskyttelse av den personlige integritet. Enhver skal i utgangspunktet kunne bestemme over hva andre skal få vite om deres personlig forhold. Personvernregelverket skal bl.a. sikre at det ikke behandles flere opplysninger enn det som er nødvendig for et konkret formål, og at det bare behandles opplysninger for formål som er legitime. Videre skal personopplysningene være korrekte, fullstendige, relevante og tilstrekkelige for det enkelte formål. Den enkeltes interesse i selv å ha kontroll på hva det offentlige bruker av opplysninger om ham eller henne er sentral. Det er også viktig at den enkelte er orientert om bruken av informasjon som kan få konsekvenser for ham eller henne. Den enkeltes interesse av at opplysningene er så korrekte og fullstendige som mulig, styrker betydningen av å være kjent med hvilke opplysninger som brukes.

Samtidig er det gode argumenter for å kunne bruke personopplysninger, for eksempel nødvendigheten av å utøve sentrale samfunnsfunksjoner som styring og kontrollvirksomhet. Ved gjenbruk av personopplysninger kan brukere av offentlige tjenester slippe å gi de samme opplysningene

flere ganger, fordi disse allerede er tilgjengelige. Dette gir også store samfunnsmessige effektivitetsgevinster, for eksempel innenfor offentlig forvaltning.

Et tiltak som innebærer inngrep i personvernet, må veies opp mot relevante samfunnshensyn og andre interesser. Sentrale elementer i denne vurderingen vil være hvor sensitive opplysninger det er tale om å behandle, hvor stor integritetskrenkingen av den registrerte er, samt hvor tungtveiende samfunnsinteresser eller andre interesser man søker å verne.

Selv om opplysninger i DBH-F samles inn om det enkelte individ, benyttes alltid tall på aggregert nivå i styringen av sektoren og ved publisering i DBH-F eller i departementets publikasjoner. Personopplysningene i DBH-F er ikke taushetsbelagte eller sensitive. Formålet med DBH-F er å legge til rette for statistikk, utredning og forskning, for departementets forvaltning og styring av utdanning, og især for å kunne følge opp og bidra til videreutvikling av kvaliteten i fagskoleutdanningen. Personopplysningene skal brukes i den utstrekning det er nødvendig for å oppnå dette formålet, og behandlingen er ellers underlagt øvrige begrensninger etter til enhver tid gjeldende personopplysningsregelverk. På bakgrunn av dette mener departementet at hensynet til det offentliges interesser veier tyngre enn den enkeltes interesse i at disse opplysningene ikke behandles gjennom DBH-F.

Departementet har merket seg Datatilsynets høringsuttalelse til forslaget. Datatilsynet skriver blant annet at de stiller spørsmål ved nødvendigheten av at rapporteringen skjer på individnivå, og de etterspør også en begrunnelse for hvorfor personopplysninger er nødvendig. De presiserer at utøvelse av offentlig myndighet ikke gjør det nødvendig med personopplysninger om studenter og ansatte. Datatilsynet viser til at et sentralt prinsipp etter personvernregelverket er kravet til uttrykkelig formål ved bruk av personopplysninger, og de mener dette ikke er tilstrekkelig begrunnet. I avveiningen av interesser mener Datatilsynet at det er lagt uforholdsmessig mye vekt på behovet for rapportering fremfor den enkeltes interesse i å ha kontroll på egne data. Datatilsynet konkluderer med at nødvendigheten av å opprette et sentralt register over studenter og ansatte i fagskolesektoren ikke er tilstrekkelig begrunnet.

Det er departementets oppfatning at den foreslåtte lovbestemmelsen vil skape åpenhet om at det blir behandlet personopplysninger i DBH-F om studenter og ansatte, og det vil bli tydelig hva som er formålet med DBH-F og behandlingen av

personopplysninger i databasen. Behandlingen vil fremstå som forutsigbar for de registrerte og tydeliggjøre at departementet har et rettslig grunnlag for behandlingen.

Selv om de som personopplysningene kan knyttes til (de registrerte), vil ha liten kontroll over hvem som skal få tilgang til deres personopplysninger, er det viktig å ta i betraktning at behandlingen ikke på noen måte skal brukes til kontroll, overvåking eller lignende, som kan være til den registrertes ugunst. Det vil heller ikke bli innsamlet eller behandlet sensitive personopplysninger eller særlige kategorier av personopplysninger omtalt i art. 9, om de registrerte. Det som er viktig for departementet er å kunne benytte aggregerte individdata for å se i hvor stor grad studenter som begynner på en fagskoleutdanning, også fullfører, da det er en viktig indikator for utdanningskvalitet både på utdannings-, skole- og nasjonalt nivå. Det er også viktig for departementet å kunne få kunnskap om i hvilken grad studenter med fagskoleutdanning begynner i høyere utdanning og mer generelt å få kunnskap om hvordan det går med studenter fra fagskolene i arbeidsmarkedet mv. Dette er avhengig av tilgang på individdata.

Som nevnt i høringsnotatet skal lovforslaget legge til rette for at fagskolene innrapporterer data om sine studenter og ansatte til DBH-F. En lovfestet rapporteringsplikt vil sikre at individdata rapporteres til DBH-F, slik at databasen kan være en fullstendig database som kan brukes i tråd med formålet.

Individdata om studenter og ansatte ved fagskolene er viktig for departementets strategiske arbeid knyttet til utviklingen og oppfølgingen av sektoren. Rapportering av disse dataene danner grunnlag for utarbeidelse av årlige tilstandsrapporter for fagskoleutdanning. Formålet med tilstandsrapportene er å gi en oversikt og en vurdering av tilstanden i fagskolesektoren på nasjonalt nivå. Tilstandsrapportene er også et redskap for departementet i styringen av sektoren, blant annet i budsjettarbeidet. Innsamlingen av individdata om studenter og ansatte i fagskolesektoren legger videre til rette for forskning på utdanningssektoren.

Som nevnt over stiller Datatilsynet spørsmål ved nødvendigheten av at rapporteringen skjer på individnivå og etterspør en begrunnelse for hvorfor personopplysninger er nødvendig. Datatilsynet viser til at et sentralt prinsipp etter personvernregelverket er kravet til uttrykkelig formål med bruk av personopplysninger, og det mener de at departementet ikke har begrunnet.

Departementet er enig med Datatilsynet i at departementet kunne tydeliggjort behovene for individrapportering bedre. Departementet viser til at en rekke institusjoner er avhengige av informasjonen som finnes i DBH-F, dette inkluderer blant annet Statistisk sentralbyrå (SSB), NOKUT og Statens lånekasse for utdanning. SSB henter i dag data fra DBH-F med hjemmel i statistikkloven for å publisere offisiell statistikk. Det opprinnelige forslaget inkluderte også opplysninger som SSB får fra andre kilder, men de delene av forslaget blir ikke videreført, da dette kan innhentes fra andre kilder. Karakterer fra videregående opplæring lagres i dag i Nasjonal vitnemålsdatabase (NVB), og SSB kan da innhente slik informasjon fra denne databasen.

Når det gjelder statsborgerskap, inngår informasjon om dette i den nasjonale utdanningsrapporteringen som Norge er pålagt å rapportere til, Eurostat/OECD/UNESCO, blant annet i forbindelse med studentmobilitet. SSB henter de nødvendige dataene om dette i DBH-F. Det er også en viktig indikator for å vurdere måloppnåelse for integreringspolitikken i utdanningssystemet, både hva gjelder studenter og ansatte.

Departementet viser til at i fagskolesektorens målstruktur inngår blant annet mål om høy kvalitet i fagskoleutdanning, jf. Prop. 1 S (2017–2018). God kvalitet i fagskoleutdanningen er også et helt sentralt mål i Fagskolemeldingen, og departementet arbeider nå med å følge den opp. Under dette målet peker departementet på flere relevante indikatorer for å følge måloppnåelsen, blant annet fullføring og frafall.

Fullføring på normert tid og frafall er en viktig og internasjonalt anerkjent indikator for utdanningskvalitet, og bruk av individdata er en vanlig og anerkjent metode internasjonalt for å beregne gjennomføring av studier. OECD publiserer hvert år utdanningsstatistikk for medlemslandene i publikasjonen *Education at a Glance (EAG)*. 2016-utgaven av EAG viste at 15 OECD-land, inkludert Norge, benytter denne mest presise metoden for å beregne gjennomføring i høyere utdanning. Når det gjelder fagskoleutdanningen, har muligheten til å rapportere gode data hittil vært dårligere, fordi SSB i sin statistikk inntil nylig har gruppert den sammen med videregående opplæring. Dette endres nå, jf. lovendring 2016 om krav til eget organisasjonsnummer for fagskolene, men det foreligger derfor så langt lite statistikk om denne delen av utdanningssystemet. Fullføring og frafall inngår også i et sett på ti kvalitetsindikatorer for yrkesopplæring på alle nivåer utarbeidet av EQA-VET, EUs samarbeid om kvalitetssikring av yrkes-

opplæringen. Begge indikatorene fordrer at departementet har data på individnivå om fødselsnummer og midlertidig fødselsnummer.

For å beregne andelen som fullfører på normert tid, må departementet vite når den enkelte fagskolestudent påbegynte utdanningen og når vedkommende fullførte. For å beregne andelen som fullfører på normert tid, må departementet vite når den enkelte fagskolestudent påbegynte utdanning av hhv. 30, 60, 90 eller 120 fagskolepoengs omfang, om utdanningen er på heltid eller deltid, og om – og i tilfelle når – vedkommende fullførte. (60 fagskolepoeng (studiepoeng) tilsvarer ett år på fulltid.)

Uten individdata som gjør det mulig å følge gjennomføring på normert tid og frafall, vil departementet ikke kunne følge måloppnåelsen i fagskolesektoren på en tilfredsstillende måte. For kvalitetsarbeidet på overordnet nivå er det videre viktig å kunne undersøke om det er systematiske forskjeller i gjennomføringen og frafallet etter fag, geografi, osv. Individdata for gjennomføring av fagskoleutdanningene er ikke bare nødvendige for Kunnskapsdepartementets ansvar for styringen av fagskolesektoren og for at fagskolene gir utdanning av tilstrekkelig høy kvalitet, dette er også etterspurt av andre. Fullføring og frafall er også viktige indikatorer for å kunne anslå tilgangen på kvalifisert arbeidskraft fremover til ulike bransjer og sektorer.

Helse- og omsorgsdepartementet har uttrykt ønske om å fastsette måltall for kandidatproduksjon for de helse- og sosialfaglige fagskoleutdanningene, og sektoren (fylkeskommunene og fagskolene) har i forbindelse med budsjettbehandlingen og tildelingene for 2018, blitt varslet om dette. Det vil ikke være mulig å fastsette kandidatmåltall for spesifikke fagskoleutdanninger uten at det rapporteres individdata for gjennomføring. Det at de helse- og sosialfaglige fagskoleutdanningene gjennomgående gis på deltid (høsten 2016 ble f.eks. 181 av disse utdanningene gitt på deltid, mens bare 11 ble gitt på heltid), gjør det spesielt viktig med gode individdata slik at beregningen av antallet kandidater kan bli så realistisk som mulig. Andre aktuelle brukere av fullførings- og frafallsdata for fagskoleutdanningen er fylkeskommunene og de nye regionene, som gjennom regionmeldingen har fått i oppdrag å utarbeide regionale kompetansepolitiske strategier, jf. Meld. St. 22 (2015–2016) *Nye folkevalgte regioner*.

Fagskolene er viktige for å sikre kompetent arbeidskraft. I Meld. St. 9 (2016–2017) *Fagfolk for fremtiden – Fagskoleutdanning* (fagskolemeldingen) er utviklingen av et bedre kunnskapsgrunn-

lag om fagskoleutdanningen, herunder bedre statistikk, et viktig tiltak som fikk klar støtte i Stortinget, jf. Innst. 254 S (2016–2017). Det å ha individdata om studenter – og nå også om ansatte – i DBH-F er nødvendig for å ha et godt grunnlag for politikkutviklingen i sektoren. Når det gjelder ansatte, viser departementet til tiltaket i fagskolemeldingen om å sikre et godt system for informasjon om fagskoleansattes kvalifikasjoner, da det er et viktig ledd i det videre arbeidet med kvalitetsheving av fagskoleutdanningen. Uten individdata, som fødselsnummer og informasjon om de enkelte er ansatt på heltid eller deltid, er det ikke mulig å gjøre seg opp noen mening om det samlede kvalifikasjonsnivået i sektoren er tilfredsstillende for utdanninger på dette nivået.

Det er departementets oppfatning at det er tilstrekkelig med rapportering av fødselsnummer, navn og statsborgerskap for sikkert å identifisere individer. Det vises til høringsforslagets vurderinger av de personmessige konsekvensene av dette. Opplysninger om bestått utdanning, herunder gjennomførte emner og kurs, fullførte utdanninger, oppnådde grader og lignende fra fagskoler, er ikke taushetsbelagte opplysninger. Opplysninger om bestått utdanning på individnivå er som nevnt over nødvendig for at departementet skal kunne følge med på gjennomstrømmingen da departementet har styringsparametere på dette.

Karakterer fra videregående opplæring og grunnskolen er å anse som taushetsbelagte opp-

lysninger etter fvl. § 13 første ledd nr. 1. Slike karakterer var opprinnelig foreslått innrapportert, men departementet har nå kommet frem til at denne informasjonen ikke er strengt nødvendig for departementets styring av sektoren og videreføres ikke i forslaget. Departementet har kommet til at å avgrense formålet til å kun å gjelde forskning på utdanningssektoren er for snevert og viser i den forbindelse til personvernforordningen art. 5 nr. 1 bokstav b hvor det presiseres at bruk av data til «vitenskapelig eller historisk forskning eller for statistiske formål [...] ikke anses som uforenelig med de opprinnelige formålene». Det vises til lovforslagets første ledd.

Når det gjelder personopplysninger om ansatte, var det foreslått å innrapportere opplysninger om arbeid og lønn. Generelle opplysninger om arbeidssted, arbeidstid, yrke og stilling er ikke taushetsbelagte opplysninger. Opplysninger om lønn og godtgjørelse når det gjelder arbeid utført for det offentlige er heller ikke taushetsbelagt. Når det gjelder opplysninger om lønn og godtgjørelse til ansatte ved private institusjoner, utover det som fremgår av offentlige skattelister, kan dette være omfattet av taushetsplikt etter fvl. § 13 første ledd. Lovforslaget er endret fra det som ble sendt på høring, slik at det kun er opplysninger knyttet til stillingsforhold og finansiering av stillingen som departementet kan pålegge fagskolene å rapportere inn.

Det vises til lovforslaget § 42.

24 Ikraftttredelse og overgangsbestemmelser

Departementet foreslår at loven skal tre i kraft fra det tidspunkt Kongen bestemmer, men tar sikte på at den vil gjelde fra 1. juli 2018 med unntak av § 7 om godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning. Bestemmelsen om godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning kan først tre i kraft 1. januar 2019. Denne bestemmelsen involverer NOKUT. NOKUTs styre vedtok i oktober 2017 å sette i gang en forsøksordning for vurdering av utenlandsk fagskolelovutdanning. Ved å utsette

ikraftttredelsen til denne bestemmelsen, vil det gi NOKUT tilstrekkelig tid til å skaffe seg den nødvendige kompetansen om utenlandsk fagskoleutdanning.

Når det gjelder spørsmålet om rett til å få skrevet ut nye vitnemål med betegnelsen studiepoeng, foreslår departementet at denne retten gjøres tidsbegrenset. Departementet foreslår at de studenter som ønsker å skaffe seg et nytt vitnemål, må gjøre det innen 31. desember 2020.

25 Endring i lov om studentsamskipnader – tilknytning til studentsamskipnader

25.1 Gjeldende rett

Fagskoler har i dag ingen rett eller plikt til tilknytning til studentsamskipnad. Fagskolen og studentsamskipnaden kan imidlertid inngå avtale om tilknytning.

25.2 Departementets høringsforslag

Departementet legger til grunn at fagskolestudentene skal ha et velferdstilbud på lik linje med det tilbudet som studenter ved universiteter og høyskoler har. Studentsamskipnadene er opprettet av departementet og har som hovedoppgave å tilby velferdstjenester til studenter. Departementet mener at studentsamskipnadstilknytning vil styrke fagskolenes velferdstilbud. Rett til tilknytning til studentsamskipnad kan styrke fagskolenes attraktivitet. Utgangspunktet bør være at fagskolestudentene og styret ved fagskolen ønsker slik tilknytning. Som for universiteter og høyskoler vil det være departementet som avgjør hvilken studentsamskipnad den enkelte institusjon skal være tilknyttet.

Våren 2018 er kun noen få fagskoler medlem av en studentsamskipnad.

Departementet viser til Stortingsflertallets vedtak i forbindelse med Innst. 254 S (2016–2017), og foreslår at alle fagskoler skal ha rett til tilknytning til en studentsamskipnad. Det vil være styret ved fagskolen som avgjør om fagskolen skal knytte seg til en studentsamskipnad. Studentene er representert i styret, og vil dermed kunne delta i avgjørelsen. Styret plikter også å samarbeide med studentorganet ved fagskolen når det gjelder saker av betydning for studiemiljø og studentvelferd.

Noen fagskoleutdanninger er lagt opp slik at studentene ikke har så sterk tilknytning til et studiested, og de har sannsynligvis ikke behov for alle tjenester som en studentsamskipnad tilbyr. En fagskoles tilknytning til studentsamskipnad vil kreve administrativ merinnsats både fra fagskolen

og fra studentsamskipnaden. Forpliktende avtaler må inngås og følges opp, fagskolene skal kreve inn semesteravgift på vegne av studentsamskipnaden, fagskolene må kunne tilby egnet fri stasjon, eller for eksempel økonomisk tilskudd, hvor dette er naturlig sett opp mot institusjonens størrelse og hva som er gjengs for tilbudet studentsamskipnader tilbyr utdanningsinstitusjoner.

Departementet mener at økt samlet studentvelferd bør veie tyngre enn administrative merkostnader for fagskolen og studentsamskipnaden, og foreslår derfor at fagskolene får en ubetinget rett til tilknytning til studentsamskipnad.

Departementet foreslår ingen plikt til tilknytning til studentsamskipnad for fagskoler. Departementet mener det i første omgang er mest hensiktsmessig å overlate til styret ved fagskolen selv å vurdere om deres studenter vil ha behov for, og nytte av, tilknytning til en studentsamskipnad. I Innst. 254 S er departementet bedt om å vurdere om fagskoler etter bestemte kriterier bør ha plikt til medlemskap i studentsamskipnad. Dette vil departementet komme tilbake til i forbindelse med evaluering av de kvalitetshevende tiltakene.

Departementet har i tillegg foreslått noen mindre endringer i studentsamskipnadsloven for å sikre fagskolene rett til medlemskap i en studentsamskipnad.

25.3 Høringsinstansenes syn

De fleste høringsinstansene er positive til høringsforslaget om å lovfeste en rett for fagskoler å bli med i en studentsamskipnad. Et mindretall av høringsinstansene ønsker at fagskolene skal ha både rett og plikt til å bli medlem i en studentsamskipnad.

Forum for fagskoler støtter departementets forslag om at fagskolene skal ha en rett til tilknytning til en studentsamskipnad, og at det er fagskolens styre som beslutter om de ønsker å benytte seg av denne retten eller ikke. *Forum for fagskoler* mener at det må være en vurdering av de samlede

behovene til studentene som må ligge til grunn for styrets beslutning om fagskolen skal delta i en studentsamskipnad eller ikke.

Studentsamskipnaden på Vestlandet er positive til at studenter ved fagskoler får anledning til å bli medlem av en studentsamskipnad, da disse studentene også har behov for velferdstjenester på linje med ordinære studenter. Studentsamskipnaden på Vestlandet mener imidlertid at det er enkelte forhold som bør reguleres på en bedre måte i lov eller forskrift. Studentsamskipnaden på Vestlandet mener at rett til medlemskap i en studentsamskipnad ikke bør gjelde for fagskoler som hovedsakelig retter seg inn mot voksne studenter som tar etterutdanning ved siden av fullt arbeid. De mener videre at det bør gis anledning til at fagskoler som har undervisning på steder hvor studentsamskipnaden ikke har et tjenestetilbud, kan unntas fra innbetaling av semesteravgift og således medlemskap i studentsamskipnaden. Studentsamskipnaden på Vestlandet mener at det bør avklares om avgift til fagskolestudentenes interesseorganisasjon (ONF) skal betales av studentsamskipnaden fra innbetalt semesteravgift.

Samskipnadsrådet mener at en rett til studentsamskipnadstilknytning gir institusjonene autonomi og studentene friheten til å velge den løsningen som passer dem, mens en plikt derimot vil virke innskrenkende. Samskipnadsrådet peker videre på at dersom tilknytningsplikt skulle bli anvendt, ville det på landsbasis variere med studentsamskipnader som fortsatt kun hadde ett lærested tilknyttet seg, til 59 læresteder på det meste.

For studentsamskipnader som risikerer å knytte seg til et titalls nye fagskoler, kan dette føre med seg en betydelig økning av administrative kostnader. Samskipnadsrådet viser til at erfaringen med studentsamskipnadstilknytning for fagskoler varierer, og det er tydelig at en uniform modell ikke er løsningen – hverken for fagskolestudentene eller for studentsamskipnadene. Tilknytning må derfor skje i dialog mellom fagskolestudent/samskipnad og studentdemokratiene, og ta høyde for den bestemte situasjonen og fagskolestudentenes behov.

Flere høringsinstanser peker på at det er styrene ved fagskolene som selv må vurdere om deres studenter har behov for og nytte av et medlemskap i en studentsamskipnad. Noen peker også på at flere av fagskolene er små, slik at et medlemskap i en studentsamskipnad kan bli uforholdsmessig dyrt for en fagskole eller at størrelsen på fagskolen tilsier at det ikke er forsvarlig å opprette et velferdstilbud på skolen.

Et mindretall av høringsinstansene mener at alle fagskoler skal ha rett og plikt til å bli medlem av en studentsamskipnad. Bakgrunnen for dette er at de ønsker at fagskolestudentene skal ha de samme rettighetene som studenter ved universiteter og høyskoler når det gjelder studentvelferd gjennom studentsamskipnader.

Flere fylkeskommuner mener at alle fagskoler over en viss størrelse må være medlem av en studentsamskipnad på lik linje med universiteter og høyskoler.

Organisasjon for Norske Fagskolestudenter (ONF) støtter forslag om ubetinget rett til tilknytning til studentsamskipnad for alle fagskoler uavhengig av omfang på studier og fagskolens størrelse. ONF mener det er viktig at styret plikter å samarbeide med studentorgan når det gjelder tilknytning til studentsamskipnad og saker som angår velferd og studiemiljø.

ONF mener det bør vurderes om fagskoler som søker fagområdeakkreditering skal ha plikt til tilknytning til studentsamskipnad. ONF viser til at for eksempelvis fagområdet helse og oppvekst i dag ikke har heltidsstudenter og aldersnittet er høyere med mange godt voksne studenter. Det gjelder likevel ikke hele studentgruppen på fagområdet for det og de som har behov, må ikke være uten tilbud fra studentsamskipnaden.

KS mener at det er riktig at fagskolestudentene skal ha de samme rettigheter som studenter, lovforslaget ivaretar dette på en god måte. De mener videre at fagskolene bør ha plikt til å være medlem i studentsamskipnader på linje med andre høyere utdanningsinstitusjoner.

25.4 Departementets vurdering

Departementets vurdering er at det bør være rett, men ingen plikt, for en fagskole å bli medlem av en studentsamskipnad. Fagskolesektoren er en svært sammensatt sektor hvor en studentsamskipnadstilknytning ikke alltid vil være den beste løsningen.

Det er viktig at den løsningen styret ved fagskoler velger når det gjelder spørsmål om medlemskap i studentsamskipnad er forankret hos studentene ved fagskolen gjennom deres studentdemokrati. Departementet mener at det, av hensyn til studentsamskipnadenes mulighet til å tilby kvalitativt gode tjenester til studentene fra tilknyttede fagskoler, herunder studentboliger, er hensiktsmessig å stille visse krav til fagskoler som ønsker å knytte seg til en bestemt studentsamskipnad.

En fagskoles medlemskap i en studentsamskipnad vil gi studenter tilgang til studentboliger og velferdsgoder på linje med studenter ved universiteter og høyskoler. Noen fagskoler har aktivitet i flere fylker. En fagskole med lokalisering på flere steder har kun rett til å søke medlemskap i én studentsamskipnad, men kan velge å søke hos den de mener er mest aktuell. Den enkelte fagskole og studentsamskipnad kan utarbeide løsninger som reduserer praktiske og økonomiske hindre for fagskoler med færre enn 50 studenter og for fagskoler som utelukkende tilbyr utdanninger med færre enn 60 studiepoeng. Dette vil spesielt gjelde fagskoler i Trondheim og Oslo.

Fagskolene må bære den største praktiske og administrative byrden knyttet til innkreving av studieavgift og etablering av avtaler om fri stasjon.

Innkrevd semesteravgift skal brukes til å finansiere studentenes velferdstilbud. I studentenes velferdstilbud inngår studentdemokratiet. Det kan være åpning for at studentdemokratiet ved en fagskole får mulighet til å disponere noe av de økonomiske midlene til eget bruk, støtte til nasjonal studentorganisasjon for fagskolestudenter

eller annen aktivitet ved fagskolen som for eksempel idrett, media ol. Dette er forhold som må avklares lokalt. Ordninger her bør bygge på samme modell som for studentsamskipnader og lokalt studentdemokrati eller velferdsting for studentene ved universiteter- og høyskoler.

Departementet vil ved evaluering av de kvalitetshevende tiltakene, jf. Fagskolemeldingens tiltak nr. 1 og Stortingets vedtak, vurdere om fagskoler etter bestemte kriterier bør ha plikt til medlemskap i studentsamskipnad.

Det var ingen av høringsinstansene som direkte kommenterte de justerte forslagene for å sikre fagskoler rett til medlemskap i studentsamskipnader.

Departementet foreslår å endre § 4 i studentsamskipnadsloven slik at fagskoler får rett til medlemskap i en studentsamskipnad. Det må også foretas enkelte språklige justeringer i §§ 1 og 3 som en følge av at fagskolene får rett til medlemskap.

Det vises til forslag om endring i studentsamskipnadsloven §§ 1, 3 og 4.

26 Endring i lov om studentsamskipnader – deling (fisjonering) av studentsamskipnader

26.1 Gjeldende rett

Kunnskapsdepartementet har lagt til grunn at det er mest hensiktsmessig at hver høyskole og universitet skal være knyttet kun til én studentsamskipnad, se Meld. St. 18 (2014–2015) *Konsentrasjon for kvalitet – strukturreform i universitets- og høyskolesektoren*. Det følger av studentsamskipnadsloven § 2 tredje ledd at Kunnskapsdepartementet beslutter om studentsamskipnader skal «opprettes, legges ned eller slås sammen». Sammenslåing omtales ofte som fusjon. Deling, ofte omtalt som fisjon, av studentsamskipnader er i dag ikke særskilt regulert i loven. Det er imidlertid lagt til grunn i praksis at departementet kan dele en studentsamskipnad. Da Norges-teknisk naturvitenskapelige universitetet (NTNU) ble slått sammen med Høgskolen i Gjøvik og Høgskolen i Ålesund, ble avdelingen i Gjøvik skilt ut fra Studentsamskipnaden i Oppland og Avdeling Ålesund skilt ut fra studentsamskipnaden i Sunnmøre. Disse ble så slått sammen med Studentsamskipnaden i Trondheim.

I forbindelse med skifte av eier av fast eiendom skal det som hovedregel betales avgift ved tinglysning av dokument (dokumentavgift). Ved fusjoner, fisjoner og omdanninger som bygger på såkalte kontinuitetsbetraktninger, skal det likevel ikke betales dokumentavgift, fordi det reelt sett ikke foreligger noen hjemmelsoverføring når fast eiendom blir overført i en slik situasjon. Formålet med kontinuitetsbetraktningene er å lette gjennomføringer av fusjoner, fisjoner og omdanninger som er ønskelig ut fra et samfunnsøkonomisk perspektiv. Departementet har lagt til grunn at sammenslåinger av studentsamskipnader ikke bør medføre krav om betaling av dokumentavgift. I studentsamskipnadsloven § 2 tredje ledd er det fastsatt at sammenslåinger kan gjennomføres basert på kontinuitet i rettighets- og forpliktelsesposisjoner, jf. Prop. 92 L (2011–2012), jf. Prop. 15 L (2010–2011).

Gjennom praksis er det etablert at sammenslåing av studentsamskipnader kan registreres i fore-

taksregisteret. Det er også lagt til grunn, ved utskilling av Gjøvik-delen av Studentsamskipnaden i Oppland, at kontinuitetsprinsipper kan gjelde ved deling av en studentsamskipnad. Dette innebærer bl.a. at deling ikke har medført plikt til å betale dokumentavgift.

26.2 Departementets høringsforslag

Strukturen for universiteter, høyskoler og fagskoler er dynamisk og kan endres over tid. Organiseringen av studentsamskipnadene må kunne endres slik at prinsippet om at hver enkelt universitet, høyskole og fagskole kun skal være knyttet til én studentsamskipnad (se over) kan legges til grunn ved eventuelle fremtidige endringer av organiseringen. Fremtidig struktur for studentsamskipnader kan også bli påvirket av at fagskoler skal få rett til å knytte seg til en studentsamskipnad.

Kunnskapsdepartementet har lagt til grunn at det skal ligge til fagdepartementet å vurdere hva som er en hensiktsmessig struktur for studentsamskipnadene. For å unngå usikkerhet hvis det er behov for omorganiseringer ønsker departementet å lovfeste gjeldende tolkning og praktisering av kontinuitetsprinsippet ved deling av studentsamskipnader.

Hittil har deling av studentsamskipnader skjedd som en forberedelse til innlemming av den utskilte delen i en annen studentsamskipnad. Departementet foreslår imidlertid også å tydeliggjøre at en studentsamskipnad skal kunne deles, uten at delen eller delene deretter innlemmes i en annen studentsamskipnad, men at de kan fortsette som en selvstendig studentsamskipnad.

Departementet foreslår at deling av studentsamskipnader kan skje på like vilkår som sammenslåing. Departementet foreslår at prinsippene om kontinuitet i rettigheter og forpliktelser ved sammenslåing av studentsamskipnader også legges til grunn ved deling av studentsamskipnad, og

at dette slås fast i studentsamskipnadsloven § 2 tredje ledd.

26.3 Høringsinstansenes syn

Det er kun to av høringsinstansene som har uttalt seg om forslaget, og disse er begge positive. *Samskipnadsrådet* uttaler at de er positive til endringene i studentsamskipnadsloven om å lovfeste gjeldende tolkning og praktisering av fisjone- ring av studentsamskipnader. *Fagskolen Innlan- det* mener at det virker fornuftig å gjøre det lettere å tilpasse strukturen i studentsamskipnader til strukturen til utdanningsinstitusjoner.

26.4 Departementets vurdering

Departementet konstaterer at de høringsinstan- sene som har uttalt seg om høringsforslaget er positive til forslaget. Ingen av instansene hadde forslag til endringer i ordlyden.

Departementet mener det bør komme tydelig frem av ordlyden i loven at departementet kan bestemme at studentsamskipnader skal deles, og at dette kan gjøres i tråd med prinsippet om konti- nuitet. Kontinuitet ved deling av en studentsam- skipnad vil ha likhetstrekk med fisjon av selskaper eller omdanning av stiftelser ved deling.

Ved en fisjon av selskaper kan det være spørs- mål om skattemessig kontinuitet, kontinuitet på eiersiden og kontinuitet mht. den utøvende virk- somheten, i tillegg til regnskapsmessig behand- ling. Dette blir annerledes for en studentsamskip- nad, da de ikke har noen eiere, og skal etter en deling også drive virksomhet i tråd med lov om studentsamskipnader. Ved deling blir det ikke spørsmål om eierkontinuitet siden det er på det rene at den utøvende virksomheten skal viderefø- res. Selv om deling av studentsamskipnader skal gjennomføres med kontinuitet, må det ved hver enkelt deling gjøres konkrete vurderinger av hvordan delingen for øvrig skal gjennomføres, der bl.a. forholdet til kreditorer avklares. Departe- mentet legger til grunn at det mest sentrale i prak- sis ved en fisjon av en studentsamskipnad vil være at det ikke skal betales dokumentavgift ved tinglysning av eiendom.

Lov om studentsamskipnader har ikke egne bestemmelser som nærmere beskriver hvordan omorganiseringer skal gjennomføres. I og med at det er et begrenset antall studentsamskipnader i Norge, mener departementet det heller ikke er behov for slike regler. Imidlertid kan stiftelseslo- vens bestemmelser om omdanning ved deling gi veiledning i den praktiske gjennomføringen av en deling av en studentsamskipnad.

Det vises til forslag om endring i studentsam- skipnadsloven § 2.

27 Økonomiske og administrative konsekvenser

27.1 Vitnemålsportal

I dag er driften og videreutviklingen av Vitnemålsportalen delvis finansiert av Kunnskapsdepartementet og delvis av de statlige universitetene og høyskolene. Universiteter og høyskoler benytter seg av FS (Felles studentsystem) som saksbehandlersystem, og finansierer videreutviklingen av Vitnemålsportalen gjennom den årlige kontingenten til Felles studentsystem.

I Meld. St. 9 (2016–2017) *Fagfolk for fremtiden* er det fastsatt som eget tiltak at Regjeringen skal sikre at Nasjonal vitnemåls- og karakterportal skal omfatte fagskoleutdanning. Departementet tildele CERES, nå Kunnskapsdepartementets tjenesteorgan, i juni 2017 1,5 mill. kroner til arbeid med inkludering av fagskoleresultater i Nasjonal vitnemålsportal over kap. 281 post 01 i 2017. Departementet tar sikte på å videreføre tildelingen knyttet til inkludering av fagskoleresultater i de kommende år på om lag samme nivå som i 2017.

27.2 Opprettelse av studentorgan

Forslaget vil kunne føre til noe økte økonomiske og administrative kostnader for fagskolen, ved at fagskolen må sørge for mulighet for at studenttiltaksvalgte har tilgang til et kontor helt eller delvis, på skolens område. Det kan også bli noe utgifter til dekning av nødvendig IKT-utstyr og annet utstyr som for eksempel kontorrekvisita. Departementet antar at dette ikke pålegger fagskolen store kostnader. Studentorganet kan ikke pålegge institusjonene bestemte ytelser.

27.3 Utvidede rettigheter for studenter i permisjon

Etter dette forslaget får fagskolen en større plikt enn de har i dag for å tilrettelegge for de studentene som får barn i studietiden. Dette kan føre til at studieplassen ikke benyttes i permisjonsperioden. I en viss utstrekning kan fagskolene tape

penger, da de ikke kan få fylt opp studieplassen for den tiden som er igjen av studieåret. Departementet legger til grunn at dette vil skje ganske sjeldent, og at det for den enkelte fagskole ikke vil være snakk om særlig store beløp.

27.4 Fagskolenes tilknytning til studentsamskipnad

Forslag til endringer i studentsamskipnadsloven vil ikke medføre administrative eller økonomiske merkostnader for staten. På sikt kan større medlemsmasse og større etterspørsel etter studentboliger føre til økte krav til tildelinger gjennom de årlige budsjettildelingene.

For studentsamskipnadene vil forslaget medføre en viss økning i administrative kostnader siden fagskolene nå kan bli omfattet av studentsamskipnadens tilbud. Innlemming av fagskoler i studentsamskipnader vil bety at studentsamskipnadene og departementet som tilskuddsyter må forholde seg til en større medlemsmasse.

Flere av fagskolene er små og har få studenter. Innlemming av fagskoler i studentsamskipnader vil kreve mer saksbehandlingsressurser både på den enkelte fagskole og hos studentsamskipnaden. Det er nærliggende å tenke seg at studentsamskipnadene og fagskolene vil oppleve likeartede problemstillinger i forhandlinger om medlemskap. Her bør studentsamskipnadene sammen utarbeide felles utkast til avtaler for medlemskap for fagskoler.

Studentsamskipnadenes vedtekter må endres når nye fagskoler tas inn i studentsamskipnaden. Fagskolene må tilby studentsamskipnadene fri stasjon. Dette vil medføre økte utgifter for den enkelte fagskolen, slik tilfellet er for private og offentlige universiteter og høyskoler.

Ved at fagskolene får rett til å knytte seg til en studentsamskipnad vil flere studenter blir medlemmer i studentsamskipnaden. Det er grunn til å tro at dette vil føre til en større etterspørsel etter studentsamskipnadens tjenester. Dette vil i stor grad bli finansiert gjennom semesteravgift, egenbetaling og tilskudd fra felles velferdsordninger.

Det kan bli et større press på spesielt studentboliger i de store byene som Oslo, Bergen og Trondheim. Dette kan forsterke problemene knyttet til underdekning av studentboliger og føre til lengre til ventelister for studentboliger. Lengre ventelister for å få tildelt studentboliger gir flere utilfredse studenter og kan skape mer støy i media. Eventuelle bevilgninger til nye studentboliger må håndteres i den årlige budsjett-tildelingen.

Fagskolestudenter må, dersom deres fagskole knytter seg til en studentsamskipnad, betale semesteravgift. Alle studenter tilknyttet en studentsamskipnad må betale det samme beløpet i semesteravgift, jf. studentsamskipnadsloven § 10, enten vedkommende er student ved universitet,

høyskole eller fagskole. Dette betyr en økt kostnad for fagskolestudenter, enten de velger å benytte seg av studentsamskipnadens tilbud eller ikke. Fagskolene vil ha noe administrative merarbeid ved at de må kreve inn semesteravgiften.

27.5 Deling (fisjoning) av studentsamskipnader

Forslaget om hjemmel for deling av studentsamskipnader antas ikke å få vesentlige administrative eller økonomiske konsekvenser, siden forslaget kun betyr lovfesting av etablert praksis.

28 Merknader til bestemmelsene

28.1 Ny fagskolelov

Til § 1 Formål

Bestemmelsen bygger på § 1 i gjeldende lov og gjengir lovens formål, som er å legge til rette for fagskoleutdanning av høy kvalitet.

Uttrykket «tilfredsstillende vilkår» i gjeldende lov er endret til «gode utdanningsvilkår». Dette gjenspeiler at det skal stilles høye krav til at fagskolene tilrettelegger sine utdanninger slik at studentene kan gjennomføre på en god måte.

Til § 2 Lovens virkeområde

Bestemmelsen er en videreføring av § 1 tredje til femte ledd i gjeldende lov og omhandler lovens stedlige virkeområde. Bestemmelsen om Svalbard mv. er videreført. Gjeldende lovs bestemmelse om fagskolevirksomhet utenfor Norge er også videreført.

Til § 3 Fylkeskommunalt ansvar for fagskoleutdanning

Bestemmelsen er en videreføring av § 1a i gjeldende lov, slik at det er fylkeskommunene og på sikt de nye regionene som skal sørge for at det tilbys akkreditert fagskoleutdanning i samsvar med kompetansebehovene lokalt, regionalt og nasjonalt.

Til § 4 Definisjon og kvalitetssikring av fagskoleutdanning

Første ledd viderefører § 1 andre ledd, andre og tredje punktum i gjeldende lov. Fagskoleutdanning defineres som «høyere yrkesfaglig utdanning». Begrepet plasserer fagskolen som høyere utdanning og tydeliggjør at fagskoleutdanning skal ligge på nivå over videregående opplæring. «Yrkesfaglig utdanning» vil skille utdanningen fra universitets- og høyskoleutdanning. Ved overgang til universitets- eller høyskolestudier vil endringen i definisjon ikke ha betydning, siden det fremdeles er læringsutbyttet fra den enkelte fagskoleutdan-

ning som skal ligge til grunn for fritaksvurderingen.

Andre ledd fastsetter at hovedregelen for omfang og innhold i akkreditert fagskoleutdanning tilsvarende mellom et halvt og to studieår på fulltid. I særlige tilfeller kan det åpnes opp for treårig fagskoleutdanning. Dette er et unntak som skal tolkes snevert. Kun i helt spesielle tilfeller vil treårig fagskoleutdanning være tillatt. Tillatelse kan for eksempel gis hvis internasjonale krav til yrkesutøvelse eller særlige krav til sertifisering eller krav om autorisasjon vil medføre at fagskoleutdanningen ikke kan gis innenfor en tidsramme på to år. Fagskoleutdanningstilbudet må følge utviklingen i arbeidsmarkedet og de krav som stilles der.

Det er departementet eller underordnet forvaltningsorgan etter delegasjon fra departementet som etter søknad kan godkjenne treårig fagskoleutdanning. Departementet kan også fastsette vilkår for adgangen til å gi dispensasjon for treårig fagskoleutdanning.

I tredje ledd stilles det krav om at alle fagskoler skal ha tilfredsstillende systemer for kvalitetssikring. I tillegg videreføres kravet om at studentevalueringer alltid skal inngå i kvalitetssikringssystemene, se gjeldende lov § 2 fjerde ledd. Hvor omfattende disse kvalitetssikringssystemene kan være, vil variere etter hvor omfattende fagskolens virksomhet er, hvor mange utdanningstilbud fagskolen har, om fagskolen har fagområdeakkreditering etc.

Til § 5 Akkreditering av fagskoleutdanning

Bestemmelsen bygger på § 2 i gjeldende lov. Uttrykket «godkjenning» er erstattet med «akkreditering», tilsvarende uttrykket i lov om universiteter og høyskoler kapittel 2 og 3, men innebærer ingen endring i reglene for prosess rundt akkrediteringen.

Første ledd er en videreføring av § 2 tredje ledd i gjeldende lov. Det er NOKUT som akkrediterer fagskoleutdanning og fagområde.

Andre ledd er nytt og gir en beskrivelse av hva akkreditering er; akkreditering etter fagskolelo-

ven er en faglig vurdering av om en fagskoleutdanning oppfyller et gitt sett av vilkår. Disse vilkårene fastsettes av departementet og NOKUT. Det stilles andre krav til akkreditering av fagskoleutdanning enn til akkreditering av høyere utdanning, og vilkårene og prosedyrene for akkreditering må reflektere dette, jf. forskrift om kvalitets sikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning (studiekvalitetsforskriften).

Tredje ledd er en videreføring av gjeldende lov § 2 annet ledd, og gjelder akkreditering for fagområde. Departementet gir forskrift om vilkår for slik akkreditering, se femte ledd bokstav b.

Fjerde ledd viderefører i hovedsak gjeldende lov § 2 femte ledd. Det presiseres at det er NOKUT som kan trekke tilbake akkrediteringen. I forslaget til ny bestemmelse er «tilbyder» erstattet med «fagskolens styre».

Til § 6 Beskyttelse av betegnelsene fagskoleutdanning og fagskole

Bestemmelsen er en videreføring av § 25 i gjeldende lov. Uttrykket «godkjenning» er erstattet med uttrykket «akkreditering».

Første ledd sier at den som ikke har rett til å bruke betegnelsene «fagskole» eller «fagskoleutdanning», heller ikke har rett til å bruke disse betegnelsene i sin markedsføring, eller på annen måte gi et uriktig inntrykk av å ha akkreditering. I tillegg til uriktig bruk av de beskyttede betegnelsene, kan det dreie seg om ord og uttrykk i markedsføring, på nettsider, i sosiale medier og i annen informasjon som kan villedende en potensiell student eller arbeidsgiver til å tro at det dreier seg om en fagskole eller fagskoleutdanning som har NOKUT-akkreditering. For eksempel kan ord eller uttrykk som «studiepoeng», «akkreditert utdanning» eller lignende omfattes. Denne oppramsing er ikke ment å være uttømmende.

Villedende markedsføring omfattes av lov om kontroll med markedsføring og avtalevilkår mv. (markedsføringsloven) av 9. januar 2009 nr. 2. Markedsføringsloven dekker all markedsføring fra aktører som kan sies å utøve næringsvirksomhet. Villedende markedsføring om private utdanningstilbud, eksempelvis dersom en skole gir uriktig inntrykk av at den har en godkjenning eller akkreditering den ikke har, vil også kunne bli vurdert som brudd på markedsføringslovens mer generelle forbud mot urimelig handelspraksis. Etter omstendighetene kan en slik praksis også rammes av forskrift om urimelig handelspraksis av 1. juni 2009 nr. 565 § 1 nr. 4. Forbrukertilsynet fører tilsyn med markedsføringslovens bestem-

melser om forskrift om urimelig handelspraksis og vil med hjemmel i markedsføringslovens sanksjonsbestemmelser kunne gripe inn mot villedende markedsføring fra skoler som ikke har NOKUT-akkreditering for å gi fagskoleutdanning. Markedsføringslovens sanksjonsbestemmelser finnes i markedsføringslovens kapittel 7. Etter markedsføringslovens § 48 første ledd er forsettlig og vesentlige overtredelser av denne karakter også straffbare.

Andre ledd gir departementet hjemmel til å forby bruk av betegnelse eller navn som gir et villedende inntrykk av at utdanningen er akkreditert som fagskoleutdanning.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å tildele sammensatte betegnelser som allerede er etablert.

Fjerde ledd gir departementet hjemmel til å illegge overtredelsesgebyr til den som bruker betegnelsene «fagskole» eller «fagskoleutdanning» uten akkreditering fra NOKUT. Dette gir en reell mulighet til å stanse rettsstridig bruk av betegnelsen «fagskole» eller «fagskoleutdanning». Normalt innledes sakene med at departementet får tips om potensielle overtredelser. Om departementet vurderer saken dithen at en beskyttet betegnelse brukes i strid med loven, sender departementet en anmodning til overtreder om at bruken opphører. Normalt gis det en frist på én til tre måneder til å rette opp forholdet, samtidig som det angis at anmodningen er å anse som et forhåndsvarsel, jf. forvaltningsloven § 16. Mottaker av anmodningen gis anledning til å svare på departementets vurdering. Først etter en slik prosess vil departementet kunne følge opp fortsatt rettsstridig bruk av betegnelser med overtredelsesgebyr.

Bestemmelsen angir skyldkravet for illeggelse av overtredelsesgebyr. Dette skyldkravet får betydning hvis det dreier seg om å illegge privatpersoner overtredelsesgebyr. Det objektive grunnlaget for illeggelse av overtredelsesgebyr er at noen bruker betegnelsene «fagskole» eller «fagskoleutdanning» uten at de er NOKUT-akkrediterte fagskoleutdanninger, jf. paragrafens første ledd, eller at de bruker en betegnelse som etter departementets forskrift eller enkeltvedtak er forbudt, jf. paragrafens annet ledd.

Et foretak kan ilegges overtredelsesgebyr for rettsstridig bruk av beskyttet betegnelse på samme grunnlag som enkeltpersoner. For foretak kreves det imidlertid ingen grad av skyld hos enkeltpersoner. Også om noen har handlet på foretakets vegne kan foretaket ilegges overtredelsesgebyr. Departementet viser til Rt. 2007 s. 1684

avsnitt 22 vedrørende hvorvidt noen kan anses å ha handlet på et foretaks vegne.

Departementet har ikke funnet det hensiktsmessig å regulere et morselskaps subsidiære ansvar for eventuelle overtredelser. Det er heller ikke hensiktsmessig å lage egne foreldelsesregler eller endelig frist for ileggelse av gebyr. Om rettsstridig bruk av beskyttede betegnelser har opphørt, har som hovedregel også departementets interesse av å ilegge overtredelsesgebyr opphørt, i det de viktigste hensynene bak bestemmelsen er ivarettatt.

Femte ledd: Gebyrets størrelse er regulert i forskrift, jf. forskrift om overtredelsesgebyr etter universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven av 13. oktober 2017 nr. 1616. Forskriften vil bli videreført.

Ved fastsettelsen av beløp kan det tas hensyn til at mange tilbydere av yrkesrettet opplæring eller utdanning, både med og uten akkreditering, er små og har begrenset økonomisk handlekraft. Likevel må beløpet som ilegges som overtredelsesgebyr, være av en slik størrelse at det faktisk er egnet til å hindre fortsatt bruk av en beskyttet betegnelse i strid med loven. I forskriften er det fastsatt at et overtredelsesgebyr ikke kan overstige fem ganger folketrygdens grunnbeløp. Departementets forskrift gitt i medhold av denne bestemmelsen vil utfylles av forvaltningslovens bestemmelser om saksbehandling.

Endelig vedtak om overtredelsesgebyr for rettsstridig bruk av uttrykkene «fagskole» eller «fagskoleutdanning» er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-2 bokstav e.

Til § 7 Generell godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning

Godkjenningsordningen for utenlandsk fagskoleutdanning er generell. Den omfatter kun en vurdering av nivå og omfang. I vedtaket om generell godkjenning av den utenlandske fagskoleutdanningen kan det gis informasjon om navn på utdanningen eller kvalifikasjonen, utdanningens lengde, fagområde og mulig yrkestittel og hva den eventuelt kan sammenliknes med av norsk fagskoleutdanning, samt henvisning til det europeiske kvalifikasjonsrammeverket for livslang læring (EQF) for utdanning fra land hvor dette er aktuelt.

En generell godkjenning vil ikke være så spesifikk at den kan gi rettigheter i tilfeller der det i lov eller forskrift er krav om autorisasjon, sertifisering eller godkjenning for yrkesutøvelse. En generell godkjenning er ment som hjelp for å få jobb på områder hvor det ikke er krav om spesiell

autorisasjon mv.. I tillegg kan den i en del tilfeller være et tjenlig underlag for ulike myndigheters vurdering av søknader om autorisasjon mv.. Det vil måtte avgjøres av den enkelte aktuelle autorisasjonsmyndighet. Departementet forutsetter at NOKUT samarbeider med relevant autorisasjonsmyndighet hvor det er aktuelt i forbindelse med vurdering av utenlandsk fagskoleutdanning.

Til § 8 Godskriving og fritak

Første ledd: Godskriving gjelder enten fullført fagskoleutdanning eller beståtte emner fra akkreditert fagskoleutdanning. Fagskolen plikter å godskrive slik utdanning og slike emner dersom den finner at de oppfyller de faglige kravene som stilles i utdanningen det søkes om godskriving i. Å godskrive et emne innebærer at det kan inngå som en del av utdanningen der studenten har søkt om godskriving, og at studenten ikke må ta tilsvarende emne på nytt.

Dersom en utdanning eller et emne oppfyller de faglige kravene til ett eller flere emner ved en annen fagskole, skal det godskrives uavhengig av om det er gitt likt eller ulikt antall studiepoeng, eller om det ikke er gitt studiepoeng. Men det skal ikke godskrives flere studiepoeng enn de som er oppnådd ved fagskolen hvor studenten har tatt utdanningen eller emnet. I praksis vil det bety at hvis et fag eller emne ved fagskole A gir 5 studiepoeng og dette blir godskrevet ved fagskole B hvor faget har 10 studiepoeng, er resultatet at studenten får godskrevet faget eller emnet og dermed ikke må ta det på nytt, men eventuelt må ta 5 studiepoeng i et annet fag eller emne hvis studenten for øvrig ikke har et tilstrekkelig antall studiepoeng for å oppfylle kravet til den aktuelle utdanningen. Tilsvarende vil gjelde hvis fagskole A gir 10 studiepoeng og fagskole B gir 5. Det er faget eller emnet som godskrives, og ikke nødvendigvis studiepoengene.

Det følger av § 8 første ledd siste setning at fagskolen skal påse at det ikke gis dobbel uttelling for samme faginnhold. Bestemmelsen gjelder for tilfeller der studenten har overlappende emner. Fagskolen må i det enkelte tilfellet gjøre en konkret vurdering av hva som skal anses som dobbel uttelling, både ut fra hvor stor grad av overlapp det er tale om, og hvor sentrale elementer i utdanningen eller emnet det er tale om.

Andre ledd: Det kan gis fritak for emner på grunnlag av annen dokumentert relevant utdanning og kompetanse, altså utdanning som ikke oppfyller vilkårene for godskriving etter første

ledd. Blant annet kan dokumentasjon av realkompetanse gi grunnlag for fritak.

Det er fagskolen som vurderer søknaden om fritak opp mot en konkret utdanning. Fritaksvurderinger foretas på grunnlag av søknader fra enkeltstudenter som mener at de har en utdanning og/eller erfaring som har gitt dem et læringsutbytte som tilsvarer læringsutbyttet i ett eller flere emner ved den aktuelle fagskoleutdanningen.

For at en søknad om fritak skal kunne innvilges, må søkerens kompetanse vurderes som likeverdig med læringsutbyttet som er fastsatt for utdanningen eller emnet som det søkes fritak for. Et innvilget fritak betyr at fagskolen som gir fritaket, går god for at studenten har kompetanse likeverdig med det som forventes av en ordinær student som har gjennomført og bestått det samme emnet eller de samme emnene ved fagskolen. Fritaket betyr at studenten ikke trenger å delta i det emnet eller emnene som fritaket gjelder for, eller erstatte det med et annet emne.

Fritaksbestemmelsen gir ikke studenten konkrete rettigheter utover at fagskolen har plikt til å vurdere søknaden. Det er opp til fagskolen å vurdere hva som er «annen dokumentert relevant utdanning og kompetanse» som kan gi grunnlag for fritak. Skolen vurderer da om den omsøkte utdanningen eller kompetansen oppfyller de faglige kravene for skolens egen utdanning, med den konsekvens at utdanningstiden kan avkortes.

Fritak er blant annet aktuelt for søkere som ønsker opptak til videre utdanning ved en fagskole i Norge på bakgrunn av påbegynt eller fullført utdanning fra utlandet, realkompetanse eller utdanning tatt ved for eksempel en folkehøyskole eller ved en annen fagskole.

Til § 9 Styrets ansvar

Første ledd første punktum er en videreføring av regelen i gjeldende lov § 3 andre ledd andre punktum om at alle fagskoler skal ha et eget styre, mens *andre punktum* er en videreføring av gjeldende § 3 andre ledd første punktum som foreslått i Prop. 44 L (2016–2017) og vedtatt av Stortinget, se Innst. 225 L (2016–2017). For offentlige fagskoler og fagskoler organisert som studieforbund videreføres dagens krav om at et styre skal være øverste ansvarlige styringsorgan ved fagskolen. Som følge av kravet til selskapsform for private fagskoler, jf. § 13 første ledd, vil øvrige private fagskoler ha krav om styre som øverste ansvarlige styringsorgan gjennom aksjeloven eller stiftelsesloven. Det er dermed ikke nødvendig å regulere

dette i fagskoleloven for private fagskoler organisert som aksjeselskap eller stiftelser. Bestemmelsen om styret griper ikke inn i den grunnleggende ansvarsfordelingen mellom generalforsamlingens eierstyring eller andre lovfestede organers kompetanse etter aksjeloven eller stiftelsesloven.

Andre ledd tilsvarer i all hovedsak gjeldende § 3 syvende ledd, se Prop. 44 L (2016–2017). Bestemmelsen endres likevel fra at vedtaket skal gjelde at «det er forsvarlig å starte opp et nytt studieår» til at vedtaket skal gjelde om det er «forsvarlig å ta opp nye studenter». Departementet mener dette i sterkere grad vil ivareta studentenes rettigheter. Vedtaket skal være begrunnet, og styret må selv vurdere hvilke momenter som vektlegges i vurderingen. Departementet viser til at blant annet studenttilfang, tilgang på lærerkrefter og lokaler, budsjett og økonomi mv. vil kunne være relevante momenter. Bestemmelsen presiserer at det er «styret selv» som skal fatte dette vedtaket, og delegasjon av denne oppgaven er dermed avskåret. Vedtaket skal bidra til forutberegnelighet for studenter og søkere og bevisstgjøring av styret. Vedtaket må være tilgjengelig for studentene, og det skal derfor publiseres på institusjonens nettside. Andre setning gir at vedtaket skal fattes før studiestart. Departementet mener at fagskolene på dette tidspunktet bør ha tilstrekkelig informasjon til å foreta en reell vurdering av om det er forsvarlig å ta opp studentene. Av hensyn til forutberegneligheten for studenter og søkere bør fagskolene tilstrebe at vedtaket fattes så tidlig som mulig.

Tredje ledd er delvis en videreføring av gjeldende bestemmelser og delvis nye. Oppstillingen samler reguleringene av styrets plikter i bokstavene a)–f), men dette er ikke en uttømmende liste over styrets plikter og ansvar. Ordlyden er endret fra at styret er «ansvarlig for» til at styret skal «sørge for» forholdene som angis i bestemmelsene. Departementet legger til grunn at det er bedre i overenstemmelse med gjeldende rett at dette formuleres som en pliktbestemmelse.

Bokstav a)–c) er videreføring av reguleringen som finnes i gjeldende § 3 tredje ledd. Bokstav a) presiserer styrets alminnelige plikt til å sørge for at studentene får en utdanning som er i tråd med akkrediteringen. Vurderingen må foretas opp mot den aktuelle akkrediteringen til fagskolen, og vil kunne omfatte flere utdanninger dersom fagskolen er akkreditert for ulike typer fagskoleutdanning. Bokstav b) presiserer at styret har ansvaret for at alle vilkår for eventuelle offentlige tilskudd er oppfylt, mens bokstav c) presiserer at styret skal sørge for at alle opplysninger som gis til

NOKUT, studenter og dem som søker utdanning er korrekte og fullstendige. Plikten omfatter også opplysninger til studenter. For øvrig er det gjort enkelte språklige endringer i bestemmelsene som ikke er ment å innebære realitetsendringer.

Bokstav d) er en ny bestemmelse. Reguleringen presiserer styrets plikter og fastsetter uttrykkelig at det skal sørges for at studenter og søkere får tilstrekkelig og nødvendig informasjon og veiledning. Bestemmelsen gir eksempler på hva dette innebærer, uten at dette er å regne som en uttømmende liste. Det må vurderes konkret i det enkelte tilfellet hva som er nødvendig informasjon for studenter og søkere.

Bokstav e) er en videreføring av gjeldende § 4 tredje ledd med mindre språklige endringer. Styret er ansvarlig for å fastsette generelle krav til lærer- og instruktørkompetanse og ledelse. Realkompetanse skal vurderes som likeverdig med formell kompetanse. I tråd med § 12 første ledd kan departementet gi forskrift med særlige krav til rektors kompetanse. Dette påvirker ikke styrets plikter etter denne bestemmelsen, men må i tilfelle ses i sammenheng med krav i en slik forskrift.

Bokstav f) er delvis en videreføring av gjeldende § 3 tredje ledd, samt en videreføring av gjeldende § 3 åttende ledd. Kravet til internkontroll retter seg i praksis mot de private fagskolene, da kommuneloven regulerer krav til de kommunale og fylkeskommunale fagskolenes internkontroll. Bestemmelsen presiserer styrets plikt til å etablere og gjennomføre systematiske kontrolltiltak, såkalt internkontroll, som skal bidra til å sikre at virksomheten etterlever gjeldende lover og regler. Hvordan internkontrollen innrettes vil kunne variere ut fra virksomhetens størrelse, egenart mv. Departementet understreker at bestemmelsen ikke innebærer innskrenkninger i styrets alminnelige adgang til å delegere oppgaver. Den konkrete utarbeidelsen av rutiner og kontroll med etterlevelsen av rutiner kan delegeres til for eksempel daglig ledelse i tråd med den alminnelige adgangen til delegasjon fra styret. Dersom institusjonen ikke har etablert systematiske kontrolltiltak, kan dette møtes med reaksjoner som nevnt i §§ 34–37. Departementet kan presisere kravene til internkontroll i forskrift.

Fjerde ledd er i all hovedsak en videreføring av gjeldende § 3 fjerde ledd. Bestemmelsen presiserer at det må være fastsatt særlig i fagskoleloven dersom adgang til delegasjon av beslutningsmyndighet er avskåret.

Til § 10 Styrets sammensetning

Første ledd er i all hovedsak ny, og erstatter også delvis gjeldende lov § 3 andre ledd andre punktum, jf. Prop. 44 L (2016–2017). Reguleringen fastsetter at fagskolens styre skal ha minst syv medlemmer. Dette er et minimum og en nedre grense, og styret kan bestå av flere medlemmer. Kravet om at minst to av styrets medlemmer skal ha bakgrunn fra relevant arbeids- og næringsliv gjelder uavhengig av antall medlemmer i styret. I kravet til relevant bakgrunn ligger det en skjønnsmessig vurdering som må foretas med utgangspunkt i det utdanningstilbudet som fagskolen har, opp mot den faglige bakgrunnen disse medlemmene har. Dersom det er et stort spenn i hvilke utdanningene som tilbys av den aktuelle fagskolen må dette tas med i vurderingen. Det er ikke et uttrykkelig krav at disse medlemmene må ha regional tilknytning, men de bør fortrinnsvis ha dette. Hvilke fordeler det vil være at medlemmene har regional eller lokal tilknytning til relevant arbeids- og næringsliv bør derfor vektlegges tungt i vurderingen av styremedlemmene. Bestemmelsen fastsetter videre at ett medlem skal være valgt av og blant de ansatte og ett medlem av og blant studentene. Disse to gruppene har likevel krav på to medlemmer hver dersom styret består av mer enn ti medlemmer. Det skal velges like mange varamedlemmer som styremedlemmer, og kravene i første til fjerde punktum gjelder tilsvarende for varamedlemmene. Siste setning fastsetter at det er eier som utpeker eller fastsetter hvem som skal utpeke styrets leder. I dette ligger det at eier kan be styret selv utpeke sin leder. For offentlige fagskoler vil eier være fylkeskommunen, mens det for aksjeselskap eller stiftelser vil følge eierbeføyelsene eller vedtektene for den aktuelle fagskolen.

Andre ledd viser til gjeldende krav i likestillingsloven § 28 som må ivaretas ved oppnevning og sammensetning av et styre ved en fagskole. At disse kravene gjelder innen den enkelte valgkrets, innebærer at kravene gjelder for de ulike gruppene medlemmer som nevnt i bestemmelsens første ledd.

Tredje ledd fastsetter at styremedlemmer med vara velges for inntil fire år av gangen. I dette ligger det at de også kan velges for en kortere periode. Styremedlemmer som er valgt av og blant studentene velges likevel kun for ett år av gangen. Alle styremedlemmer, inkludert representanter valgt av og blant ansatte og studenter, kan gjenvelges uten begrensninger på antall perioder.

Til § 11 Vedtaksførhet og gjennomføring av styremøter

Første ledd regulerer hvor mange styremedlemmer eller tilsvarende antall varamedlemmer som må være tilstede for at styret kan fatte et bindende vedtak. Det kreves at minst halvparten av medlemmene eller oppnevnte varamedlemmer er tilstede og avgir stemme for at vedtak kan fattes.

Andre ledd regulerer hva som er å regne som flertall når styret fatter vedtak. Vedtak fattes ved alminnelig flertall. Dersom det etter styrets stemmegivning er likt antall stemmer for og mot, har møteleder dobbeltstemme. I tråd med tredje ledd er styrets leder møteleder eller den styret har utpekt dersom styrets leder ikke er tilstede. Det er likevel fastsatt særlige regler om kvalifisert flertall i saker som anses som særlig inngripende overfor studentene. Dette gjelder blant annet for vedtak om utestengning, skikkethet og politiattest, se §§ 25-27.

Tredje ledd regulerer at styrets leder i alminnelighet er møteleder. Dersom styrets leder ikke er tilstede, utpeker styret i fellesskap møteleder.

Til § 12 Rektor

Første ledd fastsetter at hver fagskole skal ha en rektor, og at styret selv skal tilsette denne. Delegasjon av myndigheten til å ansette rektor er dermed avskåret gjennom loven her, jf. bestemmelsen i § 3 fjerde ledd. Bestemmelsen fastsetter minimumskrav til ansettelsesprosessen. Denne skal sikre at skolen får en rektor med den nødvendige faglige kompetansen for den aktuelle fagskolen, samt nødvendige lederegenskaper. Både studenter og ansatte skal bli hørt i ansettelsesprosessen. Departementet kan fastsette nærmere krav til rektors kompetanse og til ansettelsesprosessen gjennom forskrift.

Andre ledd første setning gir rektor adgang til å fatte vedtak eller avgjøre en sak som ellers ville vært behandlet i styret, i situasjoner der saken ikke kan vente til styret samles. Dette vil for eksempel være tilfelle hvor sakens natur krever at det blir fattet vedtak snarlig slik at det gis en rask avklaring. Det legges til grunn at rektor orienterer styret om saken og avgjørelsen når styret kommer sammen igjen. Bestemmelsens andre setning innebærer at styret kan gi rektor en fullmakt til å fatte avgjørelse i enkelte saker der type sak vil være avgrenset av fullmaktens rammer. Dette vil gjerne være saker som styret ikke mener det er nødvendig å forelegge dem, eller saker hvor det av andre grunner er hensiktsmessig at rektor fatter raske beslutninger.

Til § 13 Organisering

Første og andre ledd er en videreføring av gjeldende § 3 første og annet ledd, med mindre språklige endringer, jf. Prop. 44 L (2016–2017). Bestemmelsen innebærer et krav om at alle private fagskoler skal være organisert som aksjeselskap eller stiftelse, jf. lov om aksjeselskaper eller lov om stiftelse. Det betyr at private aktører ikke kan få akkreditering som fagskole uten at de er organisert som aksjeselskap eller stiftelse. Dersom en allerede akkreditert fagskole ikke er aksjeselskap eller stiftelse per 1. januar 2018, jf. Prop. 44 L, gjelder en egen overgangsbestemmelse.

Fagskoleutdanning som var organisert som studieforbund per 1. januar 2017, jf. Prop. 44 L (2016–2017), tillates videreført som studieforbund. Disse kan søke akkreditering av nye tilbud og fortsatt være organisert som studieforbund. For øvrig gjelder fagskoleloven for alle deler av fagskolevirksomheten som drives i studieforbund, herunder bestemmelsene om eget styre for fagskolen, krav til styremedlemmer, styrets ansvar mm.. I tråd med kravet om økonomisk skille, jf. § 33 andre ledd, skal voksenopplæring og fagskoleutdanning holdes økonomisk adskilt, og fagskolen skal kunne dokumentere de økonomiske forholdene i tråd med kravene i fagskoleloven. I den grad det er motstrid mellom fagskoleloven og voksenopplæringsloven skal fagskoleloven ha forrang. For eksempel kan ikke studieforbund drive sin fagskolevirksomhet etter formålene i voksenopplæringsloven § 4, men må innrette denne etter fagskolelovens formålsparagraf. Tilsvarende skal departementet, når det fører tilsyn med fagskole delen av studieforbundet, legge til grunn reglene i fagskoleloven.

Tredje ledd er en videreføring av gjeldende lov § 3 niende ledd.

Til § 14 Studentorgan

Bestemmelsen gir studenter ved fagskoler rett til å opprette studentorgan. Bestemmelsen er tilnærmet lik tilsvarende bestemmelse i universitets- og høyskoleloven § 4-1 og etablerer den samme retten som studenter ved universiteter og høyskoler har.

Første ledd innebærer at studentorganene skal anerkjennes som en del av institusjonens organisatoriske nettverk.

Andre ledd slår fast at tilfredsstillende arbeidsforhold er en forutsetning for at studentorganene skal være kunne drive sin aktivitet. I bestemmelsen ligger at fagskolen, i samråd med studentor-

ganet, må vurdere behovet for lokaler og kontorutstyr og en rimelig dekning av utgifter for at studentorganet skal kunne fungere. Hva som er tilfredsstillende og rimelig, vil variere blant annet avhengig av fagskolens størrelse.

Studentenes legitime behov for å delta i beslutningsprosesser som gjelder deres egen studiesituasjon, kommer tydelig til uttrykk i *tredje ledd*. Studentene representerer en viktig ressurs og kan bidra til fagskolens utvikling gjennom sin deltakelse i de besluttende organene.

Fjerde ledd hjemler at det skal være studentrepresentasjon i alle besluttende organer som har saksområder som berører studentene. Det er ikke satt noen generell grense i loven for antall studenter i slike organer. Dette må etter departementets syn vurderes konkret i det enkelte tilfelle, bl. a. avhengig av organets størrelse.

Til § 15 Læringsmiljø

Første ledd: Begrepet «læringsmiljø» omfatter alle faktorer som kan påvirke studentene i en studiesituasjon. Institusjonene har imidlertid kun ansvar for de elementer av læringsmiljøet som med rimelighet kan anses å være innenfor utdanningsinstitusjonens kontrollsfære.

Tredje ledd: Innholdet i kravet om «fullt for-svarlig» læringsmiljø må fastsettes i lys av teknisk og sosial utvikling i samfunnet og den aktuelle utdanningens art og organisering.

Kravene i tredje ledd bokstavene a-i er fastsatt som funksjonsbestemmelser. Dette innebærer at fagskolene må finne hensiktsmessige og kostnadseffektive løsninger som tilfredsstiller lovens krav. Det kan gjøres lokale vurderinger av hva som vil være tilfredsstillende standarder ved det enkelte studiested og for den enkelte utdanning. Studentene kan ikke etter denne bestemmelsen kreve de samme individuelle tilpasninger som en arbeidstaker har krav på etter arbeidsmiljøloven.

Universell utforming innebærer at omgivelsene må utformes på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker i så stor utstrekning som mulig uten særskilt tilpassing. Fagskolen har ansvar for at alle studenter har et godt og inkluderende læringsmiljø av høy kvalitet. Det innebærer blant annet å sikre at også studenter med nedsatt funksjonsevne eller som har lese- og skrivevansker, får kvalitetssikrede tilbud og tjenester tilpasset deres behov. Universell utforming er imidlertid til nytte for hele studentmassen. Alle fagskoler skal derfor ha handlingsplaner for universell utforming og individuell tilrettelegging for studenter som trenger det.

Til § 16 Opptak

Bestemmelsen regulerer hvilket faglig grunnlag studentene må ha for å få opptak til fagskoleutdanning. I *første ledd* presiseres at studentene må ha fullført og bestått videregående opplæring, mens *andre ledd* også gir den enkelte fagskole kompetanse til å ta opp søkere på grunnlag av realkompetanse, forutsatt at søkeren er 23 år eller eldre i opptaksåret. Det lovfestede opptaksgrunnlaget understreker at fagskolen skal ligge på nivå over videregående opplæring. Opptaksgrunnlaget er fullført videregående opplæring, med enten generell studiekompetanse eller fullført yrkesfaglig utdanningsprogram, eller tilsvarende realkompetanse og alderskrav. Imidlertid er det fastsatt et unntak fra den generelle aldersgrensen på 23 år for realkompetansevurdering, ved at det kan praktiseres en særskilt aldersgrense på 21 år for opptak på grunnlag av realkompetanse til enkelte kunstfaglige fagskoleutdanninger. For å slippe inn på disse utdanningene må søkerne da være spesielt kvalifiserte. Kompetansen til å vurdere og bestemme hvilke kunstfaglige fagskoleutdanninger som skal kunne ta opp søkere som fyller 21 år i opptaksåret, er lagt til departementet. Departementet kan delegere denne kompetansen til underordnet organ. Hvilke utdanninger som skal få unntak fra kravet om aldersgrense på 23 år avgjøres av departementet.

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å fastsette at opptaket skal ha en nasjonal samordning, og at det også kan fastsettes overordnede nasjonale opptaksregler. Det gir også hjemmel for departementet til å kunne fastsette regler for rangering av søkerne til fagskoleutdanning, på linje med systemet i universitet- og høyskolesektoren. I tillegg gir det hjemmel til å fastsette regler om klagebehandling for saker om opptak.

I *fjerde ledd* gis det enkelte fagskolestyret plikt til å gi utfyllende regler om opptaket. Dette er en videreføring av gjeldende lov § 4 annet ledd (ny i 2016). Disse reglene skal gis i forskrifts form. Styret må fastsette hvilken formell utdanning som er nødvendig for å bli tatt opp til den enkelte fagskoleutdanning, og hvilke fag og fagsammensetninger fra videregående opplæring som er nødvendig for å kunne bli tatt opp til de enkelte fagskoleutdanningene. Kravene til opptak på grunnlag av realkompetanse må følge kravene til formell kompetanse, altså at søkere som tas opp på grunnlag av realkompetanse, har en kompetanse som kan sies å være tilsvarende de formelle kompetansekravene. Kravene til fag- og/eller yrkeskompe-

tanse vil kunne variere ut fra hvilken fagskoleutdanning søkeren ønsker å begynne på.

Til § 17 Innholdet i utdanningen

Bestemmelsen er delvis en videreføring av gjeldende lov § 5 første og tredje ledd.

I *første ledd* er «Tilbyder» endret til «styret». Det er styret som skal fastsette studieplan og bestemme gjennomføringen av planen. I dette ligger det også at styret bestemmer krav til obligatoriske kurs, omfang og gjennomføring av praksis, vurderingsformer osv. Bestemmelsen er en parallell til universitets- og høyskoleloven § 3-3 tredje ledd.

I *annet ledd* endres gjeldende begrep «fagskolepoeng» til «studiepoeng». Endret begrep krever at det blir gitt god og riktig informasjon til fagskolestudentene. Endringen i terminologi har ikke betydning for fagskolestudentenes overgangsmuligheter til universitets- og høyskoleutdanning. Det er fremdeles læringsutbyttet som skal ligge til grunn for behandling av søknader ved vurdering av fritak for del av universitets- og høyskoleutdanning. Det vil følgelig fremdeles være en forskjell på studiepoeng fra henholdsvis fagskoleutdanning og universitets- og høyskoleutdanning, fordi de er fra utdanninger som er regulert i ulike lover, med ulike formål og ulike krav til blant annet akkreditering, læringsutbytte og ansattes kvalifikasjoner.

Tredje ledd gir bestemmelse om Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk. Dette kom inn i fagskoleloven i 2010, jf. Prop.161 (2009–2010) Endringer i fagskoleloven. Det vises her til forskrift 8. november 2017 nr. 1846 om Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring og om henvisningen til Det europeiske kvalifikasjonsrammeverket for livslang læring. Der fremgår det at fagskoleutdanning er innplassert på nivå 5.1 og 5.2 i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk og skal ha læringsutbyttebeskrivelser i tråd med dem som er fastsatt for disse nivåene.

Til § 18 Grader

Kompetansen til å fastsette hvilke grader som fagskolene kan gi, er lagt til departementet. Denne kompetansen kan delegeres fra departementet til underordnet organ.

Til § 19 Vitnemål

Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende lov § 5 annet ledd. Loven med forskrift oppstiller minstekrav til innhold og utforming av vitnemål. Ut

over dette står fagskolene fritt til å bestemme vitnemålets innhold og utforming. Det er kun det dokumentet som bekrefter at en fagskoleutdanning er fullført, som skal gis betegnelsen vitnemål. I tilfeller der fagskoleutdanningen ikke er fullført, men studenten for eksempel har tatt enkeltemner, vil fagskolen kunne utstede en karakterutskrift som bekrefter dette.

Ved overgangen fra betegnelsen fagskolepoeng til studiepoeng skal fagskolene skrive ut nye vitnemål til de studentene som ber om det. Denne plikten skal kun gjelde i en overgangsperiode frem til 31. desember 2020.

Til § 20 Klageorganer

Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende lov § 13, med enkelte endringer av teknisk og språklig karakter.

Etter *første ledd* skal fagskolene opprette en lokal klagenemnd som skal behandle klager over enkeltvedtak. Dette gjelder blant annet avgjørelser om godskriving og fritak etter § 8 og avgjørelser om opptak etter § 16. I disse sakene vil den lokale klagenemnda treffe vedtak som andreinstans og behandle klager over vedtak truffet av et underordnet organ.

Styret kan bestemme at klagenemnda også skal behandle andre klagesaker for studentene. Dette gjelder klager på vedtak som ikke er enkeltvedtak, der studentene kan gis mulighet til å klage.

I tillegg kan styret delegere myndigheten til å treffe vedtak i saker etter §§ 23–27 til den lokale klagenemnda. Dette gjelder klage på formelle feil ved eksamen etter § 23, annullering av eksamen eller prøve etter § 24, bortvisning og utestengning etter § 25, vurdering av skikkethet etter § 26 og krav om politiattest etter § 27. Dersom styret delegerer denne myndigheten til den lokale klagenemnda, vil klagenemnda treffe vedtak som førsteinstans i saker etter §§ 24–27.

Klagenemnda treffer sine vedtak uavhengig av styret og er heller ikke underlagt styrets omgjøringskompetanse. Det følger av forvaltningsloven § 34 at klagenemnda kan prøve alle sider av sakene som bringes inn for den, både rettsanvendelse og forvaltningsskjønn.

Andre ledd regulerer sammensetning av klagenemnda. I høringen til ny lov hadde kravet om at det skulle være «personlige» varamedlemmer ved en inkurie falt ut. Kravet ligger imidlertid fast, slik at hvert medlem av klagenemnda fortsatt skal ha et personlig varamedlem. Kravet til lagdommere er at han eller hun er norsk statsborger «som er

vederheftige», og som ikke er fradømt stemmerett. Videre må de ha fylt 25 år og ha juridisk embetseksamen eller mastergrad i rettsvitenskap, jf. domstolloven § 54 annet ledd.

To av medlemmene skal være studenter på oppnevningstidspunktet.

Tredje ledd regulerer at nemnda er vedtaksfør når lederen eller varamedlemmet for lederen og minst to andre medlemmer eller varamedlemmer er til stede.

Fjerde ledd er den samme regelen som følger av forvaltningsloven § 28 første ledd andre punktum, der det fastslås at klageinstansens vedtak i klagesaker ikke kan påklages.

Departementet har etablert et nasjonalt klageorgan for fagskoleutdanning, se *femte ledd* og forskrift om fagskoleutdanning kapittel 2. Departementet tar sikte på å videreføre dagens forskrift. Etter forskriften § 2-2 tredje ledd er oppnevningsperioden for klagenemndas medlemmer fastsatt til å være fire år, med unntak for studentrepresentantene, som er oppnevnt for to år. Det nasjonale klageorganet for fagskoleutdanning skal behandle klager på enkeltvedtak på bestemte områder etter forskriften § 2-1. Dette gjelder vedtak om annullering etter § 24, vedtak om bortvisning eller utestengning etter § 25, vedtak om vurdering av skikethet etter § 26 og vedtak om utestenging på grunn av straffbare forhold (politiattest) etter § 27.

Til § 21 Avsluttende vurdering, eksamen og sensur

Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende lov § 6, men det er gjort enkelte endringer av språklig karakter.

Styret har det overordnede ansvaret for fagskolens virksomhet og den faglige kvaliteten ved skolens utdanninger, se *første ledd*. Styret bestemmer selv hvordan den eksterne deltakelsen i vurderingen skal gjennomføres og for hvilke emner og utdanninger det skal være henholdsvis ekstern deltakelse i den enkelte vurderingen eller ekstern evaluering av vurderingsordningene. En ordning med ekstern evaluering av vurderingen kan for eksempel omfatte ekstern deltakelse ved oppgaveutforming og fastsetting av vurderingskriterier, ekstern stikkprøvekontroll av vurderinger foretatt av intern sensor, ekstern sensur av bestemte deler av vurderingene som regnes inn i endelig karakter, og ekstern sensur av større praktiske og/eller skriftlige arbeider som prosjekter og porteføljer. En viss bruk av ekstern sensur bør inngå som en del av fagskolens kvalitetskontroll av den enkelte utdanning. Systemet med ekstern evaluering av

vurderingene eller vurderingsordningene skal også ivareta studentenes rettssikkerhet ved å sikre lik og upartisk bedømmelse av de oppnådde resultatene.

Etter andre ledd er det styret som har det overordnede ansvaret for sensurordningen. Styret må sikre at sensorene har tilstrekkelige faglige kvalifikasjoner og får god opplæring, slik at sensuren blir upartisk, samordnet og faglig betryggende.

Styret kan delegere myndigheten til å oppnevne sensor. Myndigheten kan for eksempel legges til den faglige ledelsen ved skolen eller en eksamensansvarlig.

Tredje ledd fastsetter at sensuren skal foreligge innen tre uker etter eksamen, eller annen avsluttende oppgave eller prosjekt, hvis ikke særlige grunner gjør det nødvendig å bruke mer tid. Styret kan gjøre unntak for en enkelteksamen eller vurdering av et enkelt emne ved uforutsette vanskeligheter. Slike unntak kan bare gis når det er tale om enkeltstående uforutsette krisesituasjoner. Hvis slike vanskeligheter gjentar seg, må styret foreta en vurdering for å klarlegge hva som kan gjøres for å hindre at dette skjer igjen. Terskelen for unntak, for eksempel ved sensormangel, må være svært høy og må alltid begrunnes.

Fjerde ledd regulerer at minstekravet ved ny sensur av eksamen er én sensor, men fagskolene kan oppnevne flere dersom de ønsker det. Sensorene som da oppnevnes, kan ikke ha medvirket ved den første bedømmelsen av klagerens besvarelse. Klagesensuren skal foretas ut fra den samme vurderingsnormen som den øvrige sensuren.

Hvis det har vært holdt muntlig eller praktisk prøve i tilknytning til skriftlig eksamen og deretter satt en felles karakter på studentens samlede prestasjon ut fra en samlet skjønnsmessig vurdering av denne, er det bare den skriftlige delen av prøven som kan påklages. Dersom ny sensur av den skriftlige delen fraviker fra første sensur, må det imidlertid avholdes ny muntlig eller praktisk prøve. Dette gjelder både om endringen gjøres til gunst eller ugunst for klager.

Det er ikke fastsatt noen særskilt frist for klagebehandling ved ny sensur. Dette innebærer at forvaltningslovens bestemmelser om saksbehandlingstid gjelder. Klage på karakterfastsetting skal behandles «uten ugrunnet opphold», jf. forvaltningsloven § 11a første ledd. Videre skal det gis foreløpig svar «dersom en henvendelse ikke kan besvares i løpet av en måned etter at den er mottatt», jf. forvaltningsloven § 11a tredje ledd.

Det er styret selv som fastsetter forskrift om avleggelse og gjennomføring av eksamener, prø-

ver og annet arbeid, jf. *femte ledd*. Bestemmelsen gir adgang til å delegere til en avdeling ved fagskolen å gi utfyllende regler om forhold som er særegne for den enkelte eksamen. Dette kan for eksempel være bestemmelser om hva som er lovlig hjelpemidler ved eksamen eller annen avsluttende oppgave eller prøve, eller om vektingen ved karakterfastsetting i vurderinger som består av flere ulike deler.

Til § 22 Rett til begrunnelse og klage på karakterfastsetting

Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende lov § 8.

Etter *første ledd* har en student rett til å få en begrunnelse for karakteren. Krav om begrunnelse må fremsettes på stedet ved muntlig eksamen eller bedømmelse av praktiske ferdigheter. Ved annen bedømmelse er det satt en kort frist på én uke, da det er behov for å få fortgang i en eventuell klagebehandling. Hvis karakteren kunngjøres elektronisk og studenten kan kreve begrunnelse på tilsvarende måte, må krav om begrunnelse fremsettes innen én uke fra karakteren blir kunngjort.

Dersom kunngjøringen skjer på annen måte enn elektronisk kunngjøring, eksempelvis ved at studenten fysisk må møte opp ved skolen for å få vite karakteren eller får brev om karakteren, er fristen for å fremsette krav om begrunnelse én uke fra studenten fikk kjennskap til karakteren, men likevel ikke mer enn tre uker fra karakteren ble kunngjort.

Fristen for kravet om begrunnelse begynner å løpe fra det tidspunktet fagskolen har varslet at karakterene vil bli kunngjort. Hvis fagskolen kunngjør karakteren før det forhåndsbestemte tidspunktet, begynner ikke fristen å løpe før den varslede datoen.

Annet ledd sier at dersom det foreligger særskilte grunner som innebærer at det vil ta lenger tid enn to uker før det kan gis en begrunnelse, må studenten få informasjon om dette i samsvar med forvaltningsloven § 11a. Det er kun begrunnelse av første sensur som kan gis muntlig eller skriftlig.

Tredje ledd gir studentene en rett til å få tilgang til skriftlige retningslinjer etter at karakter er fastsatt, dersom slike finnes. Skriftlige retningslinjer for bedømmelsen kan være sensorveiledninger eller lignende veiledninger som benyttes av sensorene i forbindelse med sensur. Sensorveiledningen er ment som en hjelp i sensors vurderingsarbeid og sikrer at ulike sensorer legger samme ret-

ningslinjer til grunn for sine vurderinger. Dette kan blant annet være til stor hjelp for eksterne sensorer og klagesensorer. Sensorveiledningen kan også være til nytte for studenten ved vurderingen av om han eller hun skal klage på karakterfastsettelsen.

Ved ny sensur, jf. *fjerde ledd*, skal sensorene ikke få opprinnelig karakter, sensors begrunnelse for denne eller studentens begrunnelse for klagen. Dersom fagskolen har utarbeidet skriftlige sensorveiledninger, skal ny sensor få tilgang til denne. I tillegg kan ny sensor få tilgang til andre sensurerte eksamensbesvarelser og karaktersnitt, som kan være et relevant og nyttig hjelpemiddel for klagesensuren.

Tidspunktet for når klagefristen begynner å løpe, er tydeliggjort i de tilfellene studenten har bedt om begrunnelse for eller klaget over formelle feil. I så fall løper klagefristen fra studenten har fått begrunnelsen eller til klagen over formelle feil er endelig avgjort.

Det er ikke fastsatt om studenten først bør klage på formelle feil eller på karakterfastsetting. Det ville imidlertid være naturlig å først fremme en klage på formelle feil. En slik klage kan medføre at et sensurvedtak oppheves, og den bør avgjøres før det tas stilling til et krav om begrunnelse for karakterfastsetting eller klage på karakterfastsetting.

Det er ikke fastsatt noen særskilt frist for klagebehandling ved ny sensur. Forvaltningslovens bestemmelser om saksbehandlingstid gjelder, og det innebærer at klagen skal avgjøres uten ugrunnet opphold, jf. forvaltningsloven § 11a. Dersom det tar uforholdsmessig lang tid å behandle klagen skal den som behandler klagen sende et foreløpig svar der det gjøres rede for årsaken til at klagen ikke kan behandles tidligere, og dersom det er mulig, angi når man regner med å få klagen behandlet.

Femte ledd sier at ved bedømmelse av muntlig prestasjon og vurdering av praksisopplæring eller lignende som etter sin art ikke lar seg etterprøve, er det ikke rett til å klage på karakteren. Dette gjelder ulike former for praktiske prøver hvor prosessen og den praktiske ferdigheten studenten viser mens prøven utføres, inngår som del av prøvingen. Dette lar seg vanskelig etterprøve ved en ny sensur. Hvis det derimot er mulig å etterprøve prestasjonen, vurderingen av praksisopplæring eller lignende, ved at det finnes dokumentasjon som skaper et helhetlig bilde, vil studenten ha rett til å klage på karakterfastsettingen.

Sjette ledd er i tråd med den alminnelige regelen i forvaltningsloven om at det ikke er klagerett

på klageinstansens vedtak i klagesaken. Det er kun klageadgang på første sensur, og andregangssensur blir stående så fremt det ikke avdekkes formelle feil ved eksamen etter § 23.

Til § 23 Klage på formelle feil ved eksamen

Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende lov § 7.

Første ledd gir studenten en rett til å klage på formelle feil. Formelle feil kan for eksempel være feil ved oppgaven, eksamensavvikling, gjennomføring av sensuren eller ved annen vurdering som for eksempel prosessevalueringer. Det kan også være feil ved gjennomføring av praksis.

Fagskolen skal vurdere klager over formelle feil i første instans. Fagskolen skal vurdere klagen, om den skal tas til følge og eventuelt hvilke tiltak som er nødvendige for å rette opp en eventuell formell feil. Dette tilsvarer ordningen etter forvaltningsloven § 33 annet ledd som gir underinstansen myndighet til å oppheve eller endre et vedtak hvis den finner at en klage er begrunnet. Dersom fagskolen ikke tar klagen til følge, skal den tilrettelegge saken og oversende den til klageinstansen for behandling, tilsvarende ordningen i forvaltningsloven § 33 fjerde ledd. Frist for å klage er tre uker etter at studenten visste, eller kunne vite, om feilen.

Styret er klageinstans for disse vedtakene, men etter § 20 første ledd andre punktum kan styret bestemme at klagenemnda skal behandle slike klagesaker.

I annet ledd er det fastsatt at vilkåret for at sensurvedtaket skal oppheves på bakgrunn av en formell feil, er at feilen enten har hatt betydning for hvordan studenten har prestert under eksamen, prøve eller annet arbeid som bedømmes med karakter, eller har hatt betydning for bedømmelsen av studentens prestasjoner.

Kan feilen rettes opp ved ny sensur av arbeidet, sørger fagskolen for at det foretas en ny sensur. Hvorvidt det skal oppnevnes nye sensorer til ny sensur, vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle. Dersom ny sensur ikke er egnet til å rette opp feilen, må studenten avlegge ny eksamen, prøve eller annet arbeid som bedømmes med karakter. I slike tilfeller må det oppnevnes nye sensorer.

Tredje ledd sier at fristen for å klage på formelle feil løper fra det tidspunktet studenten har fått begrunnelsen eller klagen over karakterfastsettingen er ferdigbehandlet. Selv om studenten har bedt om begrunnelse for karakterfastsettingen eller klaget på karakteren etter § 22, har stu-

denten likevel rett til å klage på formelle feil etter denne bestemmelsen.

Det er ikke fastsatt om studenten først bør klage på formelle feil eller på karakterfastsetting. Det ville imidlertid være naturlig å først fremme en klage på formelle feil fordi en slik klage kan medføre at et sensurvedtak oppheves. Det bør avgjøres før det tas stilling til et krav om begrunnelse for karakterfastsetting eller klage på karakterfastsetting.

Ved klage på formelle feil kan fagskolen eller klageinstansen avdekke at feilen også kan ha hatt betydning for andre enn klageren. Studenter som er berørt av en formell feil ved eksamen, vil kunne tilbys ny sensur eller ny eksamen eller lignende, jf. *fjerde ledd*. I enkelte tilfeller kan det også være nødvendig å gjennomføre ny sensur eller ny eksamen selv om de aktuelle studentene ikke ønsker det. Fagskolen kan også fatte vedtak om ny sensur eller ny eksamen hvis det oppdages slike feil uten at det er fremsatt formell klage.

Formålet med å gjennomføre en ny sensur eller eksamen er å sikre at karakteren studentene til slutt får, gir et mest mulig riktig bilde av deres kunnskap, ferdigheter og generelle kompetanse. På denne bakgrunn vil det kunne være nødvendig med ny sensur eller pålegg om ny eksamen eller prøve der den formelle feilen innebærer at studentene har hatt en urimelig fordel, for eksempel der eksamensoppgavene har vært kjent blant studentene på forhånd.

I andre tilfeller kan den formelle feilen være av en slik art at den har bidratt til at studentene har levert en dårligere eksamensbesvarelse enn det deres reelle kunnskapsnivå skulle tilsi. I tillegg er det tilfeller der noen studenter kan ha prestert dårligere, for eksempel hvis den formelle feilen består i støy eller lignende i eksamenslokalet, for kort tid på eksamen, eller en uklarhet eller feil i eksamensoppgaven. I slike tilfeller vil det være tilstrekkelig at de studentene som ønsker det, får tilbud om ny eksamen eller sensur.

Til § 24 Annullering av eksamen eller prøve

Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende lov § 9. Styret selv fastsetter om det er styret eller den lokale klagenemnda som skal behandle saker om annullering i første instans, jf. § 20 første ledd andre punktum. Myndigheten kan ikke delegeres til andre enheter ved fagskole.

Første ledd regulerer hva som skal til for at en eksamen eller prøve m.m. kan annulleres. Falske dokumenter er i denne sammenhengen dokumenter som danner grunnlag for opptak. Falske doku-

menter kan være forfalskede fagbrev, svennebrev, vitnemål, karakterutskrifter og andre vedlegg til søknaden som TOEFL-tester, opptaksbrev, anbefalingsbrev, oversettelser, autorisasjoner og sertifikater. Definisjonene skal ikke utvide eller innskrenke definisjonene av dokumenter i lov om straff av 20. mai 2005 nr. 28 (straffeloven) § 361.

Et vitnemål, fag- eller svennebrev eller annet dokument vil også kunne være falsk dersom det er utstedt fra falske utdanningsinstitusjoner. Falske institusjoner kalles også «Diploma mills». Bruk av vitnemål eller dokumenter fra «Diploma mills» vil kunne rammes av straffeloven § 221, der det fremgår at det er straffbart å avgi falsk forklaring til offentlig myndighet i tilfeller hvor forklaringen var bestemt å avgi bevis.

Et vitnemål som viser feil karakter fordi vedkommende har klaget på eksamenskarakteren og i klagesensuren har fått en annen karakter enn det som fremgår av vitnemålet, er ikke et falsk vitnemål. Det opprinnelige vitnemålet er imidlertid ikke lenger gyldig. Dersom studenten bruker det opprinnelige ugyldige vitnemålet i søknader om opptak til en fagskole, vil dette kunne rammes av andre ledd om uredelig opptreden.

Annultering er begrenset til den eksamenen eller prøven som det irregulære forholdet knytter seg til. Annultering av godkjent emne er aktuelt der dette er obligatorisk eller gir annen uttelling, og innebærer at studenten ikke blir godskrevet dette.

Fagskolen kan også vurdere om studentens opptreden kan utgjøre en straffbar handling etter bestemmelsene om dokumentfalsk etter straffeloven §§ 361–362 og anmelde vedkommende.

Andre ledd omhandler fusk. Bruk av ulovlige hjelpemidler, ulovlig samarbeid mellom enkeltpersoner eller grupper, plagiat og manglende eller feilaktig kildebruk slik at teksten fremstår som studentens eget arbeid, vil objektivt sett være fusk.

Med forsett menes der studenten utfører en bevisst handling som har en konsekvens som vedkommende mener er sannsynlig vil skje. Grovt uaktsom fusk utdypes i merknadene til universitets- og høyskoleloven i Ot.prp. nr. 40 (2001–2002) side 54, der det står at «det må foreligge en kvalifisert klanderverdig opptreden som gir grunn til sterke bebreidelser for mangel på aktsomhet».

Fuskehandlingen eller forsøket på fusk må ha skjedd ved gjennomføringen av eksamen, prosjekt, prøve eller lignende, eller forut for endelig sensur av disse. Dersom det kun foreligger forsøk på fusk, stilles det krav om forsett, altså at studen-

ten må ha hatt til hensikt å gjennomføre handlingen, for at handlingen skal kunne føre til annullering av eksamen eller annen prøve og utestenging. Om sontringen mellom forsøk og fullbyrdet handling følger det av forarbeidene til universitets- og høyskoleloven, Ot.prp. nr. 40 (2001–2002) side 76: «Departementet legger til grunn at det er å anse som fusk når en student har ulovlige hjelpemidler tilgjengelige under en eksamen eller på andre måter handler i strid med eksamensreglementet eller regler om kildebruk. Hvorvidt studenten i løpet av eksamen får bruk for de ulovlige hjelpemidlene eller ikke, er ikke avgjørende for om handlingen skal anses som fullbyrdet fusk. Forsøk på fusk vil for eksempel foreligge i tilfeller hvor studenten plasserer ut ulovlige hjelpemidler, med sikte på at disse skal være tilgjengelige under eksamen, men der dette blir oppdaget før eksamen begynner.» Uttalelsen om forsøk på fusk tar sikte på eksamen uten forutgående bokkontroll eller liknende. Dersom hjelpemidler blir oppdaget under bokkontroll, er dette fullbyrdet fusk på lik linje med at eksamen har begynt. I Rt. 2015 side 995 konkluderer Høyesterett med at når en student lar papirer ligge igjen på eksamensbordet når eksamen er påbegynt, som ved bokkontroll, «er det å regne som fusk i lovens forstand selv om dette ikke er gjort med intensjon om å bruke opplysningene ved besvarelsen».

Det legges for øvrig til grunn en meget streng aktsomhetsplikt for studentene ved eksamen. I dette ligger det en plikt for studentene til å sette seg inn i eksamensreglementet og hvilke hjelpemidler som er tillatt under selve eksamen. Studenten har også et særlig ansvar for å forsikre seg om at hun eller han kun har tilgang til lovlige hjelpemidler under gjennomføringen av eksamen. I Rt. 2015 side 995 sier Høyesterett: «Brudd på dette regelverket må anses som alvorlig. At det skjer i et øyeblikks uoppmerksomhet, fratar ikke bruddet dets alvorlige karakter. Gode grunner tilsier at det i en slik situasjon må kunne reageres strengt, både for å oppfylle lovens formål med eksamen og for å hindre at studenter opptrer skjodesløst eller spekulativt ved kontrollen.»

Tredje ledd gjelder tilfeller der studenten har fått fritak eller godskriving for utdanning og/eller kompetanse etter fagskoleloven § 8. Studenten må ved søknad om godskriving eller fritak fremlegge dokumentasjon av relevant utdanning og kompetanse, og den enkelte fagskole må på bakgrunn av dokumentasjonen gjøre en faglig vurdering. Dersom studenten har fått fritak eller godskriving ved hjelp av falsk vitnemål eller karakterutskrift, andre falske dokumenter eller annen form for ure-

delig opptreden, kan styret eller den lokale klagenemnda annullere vedtaket.

I situasjoner der en søker leverer en annens dokumentasjon sammen med egne søknadspapirer i den hensikt å oppnå urettmessige fordeler for seg selv, vil denne handlemanen kunne være uredelig opptreden. Dette gjelder også dersom en annens dokumentasjon er forfalsket slik at det fremstår som om dokumentene tilhører søkeren personlig.

Fagskolen kan også vurdere om studentens opptreden kan utgjøre en straffbar handling etter bestemmelsene om dokumentfalsk etter straffeloven §§ 361–362 og anmelde vedkommende.

Etter *fjerde ledd* er det nasjonalt klageorgan for fagskoleutdanning som er klageinstans for vedtak om annullering, uavhengig av om det er styret eller den lokale klagenemnda som fatter vedtaket i første instans, jf. § 20.

Femte ledd gjelder foreldelse. Selv om det er gjort feil fra studenten som medfører at sensurvedtak i utgangspunktet er ugyldig, vil tiden som er gått sammenholdt med feilens karakter og omfang, kunne tilsi at vedtaket blir stående. Bestemmelsen fastsetter ingen plikt, men en adgang til å annullere. Det er styret eller klagenemnda som blir nærmest til å vurdere dette.

Etter *sjetzte ledd* er et vitnemål eller en karakterutskrift å anse som ugyldig så snart det er fattet vedtak om annullering, og dokumentet skal straks leveres tilbake til fagskolen. Studenten kan be om at vedtaket om annullering ikke iverksettes f r en klage på vedtaket er avgj rt, jf. forvaltningsloven § 42. Ved vurderingen av utsatt iverksettelse må det vektlegges hvilke skadevirkninger det kan ha dersom studenten benytter seg av et ugyldig dokument i tiden frem til klagen er ferdig behandlet. Et vedtak om annullering er ikke et tvangsgrunnlag etter tvangsfullbyrdsloven f r vedtaket er endelig, det vil si at klagefristen er ute eller klagen er avgj rt.

Til § 25 Bortvisning og utestenging

Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av gjeldende lov § 10.

Etter *første ledd* er det et vilkår for bortvisning at det først gis en «skriftlig advarsel» hvor det opplyses at bortvisning eller utestenging vil kunne bli aktuelt ved fortsatt forstyrrende adferd. Styret eller et lavere forvaltningsnivå, for eksempel direktør eller avdeling, kan gi advarselen. Selve bortvisnings- og eventuelt utestengingsvedtaket må treffes av styret selv eller den lokale klagenemnda, jf. § 20.

Hva som er «grovt forstyrrende», må vurderes av styret eller fagskolens klagenemnd i hvert enkelt tilfelle. Bestemmelsen kan for eksempel omfatte personer som ved aggressiv eller plagsom opptreden ødelegger arbeidsmiljøet for medstudenter eller ansatte.

Bortvisning bør begrenses til områder eller sammenhenger hvor problematferden forekommer, fra bestemte forelesninger, fra undervisning i sin alminnelighet, fra lesesalene, fra kontorbygninger med mer. Bortvisningen innebærer ikke noe inngrep i retten til å gå opp til eksamen.

En student som oppt r forstyrrende, for eksempel i en undervisningssituasjon eller i fellesområder, vil uansett kunne vises bort. Et slikt enkeltstående pålegg om å forlate stedet vil være lite inngripende overfor studenten, og det vil her ikke være snakk om bortvisning i lovens forstand.

Rektor har fullmakt til å bortvise en student hvis vilkårene for dette er til stede. Dette er kun ment som et midlertidig vedtak, og styret må fatte et endelig vedtak når det kommer sammen.

Annet ledd regulerer adgangen til å utestenge dersom vedkommende ikke etterkommer bortvisningsvedtaket. Det er et vilkår at studenten først f r en skriftlig advarsel, men likevel fortsetter en forstyrrende adferd. Utestenging er kun ment som siste utvei og har som formål å beskytte ansatte og medstudenter. Den må begrunnes som nødvendig og forholdsmessig. At studenten ikke respekterer og etterkommer bortvisningsvedtaket er for eksempel tilfeller der studenten for eksempel likevel m ter opp til undervisningen han eller hun er bortvist fra og krever å få delta eller bare være tilstede. At studenten følger opp saken ved stadig å kontakte fagskolen, gir ikke grunnlag for utestenging. Studenten mister også retten til å gå opp til eksamen i utestengingsperioden.

Tredje ledd gjelder der studenten har skapt fare for liv eller helse for pasienter, brukere, barnehagebarn, elever eller andre som studenten har   gjøre med som del i undervisning eller praksisopplæring, eller som gjør seg skyldig i grovt usømmelig opptreden overfor disse. Studenten skal i slike tilfeller utestenges fra fagskoleutdanning med klinisk undervisning og praksisstudier og fratas retten til å gå opp til eksamen i slik utdanning.

Her er det tale om så grove overtredelser at det skal kunne reageres umiddelbart med en fullstendig utestenging fra studiet for et tidsrom tilpasset opptredenens grovhet. Det er i den forbindelse ikke stilt krav om gjentatte forhold, men styret eller klagenemnda forutsettes å ta hensyn til

om det er et enkeltstående forhold som kan tilskrives helt spesielle omstendigheter, eller om det er graverende opptreden som avspeiler alvorlig svikt i dømmekraft eller ansvarsfølelse.

Det er ikke et krav om skriftlig advarsel i forkant av sak om utstenging etter tredje ledd. Det er heller ikke et krav om at studenten først må bortvises. Begrunnelsen for dette er at det etter tredje ledd dreier seg om så grove forhold at vedkommende fullstendig utestenges fra utdanningen i inntil tre år. Studenten skal bli informert av fagskolen om at det er opprettet sak om utestenging. Studenten har rett til å forklare seg før vedtaket fattes.

Fjerde ledd gjelder både tilfeller der studenten har fått urettmessig adgang til å avlegge eksamen ved å benytte et falsk vitnemål, andre falske dokumenter eller annen form for uredelig opptreden og fusk i forbindelse med avleggelse av eksamen og fusk ved søknad om godkjenning eller godskrivning av utdanning eller fritak fra eksamen eller prøve. Sanksjonen kan iverksettes både overfor den som selv prøver å oppnå en fordel på denne måten, samt den som medvirker til fusk. Det at en student mistenker eller vet at en annen student har fusket, er ikke tilstrekkelig til å si at det foreligger medvirkning.

Skyldkravet for medvirkning til fusk er forsett. Dette er et strengere skyldkrav enn i tilfeller der studenten fusker på egen eksamensbesvarelse. Ved oppgaveinnleveringer kan det være tillatt for studentene å samarbeide, mens ved andre innleveringer kan det være forutsatt at studenten løser oppgaven alene. Departementet legger til grunn at fagskolen må gi tydelig informasjon om hvorvidt det er tillatt å samarbeide eller ikke, ved innlevering av en oppgave. Bestemmelsen om medvirkning til fusk vil videre være aktuell i tilfeller der en student ved avleggelsen av en eksamen gir seg ut for å være en annen student, for eksempel ved å logge seg på PC med en annen students brukeridentitet under avleggelse av eksamen. I enkelte eksamenssituasjoner der samarbeid er tillatt, kan det være mest nærliggende å sanksjonere begge studenter for fusk, for eksempel ved ulovlig samarbeid der to studenter leverer besvarelser som er så like at det foreligger plagiat.

Femte ledd: Styret og den lokale klagenemnda skal påse at saken er godt opplyst før det treffer vedtak, jf. forvaltningsloven § 17. En student har rett til å uttale seg før det treffes vedtak i en sak om bortvisning eller utestenging, jf. forvaltningsloven § 16. Det er opp til styret eller den lokale klagenemnda om studenten skal forklare seg muntlig eller skriftlig.

Vedtak om bortvisning og utestenging er så inngripende for studenten at det kreves minst to tredels flertall for å treffe slike vedtak. Klagereglene i forvaltningsloven kapittel 6 gjelder tilsvarende, og en klage skal behandles av nasjonalt klageorgan for fagskoleutdanning, jf. § 20.

Etter forvaltningsloven § 34 skal klageinstansen prøve alle sider av vedtaket, både rettsanvendelse og forvaltningsskjønn. Klagefristen er etter forvaltningsloven § 29 tre uker fra orientering om vedtaket er kommet frem til studenten, eller fra studenten burde ha skaffet seg kjennskap om vedtaket. Klageinstansen kan imidlertid omgjøre vedtaket til studentens gunst også etter utløpet av denne fristen i medhold av forvaltningsloven § 35 annet ledd, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav a.

Til § 26 Vurdering av skikkethet

Første ledd første punktum gir departementet hjemmel til å gi forskrift om at fagskolene skal vurdere om de enkelte studentene i bestemte utdanninger er skikket for yrket. Andre punktum fastsetter at vurdering av studentens skikkethet skal foregå gjennom hele studiet, og den skal inngå i en helhetsvurdering av studentens faglige og personlige forutsetninger for å kunne fungere i et bestemt yrke. Hensikten med ordningen med å vurdere skikkethet er å sikre at barnehagebarn, elever, pasienter og andre brukere møter personer som er skikket for det yrket de utøver. En student er ikke skikket for yrket dersom han eller hun utgjør en mulig fare for barnehagebarns og elevers eller pasienters, klienters og brukeres liv, fysiske og psykiske helse, rettigheter og sikkerhet. Som hovedregel vil de forhold som vurderes, knytte seg til selve fagskolen, men det er også mulig at forhold eller hendelser utenfor utdanningssituasjonen kan tillegges vekt. Departementet fastsetter i forskrift hvilke utdanninger som er omfattet av ordningen med vurdering av skikkethet.

Etter *andre ledd* vil et vitnemål bety at studenten også er skikket for yrket. Motsatt har studenter som blir vurdert som ikke skikket, krav på å få karakterutskrift for de delene av utdanningen de har gjennomført, men de har ikke krav på vitnemål, jf. § 18. Slik karakterutskrift vil gi studenten mulighet til å få godkjente deler av utdanningen godskrevet ved andre utdanninger.

Tredje ledd gir ingen plikt, men en adgang til å utestenge studenten i inntil fem år dersom han eller hun ikke er skikket for yrket. Styret kan delegere denne typen vedtak til den lokale klage-

nemnda, jf. § 20. Hvor lenge en student skal bli utstengt må bygge på en konkret helhetsvurdering. Et utestengingsvedtak kan unntaksvis være et uforholdsmessig inngrep i studiesituasjonen. Styret eller den lokale klagenemnda kan derfor vurdere å la studenten fullføre hele eller deler av utdanningen der dette er forsvarlig, typisk fordi utdanningen kan brukes i andre funksjoner enn det aktuelle yrket. Regler om vitnemål og karakterutskrift etter andre ledd kommer tilsvarende til anvendelse.

Etter *fjerde ledd* er vedtak om skikkethet og utestenging så inngripende for studenten at det kreves minst to tredels flertall for å treffe slike vedtak. Klagereglene i forvaltningsloven kapittel 6 gjelder tilsvarende, og en klage skal behandles av nasjonalt klageorgan for fagskoleutdanning, jf. § 20 og forskrift om fagskoleutdanning kapittel 2.

Styret og den lokale klagenemnda skal påse at saken er godt opplyst før det treffes vedtak. En student har rett til å uttale seg før det treffes vedtak i en sak om bortvisning eller utestenging, jf. forvaltningsloven § 16. Det er opp til styret og den lokale klagenemnda om studenten skal forklare seg muntlig eller skriftlig.

Etter *femte ledd* kan departementet gi forskrift om vurdering av skikkethet i enkelte utdanninger. Forskriften skal tydelig angi vurderingskriterier, prosedyrer og saksbehandling ved vurderinger og klage. Forvaltningslovens regler om saksbehandling kommer til anvendelse ved særskilt vurdering av skikkethet.

Til § 27 Krav om politiattest

Første ledd gjelder bare utdanninger der studenter kan komme i kontakt med mindreårige som del av klinisk undervisning eller praksisstudier, jf. lov om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten av 28. mai 2010 nr. 16 (politiregisterloven) § 39. Ved slike utdanninger kan fagskolen kreve at studenten fremlegger politiattest ved opptak eller underveis i utdanningen.

I vurderingen av om det skal kreves politiattest ved opptak, er det ikke nødvendig at studenten med sikkerhet vil komme i kontakt med mindreårige. Det er tilstrekkelig at det er en mulighet for at studenten, i forbindelse med praksisstudier eller klinisk undervisning, kan komme i kontakt med mindreårige på en slik måte at overgrep kan finne sted. Med mindreårig menes barn under 18 år. Tilsvarende er det mulig for fagskolen å kreve at en student fremlegger politiattest underveis i utdanningen. Fagskolen trenger ikke å begrunne

et slikt krav, da de har rett til å innhente politiattest.

Dersom en utdanning ikke har obligatorisk praksis eller klinisk undervisning, vil kun en mulighet for at studenten velger praksisopplæring eller klinisk undervisning i fremtiden, ikke være tilstrekkelig for å kreve politiattest fremlagt ved opptak. Fagskolene kan imidlertid kreve politiattest av studenten dersom denne senere i utdanningsløpet skal delta i praktisk eller klinisk undervisning hvor vedkommende vil kunne komme i kontakt med mindreårige på en slik måte at overgrep kan finne sted.

Videre kan politiattest bare brukes dersom den bidrar til å øke tilliten til at mindreårige tas hånd om av skikkede personer, jf. politiregisterloven § 37 første ledd nr. 4. Det legges til grunn at i utdanninger der en student kan komme i kontakt med utviklingshemmede eller andre sårbare grupper, vil vedkommende også kunne komme i kontakt med mindreårige.

Departementet legger til grunn Universitets- og høyskolerådets definisjon av praksisstudier, der disse «kjennetegnes av at studenten for en tidsbestemt periode befinner seg i en situasjon hvor han eller hun skal arbeide omtrent som en yrkesutøver. Kravene til oppgaver, omfang og utførelse vil være ulike avhengig av hvor i studieløpet studenten befinner seg. [...] Situasjonen er som oftest kjennetegnet av at praksisstudiene gjennomføres utenfor utdanningsinstitusjonens egen ramme, og at en fag-person på praksisstedet er veileder.»

Det vil være opp til den enkelte fagskole å vurdere hvordan de vil gi informasjon til studentene om utdanningene og om et eventuelt krav om politiattest. Dette kan for eksempel formidles på nettsider, i studiekatalog og i brev om tilbud om opptak. I alle tilfellene er det viktig at studenten, i forkant av at han eller hun sender inn søknad om opptak, er informert om at det er krav om å levere politiattest. Hvis en student ikke fremlegger politiattest vil konsekvensene være at hun eller han ikke får opptak eller ikke kan delta i praksisstudier eller klinisk undervisning.

Annet ledd omhandler de tilfellene der det er gitt særlige regler om politiattest for bestemte typer yrkesutøving. Disse vil gjelde tilsvarende for studenter som deltar i praksisstudier eller klinisk undervisning. Dette gjelder blant annet lov om barneverntjenester av 17. juli 1992 nr. 100 § 6-10, lov om helsepersonell mv. av 2. juli 1999 nr. 64 § 20 a, lov om grunnskolen og den videregående opplæringa av 17. juli 1998 nr. 61 § 10-9 og lov om Den norske kirke av 7. juni 1996 nr. 31.

Tredje ledd gjelder både ved dom eller vedtatt forelegg. Personer med anmerkninger på politiattesten kan være utelukket fra praksisstudier og klinisk undervisning på livstid fordi anmerkningen aldri vil bli slettet. Anmerkning på politiattesten fører imidlertid ikke automatisk til tap av rett til å delta i praksisstudier eller klinisk undervisning, da styret eller klagenemnda skal vurdere dette i hvert enkelt tilfelle.

Studenten kan la seg bistå av en talsperson fra sak om utestenging fra klinisk undervisning eller praksisopplæring er reist, jf. forvaltningsloven § 12.

Etter *fjerde ledd* er studentens situasjon annerledes enn etter tredje ledd, siden det her er snakk om siktelse eller tiltale, og ikke en dom. Det vil kunne være situasjoner der det er nødvendig å utestenge studenten av hensyn til sikkerheten eller behandlingsmiljøet til sårbare grupper. Fagskolen må imidlertid være varsom med å benytte unødvendig inngripende virkemidler før det foreligger dom i en sak. Men i avveiningen mellom hensynet til studenten og hans eller hennes utdanningsløp og hensynet til sikkerheten til de mindreårige og andre sårbare grupper som reglene skal beskytte, mener departementet at det sistnevnte veier tyngst. I slike tilfeller kan man vurdere ordninger som for eksempel et særlig tilsyn med studenten inntil saken er avgjort.

Femte ledd omhandler saksbehandlingen. Sakene behandles i første instans av styret selv. Styret kan delegere denne typen vedtak til den lokale klagenemnda, jf. § 20. Fagskolen skal uttale seg om saken før vedtak fattes. Styret kan delegere denne uttaleretten til for eksempel den faglige enheten studenten studerer ved. Det kreves to tredels flertall for å utestenge studenter med hjemmel i § 27.

Etter *sjette ledd* er Nasjonalt klageorgan for fagskoleutdanning klageinstans for vedtak fattet av styret eller den lokale klagenemnda om å nekte studenten retten til å delta i praksisstudier eller klinisk undervisning, jf. fagskoleloven § 20 og forskrift om fagskoleutdanning kapittel 2.

Til § 28 Fødselspermisjon

Gjeldende fagskolelov gir ingen rettigheter til studenter som får barn i studietiden. Forslag til bestemmelse tilsvarende bestemmelsen i universitets- og høyskoleloven § 4-5.

Første ledd gir studentene en rett til å få innvilget permisjon fra studiene hvis de venter barn i løpet av studietida. Fagskolene må legge forholdene til rette, slik at studenter som er i fødselsper-

misjon kan gjenoppta studiene sine etter permisjonen, og fagskolen må også sørge for at studentene får informasjon og veiledning om de rettighetene de har. Rett til fødselspermisjon gjelder både for mødre og fedre,

Første ledd tredje punktum gir studentene rett til å få utsatt eksamen, hvis det er slik at eksamenstiden faller sammen med tiden før fastsatt termin. Det er naturlig at det er termin dato som er utgangspunkt for beregning av denne fristen før fødselen, mens det er selve fødselsdatoen som utgangspunkt for beregning av fristen etter fødselen.

Andre ledd omhandler hvordan studentene kan ta opp sine studier etter endt fødselspermisjon. Studentene vil ha krav på å fortsette sine studier på tilsvarende nivå som før de gikk ut i permisjon. Fagskolens ansvar innebærer imidlertid ikke at studentene vil ha krav på å starte i sine studier umiddelbart etter permisjonen. Her må det tas hensyn til den enkelte fagskoles studieplan og hvilken tilpasning som det er mulig å gjøre.

Tredje ledd sier at tilsvarende tilrettelegging også skal gjøres for studenter som adopterer barn i løpet av studietiden.

Til § 29 Offentlig tilskudd og egenbetaling

§ 29 er en videreføring av gjeldende § 15, med enkelte språklige endringer.

Første ledd fastsetter at alle fagskoler kan søke om offentlige tilskudd fra fylkeskommunen. En forutsetning er at fagskolen tilbyr akkreditert fagskoleutdanning. Bestemmelsen gir kun en rett til å søke tilskudd, og ikke en plikt for fylkeskommunen til å yte offentlig tilskudd.

Andre ledd fastsetter utgangspunktet om at alle fagskoler har anledning til å kreve egenbetaling fra studenter, og er avskåret fra dette kun dersom det er fastsatt særlig ved tildeling av offentlig tilskudd.

Tredje ledd gjelder alle private fagskoler, som også inkluderer fagskoler organisert som studieforbund. Bestemmelsen fastsetter hvordan tilskudd og egenbetaling fra studentene skal brukes i drift. Reguleringen gjelder på generelt grunnlag, og innebærer at alle former for disposisjoner er omfattet. At tilskudd og egenbetaling kun skal benyttes til den akkrediterte utdanningsvirksomheten, innebærer at disponeringen må vurderes opp mot den aktuelle akkrediteringen. I hvilken grad disposisjonen bygger opp om det faglige innholdet i utdanningen og hvilke fordeler det vil gi for studenten vil være relevante vurderingskriterier. Midlene kan benyttes til disposisjoner som

ligger innenfor formålet til virksomheten. Dette peker på formålet med fagskolevirksomhet generelt, se fagskolelovens § 1. Vilåret innebærer videre at disposisjonene skal vurderes på bakgrunn av en forholdsmessighetsvurdering. Dette innebærer en vurdering av i hvilket omfang det er tillatt å disponere midler til ulike formål som i seg selv er relevante for virksomheten. Departementet legger til grunn et generelt krav om at alle disposisjoner skal skje til markedsmessige vilkår.

Fjerde ledd gjelder private fagskoler som mottar tilskudd. For disse gjelder det generelle vilkåret om at tilskudd og egenbetaling skal komme studentene til gode. At midlene skal komme studentene til gode innebærer for det første krav til bruk i drift som regulert i tredje ledd. Vilåret om at midlene skal komme studentene til gode presiseres gjennom reguleringene av bruk i drift og ved utdelinger, men vil også være et selvstendig vilkår og tolkningsmoment for vurderinger av ulike disponeringer. Formuleringen innebærer at ulike disposisjoner må vurderes i lys av kravet om at midlene skal komme studentene til gode. Som utdeling regnes for aksjeselskaper enhver overføring av verdier som direkte eller indirekte kommer aksjeeieren til gode. Verdien skal beregnes etter virkelig verdi på dagen for overføringen, jf. aksjeloven § 3-6 andre ledd. Bestemmelsen gjelder også stiftelser. Dette innebærer at en stiftelse som mottar tilskudd ikke kan dele ut stiftelsens midler, selv om det er fastsatt i vedtektene, jf. stiftelsesloven § 19. Bestemmelsen viderefører gjeldende utdelingsforbud for virksomheten som mottar tilskudd. Utdelingsforbudet gjelder for hele rettssubjektet, også for annen virksomhet enn akkreditert virksomhet som drives i samme rettssubjekt. Utdelingsforbudet gjelder alle former for overføring av verdier til eier eller eiers nærstående, herunder også konsernbidrag. Utdelingsforbudet gjelder generelt, som blant annet vil innebære at utdelingsforbudet vil gjelde tilsvarende ved fusjon, fisjon, salg og andre endringer av virksomheten. Utdelingsforbudet gjelder tilsvarende ved avvikling av virksomheten. Ved avvikling av private fagskoler organisert som aksjeselskap, kan en andel av likvidasjonsutbyttet tilsvarende innskutt egenkapital tilfalle eierne. Verdien skal beregnes etter virkelig verdi på dagen for avvikling. Med hjemmel i sjette ledd kan departementet fastsette nærmere regulering av blant annet avvikling i forskrift.

Femte ledd gjelder private fagskoler som ikke mottar tilskudd. Disse fagskolene har ikke anledning til å foreta utdelinger som medfører at egenkapitalen i aksjeselskapet eller stiftelsen blir

lavere enn 20 prosent av de totale eiendelene. Begrensningene er en nedre grense for når det kan foretas utdelinger fra virksomheten. I lys av kravet om at alle private fagskoler skal drives som aksjeselskapet eller stiftelse, vil aksjeloven eller stiftelsesloven reguleringer om adgang til utdelinger også gjelde, med unntak av fagskolene som drives som studieforbund. Utdelingsbegrensningen gjelder i tillegg til de begrensninger som følger av aksje- og stiftelseslovgivningen. Det presiseres at vurdering av om det skal foretas utdeling for øvrig må foretas i tråd med alminnelige selskapsrettslige regler og det alminnelige ansvaret til styret, og dermed være forsvarlige etter en helhetsvurdering.

Sjette ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om disponering av offentlig tilskudd og egenbetaling. Forskriften kan presisere kravene til lovlig disponering av tilskudd og egenbetaling innenfor rammene av bestemmelsen her. Dette inkluderer nærmere regulering om avvikling av virksomhet, fordeling av likvidasjonsutbytte og rutiner ved avvikling av virksomheten. Som det fremgår av merknadene til fjerde ledd, gjelder utdelingsforbudet for private fagskoler som mottar tilskudd også ved avvikling. I forskrift kan det fastsettes nærmere regulering av fordeling av likvidasjonsutbytte.

Til § 30 Avtaler med nærstående

§ 30 er en videreføring av gjeldende § 16, med enkelte språklige endringer.

Første ledd presiserer det alminnelige kravet om at handel med nærstående ikke skal avvike fra det som ville vært fastsatt mellom uavhengige parter gjelder for private fagskoler. Det er et alminnelig krav at handel skal skje på markedsmessige vilkår, uavhengig av om institusjonene mottar tilskudd eller ikke, og uavhengig av organisasjonsform. Hvem som er nærstående inkluderer, men er ikke begrenset til, de som er oppregnet i aksjeloven § 1-5 og stiftelsesloven § 5. Dette gjelder tilsvarende for fagskoler organisert i studieforbund. I forskrift kan det fastsettes nærmere regulering av hvem som er å regne for nærstående etter denne bestemmelsen.

Kravet om at avtaler ikke skal avvike fra det som ville vært fastsatt mellom uavhengige parter gjelder generelt, for alle disposisjoner som innebærer overføring av verdier. Dette kan være, men er ikke begrenset til, handel med varer og tjenester, sikkerhetsstillelse, pantsettelse eller lån. At prinsippet gjelder generelt, innebærer at det skal gjelde i drift og ved avvikling av virksomheten.

Det vil også gjelde ved fusjon, fisjon, omdanning og lignende omstruktureringer av virksomheten.

Andre ledd regulerer private fagskolars plikt til å dokumentere handel med nærstående, og institusjonenes plikt til å dokumentere at slike avtaler er gjennomført på markedsmessige vilkår. Dette kan være kontrakter, vurderinger av takstmann eller annen uavhengig ekspert eller lignende. Videre kan det omfatte eventuelle nedtegninger fra forhandlinger, dokumentasjon på at motytelse faktisk er ytt i den grad eller størrelse som foreskrevet i kontrakt. Det er fagskolen som er nærmest til å skaffe underlagsdokumenter som viser at en avtale er gjennomført på markedsmessige vilkår, og derfor er ansvarlig for å fremlegge slik dokumentasjon. Mangelfull dokumentasjon vil kunne gi grunnlag for reaksjoner etter kapittel 6.

Tredje ledd pålegger private fagskoler en plikt til å gi innsyn i regnskapsmateriale eller annen dokumentasjon som knytter seg til den akkrediterte institusjonen. I begrepet nærstående ligger det samme som etter første ledd.

Fjerde ledd gir departementet hjemmel til å fastsette forskrift om handel med nærstående. Det kan fastsettes nærmere reguleringer om innholdet i første til tredje ledd. Dette kan inkludere presisering av krav til dokumentasjon av handel med nærstående, nærmere avgrensning av hvem som er å regne som nærstående part mm.

Til § 31 Tilsyn

§ 31 er en videreføring av gjeldende § 17, med enkelte språklige endringer.

Første ledd fastsetter at det er departementet som er tilsynsmyndighet for private fagskoler. Dette omfatter både private fagskoler som mottar tilskudd og private fagskoler som ikke mottar tilskudd. Oppgaven som tilsynsmyndighet kan på alminnelig måte delegeres til underliggende organ.

Andre ledd regulerer de private fagskolenes plikt til å bistå under tilsynet, herunder fremskaffe nødvendig dokumentasjon og gi adgang til lokaler. Fagskolene skal legge frem nødvendig dokumentasjon og gi tilgang til lokaler på eget initiativ. Plikten er generell i den forstand at den omfatter alle mulige måter å gi tilgang på dokumentasjon og lokaler på.

Tredje ledd fastsetter at den lovbestemte eller avtalte taushetsplikten for revisor og regnskapsfører ikke gjelder ovenfor tilsynsmyndighet for opplysninger etter andre ledd. Den lovbestemte eller avtalte taushetsplikten oppheves når tilsynsmy-

dighet ønsker tilgang til dokumentasjon etter andre ledd.

Fjerde ledd fastsetter at departementet kan gi forskrift om tilsyn, herunder om hvordan opplysninger skal gis, tilgang til institusjonens ledere og ansatte, samt om adgangen til institusjonens lokaler under tilsynet.

Til § 32 Rapportering

§ 32 er en videreføring av gjeldende § 18, med enkelte språklige endringer.

Første ledd fastsetter at alle private fagskoler kan pålegges å rapportere om virksomheten til departementet. Hjemmelen omfatter både private fagskoler som mottar og ikke mottar tilskudd. Rapporteringspliktene gjelder årsregnskap og tilhørende dokumentasjon, studenttall, studiepoengproduksjon eller andre relevante forhold om virksomheten. Bestemmelsen gir ikke hjemmel til å innhente rapportering om ansatte eller studenter på individnivå.

Andre ledd fastsetter at private fagskoler skal melde ifra til tilsynsmyndigheten dersom virksomheten skal gjennomføre en omstrukturering eller avvikle driften. Bestemmelsen fastsetter at det skal gis slik melding ved fusjon, fisjon, omdanning, salg og avvikling. Meldeplikten gjelder for de partene som er direkte involvert. Melding skal gis før en slik omstrukturering eller avvikling finner sted. Meldingen fratar ikke tilsynsmyndighet anledning til å føre kontroll med at tilskudd og egenbetaling er disponert i tråd med regelverket i forbindelse med omstruktureringen eller avviklingen.

Tredje ledd fastsetter at departementet kan gi forskrift om rapporteringsplikten i første ledd og meldeplikten i andre ledd. Forskriften kan blant annet fastsette nærmere krav til opplysninger som skal rapporteres, innen rammene av første ledd. Videre kan forskriften regulere nærmere formkrav og frister, og regulere andre praktiske forhold rundt rapporterings- og meldefristen.

Til § 33 Regnskap og revisjon

§ 33 er en videreføring av gjeldende § 19, med enkelte språklige endringer.

Første ledd fastsetter at alle private fagskoler skal føre regnskap i tråd med kravene i regnskapsloven og i tråd med kravene som fastsettes i eller i medhold av fagskoleloven. Etter § 13 er alle private fagskoler, med unntak av de som per 1. januar 2017 driver som studieforbund, pålagt å drive virksomheten som aksjeselskap eller stif-

telse. Krav til regnskap etter regnskapsloven er også fastsatt i aksjeloven og stiftelsesloven. Første ledd fastsetter videre at unntakene som er fastsatt i regnskapsloven for visse regnskapskrav for virksomheter som regnes som små foretak, ikke skal gjelde for private fagskoler. Pliktene som unntas etter regnskapsloven § 3-1 er krav som bidrar til at departementet som tilsynsmyndighet kan ettergå kravene i eller i medhold av fagskoleloven og har tilstrekkelig sikkerhet for at regnskapene gir rettvisende bilde når dette skal vurderes opp mot øvrige reguleringer.

Andre ledd fastsetter et krav om økonomisk skille mellom den NOKUT-akkrediterte virksomheten og eventuell annen virksomhet som drives i samme rettssubjekt. Kravet gjelder både private fagskoler som mottar og ikke mottar tilskudd. At den akkrediterte virksomheten drives alene i eget rettssubjekt tilfredsstiller kravet til økonomisk skille. Dersom den private institusjonen driver annen virksomhet enn akkreditert utdanning i samme rettssubjekt, kreves det at det oppstilles regnskapsmessige skiller som er egnet til å dokumentere at annen virksomhet holdes økonomisk adskilt. Et krav til regnskapsmessig skille vil innebære at det løpende skal føres separate regnskap for de ulike delene av virksomheten etter ordinære regnskapsprinsipper, herunder resultat- og balanseregnskap.

Tredje ledd fastsetter at alle private fagskoler skal revideres av statsautorisert revisor eller godkjent revisor. Dette gjelder både private fagskoler som mottar og som ikke mottar tilskudd. Revisjonen skal omfatte kravene etter fagskoleloven. Departementet legger til grunn at revisor fastsetter en særskilt vesentlighetsgrense i sin revisjon av noten årsregnskapet som dokumenterer regnskapsmessig skille, i samsvar med ISA 320. Vurderingen revisor gjør, skal gjenspeile formålet med revisjonen. Virksomheten må informere revisor om dette i forkant av revisjonen.

Fjerde ledd fastsetter at departementet kan gi forskrift med nærmere bestemmelser om regnskapet og dokumentasjonplikter i forbindelse med regnskapet. Dette kan blant annet innebære presiseringer av krav til dokumentasjon om økonomisk skille etter andre ledd, krav til hvordan dokumentasjonen skal utarbeides og presenteres, krav til oppbevaringstid, frister og andre praktiske ting.

Til § 34 Pålegg om retting

Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende § 20, og gir departementet som tilsynsmyndighet

hjemmel til å pålegge fagskoler retting dersom det foreligger brudd på krav fastsatt i lov eller i medhold av lov. Et pålegg om retting bør i utgangspunktet være tilsynsmyndighetenes første reaksjon dersom det avdekkes lovbrudd, og det bør legges til grunn et proporsjonalitetsprinsipp ved valg av reaksjoner. I særlige tilfeller kan visse reaksjoner benyttes uten at det er gitt pålegg om retting. Dette kan være aktuelt for eksempel der forholdet i strid med regelverket tilsier at retting ikke hensiktsmessig virkemiddel, av hensyn til studentene eller for å beskytte midler. Pålegg om retting er enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b.

Et pålegg om retting skal inneholde en frist for oppfyllelse. Utgangspunktet er at denne fristen skal gi institusjonen tilstrekkelig tid til å kunne oppfylle pålegget innen fristen. Hva som er nok tid må avgjøres konkret i det enkelte tilfellet.

Til § 35 Krav om tilbakebetaling av tilskudd

Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende § 21, og gir hjemmel til at tilskudd som er disponert i strid med regelverket kan kreves tilbake av departementet. Formålet med bestemmelsen er å lovfeste et slikt krav om tilbakebetaling, slik at reaksjoner som er knyttet til ulovlig disponering av statstilskudd til høyskoler fremkommer i et mest mulig helhetlig regelverk. Et krav om tilbakebetaling er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-2 bokstav e.

Til § 36 Tvangsmulkt

§ 36 er en videreføring av gjeldende § 22, med enkelte språklige endringer.

Første ledd fastslår at tilsynsmyndigheten kan ilegge tvangsmulkt for å sikre at et pålegg gitt med hjemmel i § 34 blir etterlevd. En forutsetning for bruk av tvangsmulkt er at det er gitt et pålegg om retting, og at fristen for oppfyllelse er oversittet. Et vedtak om tvangsmulkt vil være et enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 tredje ledd om «bruk av særlige tvangsmidler for å få gjennomført et vedtak». Vedtak om ileggelse av tvangsmulkt innebærer at et bestemt beløp skal betales for hver dag. Vedtaket skal rette seg mot den som er gitt pålegget om retting, jf. § 34. Det er ikke fastsatt et maksimumsbeløp i bestemmelsen om tvangsmulkt. Beslutning om tvangsmulkt er tvangsgrunnlag for utlegg jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-2 bokstav d.

Andre ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om tvangsmulkt. Departementet kan i

forskrift fastsette nærmere retningslinjer om blant annet tvangsmulktens størrelse og angi momenter som kan vektlegges ved utmålingen. Det er også anledning til å fastsette regler om at tvangsmulkt kan lempes.

Til § 37 Overtredelsesgebyr

§ 37 er en videreføring av gjeldende § 23, med enkelte språklige endringer.

Overtredelsesgebyr er en administrativ sanksjon som er å regne som straff etter den europeiske menneskerettskonvensjon art. 6. Det vil si at de prosessuelle garantier som følger av EMK ved straff, «criminal charge», gjelder ved ilegging av overtredelsesgebyr. Det er i rettspraksis lagt til grunn at overtredelsesgebyr ikke utgjør straff etter Grunnloven § 96. Dette innebærer at departementet kan illegge overtredelsesgebyr. Med overtredelsesgebyr menes et pengebeløp som skal betales til det offentlige på grunn av brudd på reguleringer i eller i medhold av loven. Ilegging av overtredelsesgebyr er enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b.

Første ledd angir at en privat fagskole som overtrer regler i eller i medhold av fagskoleloven kan ilegges overtredelsesgebyr. Overtredelsesgebyret skal ilegges den som lovens krav retter seg mot i det konkrete tilfellet.

Et overtredelsesgebyr til en privat fagskole vil bli ilagt aksjeselskapet, stiftelsen eller studieforbundet, jf. § 13. Foretak som ikke er fagskole, f.eks. nærstående etter § 30, vil kunne være alle typer juridiske enheter, bl.a. aksjeselskap, enkeltmannsforetak, stiftelser, foreninger mv. Enkeltpersoner kan ikke ilegges overtredelsesgebyr etter § 37, og det er derfor ikke tatt inn krav til skyld i bestemmelsen. Gebyret kan ilegges foretaket uten hensyn til eventuell skyld hos enkeltpersoner. Dette innebærer at en et foretak kan ilegges overtredelsesgebyr ved brudd på regler i eller i medhold av loven, selv om det ikke er påvist uakt-somhet eller forsett hos eier eller ansatte. Dersom det skal ilegges overtredelsesgebyr til et foretak med hjemmel i denne bestemmelse, vises det til utkast til ny § 46 i forvaltningsloven, jf. Prop. 62 L (2015–2016) Endringer i forvaltningsloven mv. (administrative sanksjoner mv.).

Andre ledd angir at overtredelsesgebyret skal utmåles i det enkelte tilfellet. Størrelsen på gebyret kan ta hensyn til blant annet overtredelsens art, omfang, virkning for studentene, om overtredelsen utelukkende skyldes forhold utenfor foretakets kontroll, foretakets økonomiske evne med videre. Det legges til grunn at utmåling av gebyret

skal være proporsjonal med overtredelsen. Departementet kan regulere momenter ved utmåling nærmere i forskrift, jf. tredje ledd. Endelig vedtak om overtredelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdsloven § 7-2 bokstav (e).

Tredje ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om overtredelsesgebyr og ilegging av dette. Maksimumsbeløp for det enkelte gebyret skal fremgå av forskrift. I forskrift kan det videre fastsettes momenter som kan eller skal legges vekt på ved eventuell ilegging av overtredelsesgebyret, og andre omstendigheter i forbindelse med overtredelsesgebyret.

Til § 38 Tilbaketrekking av akkreditering

§ 38 er en videreføring av gjeldende § 24, med enkelte språklige endringer.

Bestemmelsen gir tilsynsmyndigheten anledning til å trekke tilbake akkreditering for fagskoleutdanning. Dette påvirker ikke NOKUTs adgang til å trekke tilbake akkreditering på faglig grunnlag, jf. fagskoleloven § 4.

Første ledd angir at tilsynsmyndigheten kan fatte vedtak om at akkrediteringen kan trekkes tilbake. Virkningen vil blant annet være at den vedtaket retter seg mot, ikke lenger vil kunne tilby fagskoleutdanning. En fagskole som mister akkreditering på bakgrunn av § 38, vil eventuelt måtte søke NOKUT om ny akkreditering. Vilkåret for at akkrediteringen skal kunne trekkes tilbake av departementet som tilsynsmyndighet, eller den som denne myndigheten blir delegert til, er at det avdekkes alvorlige forhold i strid med fagskoleloven eller bestemmelser gitt i medhold av loven. Dette kan være tilfelle der overtredelsene er så grove at hensynet til studentene, offentlige midler eller tilliten til fagskolen gjør det uforsvarlig å la den fortsette med akkreditert fagskoletilbud. Det er et vilkår for tilbaketrekking av akkreditering etter denne bestemmelsen at det er gitt pålegg om retting, og at fristen for etterlevelse er oversittet, jf. § 34.

Andre ledd gir departementet hjemmel til å gi forskrift om saksbehandling ved tilbaketrekking av akkreditering etter første ledd.

Til § 39 Forholdet til forvaltningsloven

Første ledd: Bestemmelsene om habilitet og taushetsplikt i forvaltningsloven gjøres gjeldende for behandling av saker tilknyttet denne loven.

Andre ledd: Forvaltningslovens regler om enkeltvedtak skal videre følges ved behandling av

avgjørelser om opptak, avsluttende vurdering, bortvisning, utestenging, utvisning og andre disiplinærsanksjoner. Bestemmelsen oppstiller også en plikt for fagskolen til å følge forvaltningslovens regler ved behandling av klage på slike avgjørelser. Avgjørelsene kan påklages til styre eller særskilt klagenemnd.

Tredje ledd: NOKUTs vedtak om akkreditering av utdanning eller fagområde er for private fagskoler enkeltvedtak etter forvaltningsloven og vil i utgangspunktet gi disse institusjonene et rettslig krav på behandling i to instanser. Departementet har myndighet til å fastsette i forskrift unntak fra klageadgangen etter forvaltningsloven kap. VI for private institusjoner. Det er kun saksbehandlingsfeil som kan påklages til NOKUTs klagenemnd. Klageretten er lik for offentlige og private fagskoler.

Til § 40 Forsøk

Departementet kan i forbindelse med tidsavgrensede organisatoriske eller pedagogiske forsøk, vedta at det kan gjøres unntak fra fagskoleloven og forskriftene til loven. Bakgrunnen for bestemmelsen er blant annet å gi fagskolene mulighet til å prøve ut nye pedagogiske og organisatoriske løsninger. I forbindelse med godkjenning av forsøk kan det stilles vilkår.

Forsøkene kan være utprøving av modeller som innebærer behov for unntak fra bestemmelser som gjelder pedagogiske, organisatoriske eller økonomiske forhold. Bestemmelsen er knyttet til gjennomføring av konkrete forsøk hvor fagskolen søker om og får innvilget unntak fra klart angitte bestemmelser i loven eller forsøk for en avgrenset periode. Den gir ingen generell adgang til å gjøre unntak fra bestemmelser i lov eller forskrift. De samlede fordelene ved forsøksordningen må oppveie ulempene som inngrepet i rettigheter etter loven medfører. En forutsetning for å få godkjent forsøk er at fagskolen i søknaden til departementet må begrunne hvorfor de mener forsøket med de unntak fra regelverket fagskolen ser behov for, kan ha en effekt på resultatene i ordningen.

Fagskolene må beskrive hvilke ulemper et slikt forsøk vil få for fagskolestudentene, samt gi en vurdering av hvordan de samlede fordelene med forsøksordningen oppveier ulempene inngrepet i rettigheter etter loven medfører. Dersom denne forutsetningen ikke er oppfylt i fagskolens søknad om unntak fra bestemmelse i lov og/eller forskrift, og de samlede fordelene ved forsøksordningen ikke oppveier ulempene inngrepet i rettig-

heter etter loven medfører, vil departementet ikke gi fagskolen godkjenning til å sette i gang forsøk med unntak fra bestemmelser i lov eller forskrift.

Til § 41 Vitnemålsportalen

Formålet med etableringen av et digitalt system for utveksling av informasjon om vitnemål og karakterer er å skape en tjeneste der personer på en enkel måte kan synliggjøre resultatene sine for potensielle arbeidsgivere, utdanningsinstitusjoner og andre som har bruk for dem, og der mottakerne kan stole på at resultatene er korrekt gjengitt.

Vitnemålsportalen inneholder kun det minimum av informasjon som er nødvendig for at tje- nesten skal kunne fungere på en tilfredsstillende måte. Før en person logger inn og tar i bruk portalen, vil den kun inneholde informasjon om hvilke institusjoners databaser som har resultater fra denne personen, det vil si fødselsnummer eller D-nummer (for utenlandske søkere uten norsk personnummer) koblet til identifiseringsinformasjon som viser til utdanningsinstitusjonens database. Det er kun disse to elementene som innhentes automatisk til Vitnemålsportalen.

Personopplysninger som navn og informasjon om grader, fullførte utdanninger og karakterer vil bare overføres fra utdanningsinstitusjonen til portalen når bruker selv tar initiativ til det ved å logge seg inn i portalen. Når en bruker velger å dele resultatene sine via en lenke, for eksempel med en arbeidsgiver eller utdanningsinstitusjon, vil portalen formidle de resultatene som brukeren har bestemt skal deles. Brukeren bestemmer selv for hvor lang tid resultatene skal være tilgjengelige.

Det er det organet som er ansvarlig for Vitnemålsportalen som er behandlingsansvarlig for personopplysningene i den. Det har også instruksjonsmyndighet når det gjelder fastsettelse av formålet med behandlingen av personopplysninger og hvilke hjelpemidler som skal kunne brukes, og vil da være best egnet til å overholde forpliktelsene som følger av den nye personvernforordningen.

Til § 42 Rapportering til database for statistikk om fagskoleutdanning (DBH-F)

Første ledd sier at fagskolene skal innrapportere data om sine studenter og ansatte til DBH-F. Personopplysningene i DBH-F er ikke taushetsbelagte eller sensitive. Personopplysningene skal brukes i den utstrekning det er nødvendig for å

oppnå formålet som nevnt i første ledd, og behandlingen er ellers underlagt øvrige begrensninger etter de til enhver tid gjeldende personopplysningsregelverk. Personopplysningene i DBH-F kan brukes til forskning, jf. personvernforordningen art. 5 nr. 1 bokstav b, hvor det presiseres at bruk av data til «vitenskapelig eller historisk forskning eller for statistiske formål [...] ikke anses som uforenlige med de opprinnelige formålene».

I andre ledd er det regulert at det skal rapporteres fødselsnummer, navn og statsborgerskap for sikker identifisering av individer. Disse opplysningene er ikke å anse som sensitive etter gjeldende personopplysningsloven § 2 nr. 8 og faller heller ikke inn under kategorien «særskilte personopplysninger» nevnt i art. 9 i personvernforordningen.

Det skal også rapporteres opplysninger om bestått utdanning, herunder gjennomførte emner og utdanninger, oppnådde grader og lignende fra fagskoler. Dette er ikke taushetsbelagte opplysninger.

Tredje ledd: For ansatte er det i tillegg ønskelig at det skal rapporteres opplysninger knyttet til stillingsforhold og finansiering av stillingen.

Etter fjerde ledd kan departementet pålegge fagskolene, både de statlige og private, å rapportere personopplysninger som nevnt i annet og tredje ledd til DBH-F. Innhenting av opplysningene kan skje elektronisk.

Femte ledd: For visse forsknings- og utredningsformål innen utdanningssektoren kan det være nødvendig å sammenstille opplysninger fra DBH-F. NSD kan sammenstille ulike opplysninger i DBH-F, for eksempel en sammenstilling av data mellom fagskoleutdanning og høyere utdanning. NSD kobler imidlertid ikke selv opplysninger fra DBH-F med eksterne datasett. Personopplysningene skal ikke lagres lenger enn det som er nødvendig for å oppnå formålet med behandlingen, jf. gjeldende personopplysningslov § 11 bokstav e, jf. §§ 27 og 28.

28.2 Endringer i student-samskipnadsloven

Generell kommentar til loven: I lov om studentsamskipnader må «institusjon» og «utdanningsinstitusjon» også forstås som fagskole så langt dette passer.

Til § 1 Virkeområde

Første ledd er en videreføring av gjeldende lovs § 1, men det er foretatt språklige endringer i bestemmelsen. Lovens virkeområde blir utvidet til å inkludere fagskoler og studentene ved fagskoler.

Til § 2 Virksomhetsform

Tredje ledd er en videreføring av gjeldende § 2 andre ledd. Departementets vedtak om at studentsamskipnader skal opprettes, slås sammen, deles (fisjonering) eller legges ned, skal bygge på en samlet vurdering hvor bl.a. eksisterende studentsamskipnadsstruktur og økonomiske og geografiske forhold inngår. Bl.a. må en studentsamskipnad ha et visst økonomisk grunnlag for å kunne drive over tid. Det bør innhentes uttalelser fra de berørte studentene, studentsamskipnadene og utdanningsinstitusjonene, og deres meninger skal normalt tillegges vekt.

Bestemmelsen presiserer at departementet kan dele, eller fisjonere, studentsamskipnader. Deling av en studentsamskipnad gjennomføres med kontinuitet, som innebærer at det ikke skal betales dokumentavgift ved tinglysning av eiendom. Aksjeloven §§ 14-7 og 14-8 gjelder tilsvarende så langt de passer for slik deling.

At det er departementet som etter denne bestemmelsen skal beslutte nedleggelse, fratar ikke styret ansvaret for å begjære konkurs eller oppbud om vilkårene for dette ellers tilsier det, se § 6 og merknadene til denne.

Til § 3 Studentsamskipnadens oppgaver og organisering

Tredje ledd definerer studentbegrepet slik det brukes i denne loven. Bestemmelsen er utvidet til å inkludere studenter med studierett ved fagskole.

Studenter som er i fødselspermisjon, jf. fagskoleloven § 28, kan velge å betale semesteravgift.

Til § 4 Universiteter, høyskoler og fagskolars tilknytning til studentsamskipnad

Overskriften er endret for å inkludere fagskoler.

Til § 4 nytt annet ledd: Fagskoler gis rett til å være tilknyttet en studentsamskipnad. Dette innebærer ingen plikt for fagskoler til å være tilknyttet en studentsamskipnad. Det er departementet som avgjør hvilken studentsamskipnad som den enkelte universitet, høyskole eller fagskole skal være tilknyttet.

Kunnskapsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om fagskoleutdanning (fagskoleloven).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om fagskoleutdanning (fagskoleloven) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om fagskoleutdanning (fagskoleloven)

I

Lov om fagskoleutdanning

Kapittel 1 Formål og virkeområde

§ 1 *Formål*

Lovens formål er å legge til rette for fagskoleutdanning av høy kvalitet og for at fagskolestudentene får gode utdanningsvilkår.

§ 2 *Lovens virkeområde*

Loven gjelder for akkreditert fagskoleutdanning og fagskolevirksomhet i riket. Loven gjelder for Svalbard og Jan Mayen for så vidt ikke annet fastsettes av Kongen. Kongen kan gi forskrift om fagskoleutdanning av hensyn til de stedlige forhold. Kongen kan bestemme at loven skal gjelde helt eller delvis for fagskoleutdanning utenfor Norge.

§ 3 *Fylkeskommunalt ansvar for fagskoleutdanning*

Fylkeskommunen skal sørge for at det tilbys akkreditert fagskoleutdanning i samsvar med behovet for kompetanse lokalt, regionalt og nasjonalt.

Kapittel 2 Akkreditering og godkjenning av fagskoleutdanning

§ 4 *Definisjon og kvalitetssikring av fagskoleutdanning*

Fagskoleutdanning er høyere yrkesfaglig utdanning og ligger på nivå over videregående opplæring. Fagskoleutdanning gir kompetanse som kan tas i bruk i arbeidslivet uten ytterligere opplæringstiltak.

Fagskoleutdanning skal ha et innhold og omfang som tilsvarer et halvt år til to års utdanning på fulltid. Departementet kan, etter søknad fra styret for fagskolen, vedta at det kan gis fagskoleutdanning som med et innhold og omfang tilsvarer tre års utdanning på fulltid. Departementet kan gi forskrift om krav til innhold og omfang for treårige fagskoleutdanninger.

Fagskoler skal ha tilfredsstillende interne systemer for kvalitetssikring. Studentevalueringer skal inngå i disse systemene. Departementet gir

forskrift om krav til kvalitetssikringssystemer og kvalitetsarbeid.

§ 5 *Akkreditering av fagskoleutdanning*

Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) akkrediterer fagskoleutdanning, jf. lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler kapittel 2.

Akkreditering er en faglig vurdering av om en fagskole eller en fagskoleutdanning oppfyller vilkår gitt av departementet og NOKUT. Akkreditering er et vilkår for å kunne tilby fagskoleutdanning. Akkreditert fagskoleutdanning skal være i samsvar med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

Fagskoler kan på bestemte vilkår få akkreditering for fagområde. Fagskoler som får akkreditering for fagområde, har fullmakt til selv å opprette og legge ned fagskoleutdanninger innenfor disse fagområdene.

Hvis en fagskoleutdanning ikke lenger oppfyller vilkårene for akkreditering, eller en fagskole ikke lenger oppfyller vilkårene for fagområdeakkreditering, kan NOKUT trekke den tilbake. Der- som akkrediteringen trekkes tilbake, har fagskolens styre ansvaret for å sikre at de berørte studentene får gjennomført påbegynt utdanning på en tilfredsstillende måte.

Departementet kan gi forskrift om

- a) vilkår for akkreditering av fagskoleutdanning
- b) vilkår for akkreditering av fagområde
- c) saksbehandlingsregler for NOKUTs akkrediteringsarbeid

§ 6 *Beskyttelse av betegnelsene fagskoleutdanning og fagskole*

Betegnelsene fagskoleutdanning og fagskole kan bare brukes om utdanninger og skoler som har akkreditering etter § 5. Bare utdanninger og skoler som har akkreditering etter § 5 kan markedsføres på en måte som gir inntrykk av at de har en slik akkreditering.

Departementet kan ved enkeltvedtak forby bruk av betegnelse eller navn som uriktig gir inntrykk av at en virksomhet har akkreditering for å gi fagskoleutdanning, eller som kan forveksles med en betegnelse som nevnt i første ledd.

Departementet kan etter søknad tillate bruk av etablerte sammensatte betegnelser selv om de kan forveksles med betegnelse fagskole eller fagskoleutdanning.

Departementet kan illegge overtredelsesgebyr til virksomheter som forsettlig eller uaktsomt

- a) bruker betegnelsen fagskole eller fagskoleutdanning uten at det foreligger nødvendig akkreditering
- b) markedsfører en skole eller utdanning på en måte som gir et uriktig inntrykk av at det foreligger en akkreditering som fagskole eller fagskoleutdanning
- c) bryter et forbud som nevnt i annet ledd mot bruk av betegnelser eller navn.

Departementet kan gi forskrift om overtredelsesgebyr. Et endelig vedtak om overtredelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 7 *Generell godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning*

NOKUT avgjør etter søknad fra enkeltpersoner om utdanning fra en utenlandsk fagskole eller en annen yrkesfaglig utdanning fra utlandet på tilsvarende nivå, skal gis en generell godkjenning slik at den ut fra nivå og omfang godkjennes som sidestilt med akkreditert fagskoleutdanning. Klageinstansen kan ikke overprøve NOKUTs vurdering av den avlagte utdanningens nivå og omfang. Departementet kan gi forskrift om saksbehandling og klageadgang i saker om godkjenning av utenlandsk fagskoleutdanning.

§ 8 *Godskriving og fritak*

Fagskoler skal godskrive beståtte emner fra andre akkrediterte fagskoleutdanninger som oppfyller de faglige kravene for emnene det søkes om godkjenning for, dersom de aktuelle fagskoleutdanningene ligger innenfor det samme fagområdet eller nært beslektede fagområder. Det skal ikke gis dobbel uttelling for det samme faginnholdet. Departementet kan gi forskrift om godskriving av emner fra andre fagskoleutdanninger.

Fagskoler kan etter en faglig vurdering også gi fritak for emner på grunnlag av annen dokumentert relevant utdanning og kompetanse. Det kan gis et slikt fritak på grunnlag av dokumentert realkompetanse. Departementet kan gi forskrift om vurderingen av fritak.

Et vedtak om godskriving av eller fritak for emner kan påklages. Klagen behandles i samsvar med § 20.

Kapittel 3 Organiseringen av fagskoler

§ 9 *Styrets ansvar*

Alle fagskoler skal ha et eget styre. Offentlige fagskoler og fagskoler organisert som studieforbund skal ha et styre som øverste ansvarlige styringsorgan.

Styret selv skal fatte vedtak om at det etter styrets skjønn er forsvarlig å ta opp nye studenter. Vedtaket skal fattes før studiestart.

Styret skal for øvrig

- a) sørge for at studentene får den utdanningen som fagskolen har akkreditering for
- b) sørge for at alle vilkår for eventuelle offentlige tilskudd er oppfylt
- c) sørge for at opplysninger som blir gitt til NOKUT, studenter og dem som søker utdanning er korrekte og fullstendige
- d) sørge for at det blir gitt nødvendig informasjon og veiledning til søkere til og studenter ved fagskolen, blant annet om skolepenger, studietilbud, søknadsfrister og opptakskrav
- e) fastsette krav til lærerkompetanse, instruktørkompetanse og ledelse ved fagskolen
- f) sørge for at virksomheten drives i samsvar med gjeldende lover og regler, og etablere og sørge for gjennomføring av systematiske kontrolltiltak (internkontroll) for å sikre dette. Departementet kan gi forskrift om krav til internkontroll etter bokstav f) første punktum.

Styret kan delegere sin avgjørelsesmyndighet til andre ved fagskolen hvis det ikke følger av denne loven at styret selv skal fatte vedtak.

§ 10 *Styrets sammensetning*

Styret skal ha minst sju medlemmer. Minst to medlemmer skal ha bakgrunn fra relevant arbeids- eller næringsliv. Minst ett medlem skal være valgt av og blant de ansatte, og minst ett medlem skal være valgt av og blant studentene. Hvis styret har mer enn ti medlemmer, skal minst to medlemmer være valgt av og blant studentene og minst to av og blant de ansatte. Det skal velges like mange varamedlemmer som styremedlemmer. Første til fjerde punktum gjelder tilsvarende for valg av varamedlemmer. Eier utpeker eller fastsetter hvem som skal utpeke styrets leder.

Ved valg av styremedlemmer gjelder likestillings- og diskrimineringslovens § 28 innen den enkelte valgkrets.

Styremedlemmene og varamedlemmene velges for inntil fire år. Styremedlemmer og varamedlemmer som velges av og blant studentene, velges for ett år. Styremedlemmer og varamedlemmer kan gjenvelges.

§ 11 Vedtaksførhet og gjennomføring av styremøter

Styret kan fatte vedtak når mer enn halvparten av medlemmene eller tilsvarende mange varamedlemmer er til stede og avgir stemme.

Vedtak fattes med et alminnelig flertall av de avgitte stemmene hvis ikke noe annet er fastsatt i denne loven. Hvis det er like mange stemmer for og imot et forslag, har møtelederen dobbeltstemme.

Styremøtene ledes av styrelederen. Hvis styrelederen ikke er til stede, utpeker styret en møteleder.

§ 12 Rektor

En fagskole skal ha en rektor. Styret selv skal ansette rektoren. Rektor skal ha nødvendig fag- og lederkompetanse. Studentene og de ansatte skal bli hørt før en rektor ansettes. Departementet kan gi forskrift om kravene til rektors kompetanse og ansettelsesprosessen ved ansettelse av rektor.

Hvis avgjørelsen av en sak ikke kan vente til styret kan komme sammen i møte, avgjør rektor saken. Styret kan også gi rektor fullmakt til å avgjøre saker som ikke bør utsettes til neste styremøte.

§ 13 Organisering

Private fagskoler skal organiseres som stiftelser etter stiftelsesloven, eller aksjeselskap etter aksjeloven.

Fagskoler som per 1. januar 2017 var organisert i et studieforbund etter lov om voksenopplæring, kan videreføres som studieforbund.

Fagskoler skal være registrert i Enhetsregisteret.

§ 14 Studentorgan og studentrepresentasjon

Studentene ved en fagskole kan opprette studentorgan som skal ivareta deres interesser og fremme deres synspunkter. Studenter ved den enkelte avdeling ved en fagskole kan opprette studentorganer på tilsvarende måte.

Styret skal legge forholdene til rette slik at studentorganene kan drive sitt arbeid på en tilfredsstillende måte.

Studentorganene skal høres i alle saker som angår studentene.

Studenter skal være representert i alle kollegiale organer som tildeles beslutningsmyndighet ved en fagskole.

Kapittel 4 Fagskolens virksomhet**§ 15 Læringsmiljø**

Styret har det overordnede ansvaret for studentenes læringsmiljø. Styret skal, i samarbeid med studentorganene, legge forholdene til rette for et godt og inkluderende læringsmiljø.

Hvis fagskolen er tilknyttet en studentsamskipnad, skal styret i samarbeid med studentsamskipnaden legge til rette for et godt og inkluderende læringsmiljø og arbeide for å bedre studentvelferden på lærestedet.

Styret har ansvaret for at læringsmiljøet og det fysiske og psykiske arbeidsmiljøet er fullt forsvarlig med hensyn til studentenes helse, sikkerhet og velferd. I utformingen av det fysiske arbeidsmiljøet skal styret, så langt det er mulig og rimelig, sørge for

- at lokaler, adkomstveier, trapper, mv. er dimensjonert og innredet for den virksomheten som drives
- at lokalene har gode lys- og lydforhold og forsvarlig inneklima og luftkvalitet
- at lokalene blir vedlikeholdt og er rene og ryddige
- at lokalene er innredet slik at studentene unngår uheldige fysiske belastninger
- at virksomheten er planlagt slik at skader og ulykker forebygges
- at tekniske innretninger og utstyr er sikret og blir vedlikeholdt, slik at studentene unngår skader og ulykker
- at lokaler, adkomstveier, sanitæranlegg og tekniske innretninger er utformet på en slik måte at personer med nedsatt funksjonsevne kan studere ved fagskolen
- at læringsmiljøet er innrettet for studenter av ulike kjønn
- at læringsmiljøet er utformet etter prinsippet om universell utforming.

Departementet kan gi forskrift om kravene til læringsmiljøet.

Fagskolen skal, så langt det er rimelig, legge studiesituasjonen til rette for studenter med særskilte behov. Tilretteleggingen skal ikke føre til en reduksjon av de faglige kravene som stilles i den enkelte utdanningen.

Arbeidstilsynet fører tilsyn med at kravene i tredje ledd er oppfylt. Arbeidsmiljøloven kapittel 18 gjelder så langt det passer. Departementet kan gi forskrift om tilsyn med læringsmiljøet.

§ 16 Opptak

Opptaksgrunnlaget til fagskoleutdanning er fullført og bestått videregående opplæring.

Søkere som er 23 år eller eldre i opptaksåret, kan tas opp på grunnlag av tilsvarende realkompetanse. Til kunstfaglige fagskoleutdanninger kan søkere som fyller spesielle faglige krav bestemt av fagskolen, tas opp på grunnlag av realkompetanse og opptaksprøve hvis søkerne er 21 år eller eldre i opptaksåret. Departementet fastsetter i forskrift hvilke kunstfaglige utdanninger som kan omfattes av unntaket fra krav om 23 år for opptak på grunnlag av realkompetanse.

Departementet kan gi forskrift om nasjonal samordning av opptaket og nasjonale opptaksregler, blant annet om opptaksgrunnlag, rangering av søkerne og klagebehandling.

Styret selv skal gi utfyllende forskrift om opptak til den enkelte fagskolen, med krav til formell utdanning eller tilsvarende realkompetanse.

§ 17 *Innholdet i utdanningen*

Styret skal fastsette en plan for innholdet i utdanningen og bestemme hvordan planen skal gjennomføres. Det skal blant annet fastsettes bestemmelser om obligatoriske kurs, praksisstudier, vurderingsformer og lignende.

Studiepoeng er en betegnelse på læringsutbytte og normert studietid. Et fullt studieår er normert til 60 studiepoeng.

Departementet kan gi forskrift om

- a) nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk
- b) et felles vurderingsuttrykk ved eksamen, prøve, bedømmelse av oppgave eller annen vurdering.

§ 18 *Grader*

Departementet kan i forskrift bestemme hvilke grader en fagskole kan gi.

§ 19 *Vitnemål*

Fagskolen skal utstede vitnemål for fullført fagskoleutdanning. NOKUT kan gi forskrift om krav til vitnemålets utforming og innhold. En student som ikke har fullført fagskoleutdanning, kan be om en karakterutskrift som viser beståtte emner og prøver og andre vurderinger studenten har fått.

Ved overgangen fra betegnelsen fagskolepoeng til studiepoeng skal fagskolene skrive ut nye vitnemål til de tidligere studentene som ønsker det. Fagskolen kan kreve at disse dekker utgiftene til utstedelse av det nye vitnemålet.

§ 20 *Klageorganer*

En fagskole skal opprette en lokal klagenemnd som skal behandle klager over enkeltvedtak. Styret kan bestemme at klagenemnda også skal

behandle andre klagesaker fra studentene og saker etter §§ 23 til 27. Myndigheten til å treffe vedtak etter §§ 23 til 27 kan ikke delegeres til andre organer ved fagskolen.

Den lokale klagenemnda skal ha fem medlemmer med personlige varamedlemmer. Lederen og dennes varamedlem skal oppfylle lovens krav til lagdommere og skal ikke være ansatt ved fagskolen. To av medlemmene i klagenemnda skal være studenter.

Klagenemnda er vedtaksfør når lederen eller varamedlemmet for lederen og minst to andre medlemmer eller varamedlemmer er til stede.

Den lokale klagenemndas vedtak i saker som gjelder klage på fagskolens enkeltvedtak, kan ikke påklages.

Departementet kan gi forskrift om et nasjonalt klageorgan for fagskoleutdanning som skal behandle klager på enkeltvedtak på bestemte områder og om saksbehandlingen i klagesaker.

Kapittel 5 *Studentenes rettigheter og plikter*

§ 21 *Avsluttende vurdering, eksamen og sensur*

Styret skal sørge for at studentenes kunnskap, ferdigheter og generelle kompetanse blir prøvd og vurdert på en upartisk og faglig betryggende måte. Vurderingen skal sikre det faglige nivået ved den aktuelle utdanningen. Det skal være en ekstern evaluering av vurderingen eller vurderingsordningene.

Styret oppnevner sensor ved eksamener, prøver, bedømmelser av oppgaver eller annet arbeid når resultatet inngår i vitnemålet eller innregnes i karakter for utdanningen.

Sensuren skal være klar innen tre uker etter at en eksamen, prøve eller oppgave eller et annet arbeid er gjennomført, hvis ikke særlige grunner gjør det nødvendig å bruke mer tid. Hvis sensuren ikke kan gis innen tre uker, skal studenten varsles om det og samtidig få vite når sensuren kan ventes. Styret selv kan gjøre unntak for enkelteksamener og fastsette en lengre frist når det ikke er mulig å skaffe det antallet kvalifiserte sensorer som er nødvendig for å gjennomføre sensuren på tre uker.

Ved ny sensur etter §§ 22 og 23 benyttes én eller flere sensorer. Minst én sensor skal være ekstern. Karakteren kan endres både til gunst og ugunst for klageren. Hvis en karakter er fastsatt på grunnlag av både skriftlig og muntlig prøve og karakteren endres etter ny sensur av den skriftlige delen av eksamenen, skal det holdes ny muntlig prøve for å få fastsatt endelig karakter.

Styret selv gir forskrift om gjennomføring av eksamener, prøver og annet arbeid. Dette omfat-

ter vilkår for å gå opp til en eksamen eller prøve på nytt, adgangen til en ny praksisperiode og oppmelding. Styret kan delegere til en avdeling ved fagskolen å gi utfyllende forskrift om forhold som er særegne for den enkelte eksamen.

§ 22 Rett til begrunnelse og klage på karakterfastsetting

En student har rett til å få en begrunnelse for karakterfastsettingen. Hvis karakteren er gitt for en muntlig eksamen eller en bedømmelse av praktiske ferdigheter, må studenten kreve en slik begrunnelse umiddelbart etter at karakteren er formidlet. Hvis karakteren kunngjøres elektronisk, og studenten kan kreve begrunnelsen elektronisk, må studenten kreve begrunnelse innen én uke etter at karakteren blir kunngjort. Hvis karakteren kunngjøres på en annen måte, må studenten kreve begrunnelse innen én uke etter at studenten fikk kjennskap til karakteren, men likevel ikke senere enn tre uker etter at karakteren ble kunngjort.

Begrunnelsen skal gis innen to uker etter at studenten har bedt om den. Dersom begrunnelsen ikke kan gis innen to uker, skal studenten varsles om det og samtidig få vite når begrunnelsen kan ventes. I begrunnelsen skal det gjøres rede for de generelle prinsippene som er lagt til grunn for bedømmelsen og for bedømmelsen av studentens prestasjon. Begrunnelsen kan gis muntlig eller skriftlig.

Hvis det er gitt skriftlige retningslinjer for bedømmelsen, skal studentene ha tilgang til dem etter at karakteren er fastsatt.

En student kan klage skriftlig over karakteren innen tre uker etter at eksamensresultatet er kunngjort. Det skal da gjennomføres en ny sensur. Ved den nye sensuren skal sensorene ikke få kjennskap til den opprinnelige karakteren, sensors begrunnelse for karakteren eller studentens begrunnelse for klagen. Hvis studenten har bedt om begrunnelse for eller klaget over formelle feil, løper klagefristen fra studenten har fått begrunnelsen, eller til klagen på formelle feil er endelig avgjort. Hvis det brukes en løpende vurdering med karakter, kan fagskolen bestemme om studenten skal kunne klage etter hver enkelt vurdering, eller først når resultatet er kunngjort.

En student kan ikke klage på en bedømmelse av en muntlig prestasjon, en vurdering av praksisstudier eller lignende som etter sin art ikke lar seg etterprøve.

En student kan ikke klage på karakterfastsettingen etter en ny sensur.

§ 23 Klage på formelle feil ved eksamen

En student som har vært oppe til en eksamen, en prøve eller et annet arbeid som bedømmes med karakterer, kan klage på formelle feil innen tre uker etter at studenten er blitt eller burde være kjent med feilen. Klagen skal rettes til fagskolen. Styret er klageinstans.

Et sensurvedtak skal oppheves hvis det er begått feil som kan ha hatt betydning for studentens prestasjon eller bedømmelsen av prestasjonen. Hvis feilen kan rettes opp gjennom en ny sensur, skal dette gjennomføres. Hvis feilen ikke kan rettes opp gjennom en ny sensur, skal det holdes en ny eksamen, prøve eller lignende med nye sensorer. En student kan klage etter § 22 på karakterfastsettingen ved sensuren.

Hvis en student har krevd begrunnelse for eller klaget over karakterfastsettingen, løper klagefristen fra studenten har fått begrunnelsen, eller til klagen på karakterfastsettingen er endelig avgjort.

Fagskolen eller klageinstansen kan bestemme at det skal foretas en ny sensur eller holdes en ny eksamen, prøve eller lignende hvis det er begått formelle feil som kan ha hatt innvirkning på én eller flere studenters prestasjoner eller bedømmelsen av disse.

§ 24 Annullering av eksamen eller prøve

Hvis en student har brukt et falskt vitnemål eller andre falske dokumenter eller har optrådt uredelig på annen måte og dermed fått adgang til å avlegge en eksamen, en prøve eller et annet arbeid som bedømmes med karakterer, kan styret annullere resultatet. Styret kan også annullere godkjenningen av emner hvis en student på tilsvarende urettmessig grunnlag har fått rett til å studere.

Styret kan annullere resultatet av en eksamen, prøve eller lignende eller godkjenningen av et emne dersom en student forsettlig eller grovt uaktsomt har fusket, eller forsettlig har forsøkt å fuske, i forbindelse med eksamenen, prøven eller lignende eller under gjennomføringen av emnet.

Hvis en student har fått fritak eller godskriving etter § 8 ved å benytte et falskt vitnemål eller andre falske dokumenter, eller ved å opptre uredelig på annen måte, kan styret annullere fritaket eller godskrivingen.

En student kan klage på et vedtak om annullering. Departementet eller nasjonalt klageorgan for fagskoleutdanning er klageinstans, jf. § 20 femte ledd.

Adgangen til å annullere foreldes ikke.

Når styret har fattet et vedtak om annullering, skal studenten levere eventuelle vitnemål eller karakterutskrifter tilbake til fagskolen. Et endelig vedtak om annullering etter første eller annet ledd er et særlig tvangsgrunnlag etter tvangsfullbyrdesloven kapittel 13.

§ 25 *Bortvisning og utestengning*

Hvis en student, til tross for en skriftlig advarsel fra fagskolen, gjentatte ganger opptrer på en måte som virker grovt forstyrrende på medstudenters arbeid eller virksomheten ved fagskolen ellers, kan styret fatte vedtak om at studenten skal bortvises i inntil ett år. Rektoren ved skolen kan fatte vedtak om bortvisning dersom vilkårene i § 12 annet ledd er til stede. Et slikt vedtak gjelder inntil styret kan fatte et endelig vedtak i saken. Bortvisningen innebærer ikke at studenten fratas retten til å gå opp til eksamen.

Hvis en student, til tross for en skriftlig advarsel fra fagskolen, ikke retter seg etter et vedtak om bortvisning, kan styret vedta å utestenge studenten fra utdanningen i inntil ett år. Utestenging fra studiet innebærer at studenten fratas retten til å gå opp til eksamen.

Hvis en student har skapt fare for liv eller helse, eller har opptrådt grovt usømmelig overfor noen som studenten har møtt i forbindelse med undervisning eller praksisstudier, kan styret vedta at studenten skal utestenges fra fagskoleutdanning med klinisk undervisning og praksisstudier i inntil tre år. Tilsvarende gjelder hvis en student har brutt lovfestet taushetsplikt.

Hvis en student har benyttet et falskt vitnemål, andre falske dokumenter eller på annen måte har opptrådt uredelig, jf. § 24 første og tredje ledd, eller har fusket eller forsøkt å fuske, jf. § 24 annet ledd, kan styret vedta at studenten skal utestenges fra all utdanning ved fagskolen i inntil ett år. Tilsvarende gjelder for en student som forsettlig har medvirket til fusk.

Et vedtak om å bortvise eller utestenge en student skal fattes med minst to tredels flertall. Studenten har rett til å uttale seg før det fattes vedtak i en sak om bortvisning eller utestenging og kan klage på vedtaket. Departementet eller nasjonalt klageorgan for fagskoleutdanning er klageinstans, jf. § 20 femte ledd.

§ 26 *Vurdering av skikkethet*

Departementet kan gi forskrift om at fagskolene skal vurdere om de enkelte studentene i bestemte utdanninger er skikket for yrket. Studentenes skikkethet skal vurderes gjennom hele utdanningen.

Et vitnemål for fullført og bestått utdanning innebærer at kandidaten er vurdert som skikket for yrket.

Styret kan vedta at en student ikke er skikket for yrket. Blir det fattet et slikt vedtak, kan styret også vedta at studenten skal utestenges fra utdanningen i inntil fem år.

Et vedtak om at en student ikke er skikket for et yrke og et vedtak om å utestenge en student fra en fagskoleutdanning fordi studenten ikke er skikket for yrket skal fattes med minst to tredels flertall. En student har rett til å uttale seg før det fattes vedtak i en sak om skikkethet eller utestenging. Studenten kan klage på vedtaket. Departementet eller det nasjonale klageorganet for fagskoleutdanning er klageinstans, jf. § 20 femte ledd.

Departementet kan gi forskrift om vurderingskriterier og saksbehandlingen i saker om skikkethet og klage på vedtak om vurdering av skikkethet.

§ 27 *Krav om politiattest*

I utdanninger der studenter kan komme i kontakt med mindreårige som del av klinisk undervisning eller praksisstudier, kan fagskolen bestemme at studentene skal legge frem politiattest som omtalt i politiregisterloven § 39 første ledd. Fagskolen kan kreve politiattest ved opptak eller underveis i slike utdanninger.

Hvis det er gitt særlige regler om politiattest for bestemte typer arbeid, gjelder disse reglene tilsvarende for studenter som deltar i praksisstudier eller klinisk undervisning.

En student som er dømt eller har vedtatt et forelegg for et straffbart forhold som omtalt i politiregisterloven § 39 første ledd eller i regler om krav til politiattester som nevnt i annet ledd, kan utestenges fra praksisstudier eller klinisk undervisning. Studenten kan bare utestenges hvis deltakelse i praksisstudier eller klinisk undervisning må regnes som uforsvarlig på grunn av den kontakten studenten da får med mennesker.

En student som er siktet eller tiltalt for et straffbart forhold som omtalt i politiregisterloven § 39 første ledd eller i regler om krav til politiattester som nevnt i annet ledd, kan utestenges fra praksisstudier eller klinisk undervisning inntil en rettskraftig dom foreligger, eller til saken er henlagt. Studenten kan bare utestenges hvis deltakelse i praksisstudier eller klinisk undervisning må regnes som uforsvarlig på grunn av den kontakten studenten da får med mennesker.

Styret avgjør om en student skal utestenges fra klinisk undervisning eller praksisstudier. Vedta-

ket skal fattes på grunnlag av uttalelse fra fagskolen. Et vedtak om å utestenge en student etter denne paragrafen skal fattes med minst to tredels flertall

En student kan klage på et vedtak om utestenging etter denne bestemmelsen. Departementet eller det nasjonale klageorganet for fagskoleutdanning er klageinstans, jf. § 20 femte ledd.

Departementet kan gi forskrift om saksbehandling i saker om utestenging på grunn av straffbare forhold.

§ 28 Rett til permisjon i forbindelse med fødsel og omsorg for barn

En student som får barn under studiene, har rett til permisjon fra studiene under svangerskapet og til omsorg for barn. I permisjonsperioden har studenten fortsatt status som student ved fagskolen og har rett til å gjenoppta utdanningen på samme nivå som før permisjonen. En gravid student har rett til utsatt eksamen hvis eksamensdatoen er i perioden mellom tre uker før fastsatt terminato og seks uker etter fødsel. En student som blir far har rett til utsatt eksamen hvis eksamensdatoen er innenfor to uker etter fødselen. Departementet kan gi nærmere bestemmelser om rett til utsatt eksamen på grunn av fødsel. Bestemmelsene i arbeidsmiljøloven §§ 12-1 til 12-5 og § 12-7 gjelder så langt de passer.

Fagskolen skal legge til rette for at studenter som er i permisjon etter første ledd, kan gjenoppta utdanningen så raskt som mulig etter endt permisjon.

Retten til permisjon og til utsatt eksamen gjelder tilsvarende ved adopsjon.

Kapittel 6 Økonomi og tilsyn

§ 29 Offentlig tilskudd og egenbetaling

Fagskoler kan søke om offentlig tilskudd fra fylkeskommunen.

Fagskoler kan kreve egenbetaling fra studenter bare når det ikke ved tildeling av offentlige tilskudd er forutsatt at utdanningen skal være gratis. Departementet kan gi forskrift om fagskolens adgang til å kreve egenbetaling fra studenter.

Alle private fagskoler skal benytte offentlig tilskudd og egenbetaling fra studentene til den akkrediterte utdanningen og innenfor lovens formål.

Private fagskoler som mottar offentlig tilskudd, skal la tilskudd og egenbetaling komme studentene til gode. Private fagskoler som mottar offentlig tilskudd, kan ikke foreta utdelinger.

Private fagskoler som ikke mottar offentlig tilskudd, kan ikke foreta utdelinger som medfører at

egenkapitalen blir lavere enn 20 prosent av eien-delene.

Departementet kan gi forskrift om disponering av offentlig tilskudd og egenbetaling, herunder ved avvikling.

§ 30 Avtaler med nærstående

Private fagskoler kan ikke gjennomføre avtaler med nærstående eller overføre midler til nærstående på andre vilkår enn det som ville ha vært fastsatt mellom uavhengige parter.

Fagskolen skal kunne dokumentere at det ikke er gjennomført avtaler i strid med første ledd.

Hvis departementet ber om det, skal nærstående til private fagskoler gi departementet innsyn i dokumentasjon om avtaler som nevnt i første ledd.

Departementet kan gi forskrift om avtaler med nærstående, herunder hvem som regnes som nærstående, og krav om dokumentasjon.

§ 31 Tilsyn

Departementet fører tilsyn med private fagskoler.

Private fagskoler plikter å bistå under tilsynet. De skal gi opplysninger som kan ha betydning for oppfyllelse av krav gitt i eller i medhold av denne loven. Tilsynsmyndigheten kan kreve at fagskolen dokumenterer og redegjør for slike opplysninger, for eksempel ved å utlevere eller sammenstille regnskapsmateriale med bilag, korrespondanse og styreprotokoller. Tilsynsmyndigheten skal få adgang til de lokalene fagskolen disponerer.

Tilsynsmyndigheten kan kreve at revisor og regnskapsfører utleverer opplysninger etter andre ledd uten hinder av lovbestemt eller avtalt taushetsplikt.

Departementet kan gi forskrift om fagskolens plikt til å bistå under tilsynet, blant annet om hvordan opplysninger skal gis, og om adgang til fagskolens lokaler.

§ 32 Rapportering

Private fagskoler skal rapportere regnskapsinformasjon og sammenstilte data om studietilbud, studenter og personale til departementet.

Private fagskoler må gi særskilt melding til departementet ved fusjon, fisjon, salg, omdanning eller avvikling av virksomheten. De skal melde fra før slike endringer gjennomføres.

Departementet kan gi forskrift om private fagskolars rapporteringsplikt og meldeplikt, hva rapporter og meldinger skal inneholde og formkrav.

§ 33 Regnskap og revisjon

Private fagskoler er regnskapspliktige etter regnskapsloven § 1-2 og i samsvar med kravet til organisasjonsform etter § 13. Regnskapslovens unntak for små foretak i § 3-1 andre ledd, jf. § 1-6, gjelder ikke for private fagskoler.

Private fagskoler skal ha et økonomisk skille mellom de akkrediterte delene av virksomheten og de ikke-akkrediterte delene av virksomheten. Regnskapene skal kunne dokumentere at fagskolen opprettholder et slikt skille mellom delene av virksomheten.

Regnskapene for private fagskoler skal revideres av statsautorisert eller registrert revisor, jf. revisorloven § 3-1.

Departementet kan gi forskrift om krav til regnskapet, dokumentasjon og revisjon.

§ 34 Pålegg om retting

Hvis departementet avdekker brudd på bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven eller i grunnlaget for tilskuddet, kan departementet pålegge fagskolen å rette dette innen en gitt frist.

§ 35 Krav om tilbakebetaling av tilskudd

Hvis offentlig tilskudd disponeres i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven eller i grunnlaget for tilskuddet, kan departementet kreve tilskuddet tilbakebetalt. Vedtak om tilbakebetaling av offentlig tilskudd er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 36 Tvangsmulkt

For å sikre at pålegg som er gitt etter § 34 blir fulgt, kan departementet bestemme at den pålegget retter seg mot, skal betale en tvangsmulkt til staten. Tvangsmulkten fastsettes som løpende dagsmulkt fra utløpet av fristen som er satt i pålegget, og inntil forholdet er rettet.

Departementet kan gi forskrift om tvangsmulkt, blant annet om utstedelse, størrelse, forfall, klage og lemping.

§ 37 Overtredelsesgebyr

Hvis en privat fagskole overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven, kan departementet ilegge fagskolen et overtredelsesgebyr. Et foretak kan ilegges overtredelsesgebyr selv om ingen enkeltperson har utvist skyld.

Størrelsen på overtredelsesgebyret fastsettes i hvert enkelt tilfelle. Et endelig vedtak om overtredelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg.

Departementet kan gi forskrift om overtredelsesgebyr, blant annet om utstedelse, størrelse av

et fastsatt gebyr, forfall, klage over et vedtak om overtredelsesgebyr og lemping.

§ 38 Tilbaketrekking av akkreditering

Hvis en privat fagskole ikke retter alvorlige forhold som er i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven innen fristen etter § 34, kan departementet trekke akkreditering av fagområdet eller fagskoleutdanningen tilbake.

Departementet kan gi forskrift om saksbehandling ved tilbaketrekking av akkreditering etter første ledd.

Kapittel 7 Diverse bestemmelser**§ 39 Forholdet til forvaltningsloven**

Når fagskolene behandler saker etter loven her, gjelder bestemmelsene i forvaltningsloven om habilitet i §§ 6 til 10 og om taushetsplikt i §§ 13 til 13 e.

Hvis ikke noe annet er bestemt, gjelder forvaltningsloven kapittel III til VI og VIII for avgjørelser om opptak, avsluttende vurdering, annullering av eksamen-, bortvisning-, utestenging-, skikkethetsvurdering-, godskriving-, og fritak etter loven her.

Departementet kan gi forskrift om at forvaltningsloven kapittel VI ikke skal gjelde for vedtak fra NOKUT om akkreditering av fagskoleutdanning.

§ 40 Forsøk

Departementet kan vedta at det kan gjøres unntak fra loven og forskriftene til loven i forbindelse med tidsavgrensede organisatoriske eller pedagogiske forsøk.

§ 41 Nasjonal vitnemåls- og karakterportal

Nasjonal vitnemåls- og karakterportal skal sikre sannferdig informasjon om vitnemål og karakterer og forhindre bruk av forfalskede vitnemål og karakterutskrifter. Staten ved departementet eier portalen.

En persons fødselsnummer, D-nummer og informasjon som kan identifisere de utdanningsinstitusjonene som i databasene sine har opplysninger om personens utdanningsresultater, innhentes automatisk til portalen, uavhengig av om portalen er tatt i bruk av den informasjonen gjelder. Vitnemål og karakterer skal kun innhentes fra utdanningsinstitusjonen når portalen er tatt i bruk av den informasjonen gjelder. Den personen som informasjonen gjelder for, bestemmer hvem som skal få tilgang til informasjonen i portalen, hvilken informasjon de skal få tilgang til, og for hvilket tidsrom.

Forvaltningsorganet som er ansvarlig for Vitnemålsportalen, er også behandlingsansvarlig for personopplysningene i portalen. Departementet kan gi forskrift om portalen, blant annet om hvilke opplysninger som skal registreres, og hvordan opplysningene skal behandles.

§ 42 Rapportering til database for statistikk om fagskoleutdanning

Personopplysninger som nevnt i annet og tredje ledd kan behandles i en database for statistikk om fagskoleutdanning for å legge til rette for å utarbeide statistikk og gjennomføre utredninger og forskning, og for departementets forvaltning og ansvar for fagskoleutdanning.

For studenter ved fagskoler kan følgende personopplysninger behandles:

- a) fødselsnummer
- b) midlertidig fødselsnummer
- c) navn
- d) statsborgerskap
- e) opplysninger knyttet til utdanningen som studieprogresjon og karakterer.

For ansatte ved fagskoler kan følgende personopplysninger behandles:

- a) fødselsnummer
- b) ID-type og ID-nummer
- c) navn
- d) statsborgerskap
- e) opplysninger knyttet til stillingsforhold og finansiering av stillingen.

Departementet kan pålegge fagskoler å rapportere personopplysninger som nevnt i annet og tredje ledd til databasen for statistikk om fagskoleutdanning. Innhentingen av opplysningene kan skje elektronisk.

Personopplysningene i databasen kan utleveres og sammenstilles til forskning og utredning i samsvar med formålet i første ledd. Opplysningene kan også utleveres til andre departementer og statlige organer som etter personopplysningsloven har adgang til å behandle slike opplysninger.

Departementet er behandlingsansvarlig for databasen. Departementet kan gi forskrift om behandlingen av opplysninger i databasen.

Kapittel 8 Ikrafttredelse og overgangsregler

§ 43 Ikrafttredelses- og overgangsregler

Loven trer i kraft fra det tidspunktet Kongen bestemmer.

Fra samme tidspunkt oppheves lov 20. juni 2003 nr. 56 om fagskoleutdanning.

Retten til å få skrevet ut et nytt vitnemål for dem som har vitnemål som oppgir fagskolepoeng, oppheves 31. desember 2020.

§ 44 Endringer i andre lover

Fra det tidspunktet loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i lov 14. desember 2007 nr. 116 om studentsamskipnader:

§ 1 første ledd skal lyde:

Denne lov gjelder for studentsamskipnader, studenter og institusjoner som omfattes av universitets- og høyskoleloven, og fagskoler som er tilknyttet en studentsamskipnad og studenter ved disse fagskolene.

§ 2 tredje ledd skal lyde:

Departementet beslutter om studentsamskipnader skal opprettes, legges ned, *deles* eller slås sammen. Sammenslåing av studentsamskipnader kan gjennomføres ved at en eller flere studentsamskipnader overdrar sine eiendeler, rettigheter og forpliktelser som helhet til en annen studentsamskipnad med kontinuitet i rettighets- og forpliktelsesposisjoner. Aksjeloven §§ 13-13 til 13-16 gjelder tilsvarende så langt de passer for slik sammenslåing. *Delinger av studentsamskipnader kan gjennomføres ved at studentsamskipnaden delvis overdrar sine eiendeler, rettigheter og forpliktelser til en eksisterende eller ny studentsamskipnad med kontinuitet i rettighets- og forpliktelsesposisjoner. Aksjeloven §§ 14-7 og 14-8 gjelder tilsvarende så langt de passer for slik deling.*

§ 3 tredje ledd skal lyde:

Med student forstås i denne lov personer med studierett ved universitet, høyskole eller fagskole, som betaler semesteravgift. Studentgrupper som departementet i forskrift etter studentsamskipnadsloven § 10 kan gi fritak fra krav om betaling av semesteravgift, regnes også som studenter.

Overskriften i § 4 skal lyde:

Universiteter, høyskoler og fagskolers tilknytning til studentsamskipnad

§ 4 nytt annet ledd skal lyde:

Fagskoler som omfattes av fagskoleloven, har rett til å være tilknyttet en studentsamskipnad. Departementet avgjør hvilken studentsamskipnad den enkelte fagskole skal være tilknyttet.

Bestilling av publikasjoner

Offentlige institusjoner:

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

Internett: www.publikasjoner.dep.no

E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Privat sektor:

Internett: www.fagbokforlaget.no/offpub

E-post: offpub@fagbokforlaget.no

Telefon: 55 38 66 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på
www.regjeringen.no

Trykk: 07 Media – 03/2018

